JANE AUSTEN

İKNA

İTHAKİ YAYINLARI

İKNA

ISBN 978 - 975 - 385 - 397 - 2
Dizgi ve Düzenleme: Veysel Coşkun
Baskı: Deniz Ofset (Sertifika No: 25001)
Gümüşsuyu Cad. Topkapı Center B Blok Kat: 2 No: 403
Topkapı / Zeytinburnu İstanbul (0-212) 613 30 06
1. Basım Kasım 2012

ODA YAYINLARI TURİZM SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.
Tünel, Kumbaracı Yokuşu 61 Beyoğlu - İSTANBUL
Tel.: (0212) 252 07 63 - 252 87 53 Faks: (0212) 249 79 62

JANE AUSTEN

İngilizceden Çeviren:
ELİF YILDIRIM

İKNA

BİRİNCİ KISIM

BİRİNCİ BÖLÜM

Somersetshire'deki Kellynch Malikânesi'nden Sir Walter Elliot, kendi zevki için Baronluk Payesi yazılı aile kütüğünün dışında herhangi bir kitabın kapağını bile kaldırmayan bir adamdı. Boş saatlerinde kendine bir meşguliyet, sıkıntılı anlarında da bir teselli kaynağı bulurdu orada. O anda en eski atalarından küçük bir bölümü düşünürken duyularında hayranlık ve saygı uyanır; gündelik hayata yönelik ilişkilerin doğurduğu nahoş duygular, tabii bir biçimde merhamet ve küçümsemeye dönüşürdü. Geçen yüzyıla ait neredeyse sonsuza akıp giden yaratılarının sayfalarını birbiri ardına çevirdikçe –bazı sayfalar gücünü yitirecek olsa da– kendi özgeçmişini sönmeyen bir ilgiyle sürekli okuyabilirdi. En sevdiği cildin daima açık olan sayfasında da işte şu yazılıydı:

KELLYNCH MALİKÂNESİ'NDEN ELLIOT

Walter Elliot, 1 Mart 1760'ta doğmuş, 15 Temmuz 1784'te Gloucester Eyaleti'ndeki South Park'ın sahibi James Stevenson, Esq.'ın kızı Elizabeth ile evlenmiştir. Bu bayandan (1800 yılında ölmüştür) 1 Haziran 1785'te Elizabeth, 9 Ağustos 1787'de Anne dünyaya gelmiştir. 5 Kasım 1789'da bir oğlu ölü olarak doğmuş, 20 Kasım 1791'de de Mary dünyaya gelmiştir.

Daha önceleri, kitabın baskıdan geldiği zaman bu bölüm aynen bu şekildeydi fakat Sir Walter, kendisine ve ailesine yönelik bilgileri tamamlamak için Mary'nin doğum tarihinin ardından şu sözleri de ilave etmek suretiyle söz konusu girişi daha da zenginleştirmişti:

«Mary, 16 Aralık 1810'da, Somerset Eyaleti'ndeki Uppercross'un sahibi Charles Musgrove, Esq.'ın oğlu ve vârisi Charles ile evlenmiştir.» Bunun yanında karısını kaybettiği tarihin ayını ve gününü de araya sokmuştur.

Bunu da alışılagelmiş ifadelerle bu köklü ve saygıdeğer ailenin tarihçesi ve yükselişi takip etmekteydi: Cheshire'ye ilk defa nasıl yerleştikleri, Dugdale'de onlardan nasıl bahsedildiği, yüksek emniyet amirliği görevini üstlenmeleri, parlamentoda birbiri ardına üç kez ilçeyi temsil etmeleri, sadakatle emek sarf edişleri, baronluklarının itibarı, II. Charles'ın ilk yılında aileye gelin gelmiş olan bütün o Mary'ler ve Elizabeth'ler. Bunların tümü zarif bir biçimde yazılmış iki tane on iki yapraklı forma teşkil ediyor ve armalar ile özdeyişlerle son bulmadan önce «Somerset Eyaleti, Kellynch Malikanesi reisi»

Ve «Muhtemel vârisi, ikinci Sir Walter'in torununun torunu William Walter Elliot, Esq.'dır,» yazıyordu. Kibir, Sir Walter Elliot'un karakterinin hem başlangıcını hem de bitimini oluşturuyor; kişisel olarak ve konumundan kaynaklanan kibiri. Gençliğinde hatırı sayılır bir yakışıklılığa sahipti, şimdi elli dört yaşında ve hâlâ çok hoş bir adamdı. Çok az sayıda kadın, ne kendi görünümleri söz konusu olduğunda ondan daha fazla özen gösterir ve ne de lordluk payesine yeni ulaşmış birinin uşağı toplumda işgal ettiği yer dolayısıyla ondan daha büyük bir sevinç duyabilirdi. O, sadece güzelliğin kutsanmışlığını baronluğun kutsanmışlığından daha üstün tutardı ve dolayısıyla da bütün bu lütufları benliğinde birleştirmiş olan Sir Walter Elliot'un kendi kendisine karşı daima en sıcak saygı ve bağlılık duyguları beslemesinin nedeni de burada yatıyordu.

İş bir kadına bağlanmaya geldiğinde, iyi görünümü ve statüsü hayli adilane bir iddiada bulunmuşlardı; onların mevcudiyeti sayesinde, kendi başına hak ettiğinden çok daha üstün karakterde bir eşe sahip olması gerekmekteydi. Olağanüstü bir kadındı Lady Elliot, duyarlı ve cana yakın; gençliğinde tutulduğu ve kendisini Lady Elliot yapan aşkı mahzur görülebilirse yargıları ve davranışları daha sonraları hiçbir şekilde mahzur görülmeye gerek bırakmamışlardı. Lady, on yedi yıl boyunca, kocasının kaprislerini alttan almış, yumuşatmış veya kusurlarını örtbas etmiş ve onun gerçek saygınlığını arttırmıştı. Kendisi de her ne kadar dünyanın en mutlu

insanı olmasa bile, vazifelerinde, dostlarında ve çocuklarında hayata bağlanabilmek için yeterince şey bulmuş ve onlardan ayrılması gerektiği zaman da pek gönül rahatlığı duyarak gidememişti. En büyükleri on altı ve on dört yaşlarında olan üç kızını son derece kibirli ve budala bir babanın otoritesi ve rehberliğine emanet edip gitmek bir anne için bırakılabilecek korkunç bir miras, daha doğrusu bir yüktü. Çok samimi bir dostu vardı neyse ki, sağduyu sahibi ve değerli bir kadındı bu, ona karşı duyduğu güçlü bağlılık, kendisini Lady'nin yakınlarında bir yere, Kellynch Köyü'ne yerleşmeye yöneltmişti. Ve Lady Elliot da kızlarına aşılamaya çalıştığı güçlü prensiplerle vermek istediği eğitimin sürekliliği için en fazla onun yardımına güvenmişti.

Kendilerini tanıyanların bütün beklentilerine karşın söz konusu arkadaş ile Sir Walter evlenmemişlerdi. Lady Elliot'ın ölümünün üzerinden on üç yıl geçmişti ama onlar hâlâ komşu ve yakın dosttular. Biri dul erkek, diğeri de dul kadın olarak kalmayı sürdürdüler.

Olgun yaşta, güçlü bir karaktere sahip ve üstelik hali vakti de bir hayli yerinde olan Lady Russell'in ikinci bir evliliği aklından geçirmemesi, bir kadının tekrar evlenmesinden ziyade evlenmemesinden anlamsız bir hoşnutluk duyma eğilimindeki halk açısından herhangi bir mazeret gösterilmesine gerek bırakmayabilir fakat Sir Walter'in bekâr kalmayı sürdürmesi bu konuda bir açıklama yapılmasını gerekli kılıyor. Bilinen oydu ki, bulunduğu son derece mantıksızca birkaç girişiminde şahsi hayal kırıklığı yaşamış olan Sir Walter, tıpkı iyi bir babaya yakışacak şekilde, sevgili kızı uğruna bekâr kalmaktan gurur duymaktaydı. Kızları için (en büyük kızı için çok da büyük bir istek duymadan fedakârlıkta bulunsa bile) gerçekten pek çok şeyi feda edebilirdi. Elizabeth, on altısına geldiğinde, mümkün olduğu ölçüde annesi kadar hak ve söz sahibi olmuştu. Çok güzel olduğu ve tıpkı babasına benzediği için babası üzerinde her zaman büyük bir etkiye sahip olmuş ve birlikte mutlu mesut yaşayıp gitmişlerdi. Diğer iki çocuğu ise Elizabeth kadar değerli olmaktan bir hayli uzaktılar. Mary, Mrs. Charles Musgrove olarak bir dereceye kadar suni bir önem sahibi olmuştu. Fakat son derece tatlı bir karaktere ve güzel bir zihne sahip olan ve gerçek anlamda idrak sahibi insanlar arasında yüksek bir yere yerleştirilmesi gere-

ken Anne, babası ve ablasının nazarında bir hiçti. Sözleri hiçbir zaman önemsenmiyor, huzuru uğruna daima boyun eğmek zorunda kalıyordu. Sadece Anne'i o.

Oysa Lady Russell için pek sevgili ve değerli bir vaftiz kızı, onun gözdesi ve dostuydu. Lady Russell, hepsini severdi fakat benliğinde annesinin yeniden hayat bulduğunu hissedebildiği sadece Anne'i.

Anne Elliot, birkaç yıl önce gerçekten çok güzel bir kızdı; fakat letafeti pek erken solmuş olmasına rağmen, yine de çekiciliğinin doruğundayken bile babası, onda beğenilebilecek pek az şey bulmuştu. (Zarif yüz hatları ve yumuşak bakışlı kara gözleri onunkilerden çok farklıydı) Hele de şimdi iyice solmuş ve kurumuşken babasının gözünde itibar kazanmasını sağlayacak hiçbir yanı kalmamıştı. Hiçbir zaman fazla umut beslememişti onun için, şimdi de en sevdiği eserin bir diğer sayfasında onun adını okumak bile kendisine hiçbir heyecan vermiyordu. Dolayısıyla da kendisine yaraşır bir evlilik yapmak yönündeki bütün umutlarını Elizabeth'e bağlamıştı. Mary, ancak saygınlık ve büyük servet sahibi bir taşra ailesine gelin olabilmiş, bu işte mevzubahis olan bütün onuru, bu aileye veren o olmuş, karşılığında da hiçbir şey almamıştı; fakat Elizabeth, eninde sonunda kendisine yaraşır bir evlilik yapacaktı.

Kimi zaman bir kadın, yirmi dokuz yaşında, on yıl önce sahip olduğundan çok daha büyük bir güzelliğe sahip olabilir ve genel anlamda konuşulacak olursa, ortada bir sağlık sorunu veya ruhsal sıkıntı yoksa bu yaş hiç de hayatın insanın bütün çekiciliğini kaybedeceği bir dönemi değildir. Bu durum Elizabeth için de geçerliydi. Ve o hâlâ on üç yıl önce çekiciliği göze çarpmaya başlayan Miss Elliot olmayı sürdürüyordu. Dolayısıyla da Sir Walter, onun yaşını unutmakta mahzur görebiliyordu veya hiç değilse güzel görünümlü geri kalan herkesin birer harabe haline döndüğü bir ortamda kendisi ile kızının her zamanki tazeliklerini muhafaza ettiklerini düşünmekle pek de büyük bir budalalık etmiş sayılmayabilirdi zira ailesinin geri kalanının ve tanıdıklarının nasıl da giderek yaşlanmakta olduklarını açıkça görebiliyordu. Anne'in bitkin hali, Mary'nin basitliği ve Lady Russell'in şakaklarında giderek artmakta olan kaz ayakları, hayli uzun bir süredir ona endişe vermekteydi.

Elizabeth, kendinden hoşnutluk açısından babasının dengi değildi. On üç yıldır, Kellynch Hall'ın hanımefendisiydi ve on üç yıldır malikaneyi yaşından umulmayacak bir otorite ve kararlılıkla idare ediyordu. Tam on üç yıldır evin hâkimi ve kural koyucusuydu. Gezinti arabasına ilk önce o biniyor, çevredeki bütün salonlara girip çıkarken Lady Russell'in hemen arkasında yürüyordu. Tam on üç kış boyunca sınırlı bir çevrenin gücünün yettiği bütün önemli baloların açılışını o yapmış ve on üç ilkbaharın goncaları dökülürken o, her yıl birkaç hafta boyunca sosyetenin keyfini çıkarmak için babasıyla beraber Londra'nın yolunu tutmuştu. Bütün bunları hatırlıyor fakat aynı zamanda yirmi dokuz yaşında olduğunun bilincinde olarak birtakım pişmanlıklar ve endişeler de duyuyordu. Hâlâ eskiden olduğu kadar güzel olduğunu bilmenin hoşnutluğuyla dolu olsa da, tehlikeli yılların yaklaşmakta olduğunu da hissediyor. Gelecek ya da ondan sonraki on iki ayın içinde baronet kanı taşıyan birinin kurallara uygun bir biçimde kendisine talip olmasının ona hayli büyük bir sevinç vereceğini düşünüyordu. O sıralarda ilk gençlik yıllarında yaşadığı kadar büyük bir keyif duygusuyla kitapların kitabını eline alabiliyordu tekrar fakat şimdilerde canı bunu yapmayı hiç de istemiyordu. Orada sürekli olarak kendi doğum tarihiyle karşılaşmak fakat onu takip eden, en küçük kız kardeşininkinin dışında hiçbir evlilik tarihi görememek onu bütün kitapların en kötüsü kılmaya yetiyordu. Babası birkaç kere, kitabı yanındaki masanın üzerinde açık olarak bıraktığında gözlerini ondan kaçırarak kapatmış ve uzağa itmişti.

Bir hayal kırıklığı da yaşamıştı üstelik ve bu kitap, bilhassa da ailesinin tarihçesi, ona bunu hep hatırlatmıştı. Onu hayal kırıklığına uğratan ise hakları kendi babası tarafından son derece büyük bir yüce gönüllülükle desteklenen olası vâris William Walter Elliot, Esq.'den başkası değildi.

Henüz çok genç bir kızken bir erkek kardeşinin olmaması durumunda gelecekteki baronetin o olacağını anlar anlamaz onunla evlenmeyi kafasına koymuştu ve babası da onun bu arzusunu hep desteklemişti. Delikanlıyı çocukken tanımamışlardı fakat Lady Elliot'un ölümünden hemen sonra Sir Walter, onunla tanışmak istemiş, her ne kadar bu yönde yaptığı girişimler olumlu karşılanmasa da o ısrar etmiş ve delikanlının bu davranışını da gençlere özgü

çekingenliğe yormuştu. Elizabeth, henüz ilk gençliğinin baharındayken Londra'ya yaptığı ilkbahar gezilerinden birinde de delikanlı onlarla tanışmak zorunda bırakılmıştı.

O sırada henüz pek genç bir adamdı, hukuk öğrenimine yeni başlamıştı. Elizabeth onu son derece çekici bulmuş ve ona yönelik olarak yaptığı bütün planlar destek görmüştü. Delikanlı Kellynch Hall'a davet edilmiş, yılın geri kalanı boyunca da sürekli kendisinden bahsedilmiş ve hararetle beklenmiş, fakat o hiçbir zaman gelmemişti. Elizabeth, bir sonraki ilkbaharda kentte onu tekrar görmüş, aynı derecede çekici bulmuş, tekrar cesaretlendirerek davet etmiş, beklenmiş fakat o yine gelmemişti. Bundan sonra da evlendiği haberi gelmişti. Elliot sülalesinin vârisi için çizilen yolu takip etmek yerine hayatını daha düşük bir sınıftan gelen zengin bir kadınla birleştirerek maddi bağımsızlığını satın almıştı.

Sir Walter buna içerlemişti. Ailenin başı olarak kendisine danışılması gerektiğini düşünmüştü, bilhassa da genç adamı böylesine aleni bir şekilde kanatları altına aldıktan sonra. «Çünkü beraber görülmüşlerdi,» diye belirtmişlerdi. «İlk olarak Tattersall'da ve iki defa da Avam Kamarası'nın lobisinde.» Hoşnutsuzluğunu açıkça ifade etmiş fakat görünüşe bakılırsa pek de önemsenmemişti. Mr. Elliot, hiçbir özür dileme girişiminde bulunmamakla kalmamış, Sir Walter onun buna değmeyeceği kanaatine vardığı için ailenin daha fazla ilgi odağı olmakta da hayli isteksiz davranmış, böylelikle de aralarındaki bütün bağlar tamamen kopmuştu.

Mr. Elliot'un bu pek yakışıksız hikâyesi, genç adamın kendisinden hoşlanmış olan, dahası babasının vârisi olması sebebiyle güçlü aile gururu, büyük kızı için en uygun kısmeti sadece onun şahsiyetinde görebildiğinden, aradan geçen pek çok seneye rağmen Elizabeth'i hâlâ öfke ile dolduruyordu. Duygularının onu, kendi dengi olarak böylesine istekle kabul ettiği başka hiçbir baronet bulunmuyordu. Ne var ki genç Mr. Elliot, öylesine yakışıksız davranmıştı ki, o anda (1814 yazında) koluna taktığı siyah bantla hâlâ karısı için yas tutmakta olduğu halde Elizabeth, onun yine de üzerinde düşünülmeye değecek biri olduğunu kendi kendine itiraf edemiyordu. Şayet daha beterini yapmamış olsaydı, çocuksuz kalmış ilk evliliğinin utancı görmezden gelinebilirdi belki. Ne var ki iyi

niyetli dostların alışılagelmiş işgüzarlıklarıyla bildirdiklerine göre, Elliot'lardan saygısızca bahsetmiş ve kendi damarlarında da akan kanı, gelecekte kendisinin olacak onuru aşağılamıştı. İşte bu, affedilebilecek bir şey değildi.

Elizabeth Elliot'un duyguları ve hassasiyeti bu yöndeydi. Hayatının hafifletilmesi gereken kaygıları, çeşitlendirilmesi gereken endişe ve sıkıntıları, tekdüzeliği, ev zarafeti, refahı ve hiçliği bunlardan ibaretti. Kısıtlı bir taşra muhitindeki uzun ve olaysız bir yaşantının, dışarıda veya evde kendisini meşgul edecek yetenek, başarı ya da faydalı alışkanlıkların yokluğunun yol açtığı duygulardı bunlar.

Fakat şimdi bunlara yeni bir endişe ve meşguliyet eklenmekteydi. Babası giderek para sıkıntısı çekmeye başlamıştı. Elizabeth, onun baronetliği devraldığı zaman, ticaret erbabının yüklü faturalarıyla, mülklerinin yöneticisinin nahoş imalarını düşüncelerinden uzaklaştırmaya çalışmış olduğunu biliyordu. Kellynch mülkü hiç de kötü bir durumda değildi fakat Sir Walter'in mülkün sahibi olarak beklentilerini karşılamaktan da uzaktı. Lady Elliot'un yaşadığı sürece izlediği metot olan ölçülülük ve ekonomi, onu, kendi gelirinin sınırları içinde tutmayı başarmıştı fakat onun ölümüyle birlikte bütün bu sağduyulu tutum da ortadan kalkmış, o andan itibaren Sir Walter ölçüyü kaçırmaya başlamıştı. Daha az harcama yapmak, onun için mümkün değildi. O, Sir Walter olarak yapması gerekenlerden daha fazla bir şey yapmamıştı fakat suçsuz da olsa sadece giderek daha da büyüyen bir borcun altına girmekle kalmamış bunun yanında bunu o kadar sık duyar olmuştu ki artık gerçekleri kısmen de olsa büyük kızından gizlemesi boşuna olurdu. Geçmiş ilkbaharda kentte bu duruma yönelik birtakım imalarda bulunmuş hatta «Masraflarımızı kısabilir miyiz? Tasarrufta bulunabileceğimiz herhangi bir gider kapısı aklına geliyor mu?» diyebilecek kadar ileriye gitmişti. Ve hakkını vermek gerekir, Elizabeth de kadınca bir telaşla, neler yapılabileceğini olanca ciddiyetiyle düşünmeye koyulmuş ve sonunda şu iki tasarruf yolunu önermişti: Gereksiz hayır işlerinde kesintiye gitmek ve salonu yeniden döşeme fikrini bir kenara bırakmak. Sonradan hayli akıllıca bir buluş daha eklemişti neşeyle: Her yıl yaptıkları gibi Anne'e armağan almaktan vazgeçmek. Fakat ne kadar yerinde olurlarsa olsunlar, bütün bu tedbirler kötülüğün asıl

kaynağını ortadan kaldırmaya yetmemişlerdi ve kısa süre sonra Sir Walter, bunu kızına itiraf etmekten kendini alamamıştı. Elizabeth'in önerebileceği daha etkin bir çare bulunmuyordu. Tıpkı babası gibi o da kendisini haksızlığa uğramış ve talihsiz hissediyordu. Ne var ki, ikisi de vakarlarını örselemeden ve rahatlarını tahammül edilemeyecek bir biçimde feda etmeden harcamalarını azaltmanın bir yolunu bulmaktan acizdiler.

Sir Walter'in elinden çıkarabileceği küçük bir bölüm mülk vardı fakat her dönüm satılabilecek olsaydı bile fark etmezdi. İpoteğe gücü nispetinde boyun eğmişti fakat satışa hiçbir biçimde razı olamazdı. Hayır, şerefini bu derece lekeleyecek kadar ileri gitmeyecekti kesinlikle. Kellynch mülkü, tıpkı kendisinin devraldığı gibi, eksiksiz ve bir bütün olarak aktarılmalıydı.

İki yakın dostları, komşu kentte yaşayan Mr. Shepherd ile Lady Russell, tavsiyede bulunmaya çağrıldılar. Hem baba hem de kızı, birinden veya diğerinden gururları incinmeden ve zevkleri baltalanmadan harcamalarını azaltacak ve mahcubiyetlerini ortadan kaldıracak bir önerinin gelmesi beklentisi içindeydiler.

İKİNCİ BÖLÜM

Sir Walter'in üzerindeki nüfuzu ve ona yönelik fikirleri her ne olursa olsun *uygunsuz* görüşlerin bir başkası tarafından dile getirilmesini tercih eden kibar ve temkinli bir avukat olan Mr. Shepherd, en küçük bir imada bulunmaktan kaçınarak sadece Lady Russell'in vereceği kusursuz yargıya harfiyen uyulmasını tavsiye etmekle yetindi. Bu hanımın herkes tarafından bilinen sağduyusu ile kendisinin de en sonunda benimsendiğini görmek isteyeceği son derece kesin önlemleri önereceğinden hiç kuşkusu yoktu.

Lady Russell, bu konuda zaten son derece meraklıydı ve üzerinde uzun uzun düşündü. Kendisi tabiatı gereği çabuk olmaktan ziyade sağlam kararlar almayı tercih eden bir insandı ve iki temel prensibin çelişmesi yüzünden bu hususta herhangi bir karara varmakta epeyce güçlük çekti. Çok tutarlı ve onur duygusu hayli güçlüydü. Dürüstlük ve mantık sahibi her insan gibi Sir Walter'in duy-

gularına özen göstermenin yanında hem ailenin itibarını dikkate alıyor, hem de onların yapmaları gereken hususlarda fikirlerinde soylulara özgü bir bakış açısıyla hareket ediyordu. Yardımsever, iyi kalpli, cömert ve sağlam bağlar kurabilmeye muktedir bir insandı. Davranışlarında fazlasıyla dürüst, asaletinin ve iyi yetişmiş olmanın gerektirdiği edep ve terbiye ölçütlerine son derece sadıktı. İnce düşünceli ve genellikle düşüncelerinde mantıklı ve tutarlı bir insandı fakat soy ve soyluluk konularında önyargıları da yok değildi, rütbe ve nüfuza verdiği büyük değer, onun, kimi zaman bunların sahibi olan kişilerin hatalarını bir miktar görmezden gelmesine neden oluyordu. Kendisi de sadece bir şövalyenin dul eşi olduğu için bir baronetin ün ve nüfuzuna gereken tüm saygıyı gösteriyor ve onun nazarında Sir Walter de eski bir dost, özenli bir komşu, hoşgörülü bir mülk sahibi, çok sevgili arkadaşının kocası ve Anne ile kız kardeşlerinin babası olmanın yanında bizzat Sir Walter olarak da o anda içinde bulunduğu güçlüklerin büyük bir saygı ve merhamet ile ele alınmasını hak ediyordu.

Harcamalarını kısmalıydılar, bundan en küçük bir şüphesi yoktu. Fakat Lady Russell, bu işin ona ve Elizabeth'e mümkün olan en az acıyı verecek şekilde yapılması kaygısını taşıyordu. Tasarruf planları çizdi, çok ince hesaplar ve başka hiç kimsenin yapmayı aklından bile geçirmeyeceği bir şeyi yaptı. Kimsenin hiçbir zaman soruna en küçük bir ilgi gösterdiğini düşünmediği Anne'e danıştı. Hatta en sonunda Sir Walter'e takdim edilecek olan tasarruf planını oluştururken, bir ölçüde onun etkisi altında da kaldı. Anne'in getirdiği bütün önerilerde, dürüstlük ağır basıyordu. O, daha etkili tedbirler alınmasını istiyor, daha eksiksiz bir ıslah, borçlardan çok daha kısa süre içinde gerçekleşecek bir kurtuluş ve adalet ile eşitlik dışında kalan her şeyin en kararlı bir biçimde göz ardı edilmesinden yanaydı.

Lady Russell, önündeki kâğıdın üzerinden genç kıza bakarak, «Şayet babanı bütün bunlara ikna edebilirsek,» diye konuştu, «pek çok şey başarılabilir. Eğer bu düzenlemeleri benimserse, yedi yıl içinde düzlüğe çıkacak ve onunla Elizabeth'i, Kellynch Hall'un kendi başına, bu kesintilerden etkilenmeyecek bir saygınlığa sahip olduğuna ve Sir Walter Elliot'un böyle prensip sahibi bir insan

gibi davranmakla sağduyulu insanların gözündeki saygınlığının kesinlikle zedelenmeyeceğine ikna edebiliriz. Aslında onun yapacağı her şey, ileri gelen ailelerimizin pek çoğunun zaten yapmış oldukları veya yapmaları gereken şeyler. Onun durumunda da farklı olan hiçbir şey yok ve çoğu kez, çektiğimiz acıların en büyük kısmını oluşturan şey de durumumuzla davranışlarımızın başkalarınınkinden farklı oluşudur. Sözümüzü geçireceğimize yönelik büyük bir ümit besliyorum. Ciddi ve kararlı olmalıyız, zira borçlanan bir adam eninde sonunda borçlarını ödemek zorundadır. Babanın bir beyefendinin ve bir ailenin başı olarak duyguları pek çok şey ifade etse de, dürüst bir adam olarak tanınması daha da büyük bir önem taşır.»

Anne'in, babasının bağlı kalmasını istediği, dostlarından da aynı şeyi beklediği prensip buydu. O, en kapsamlı kısıntılara gidilmek suretiyle alacaklıların bütün borçlarının temizlenmesini vazgeçilmez bir görev olarak kabul ediyor, üstelik ailenin vakarını muhafaza etmek için bundan başka bir yol göremiyordu. Bunun açıkça ortaya konulmasını istedi ve bir görev olarak kabul etti. Lady Russeil'in etkisine büyük önem veriyor ve kendi vicdanının onu uymaya mecbur ettiği o çok ciddi fedakârlıklara gelince de babası ile ablasını bu önerilerin tamamına razı etmenin yarısına razı etmekten biraz daha güç olabileceğine inanıyordu. Babası ve Elizabeth'i tanıdığı kadarıyla iki çift attan fedakârlık yapmakla bir çiftinden yapmanın onlara vereceği acı bakımından pek de büyük bir farklılığa sahip olmayacağı düşüncesindeydi ve Lady Russell'in önerdiği o çok da ağır olmayan diğer tasarruf kaynakları için de aynı şey geçerliydi.

Anne'in fazlasıyla katı önerilerinin nasıl karşılanabileceğinin pek de önemi kalmadı. Lady Russell'inkiler bile hiçbir başarı elde edemediler. Bütün bunlara tahammül edilemezdi ve edilmeyecekti de... «Ne! Her türlü konfor bir kenara bırakılacak demek. Seyahatler, Londra, hizmetkârlar, atlar, sofra... Her alanda, her yerde kısıtlamalar ve sınırlamalar. Artık alelade bir beyefendinin bile vazgeçemeyeceği bütün o saygıdeğer yaşam standartları olmaksızın yaşamak! Hayır, Sir Walter Elliot, orada böylesine utanç verici koşullar altında yaşamaktansa Kellynch Hall'u derhal terk etmeyi yeğleyecektir.»

«Kellynch Hall'u terk etmek.» Çıkarları, Sir Walter'in harcamalarını kısması gerekliliği ile örtüşen ve ikâmet edilen yer değiştirilmeksizin hiçbir şey yapılamayacağına tam anlamıyla ikna olmuş bulunan Mr. Shepherd, bu fikri hemen benimsedi. «Söz konusu fikir tam zamanında ortaya atıldığına göre,» diye konuştu, «kendi fikrimin de tamamıyla bu yönde olduğunu belirtmekte hiçbir beis görmüyorum.» Sir Walter'in konukseverliği ve korunması gereken soylu vakarıyla böylesine ün yapmış bir evde yaşam stilini gerçek anlamda değiştirebilmesi, ona hiç de olası görünmüyordu. Ama başka bir yerde, Sir Walter, kendi kararlarını kendisi verebilir ve evindeki yaşam tarzını hangi model üzerine oturtmayı seçerse seçsin yaşamını düzenlerken serbest olabilirdi.

Sir Walter, Kellynch Hall'u terk edecek ve sadece birkaç gün süren kısa bir şüphe ve kararsızlık döneminin ardından en can alıcı soru olan nereye gideceği konusu karara bağlanarak bu önemli değişikliğin ilk çizgileri çizildi.

Üç alternatif vardı ortada: Londra, Bath veya o kırsalda bir başka ev. Anne'in bütün arzuları en sonuncu seçenek üzerinde yoğunlaşıyordu. Yine Lady Russell'in muhitinde kalabileceği, yine Mary'ye yakın olabileceği, kimi zaman Kellynch'in çayırlarını ve koruluklarını görme zevkinden mahrum kalmayacağı küçük bir ev onun tutkusunun merkezini oluşturuyordu. Fakat Anne'in her zamanki kaderi onu bu sefer de yalnız bırakmadı ve onun eğiliminin tam zıddı bir karara varıldı. Bath'tan hiç hoşlanmıyor ve oraya uyum sağlayabileceğini de sanmıyordu. Fakat Bath, onun evi olacaktı.

Sir Walter başlangıçta Londra üzerinde daha fazla duruyordu fakat Mr. Shepherd, onun Londra'da güvende olamayacağını hissediyordu ve onu bu fikirden caydırma yeteneğine de sahip olduğu için, sonuçta Bath tercih edildi. Onun durumundaki bir beyefendiye göre Bath daha güvenli bir yerdi ve orada nispeten az bir masrafla yine de önemli bir kişi olabilirdi. Bath'ın Londra'ya kıyasla sahip olduğu iki büyük avantaj da bu noktada ağır bastı; orası, Kellynch'e sadece elli mil gibi daha makul bir uzaklıktaydı ve Lady Russell de her yıl kışın belirli bir kısmını orada geçirmekteydi. Böylesi büyük bir değişiklik gündeme geldiği zaman ilk aklına gelen seçenek Bath olduğundan Lady Russell de verilen bu karara çok sevinmiş, bunun

yanında Sir Walter ile Elizabeth'i oraya yerleşmekle itibarlarından bir şey kaybetmeyeceklerine, hatta hoşça vakit geçireceklerine ikna etmesi de güç olmamıştı.

Lady Russell, sevgili Anne'in bilinen arzularına karşı koymak mecburiyetinde kalmıştı. Sir Walter'in kendi çevresinde küçük bir eve taşınmasını beklemek çok fazla olacaktı. Anne bile böylesi bir durumda, kendisini sandığından da fazla küçük düşmüş hissederdi. Sir Walter'in duyguları ise pek feci olurdu. Anne'in Bath'tan hoşlanmama sebebine gelince; Lady Russell bunun bir önyargıdan ve yanlış bir düşünceden kaynaklandığına inanıyordu ki bunun birinci sebebi annesinin ölümünden sonra orada bir okula üç yıl devam etmesi, ikincisi ise sonradan orada kendisiyle birlikte geçirdiği tek kış boyunca da pek iyi bir ruh hali içinde olmamasıydı.

Kısacası Lady Russell, Bath'a tutkundu ve dostlarının da bu duruma katılacaklarına ve bu değişikliğin hepsine iyi geleceğine inanıyor ve genç dostunun sağlığı söz konusu olduğunda ise sıcak ayları kendisiyle beraber Kellynch Lodge'de geçirmekle bütün tehlikelerden uzak durulmuş olacağı kanaatindeydi. Böylesi bir değişikliğin onun sağlığına olduğu kadar ruh haline de iyi geleceği kesindi. Genç kız evinden pek seyrek dışarı çıkmış, ortalıkta pek az görülmüştü. Ruh hali de hiç iyi sayılmazdı. Daha geniş bir çevreye girmek onun moralini yerine getirecekti. Lady Russell, genç kızın daha çok kişi tarafından tanınmasını istiyordu.

Sir Walter için aynı muhitteki bir başka evde yaşamanın sakıncaları ortadaydı. Evini terk ettiği yetmiyormuş gibi bir de orada başkalarının yaşadığını görecekti ki bu, Sir Walter'den çok daha güçlü olan kişileri bile yılgınlığa düşürecek gerçek bir tahammül sınavı olurdu. Kellynch Hall kiraya verilecekti. Yine de bu tam anlamıyla bir sırdı ve çok yakın çevredekiler dışında, kesinlikle ağza alınmaması gerekiyordu.

Sir Walter, evini kiraya vermeyi planladığının duyulmasının yaratacağı rezalete tahammül edemezdi. Mr. Shepherd, bir defa «ilan vermek» kelimelerini telaffuz etmiş fakat daha sonra bu konuyu bir kez daha dile getirmeye cesaret edememişti. Sir Walter, malikanesinin herhangi bir şekilde teşhir edilmesi fikrine karşıydı ve böyle bir niyeti olduğuna dair en küçük bir fısıltıyı bile yasaklamıştı.

Malikaneyi ancak ona göre çok özel olan bir kişiye kendi koyacağı koşullar çerçevesinde ve o da büyük bir lütuf olarak emanet edebilirdi.

Hoşumuza giden şeyleri onaylama gerekçelerimiz ne kadar dâ çabuk ortaya çıkar! Lady Russell'in de Sir Walter ile ailesinin o muhitten uzaklaşmasına sevinmek için böylesine mükemmel bir nedeni daha vardı işte. Elizabeth, son zamanlarda, onun sona erdiğini görmeyi arzu ettiği bir yakınlaşma içine girmişti. Bu yakınlaşma içine girdiği kişi, Mr. Shepherd'in talihsiz bir evlilikten sonra iki çocuğunu da yanına alarak babasının evine dönen kızıydı. Zeki bir genç kadındı ve hoşa gitme sanatını iyi biliyordu, en azından Kellynch Hall'da ve Miss Elliot'un da beğenisini kazanmış olsa gerekti ki birkaç defa orada gece yatısına bile kalmış, hem de bu arkadaşlığın son derece uygunsuz olduğunu düşünen Lady Russell'in uyarılarına rağmen.

Doğrusunu söylemek gerekirse Lady Russell'in, Elizabeth üzerinde pek az etkisi vardı ve görünüşe göre genç kızı, o bunu hak ettiği için değil, sadece içinden geldiği için seviyordu. Ondan yüzeysel bir ilgi dışında hiçbir yakınlık görmemiş, onun ladyyi memnun etmek için bir şey yaptığı hiç görülmemiş ve önceki eğilimine karşın yerine getirilmesini istediği herhangi bir girişimi de hiçbir zaman başarıya ulaşmamıştı. Bu işte söz konusu olan adaletsizliğe ve onu dışarıda tutmaya çalışan babayla büyük kızının yaptığı bencilce düzenlemelerin tamamıyla bilincinde olarak Anne'i de Londra ziyaretlerine dahil etmek için durmaksızın büyük çaba göstermişti ve birçok defa Elizabeth'i de kendisinin daha üstün yargı ve tecrübelerinden yararlandırmaya çalışmıştı fakat bunların hepsi de daima boşa gitmişti. Elizabeth, kendi yoluna gitmekte ısrar ediyordu ve hiçbir zaman da Lady Russell'e, Mrs. Clay'e yönelik olarak yaptığı bu seçimde olduğundan daha büyük bir kararlılıkla karşı çıkmayarak onun ilgisini fazlasıyla hak eden bir kız kardeşe sırtını dönerek, bütün yakınlık ve güvenini mesafeli bir kibarlıktan daha fazlasını göstermemesinin gerektiği birine yöneltmişti.

Lady Russell'in değerlendirmesine göre Mrs. Clay, konum açısından Elizabeth'e denk olmaktan son derece uzak ve karakter açısından ise bir hayli tehlikeli bir arkadaş olduğuna inanıyordu.

Mrs. Clay'i arkalarında bırakmalarını ve Mrs. Elliot'a kendisine daha uygun bir arkadaş seçimi olanağı sunulmasını sağlayacak bir taşınma, o an için en büyük önem taşıyan şeydi.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Mr. Shepherd, Kellynch Hall'da bir sabah gazeteyi elinden bırakırken, «İzninizle belirtmek isterim ki,» diye konuştu, «durum fazlasıyla lehimize işliyor. Bu barış, hali vakti yerinde bütün deniz subaylarımızın karaya dönmelerini sağlayacak ve onların da eve ihtiyaçları olacaktır. Kiracılar, hem de son derece sorumluluk sahibi kiracılar arasından seçim yapmak için bundan daha uygun bir zaman olamazdı, Sir Walter. Savaş boyunca pek çok soylu servet kazanıldı. Eğer karşımıza zengin bir amiral çıkacak olursa, Sir Walter...»

Sir Walter, «Çok şanslı bir adam olurdu,» diye yanıt verdi ona. «Söyleyebileceğim tek şey bu. Kellynch Hall, onun için gerçek bir ödül olurdu, daha doğrusu bütün ödüllerin en büyüğü, biz de bırakalım hayatı boyunca kazanabileceği bu en büyük ödülün sahibi olsun.»

Mr. Shepherd, tıpkı kendisinden beklendiğini bildiği şekilde bu espriye güldü, sonra ilave etti:

«İzninizle şunu belirteyim ki, iş söz konusu olduğunda donanmanın beyefendileriyle anlaşmaya varmak hiç de zor değil. Onların iş yaparken kullandığı metotlar hakkında çok az bilgim var ve itiraf etmeliyim ki, son derece liberal görüşlere sahipler ve muhtemelen karşılaşabileceğiniz herhangi bir insan kadar arzu edilecek kiracılar olabilirler. İşte bu yüzden Sir Walter, izninizle şunu belirtmek isterim; şayet niyetinize yönelik birtakım dedikodular ortalığa yayılacak olursa ki, bunun mümkün olduğu düşünülmelidir, bunun nedeni, dünyanın bir bölümünün davranış ve arzularını, diğerinin merak ve dikkatinden uzak tutmanın son derece güç oluşudur. Önemli bir kişi olmanın sonucu ve bedelidir bu. Ben, John Shepherd, istediğim bazı ailevi konuları gizli tutabilirim çünkü hiç kimse beni

gözetlemeye değer bulmayacaktır fakat Sir Walter Elliot'un üzerine dikilmiş, kaçınmasının son derece güç olabileceği gözler var ve bundan dolayı da bu kadarını dile getirmeye cüret edeceğim, tüm dikkatimize rağmen gerçeğe yönelik birtakım dedikodular ortalığa yayılacak olursa bu, benim için hiç de büyük bir sürpriz olmayacaktır. Sonuçta bazı başvurular yapılacağına göre, ben, zengin deniz komutanlarının yapacağı başvuruların üzerinde durulmaya değer olduklarını düşünüyorum. Ve izninizle şunu da ilave edeyim: Gerektiği takdirde iki saat içinde buraya gelerek sizi bir yanıt verme külfetinden kurtarabilirim.»

Sir Walter sadece başını salladı. Fakat kısa bir süre sonra kalkıp odayı arşınlamaya başlayarak alaycı bir biçimde şöyle dedi:

«Deniz kuvvetlerinde, kendilerini bunun gibi bir evde buldukları zaman şaşkınlık geçirmeyecek çok az sayıda beyefendi olduğunu zannediyorum.»

Mrs. Clay, «Hiç şüphesiz etraflarına şöyle bir bakacak ve iyi talihlerine şükredeceklerdir,» diye karıştı söze çünkü o sırada o da orada bulunuyordu. Mrs. Clay'in sağlığına başka hiçbir şeyin Kellynch Hall'a yapılacak bir araba yolculuğu kadar iyi gelmeyeceğini düşünen babası onu da yanında getirmişti. «Fakat bir denizcinin son derece arzu edilecek bir kiracı olabileceği konusunda babamla aynı fikirdeyim. Bu meslekten pek çok kişi tanıdım. Cömertlikleri bir yana her bakımdan öylesine titiz ve dikkatlidirler ki, şu değerli resimleriniz Sir Walter, eğer burada bırakmayı seçerseniz tam anlamıyla güvende olacaklardır. Evin içindeki ve etrafındaki her şey kusursuz bir özen ve dikkat altında olacaktır. Bahçelere ve fundalıklara neredeyse şimdiki kadar iyi bakılacağından şüphem yok. Pek sevgili çiçek bahçenizin ihmal edileceğinden korkmanız hiç de gerekli değil, Miss Elliot.»

Sir Walter, «Bütün bunlar bir yana,» diyerek soğuk bir tavırla devam etti. «Evimi kiraya vermeye razı olduğumu varsaysak bile, bununla beraber verilecek imtiyazlara henüz hiçbir şekilde kararımı vermedim. Bilhassa da bir kiracıya ayrıcalık tanımaya hiç taraftar değilim. Park elbette bu kişinin kullanımına açık olacaktır ve şunu belirtmek isterim ki pek az deniz subayı ya da başka meslekten kişi, böylesine bir avantajla karşılaşmışlardır fakat bahçenin diğer

bölümlerinin kullanımına yönelik olarak getireceğim kısıtlamalar çok başka bir konu. Örneğin birilerinin fundalıklarımda sürekli olarak dolaşabilecek olması fikri hiç de hoşuma gitmiyor ve Miss Elliot'a da kendi çiçek bahçesi hususunda daima tetikte olmasını tavsiye ederim. Kellynch Hall'a yerleşecek kiracıya ekstradan başka imtiyazlar tanımaya hiç niyetim yok, sizi temin ederim, bu kişi ister bir deniz subayı olsun isterse de kara.»

Kısa bir duraklamadan sonra Mr. Shepherd konuştu:

«Her türlü durumda ev sahibi ile kiracı arasındaki her şeyi açık ve basit hale getiren yerleşmiş birtakım usuller vardır. Sizin çıkarınız, Sir Walter, tam anlamıyla emin ellerde olacaktır. Hiçbir kiracının kendi hakkından fazlasını almamasını sağlayacağıma güvenebilirsiniz. Sir Waiter Elliot'un çıkarlarını kendi çıkarlarımı koruduğum kadar titizlikle koruyacağımı ileri sürmeye cüret edebilirim.»

Burada sözü Anne aldı:

«Bana soracak olursanız, bizim için onca şey yapmış olan bir deniz subayının, herhangi bir evin temin edebileceği rahatlık ve imtiyazlara sahip olmaya en az başka meslek gruplarından kişiler kadar hakkı vardır. Denizciler, bizim rahatımız için fazlasıyla gayret göstermektedirler, bunu hepimiz kabul etmeliyiz.»

Mr. Shepherd, «Çok doğru, çok doğru, Miss Anne ne söylüyorsa doğrudur,» diyerek ona katıldı ve kızının cevabı da «Oh! Elbette,» biçiminde oldu.

Fakat çok geçmeden Sir Walter şöyle bir yorumda bulundu:

«Bu mesleğin yararları yok değil fakat eğer bu mesleğe mensup bir dostum olsaydı üzüntü duyardım.»

Hepsi de «Gerçekten mi?» diye bağırdılar ve ona şaşkınlıkla baktılar.

«Evet, bu mesleğe yönelik itirazımın iki güçlü dayanak noktası var. Birincisi, ne idüğü belirsiz kişilere hiç de hak etmedikleri seçkinlikler bahşetmesi, onlara babalarının ve dedelerinin hayal bile edemeyeceği şan, şeref ve mevkiler kazandırması. İkincisi ise bir erkeğin bütün gençliğini ve gücünü en korkunç bir biçimde yok etmesi, bir denizci diğer bütün erkeklerden daha çabuk yaşlanır. Bunu bütün hayatım boyunca gözlemledim. Donanmada bir insanın, kendi babasının konuşmaya bile tenezzül etmeyeceği bir insa-

nın yükselişi karşısında hakarete uğraması ve kendisinin de zamanından önce bir tiksinti hedefi haline gelmesi tehlikesi diğer bütün meslek gruplarında olduğundan daha fazladır. Geçen ilkbaharda kentte, benim söylediğim şeye ilişkin çok çarpıcı örnekler teşkil eden iki adamla beraber oldum. Bunlardan birincisi Lord St. Ives'di ki, hepimiz babasının yiyecek ekmeği bile olmayan bir köy papazı olduğunu biliriz fakat ona yerimi vermek zorunda kaldım. İkincisi ise tahayyül edebileceğiniz en acınası görünüme sahip olan Amiral Baldwin adında biriydi, yüzü maun renginde, had safhada kaba ve yontulmamış bir adam. Kırış kırış bir yüz, bir yanında dokuz tel gri saç ve tepesinde de bir avuç pudradan başak hiçbir şey yok. 'Tanrı aşkına, kim bu yaşlı adam?' diye sordum, yanımda durmakta olan dostum Sir Basil Morley'e. Sir Basil, 'Yaşlı adam mı?' diye bağırdı. 'Amiral Baldwin'dir o. Kaç yaşında olduğunu tahmin edersin?' 'Altmış,' dedim, 'veya belki de altmış iki.' Sir Basil, 'Kırk,' diye yanıtladı beni. 'Daha fazla değil.' Şaşkınlığımı gözünüzün önüne getirebilirsiniz. Amiral Baldwin'i kolay kolay unutamayacağım. Denizlerde geçen bir yaşamın insana yapabileceklerinin böylesine zavallı bir örneğini daha önce hiç görmemiştim, hepsi için de aynı şeyin geçerli olduğunu biliyorum. Hepsi fazlasıyla hırpalanıyor; artık insan içine çıkacak halleri kalmayıncaya kadar her türlü iklime ve hava koşuluna maruz kalıyorlar. Amiral Baldwin'in yaşına gelmeden önce öbür tarafa yolcu edilmemeleri ne kadar da yazık.»

Mrs. Clay, «Yo, Sir Walter,» diye bağırdı. «Bu kadar da haşin olmayın. Zavallı adamlara biraz olsun merhamet gösterin. Hepimiz hoş insanlar olarak gelmeyiz dünyaya. Deniz de güzelleştirmez insanı, buna hiç şüphe yok. Denizcilerin vakitsiz yaşlandıklarını sık sık gözlemişimdir, kısa zaman içinde gençliklerini kaybederler. Fakat pek çok başka meslekte de durum bunun aynısı değil midir, belki başkalarında daha fazladır hatta. Faal olarak hizmet eden askerler, hiç de onlardan daha iyi durumda değildirler. Görece daha sakin mesleklerde bile bir insanın görünüşünü biçimlendirmeyi pek ender olarak zamanın tabii etkisine bırakan bedensel olarak değilse bile zihinsel yönden bir çalışma ve emek harcama söz konusudur. Bir avukat, türlü kaygıların pençesinde, hiç durmaksızın çalışıp didinir; bir doktor, saatlerce ayakta kalmak ve her türlü hava koşu-

lunda yolculuk etmek zorundadır; hatta bir rahip bile...» Genç kadın, bir rahibe neyin uygun düşeceğini düşünmek için bir an durdu. «Evet, sizin de bildiğiniz gibi, bir rahip bile mikroplu hasta odalarına girmek ve sağlığıyla görünümünü zehirli bir atmosferin yaratacağı tahribata maruz bırakmak zorundadır. Aslında benim inancım odur ki, her meslek kendi açısından gerekli ve saygıdeğer olsa bile sağlığını ve düzgün bir görünümün nimetlerini ileri yaşlarına kadar korumayı başarabilenler herhangi bir mesleğe sahip olmayıp taşrada düzenli bir hayat yaşayabilenler, kendi çalışma saatlerini kendileri seçen, kendi uğraşlarının peşinde koşan ve daha fazlasını elde etmek için çabalamak yerine yaşamlarını kendi sahip olduklarıyla idame etme bahtlılığına kavuşmuş olan kişilerdir. Demek istiyorum ki, sağlıklarını ve iyi görünümlerini sonuna dek koruma ayrıcalığına sahip olmak sadece *onlara has* bir lütuf, bir kısmettir. Ben, gençliklerini geride bırakınca kendi hoş görünümlerinden bir şey kaybetmeyen başka bir insan grubu bilmiyorum.»

Sir Walter'i bir deniz subayını kiracı olarak kabul etme fikrine ısındırma çabası içindeki Mr. Shepherd, bu konuda öngörü sahibiydi belki de. Zira malikâne için yapılan ilk başvuru kısa bir süre önce Taunton'daki üç aylık toplantılardan birinde tanışmış olduğu Amiral Croft'tan geldi. Kendisi de Londra'da bağlantı içinde olduğu biri tarafından amiralin niyetine ilişkin olarak bilgilendirilmişti. Bu haberi alır almaz da Kellynch'e bilgi vermeye koştu. Somersetshire doğumlu Amiral Croft, sonradan hatırı sayılır bir servet elde edince kendi memleketine yerleşmek istemiş ve yakın çevredeki ilanı verilmiş bazı mülkleri görmek üzere Taunton'a gelmiş fakat gördüklerinin hiçbirini kendisine uygun bulmamıştı. Tamamıyla tesadüf eseri olarak (tam da Mr. Shepherd'in önceden söylediği gibi olmuş, Sir Walter'in niyeti gizli tutulamamıştı.) Kellynch Hall'un kiraya verilme olasılığından haberdar olmuş ve onun (Mr. Shepherd'in) mülk sahibi ile olan yakınlığını öğrenince de daha detaylı bilgi almak için kendisini ona takdim etmişti. Yapılan uzun bir konuşmanın ardından da bir yeri sadece bir başkasının yaptığı tarifle tanıyan bir insanın gösterebileceği en büyük istekliliği ortaya koyarak Mr. Shepherd'e kendi ifadesiyle son derece sorumlu ve seçkin bir kiracı olacağına yönelik bütün kanıtları ortaya dökmüştü.

Sir Walter, soğuk ve şüpheci bir tavırla, «Amiral Croft da kim?» diye sordu.

Mr. Shepherd ise bu soruya onun bir beyefendinin ailesine mensup olduğunu belirterek cevap verdi ve ardından bir yer adını telaffuz etti. Bu sözleri izleyen kısa bir aradan sonra da Anne şunu ekledi:

«Bir tuğamiraldir. Trafalgar Muharebesi'nde bulunmuş, o zamandan bu yana da Doğu Hint Adaları'nda görev yapmış. Sanırım uzun yıllar orada kalmış.»

Sir Walter, «O zaman,» diyerek gözlemini belirtti. «Yüzünün benim merasim kıyafetimin kol ağızları ve yakası kadar turuncu renkli olduğuna bahse girerim.»

Mr. Shepherd, ona, hemen Amiral Croft'un son derece zinde, sağlıklı ve yakışıklı bir adam olduğu garantisini verdi. Yüzü bir miktar güneş yanığı olabilirdi tabii fakat çok fazla değil ve bütün fikirleri ve davranışları açısından tam bir beyefendiydi. Sözleşmenin şartları konusunda en küçük bir güçlük bile çıkaracağa benzemiyordu. İstediği sadece konforlu bir yuvaydı ve bunu da mümkün olduğu kadar çabuk elde etmek istiyordu. Bu uğurda para harcaması gerekeceğinin, bu derece önemli ve tam anlamıyla dayalı döşeli bir evin kaça mal olabileceğinin bilincindeydi, öyle ki, Sir Walter daha fazlasını talep etmiş olsaydı bile şaşırmayacaktı. Malikâne hakkında soruşturma yapmıştı, arada bir aracının olmasından memnundu fakat bunu çok da önemsemiyordu. Dediğine göre kimi zaman eline bir tüfek alıp arazide dolaşıyor ancak hiçbir zaman öldürmüyordu, tam anlamıyla bir beyefendiydi.

Mr. Shepherd, bu konu hakkında bir hayli konuştu. Amiralin ailevi durumunun ve kendisini bir kiracı olarak bir hayli arzu edilir kılan koşulların altını çizdi. Evli bir adamdı, tam da istendiği gibi. Mr. Shepherd'in de gözlemlediği üzere bir hanım olmaksızın bir eve hiçbir zaman iyi bakılamazdı. Mobilyaların bir hanımın olmadığı yerde, çok çocuklu bir evde göreceği kadar hasar görme tehlikesine maruz kalıp kalmayacağını ise kestiremiyordu. Ailesi olmayan bir hanım, dünya üzerinde mobilyalar için tahayyül edilebilecek en iyi koruyucudur. O, Mrs. Croft'u da görmüştü, Taunton'da amiral

ile beraberdi ve onlar konuyu görüşürlerken neredeyse her zaman yanlarında bulunmuştu.

«Çok iyi konuşan, akıllı ve kibar bir hanıma benziyordu,» diye devam etti. «Ev, koşullar ve vergiler hakkında amiralin kendisinden daha çok soru sordu; iş hayatına da daha aşina gibiydi sanki. Ve üstelik Sir Walter, bu eyaletle kocası gibi kendisinin de hiçbir bağının olmadığı söylenemez; yani bir zamanlar bizim aramızda yaşamakta olan bir beyefendinin kız kardeşiymiş, bunu bana kendisi söyledi, birkaç yıl öncesine kadar da Monkford'da yaşayan bir beyefendinin. Sahi, adı neydi adamın. Şu anda adını hatırlayamıyorum, halbuki çok yakın bir zamanda duymuştum. Penelope, hayatım, Monkford'da yaşamış olan beyefendinin adını hatırlamama yardım edebilir misin hani Mrs. Croft'un erkek kardeşinin?»

Fakat Mrs. Clay, Miss Elliot'la öylesine büyük bir heyecanla konuşmaya dalmıştı ki, kendisinden istenileni duyamadı.

«Kimi kastettiğine yönelik hiçbir fikrim yok, Shepherd. İhtiyar Vali Trent'in zamanından beri Monkford'da ikamet etmiş hiçbir beyefendi hatırlamıyorum.»

«Yüce Tanrım! Ne kadar da tuhaf! Çok geçmeden kendi adımı da unutacağım galiba. Oysa çok aşina olduğum bir addı bu; beyefendiyi şahsen de tanıyordum, yüz defa görmüştüm belki. Hatırlıyorum, bir keresinde bana bir şey danışmaya bile gelmişti, bir komşusunun arazi ihlali hakkında. Bir çiftçinin adamı onun meyve bahçesine girmiş, bahçenin duvarı yıkılmış, elmaları çalınmış ve hırsız da suçüstü yakalanmış. Fakat benim verdiğim hükme rağmen, sonradan kendi aralarında dostça uzlaşmışlar. Gerçekten de çok tuhaf.»

Yine kısa bir duraksama anından sonra Anne, «Sanırım Mr. Wentworth'u kastediyorsunuz,» dedi.

Mr. Shepherd, ona karşı minnetle doldu. «Wentworth, hatırlamaya çalıştığım adı buydu işte. Mr. Wentworth, ta kendisi. Hatırlarsınız belki, Sir Walter, iki veya üç yıl önce Monkford'da rahip yardımcılığı yapmıştı. Buraya ...5 yılı civarında gelmişti sanırım. Onu hatırladığınızdan hiç şüphem yok.»

«Wentworth mu dediniz? Ah, evet, Mr. Wentworth, Monkford rahip yardımcısı. *Beyefendi* deyimiyle beni yanılttınız. Ben de mülk

sahibi bir adamdan bahsettiğinizi sanmıştım. Hatırladığım kadarıyla Mr. Wentworth bir hiçti, hiçbir soylu akrabası, Strafford ailesiyle de hiçbir yakınlığı yoktu. Soylularımızın bazılarının adlarının böylesine bayağılaşması karşısında epeyce şaşırıyor insan.»

Croft'ların bu bağlantısının Sir Walter nazarında hiçbir işe yaramayacağını anlayan Mr. Shepherd, bir daha bu konuyu açmadı. Bunun yerine, olanca ateşliliğiyle, Croft'ların tartışılmaz bir biçimde yararlarına görünen durumlarına odaklandı tekrar; yaşları, kaç kişi oldukları ve servetleri. Kellynch Hall'a besledikleri hayranlık ve malikâneyi kiraya vermenin sonsuz avantajları üzerinde durdu uzun uzun. Ona kalırsa Croft'lar dünya üzerinde Sir Walter'in kiracısı olmaktan daha büyük bir mutluluk bilmiyorlardı. Bir kiracı için Sir Walter'in ne gibi koşullar biçtiği sırrına vakıf olsalardı bu kadar heves duymayacaklardı belki de.

Ama yine de başarı elde ettiler ve her ne kadar Sir Walter, evinde oturmaya niyet edecek herhangi bir kişi hakkında pek olumsuz görüşlere sahip olsa da Croft'ların Kellynch'i hayli yüksek bir bedelle kiralamaya yetecek servete sahip bulduklarına ikna olduğundan Mr. Shepherd'in sözleşmeyi hazırlamasına razı oldu ve onu, hâlâ Taunton'da bulunan Amiral Croft'u beklemek ve evi gezmeleri için bir gün tespit etmekle görevlendirdi.

Sir Walter, pek zeki sayılmazdı ama yine de bütün temel konularda, şartları Amiral Croft'tan daha sorgusuz sualsiz bir biçimde kabul edecek bir kiracının pek ender bulunabileceğini kavramasına yetecek kadar deneyim sahibiydi. Bu kadarını anlayabiliyor, ötesini de gururu tamamlıyordu. Şöyle ki, amiralin hayattaki konumu yüksekti yüksek olmasına fakat çok da değil. «Evimi, Amiral Croft'a kiraladım,» demek kulağa son derece hoş gelecekti; herhangi bir «Mr.'ye kiraladım,» demekten çok daha hoş. Kiracının bir Mr. olması (bütün ulusta sayıları yarım düzineyi geçmeyen önemlilerini bir kenara bırakacak olursak) daima bir hayli izahat gerektirirdi. Oysaki bir amirallik ünvanı kendi başına bir önem içerir fakat bunun yanında hiçbir zaman bir baroneti de küçük ve önemsiz göstermezdi. Aralarında kurulacak bütün ilişkilerde, önceliğe Sir Walter sahip olacaktı elbette.

Elizabeth'e danışılmaksızın herhangi bir iş yapılması düşünülemezdi fakat o bulundukları yerden taşınmaya karşı öylesine şiddetli ve giderek artan bir istek duyuyordu ki taşınmalarının, elde mevcut olan bir kiracı tarafından sağlanması ve hızlandırılması, onu kesinlikle mutlu edecekti. Ağzından da kararın askıya alınmasına yol açacak tek bir söz çıkmadı.

Mr. Shepherd, bu iş için her türlü yetkiyle donatılmıştı ve konuşulan her şeyi son derece dikkatli bir biçimde dinlemiş olan Anne, sonuca ulaşılır ulaşılmaz sevinçten kızaran yanaklarını serin gece havasıyla serinletmek için hemen dışarıya koştu. Ve en sevdiği küçük korulukta yürürken hafifçe içini çekerek »Birkaç ay daha; ve sonra belki o da buralarda yürüyor olacak,» dedi kendi kendine.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Her ne kadar dış görünüş yanıltıcı olabiliyorsa da o kişi, Monkford'un eski papaz yardımcısı Mr. Wentworth değil, onun kardeşi, St. Domingo açıklarındaki bir çarpışmada yararlılığı görülerek komutanlığa terfi ettirilen Yüzbaşı Frederick Wentworth'tu ve görev alabileceği yeni bir savaş olmadığından 1806 yazında Somersetshire'ye gelmiş, yanında kalabileceği ebeveynleri olmadığı için de altı ayını Monkford'da geçirmişti. O sıralarda dikkati çekecek derecede yakışıklı, çok zeki, canlı ve çarpıcı bir genç adamdı. Anne ise kibar, alçakgönüllü, zevk sahibi, duygulu ve son derece güzel bir genç kızdı. Yüzbaşının yapacak bir işi, genç kızın ise sevecek kimsesi olmadığından yani her iki taraf için de koşullar son derece elverişli olduğundan karşılaşmalarının böylesi bir sonuç vereceği aşikârdı. Birbirlerini yavaş yavaş tanıdılar, tanıdıktan sonra da hızla ve derin bir aşkla birbirlerine bağlandılar. Karşısındakinde daha büyük bir kusursuzluk örneği gördüğünü ya da sevildiğini öğrenip evlenme teklifi alan Anne'in mi, yoksa yaptığı teklif kabul edilince yüzbaşının mı daha mutlu olduğunu kestirebilmek bir hayli güçtü.

Bunu kısa bir mutluluk dönemi takip etti fakat pek kısa sürdü, ne yazık ki fazla kısa. Çok geçmeden sıkıntılar başgösterdi. Kendisine

müracaat edilen Sir Walter, reddetmemekle, böyle bir şeyin asla olamayacağını söylememekle birlikte büyük bir şaşkınlık, olağanüstü soğuk bir tavır, katı bir sessizlik ve kızı için bir şey yapamayacağını kararlılıkla ileri sürmek gibi her türlü olumsuzluğu sergiledi. Bunun hayli alçaltıcı bir birleşme olacağını düşünüyordu; Lady Russell de daha ölçülü ve mazur görülebilir bir gurur gösterisinde bulunmakla birlikte o da bunun son derece uygunsuz bir evlilik olacağını düşündüğünü gizlemedi.

Anne Elliot, bütün soyluluğuna, güzelliğine ve zekâsına rağmen onu bizzat kendisinden başka övecek kimsesi, bir varlığı veya servet elde etme umudu olmayan, o son derece belirsiz mesleğinde fazla bir şansı hatta bu meslekte daha da fazla yükselişini bir akrabası ya da dostu bulunmayan bir genç adamla daha on dokuzunda hayatını birleştirerek kendisini tam anlamıyla ziyan edecekti. Böyle bir ziyan oluşun düşüncesi bile gerçekte ladyyi üzüntüden kahretmeye yetiyordu. Öylesine genç, öylesine az kişi tarafından tanınan Anne Elliot, nüfuzlu bir çevresi ya da serveti olmayan bir yabancı tarafından nasıl kapılır; daha doğrusu nasıl onun tarafından son derece yıpratıcı, üzüntü verici ve gençliğini heba edecek bir beraberliğe mahkûm edilirdi! Bu olmamalıydı ve şayet genç kıza dostluktan da öte neredeyse bir annenin sevgisini duyan ve onun haklarına sahip bir kişinin duruma müdahale etmesine izin verilecek olursa bunun önüne de geçilirdi...

Yüzbaşı Wentworth servet sahibi değildi. Mesleğinde şansı yaver gitmişti fakat kolayca kazanılan paraları aynı kolaylıkla harcadığı için hiçbir birikimi yoktu. Fakat çok geçmeden zengin olacağına yönelik inancı tamdı. Hayat dolu ve şevkliydi; kısa bir süre sonra bir geminin komutanlığına getirileceğini ve çok geçmeden de ona istediği her şeyi temin edecek bir mevkiye yükseleceğini biliyordu. Her zaman şanslı olmuştu, bu durumun böyle devam edeceğinden de emindi. Böylesi bir güven ve yaydığı sıcaklığın gücüyle onun böylesine zekice bir biçimde ifade edilişinin büyüleyiciliği Anne için kâfi gelmiş olabilirdi fakat Lady Russell, durumu çok farklı görüyordu. Genç adamın aşırıya kaçan özgüveni ve zihinsel yönden korkusuzluğu, Lady Russell üzerinde çok farklı bir etki bırakmıştı. O, bunun, sadece durumun kötülüğünü arttırdığı düşüncesindeydi. Ona kalır-

sa, bu, Yüzbaşı Wentworth'un kişiliğini daha da tehlikeli kılıyordu. Parlak bir genç adamdı, dik kafalıydı. Lady Russell, açıkgözlerden pek hoşlanmazdı, ihtiyatsızlığa varan her türlü şey, onu dehşete düşürürdü. Kısacası, söz konusu ilişkiye her açıdan karşıydı.

Bu duygulara yönelik böylesi bir muhalefet, Anne'in mücadele edebileceğinden hayli fazlaydı. Genç ve uysal karaktere sahip genç kız, ablasının tek bir tatlı sözü veya bakışı tarafından yumuşatılmış olsa babasının kötücül inadına belki karşı koyabilirdi fakat her zaman sevdiği ve güvendiği Lady Russell, her zaman değişmez fikirlere ve son derece tatlı tavırlara sahip oluşuyla herhalde onu yanlış yönlendiriyor olamazdı. Genç kız, bu nişanın yanlış, tam bir düşüncesizlik eseri, uygunsuz ve başarı şansı son derece düşük bir şey olacağına ve gerçekleşmemesi gerektiğine ikna edildi. Fakat bencilce bir ihtiyatlılık adına ve sadece kendisini korumak için sonlandırmıyordu bu ilişkiyi. Kendisininkinden de çok sevgilisinin iyiliğini düşünmüş olmasaydı şayet, yüzbaşıdan hiçbir zaman vazgeçmezdi. Sağduyulu davrandığına ve temelde sadece *onun* çıkarını düşünerek fedakârlıkta bulunduğuna yönelik inancı, biricik teselli kaynağıydı. Ayrılışlarının, son defa olarak ayrılışlarının yarattığı üzüntü, gerçekten de her türden teselliyi gerekli kılıyordu. Zira verdiği karardan ötürü kendi duyduğu acılara ilave olarak onunla aynı fikirde olmayan ve bu ayrılığa zorlanmakla kendisini haksızlığa uğramış addeden sevgilisinin isyanıyla da yüz yüze gelmek zorunda kalmıştı. Neticede Yüzbaşı Wentworth ülkeden ayrıldı.

Dostluklarının başlaması ile bitmesi, birkaç aya sığmıştı fakat bu ayrılıktan Anne'in payına düşen acı, birkaç ayda son bulmayacaktı. Duyduğu bağlılık ve pişmanlık, hayli uzun bir süre, gençliğinin her türlü neşesini gölgelemiş ve tazeliğinin ve canlığının bu erken yitimi, nihai bir etki bırakmıştı.

Bu acıyla dolu aşk hikâyesinin son bulmasının üzerinden yedi yıldan uzun bir süre geçmişti ve zaman pek çok şeyi ve bu arada belki genç kızın sevdiği erkeğe karşı duyduğu bağlılığı da neredeyse bütünüyle zayıflatmıştı. Fakat genç kız, bu konuda, sadece zamandan yardım alabilmişti. Herhangi bir mekân değişikliğinden (ayrılığın hemen ardından Bath'a yapılan bir ziyaret dışında) veya

sosyal çevredeki bir yenilik veya genişlemeden yardım alınması söz konusu olmamıştı. Kellynch muhitine Anne'in belleğinde varlığını korumakta olan Frederick Wentworth ile mukayese edebileceği kimse girmemişti. Onun yaşında gerçekten etkili olabilecek yegâne tabii, mutlu ve yeterli çare ikinci bir ilişki olabilirdi ki, bu etraflarındaki toplumun sınırlı çevresinde, onun gibi ince düşünceli, beğenilerinde titiz ve zevk sahibi bir genç kız için mümkün olamamıştı. Yirmi iki yaşındayken, bir genç adam ona talip olmuş fakat o da aradan çok geçmeden gönlünü, daha fazla bir isteklilik gördüğü küçük kız kardeşine kaptırmıştı. Lady Russell, onun verdiği bu ret cevabı karşısında çok üzülmüştü. Zira Charles Musgrove, eyalette sahip olduğu araziler ve itibar bakımından Sir Walter'in hemen ardından gelen bir adamın en büyük oğlu olan yakışıklı ve sağlam karakterli bir gençti ve Lady Russell, her ne kadar Anne için, o on dokuz yaşındayken daha fazlasını istemiş olsa da yirmi iki yaşındayken onun babasının evindeki adaletsizlik ve taraflılıktan böylesine saygıdeğer bir biçimde kurtulup bu şekilde kendisinin yakınına sürekli olarak yerleşmesinden çok mutlu olurdu. Fakat bu kez de Anne, hiçbir öğüde kulak asmamış ve kendi basiretliliği karşısında her zamanki kadar hoşnutluk duyan Lady Russell de geçmişi değiştirebilmeyi hiçbir zaman dilememekle birlikte Anne'in yetenek ve bağımsızlık sahibi bir genç adamla kendi sıcak duyguları ve evcimen alışkanlıklarıyla bilhassa uyum sağlayacak yeni bir yaşama adım atmasından ümidini kesmeye başlamıştı.

Konu hiçbir zaman açılmadığı için birbirlerinin görüşlerini veya bu görüşlerin Anne'in kendisi için son derece önemli olan bir noktada devamlılık veya değişim gösterip göstermediğini bilemiyorlardı. Fakat şimdi yirmi yedi yaşındaki Anne, on dokuz yaşındayken olduğundan bir hayli farklı düşünüyordu. Lady Russell'i suçlamıyordu, onun yol göstericiliğine izin verdiği için kendini de suçlamıyordu fakat benzer koşullarda bulunan bir başka genç kızın, kendisine danıştığı takdirde ona belirsiz bir parlak gelecek yerine bu şekilde kesin bir keder ve üzüntü yolunu seçmesini öğütlemeyeceğini hissediyordu. Evdekilerin kararını onaylamamış oluşlarının yaratabileceği bütün sıkıntıya ve sevgilisinin mesleğinin yarattığı endişelere eşlik eden her türlü korku, erteleme ve hayal kırıklığına

karşın nişanına son vermemiş olsaydı bugün çok daha mutlu bir kadın olacağını biliyor ve kuvvetle inanıyordu ki, durumlarının o zamanki koşullarını dikkate almaksızın bütün ó kaygı ve kuşkuları yaşamak, onlara öngörülenden daha erken ve daha büyük bir refah sağlayacaktı. Yüzbaşının bütün büyük beklentileri, güveni haklı çıkmış, dehası ve şevki ona refahın yolunu açmış gibiydi. Nişanlarının sona ermesinin üzerinden çok geçmeden kendisine verilen görevi başarmasıyla rütbesi yükselmiş ve genç kıza söylemiş olduğu her şey, birbiri ardı sıra gerçekleşmişti. Kendini kabul ettirmiş ve kariyerindeki bütün basamakları vaktinden önce tırmanarak şimdi birbiri ardı sıra ele geçirdiği düşman gemileriyle hatırı sayılır bir servetin sahibi olmuştu. Anne, bu konuda sadece donanmanın terfi listeleri ve gazeteler tarafından bilgilendiriliyordu fakat onun zengin olduğundan kuşku duyamazdı, ayrıca aşkına bağlı kaldığını da düşünüyor ve evlenmiş olduğuna inanmak için bir neden de bulamıyordu.

Anne Elliot, fikrini ve duygularını ifade edebilseydi, kadere güvensizlik ve çabaya hakaret anlamına gelen o aşırı endişeli ihtiyatlılık yerine erken yaşta sıcak bir bağlılıktan yana olmuş ve mutlu bir geleceğe güven duymuş olsaydı keşke. Gençliğinde ihtiyatlı olmaya zorlanmış ve romantik aşkı yaşı ilerledikçe öğrenmişti. Gayri tabii bir başlangıcın tabii sonucuydu bu.

Bütün bu koşullar, duygular ve anıların pençesi altındayken Yüzbaşı Wentworth'un kız kardeşinin Kellynch'te yaşaması olasılığını duyduğu zaman eski acılarının canlanmasının önüne geçememişti. Bu fikrin onda uyandırdığı rahatsızlığı ortadan kaldırmak için pek çok iç çekiş ve pek çok gezinti gerekecekti. Croft'ları konu alan onca tartışma ve konuşmayı, acı duymaksızın dinleyebilmek için bunun delilik olduğunu kendi kendine sık sık tekrar ederek duygularını frenlemesi gerekecekti. Yine de çevresindeki geçmişin sırrına vakıf üç dostunun bu konudaki kusursuz kayıtsızlıkları ve olaydan habersizmiş gibi görünmeleri ona yardımcı oldu. Böyle bir şey olmamış gibi davranıyorlardı neredeyse. Anne, Lady Russell'in bu konudaki nedenlerini, babası ile Elizabeth'inkilerden daha üstün buluyor, onun sükûnetini son derece onurlu bir davranış biçimi olarak değerlendiriyordu. Fakat babasıyla Elizabeth'in de geçmiş-

teki olayı unutmuş görünmeleri şu sırada büyük önem taşıyordu. Amiral Croft'un, Kellynch Hall'u gerçekten kiralaması durumunda, geçmişin, yakınları arasında sadece bu üç kişi tarafından bilinmesine şükrediyor, onların da bu konuda tek bir kelime bile fısıldamayacaklarına güveniyordu. Şükrettiği bir diğer husus da yüzbaşının yakınları arasında sadece yanında kaldığı ağabeyinin bu kısa süren nişanlılıktan haberdar oluşuydu. Bu erkek kardeşin de uzun bir zaman önce bölgeden ayrılmış olması, duyarlı bir insan ve üstelik o sırada bekâr oluşu nedeniyle de hiç kimsenin bu macerayı ondan duymuş olmaması konusunda Anne'e güven veriyordu.

Kız kardeşleri olan Mrs. Croft, o sıralarda kocasının görevi dolayısıyla yurtdışındaydı, Anne'in kendi kız kardeşi Mary ise bütün bunlar olup biterken okulundaydı. Böylece bazılarının gururu, bazılarının da inceliği dolayısıyla, bu küçük olay daha sonra da kesinlikle dile getirilmeyecekti.

Anne, işte bu dayanaklardan kuvvet alıyor, Lady Russell'in hâlâ Kellynch'te kalıyor oluşu, Mary'nin ise sadece beş kilometre uzakta ikâmet etmesi nedeniyle, kendisi ve Croft'lar arasındaki kaçınılmaz olan tanışıklığın, herhangi bir sıkıntıya yol açmayacağını ümit ediyordu.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Amiral ve Mrs. Croft'un Kellynch Hall'u görmeleri için saptanan saatte Anne, her zamanki gibi, Lady Russell'in evine yapacağı günlük yürüyüşüne çıkmayı ve iş olup bitene kadar ortalarda olmamayı uygun buldu. Aynı zamanda konukları görme fırsatını kaçırdığı için üzülmesi de son derece tabiiydi.

Bu buluşmanın sonuçları her iki taraf açısından da gayet olumlu oldu ve işin bir an önce karara bağlanmasını sağladı. Hanımların her ikisi de bu buluşmaya önceden razı oldukları için birbirlerine karşı çok nazik davrandılar. Beylere gelince, amiralin olumlu karakteri ve karşısındakine güvendiğini ortaya koyan hoşgörüsü karşısında Sir Walter, etkilenmekten kendini alamamıştı ki kendisinin de bir nezaket ve kibarlık timsali olduğunun amiralin kulağına gittiğini

Mr. Shepherd'den duyunca, bu söylentileri haklı çıkarmak için elinden geleni yapmıştı.

Ev, araziler ve mobilyalar, Croft'lar tarafından beğenildiler. Koşullar, zaman, her şey ve herkes uygundu; bunun üzerine, Mr. Shepherd'in kâtipleri de sözleşmede yazılanlarda en küçük bir değişikliğin bile yapılmasına gerek duyulmadığı için hemen işe koyuldular.

Sir Walter, hiç tereddüt etmeksizin, amiralin o güne kadar tanıştığı en yakışıklı denizci olduğunu beyan etti, hatta saçlarına kendi berberi tarafından çekidüzen verilecek olursa, onunla herhangi bir yerde beraber görülmekten utanmayacağını söyleyecek kadar ileri gitti. Amiral de dönüş yolunda arabayla parktan geçerlerken aynı anlayışlı samimiyet ile karısına, «Taunton'da bize söylenenlere rağmen kısa süre içinde anlaşacağımızı düşünüyorum hayatım. Baronet, pek canlı olmasa da zararsız biri gibi görünüyor,» diyerek fikrini belirtti. Her iki taraf da birbirlerine hemen hemen eşdeğerde övgüler düzdüler.

Croft'lar 29 Eylül'e denk gelen Aziz Michael Yortusu gününde taşınacaklardı ve Sir Walter de bir ay öncesinden Bath'a yerleşmeyi planladığından gerekli her türlü düzenlemeyi yapmak için kaybedilecek vakit yoktu.

Lady Russell, kiralanacak olan evin seçiminde ona herhangi bir söz hakkı tanımayacaklarına inandığı için onun gitmekte bu kadar acele etmesini gereksiz buluyor, Noel'den sonra onu Bath'a kendisi götürmeyi planladığı için o zamana dek kalmasını istiyordu fakat haftalarca Kellynch'ten uzaklaşmasını gerektirecek randevuları olduğu için Anne'i kalmaya ikna etmekte kâfi derecede ısrarcı olmadı. Anne de muhtemel eylül sıcaklarına Bath'ın bütün o beyaz parıltısı altında katlanmaktan korkmasına ve taşradaki sonbahar aylarının o tatlı ve insanı hüzünlendiren etkisinden uzaklaşmak istememesine rağmen enine boyuna düşününce kalmak istemesinin doğru olmayacağına karar verdi. En doğru, en akıllıca ve dolayısıyla da en az acılı davranış biçimi, ötekilerle gitmek olacaktı.

Yine de ona farklı bir vazife yükleyecek bir şey oldu. Mary, çoğu zaman rahatsız olduğu, kendi şikâyetleri üstüne fazlaca kafa yorduğu ve bir şey olunca daima Anne'i yanına çağırmak alışkanlığın-

da olduğu ve bütün sonbahar boyunca sağlığının pek de yerinde olmayacağını öngördüğü için ablasının Uppercross'a gelmesini ve Bath'a gidecek yerde, kendisi arzu ettiği müddetçe ona arkadaşlık etmesini rica etti, daha doğrusu talep etti.

Mary, «Anne'siz yapabilmem olanaksız,» deyince Elizabeth'in buna verdiği karşılık da, «O halde, eminim ki Anne'in kalması daha iyi olur, zira Bath'ta kimse ona ihtiyaç duymayacak,» biçiminde oldu.

Her ne kadar uygunsuz bir biçimde olsa da istenmek, hiçbir işe yaramadığı gerekçesiyle geri çevrilmekten iyidir. Anne de bir işe yaradığı için istendiğine, kendisine bir görev verilmesine ve bu görevin de sevdiği kırsal çevrede yerine getirilecek olmasına sevinerek kalmaya razı oldu.

Mary'nin yaptığı davet, Lady Russell'in duyduğu bütün sıkıntıları ortadan kaldırdı ve bunun sonucunda da Anne'in Lady Russell onu götürene kadar Bath'a gitmemesine ve arada kalan zamanı da Uppercross ve Kellynch'te geçirmesine kısa süre içinde karar verildi.

Buraya kadar her şey yolunda gitmişti. Fakat Lady Russell, Kellynch Hall'dakilerin yaptığı planın bir emrivakisiyle karşı karşıya gelince dehşete düştü ki, bu da Mrs. Clay'in Sir Walter ve bütün bu işlerin halledilmesinde kendisinin en önemli ve değerli yardımcısı olma görevini üstleneceği Elizabeth ile beraber gidecek olmasıydı. Lady Russell, böyle bir tedbirin alınmasına son derece üzülmüş, şaşırmış, korku duymuş ve Mrs. Clay'in fazlasıyla işe yarayacak olması, buna karşılık Anne'inse hiçbir işe yaramayacak olmasının Anne açısından içerdiği hakaret, gerçekten de hayli ciddi bir üzüntü ve korku nedeniydi.

Anne, kendi adına bu tür hakaretlere alışkındı fakat yine de bu düzenlemenin içerdiği düşüncesizliği Lady Russell kadar derinden hissetmişti. Sessiz sedasız yaptığı gözlemleri ve babasının karakterine yönelik çoğu kez daha az olmasını tercih ettiği bilgisi, gereğinden fazla samimiyetin ailesi için çok ciddi sonuçlar doğurabileceğini ona hissettiriyordu. Babasının şimdilik böyle bir şeyi aklından bile geçirmediğinden kuşku duymuyordu. Mrs. Clay'in çilleri vardı, dişlek ve ayrıca sakardı ki babası, onun yokluğunda

taşıdığı bu özellikler üzerine zalimce yorumlarda bulunmaktan geri durmazdı ancak aynı zamanda gençti, bir bütün olarak ele alındığında kesinlikle hoşa gidecek bir görünümü ve keskin bir zekâ ile zarif tavırlara sahipti ki, bunların hepsi bir araya geldiğinde, herhangi bir kişisel özelliğin taşıyabileceğinden çok daha büyük bir tehlike barındıran bir cazibe kaynağı oluşturuyorlardı. Anne, tehlikenin derecesi karşısında o kadar tedirgin olmuştu ki, duyduğu kaygıları ablasına açmaktan kendini alamadı. Başarılı olacağından yana fazla bir umut taşımıyordu fakat böyle bir aksilik vuku bulduğu takdirde kendisinden çok daha acınacak bir duruma düşecek olan Elizabeth'in, kendisine hiçbir uyarıda bulunulmadığını kesinlikle düşünmemesi gerekiyordu.

Sonuçta konuştu fakat görünüşe göre, bu, karşısındakini öfkelendirmekten başka hiçbir işe yaramadı. Kardeşinin böylesine saçma sapan bir şüpheye nereden kapıldığını Elizabeth'in aklı almıyordu. Kardeşine öfkeyle verdiği yanıt, şüpheye konu oluşturan her iki tarafın da kendi durumlarının tam anlamıyla bilincinde olduğunu ortaya koyuyordu.

İçtenlikle, «Mrs. Clay,» diye konuştu, «kim olduğunu hiçbir zaman unutmaz. Ve onun neler hissettiğini herhalde senden çok daha iyi fark edebilecek bir insan olarak ben, onun evlilik konusundaki duygularının son derece nazik olduğuna, konum ve sınıf eşitsizliklerini pek çok insandan çok daha güçlü bir biçimde kavradığına dair sana garanti verebilirim. Babama gelince, bizim hatırımız için onca uzun zaman bekâr yaşamakta olan bir adamdan kuşkulanılması gerektiği doğrusu hiç aklıma gelmemişti. Şayet Mrs. Clay çok güzel bir kadın olsaydı, kabul ediyorum, o zaman benim bu kadar yakınımda bulunması yanlış bir şey olabilirdi, dünya üzerinde herhangi bir şeyin babamı böylesine alçaltıcı bir evlilik yapmaya yöneltebilecek olmasından değil fakat bunun onu belki de mutsuz kılabileceği için. Fakat zavallı Mrs. Clay, o, bütün erdemlerine rağmen yüzüne bakılabilecek bir kadın sayılamaz bile, bunun için de zavallı Mrs. Clay'in burada güvende olacağına bütün kalbimle inanıyorum. Seni gören de babamın onun kişisel talihsizliklerinden nasıl bahsettiğini duymadığını –ki bunu defalarca duymuş olduğunu biliyorum– sanacak. Ah o dişleri yok mu? Ve o çiller! Çiller hiç de

ona çirkin geldiği kadar çirkin gelmiyor bana. Üç beş tane çilin bir yüzü, hiç de bakılamayacak derecede çirkinleştirdiğini görmedim fakat babam onlardan nefret ediyor. Onun Mrs. Clay'in çillerinden bahsedişini mutlaka duymuşsundur.»

Anne, ona, «Hiçbir kişisel kusur yoktur ki,» diye yanıt verdi, «hoşa gidecek tavırlar, onları bakan kişinin gözlerine giderek daha az çirkin göstermesin.»

Elizabeth kısaca, «Ben, senden çok farklı düşünüyorum,» diye yanıtladı. «Hoşa gidecek tavırlar, güzel bir yüzü daha da çekici kılabilir fakat hiçbir zaman kusurları düzeltemez. Yine de ne olursa olsun, benim bu konuda kaybedecek çok daha fazla şeyim olduğuna göre senin bana öğüt vermenin bir hayli gereksiz bir davranış olduğu kanaatindeyim.»

Anne, bu konuşmanın sona erdiğine sevinmiş fakat ablası için iyi bir şey yapmış olduğu fikrinden vazgeçmemişti. Elizabeth, her ne kadar onun duyduğu şüphe karşısında içerlemiş olsa bile yine de hiç değilse böyle bir olasılık karşısında bilgilendirilmişti.

Dört atın çektiği arabanın en son görevi, Sir Walter'i, Miss Elliot'u ve Mrs. Clay'i Bath'a götürmek oldu. Küçük kafile yola çıktığı sırada keyifleri yerindeydi. Sir Walter, büyük olasılıkla söylentileri duyarak üzülmüş olan kiracılar ile köylüleri tepeden bakarak selamladı. Bu sırada Anne de ilk haftayı geçireceği Lady Russell'in evine doğru üzüntülü bir tür sükûnet içinde yürümekteydi.

Arkadaşı da kendisinden daha iyi bir ruh hali içinde değildi. Lady Russell, ailenin bu şekilde dağılmasına çok üzülmüştü. Onların saygınlığı, en az kendi saygınlığı kadar önemliydi, ayrıca Anne ile her gün ettikleri sohbetler onun için değerli bir alışkanlığa dönüşmüştü. Ailenin terk edilmiş arazilerine bakmak Lady Russell'e acı veriyor, onların yakında yabancı ellere düşecek olması bu acıyı daha da arttırıyordu. Bu denli değişmiş olan köyün insana hissettirdiği yalnızlık ve melankoliden kaçmak ve amiral ile Mrs. Croft'un gelecekleri gün orada olmamak için, Anne'i kardeşine yollayacağı gün kendisi de yola çıkmaya karar verdi. Kararında da durdu. Evden beraber ayrıldılar ve Anne Uppercross'a gitmek üzere yola çıkarıldığı zaman Lady Russell'in kendi yolculuğu da başlamış oldu.

Uppercross, orta büyüklükte bir köydü, birkaç yıl öncesine kadar tamamıyla eski İngiliz stilini taşıyordu. Küçük toprak sahipleriyle işçilerinkinden biraz daha üstün olan sadece iki ev vardı köyde. Köy ağasının, yüksek duvarları, büyük kapıları ve bahçesinde asırlık ağaçları olan, varlıklı görünümlü ve eski tip malikânesi ile düzenli bahçesinin içinde bir bağın ve bir armut ağacının da bulunduğu çift kanatlı pencerelerin çevrelediği derli toplu papaz evi. Fakat toprak ağasının büyük oğlunun evlenmesi üzerine bir çiftlik evi büyütülüp onun konutu olmaya layık küçük bir malikâne haline getirilmişti. Verandası, bahçeye açılan camlı, çift kanatlı kapıları ve diğer bütün güzellikleri ile neredeyse bir çeyrek mil uzaklıktaki ondan daha büyük ve görkemli olan malikâne kadar ilgi çekerdi.

Anne burada sık sık kaldığından. Uppercross'un yollarını da Kellynch'inkiler kadar iyi bilirdi. İki aile birbirleri ile o kadar sık buluşurlardı ve birbirlerinin evine canları istediği saatte girip çıkmaya o kadar alışkındılar ki, Mary'yi yalnız bulmak Anne için tam bir sürpriz oldu ancak yalnız kaldığı için keyifsiz ve rahatsız olması hiç de sürpriz sayılmazdı. Her ne kadar Mary'ye büyük ablasından iyi nitelikler bahşedilmiş olsa da Anne'in anlayış ve mizacından yoksundu. İyi ve mutlu olduğu ve başkalarından ilgi gördüğü zamanlarda son derece espirili ve neşeli olurdu fakat en küçük bir rahatsızlık karşısında tamamen çökerdi. Yalnız kaldığı zaman buna tahammülü yoktu, Elliot'ların kibrinden hatırı sayılır payı miras almıştı ve başka her türlü sıkıntıya kendisinin ihmal edildiği ve yalnız kaldığı kuruntusunu da eklemeyi adet edinmişti. Dış görünüş olarak kardeşlerinin her ikisinden de bir hayli aşağıdaydı ve gençliğin verdiği tazeliğin zirvesinde olduğu zamanda bile «hoş bir kız» payesinden daha fazlasını elde edememişti. Şimdi küçük ve şirin oturma odasındaki döşemesi solmuş divanının üzerine uzanmıştı. Bir zamanlar gerçekten güzel ve zarif olan mobilyalar dört yazın ve iki çocuğun etkisi altında iyice eskimişti ve genç kadın, Anne'i gördüğü zaman, onu, «En sonunda gelebildin,» diyerek selamladı. «Seni bir daha hiç göremeyeceğimi düşünmeye başlamıştım. O kadar hastayım ki konuşmakta bile güçlük çekiyorum. Bütün sabah tek bir canlı varlık bile görmedim.»

Anne, «Seni hasta bulduğuma üzüldüm,» diye yanıt verdi, «perşembe günü bana gönderdiğin notta gayet iyi olduğunu söylüyordun.»

«Evet, öyle görünmek için elimden geleni yapmıştım. Hep yapıyorum zaten. Aslında o gün bile iyi olmaktan bir hayli uzaktım. Ama hayatım boyunca hiç bu sabahki kadar perişan halde olduğumu hatırlamıyorum. Kesinlikle yalnız bırakılacak durumda değildim. Aniden fenalaştığımı ve zili bile çekebilecek durumda olmadığımı göz önüne getir. Lady Russell, arabasından inip de gelemedi demek. Bu yaz bize üç kez bile geldiğini sanmıyorum.»

Anne, söylemesinin uygun düşeceği şeyleri söyledi, sonra enişte sinin nasıl olduğunu sordu. Mary, dudağını büktü. «Oh! Charles, ava gitti. Sabahın yedisinden beri görmedim onu. Ne kadar hasta olduğumu söylememe rağmen gitti. Uzun kalmayacağını söylemişti fakat bak saat bire geliyor nerdeyse ama o hâlâ ortalarda yok. Seni temin ederim, bu upuzun sabah boyunca nefes alan tek bir canlı bile görmedim.»

«Küçük oğulların yanında değiller miydi?»

«Ben gürültülerine tahammül edebildiğim müddetçe kaldılar. Fakat o kadar yaramazlar ki, bana iyilik yapmaktan çok zarar veriyorlar. Küçük Charles, ağzımdan çıkan tek bir sözü bile dinlemiyor ve Walter de giderek onun kadar kötü oluyor.»

Anne, neşeyle cevapladı onu: «Fakat çok geçmeden kendini daha iyi hissedeceğine eminim. Geldiğim zaman seni daima iyileştirdiğimi biliyorsun. Malikanedeki komşuların nasıllar?»

«Sana onlara dair tek bir şey bile söyleyemem. Bu sabah hiçbirini görmedim. Bir tek Mr. Musgrove uğrayıp benimle pencerenin dışından konuştu ama atından inmeksizin. Ona ne kadar hasta olduğumu söylediğim halde içlerinden hiçbiri yanıma uğramadı. Miss Musgrove'lerin işine gelmedi sanırım, onlar kendilerini hiçbir zaman sıkıntıya sokmazlar.»

«Yine de onları görebilirsin belki, sabah sona ermiş değil henüz. Daha erken.»

«Onları istemediğime emin olabilirsin. Durmaksızın konuşup gülüşmeleri beni yoruyor. Ah, Anne, o kadar hastayım ki! Perşembe günü gelmemene çok gücendim.»

«Sevgili Mary, yoksa bana ne kadar iyi olduğuna dair haber yolladığını unuttun mu? Öylesine neşeli bir tonda yazmıştın ki mesajını okuduğum zaman senin gayet iyi ve keyifli olduğunu düşündüm. Beni görmek için hiç de o kadar acele eder gibi görünmüyordun. Ve burada geçireceği son güne kadar Lady Russell ile beraber olmayı istediğimi biliyorsun. Onun için hissettiklerim bir yana gerçekten çok meşguldüm, yapacak çok fazla şeyim vardı ve dolayısıyla da Kellynch'ten daha önce ayrılamazdım.»

«Tanrım! Yapman gereken o kadar çok ne işin olabilir ki?»

«Pek çok şey, seni temin ederim. Hepsini şu anda hatırlayamıyorum fakat sana birkaç tanesini söyleyebilirim. Babamın kitapları ve tablolarına ait kataloğun bir kopyasını çıkarttırıyorum. Birkaç kere de Mackenzie ile beraber bahçeyi dolaştım, Elizabeth'in bitkilerinden hangisinin Lady Russell'e gideceğini anlamaya ve ona anlatmaya çalıştım. Kendime ait düzenlemem gereken başka ufak tefek bir sürü şeyim de vardı: Kitaplarla notaları ayırıp düzene sokmam, nelerin yük arabalarıyla götürüleceğini zamanında anlayamadığım için bütün sandıklarımı yeni baştan hazırlamam gerekiyordu. Ve yapmak zorunda olduğum çok daha yorucu bir iş daha vardı Mary; vedalaşmak için neredeyse çevredeki bütün evlere uğramam gerekiyordu. Bunu bekledikleri bana söylenmişti. Fakat bütün bu işleri yapmak çok fazla zaman aldı.»

Mary, kısa bir duraklama anından sonra, «Peki öyle olsun,» dedi. «Ama dün gittiğimiz Poole'lerin yemeği hakkında tek bir şey bile sormadın bana.»

«Gittin demek? Sana bu konuda bir şey sormadım, çünkü gitmekten vazgeçmek zorunda kaldığını düşünüyordum.»

«Oh! Evet gittim. Dün gayet iyiydim; aslında bu sabaha kadar hiçbir şeyim yoktu. Ve gitmezsem de bu bir hayli tuhaf kaçacaktı.»

«Dün iyi olduğuna sevindim. İyi vakit geçirmişsindir umarım.»

«Kayda değer bir şey olmadı. İnsan, sofrada nelerin olacağını, yemekte kimlerin hazır bulunacağını önceden bilir hep. Kendimize ait bir arabamızın olmayışı da bir hayli rahatsızlık verici bir durum. Mr. ve Mrs. Musgrove beni götürdüler gerçi fakat o kadar sıkışık bir durumdaydık ki, ikisi de öylesine iri yapılılar ve o kadar çok yer kaplıyorlar ki. Mr. Musgrove de daima önde oturur. Böylece ben

de Henrietta ve Louisa ile birlikte arka koltuğa sıkıştım. Bugünkü rahatsızlığımın da bundan ileri geldiğine eminim.»

Anne'in sabırlı davranmakta biraz daha ayak diremesi ve zorlama neşesi, sonunda neredeyse Mary için bir ilaç yerine geçti. Çok geçmeden divanda oturur vaziyet aldı, hatta akşam yemeği zamanı geldiğinde ayağa kalkmış olabileceğini ümit etmeye bile başladı. Sonra farkında olmaksızın odanın diğer ucuna yürüyerek bir çiçek buketini düzeltmeye koyuldu. Ardından da soğuk etten oluşan yemeğini yedi. Kısa bir süre sonra kendini, küçük bir yürüyüşe çıkmayı teklif edecek kadar iyi hissetmeye başlamıştı.

Hazır oldukları zaman, Mary, «Nereye gidelim?» diye sordu. «Sanırım onlar seni görmeye gelmeden malikaneye uğramayı düşünmezsin.»

Anne, «Benim için en küçük bir sakıncası bile yok,» diye yanıtladı. «Mrs. ve Miss Musgrove'ler kadar iyi tanıdığım insanlarla böyle bir merasim içine girmeyi aklımın ucundan bile geçirmem.»

«Ama onların seni bir an önce görmeye gelmeleri gerekir. *Benim* kız kardeşimsen bunu borçlu olduklarını bilmeliler. Yine de pekâlâ gidip onlarla biraz oturabiliriz ve bu işi hallettikten sonra da gezintimize devam ederiz.»

Anne, bu çeşit dostluk ilişkilerinin son derece sağduyulu olmayı gerektirdiğini düşünmüştü öteden beri. Her iki tarafın da şu veya bu sebepten birbirlerine gücenmeye ne kadar hevesli olduklarını fakat birbirleriyle görüşmeden de yapamayacaklarını bildiği için, bu durumu engellemeye çalışmayı bir kenara bırakmasının üzerinden de hayli uzun bir zaman geçmişti. Bu yüzden de yerde küçük bir halının serili olduğu, pırıl pırıl döşemeli ve modası geçmiş objelerle dolu, kare biçimi salonda yarım saatliğine oturmaya gittiler. Evin şu anki genç kızları, büyük bir piyanoforte, bir arp, her bir köşeye yerleştirilmiş çiçekler ve küçük sehpalarla odaya biraz daha düzgün bir karışıklık havası vermeye çalışmışlardı. Ah! Meşeli lambrili duvarlarda asılı portrelerdeki kişiler, kahverengi kadifeler içindeki beyefendilerle mavi satenler içindeki hanımefendiler bütün bu olup bitenleri görebilseler, bütün düzen ve intizamın yerle bir edilişini anlayabilselerdi keşke. Zaten portreler de aşağıdakilere şaşkınlıkla bakıyormuş gibi görünüyorlardı.

Musgrove'ler de tıpkı evleri gibi bir değişim belki de gelişim süreci içine girmişlerdi. Anneyle baba, eski İngiliz tarzındaydı, gençler ise yeni. Mr. ve Mrs. Musgrove çok iyi insanlardı; kesinlikle fazla eğitimli, hele hele zarif değillerse de dost canlısı ve konukseverdiler. Çocuklarının ise kafa yapıları ve tavırları daha moderndi. Kalabalık bir aileydiler fakat Charles dışındaki yetişkin üyeleri sadece Exeter'deki bir okuldan gerekli bütün donanımlarla dönmüş ve şimdi yaşıtları olan diğer binlercesi gibi modaya uygun, mutlu ve neşeli birer hayat sürmekte olan on dokuz ve yirmi yaşlarında Henrietta ve Louisa adlarındaki iki genç hanımdı. Giysileri son derece zevkliydi, yüzleri bir hayli güzeldi, canlı ve neşeliydiler, son derece zarif tavırlarında çekingenlikten eser bulunmuyordu. Evde kendilerine önem veriliyor, dışarıda ise sevgi ve beğeni görüyorlardı. Anne, onların bütün tanıdıkları arasında en mutlu insanlar olduklarını düşünmüştü hep. Fakat yine de çoğumuz, kendi üstünlüğümüze yönelik rahatlatıcı bir duyguya sahip olduğumuz için hayatımızı bir başkasınınkiyle değişmeyi istemeyiz. Anne de bu duyguların etkisi altında kendi daha seçkin ve entelektüel kafa yapısını onların eğlenceli hayatlarıyla değişmeyi istemiyor, onlara sadece birbirleriyle olan uyumları ve o kadar iyi anlaşmaları ve birbirlerine karşı duydukları karşılıklı sevgi ve yakınlık yüzünden gıpta ediyordu ki, kendisi kız kardeşlerinin ikisinden de bu sevgi ve yakınlığı bulabilmiş değildi.

Gittikleri evde büyük bir nezaketle karşılandılar. Malikânedeki aileye genellikle hiçbir kusur bulunmazdı. Anne de bunun her zaman böyle olduğunu biliyordu zaten. Yarım saat sohbetle gayet hoş geçmiş ve Mary'nin özel daveti üzerine her iki Miss Musgrove'nin de gezintiye katılmalarına hiç şaşırmadı.

ALTINCI BÖLÜM

Anne, Uppercross'a bu ziyareti yapmayı, iki aile arasında her ne kadar birbirlerine sadece üç millik bir mesafede otursalar da çoğu kez, konuşma biçimleri, değer yargıları ve fikirleri arasında son derece büyük farklar bulunabileceğini öğrenmek için istememişti.

Orada bir kez olsun bu durum karşısında büyük bir şaşkınlığa düşmeksizin veya diğer Elliot'ların da kendisi gibi, Kellynch Hall'de o kadar önem verilen ve ilgi duyulan konuların burada ya hiç bilinmediğini ya da önemsenmediğini görme fırsatına sahip olmak için de kalmış değildi. Burada aldığına inanması gerektiğini düşündüğü bir diğer ders de insanın kendi çevresi dışında nasıl bir hiç olduğunu anlamaktı. Zira oraya Kellynch'teki her iki evi de haftalarca meşgul eden konunun çok daha büyük bir merak ve ilgi uyandıracağı beklentisi içinde gitmiş fakat karşılaştığı şey çok farklı olmuştu. Mr. ve Mrs. Musgrove'nin bu konuya yönelik olarak yaptıkları yorumlar birbirine hayli benzerdi: «Demek Sir Walter ile ablanız artık gittiler. Miss Anne, Bath'ın hangi yöresine yerleşeceklerini düşünüyorsunuz?» gibi cevabı pek de büyük bir merak ile beklenmeyen sorularla bunlara ilaveten genç hanımlar da, «Biz de kışları Bath'ta olmayı isteriz ama sakın unutmayın baba, çok daha iyi bir yerde kalmalıyız biz, kesinlikle sizin Queen Squares'inizde değil,» diye atılmışlar ve Mary de endişeyle eklemişti: «Hepiniz Bath'ta mutlu olacaksanız ben de burada mutlu olacağıma söz veriyorum.»

Anne, bundan sadece gelecekte kendisini böyle yanılsamalara kaptırmaktan kaçınması ve Lady Russell gibi gerçekten candan bir dost sahibi olduğu için şükretmesi gerektiği sonucunu çıkarmıştı.

Mr. Musgrove'lerin beslenecek sonra da öldürülecek av hayvanları, kendi atları, köpekleri ve onları meşgul edecek gazeteleri vardı. Hanımlar ise ev işlerine yönelik konular, komşular, elbiseler, danslar ve müzik gibi uğraşlarla vakit geçiriyorlardı. Anne, her küçük toplumsal çevrenin kendi sohbet konularını biçimlendirmesini son derece uygun buluyor ve kısa bir zaman içinde de şimdi dahil olduğu toplumsal çevrenin saygın bir üyesi olabilmeyi umuyordu. Uppercross'ta en az iki ay geçirmesi öngörüldüğüne göre hayal gücünün, belleğinin ve bütün düşüncelerinin buranınkilere mümkün olduğu kadar uyum sağlaması zorunluydu.

Bu iki aydan korkmuyordu. Mary, Elizabeth gibi itici ve kardeşçe duygulardan uzak değildi, ayrıca ablasının ilgilerine o kadar kapalı da değildi. Evin diğer bölümlerinde de rahatını kaçıracak düşmanca bir şey bulunmuyordu. Anne'in eniştesiyle dostça bir ilişkisi vardı, çocuklar da onu neredeyse anneleri kadar seviyorlar ve ona

duyduklarından çok daha büyük bir saygı duyuyorlardı. Anne için büyük bir ilgi ve eğlence odağı, bütün vaktini alacak bir uğraş olacaklardı.

Charles Musgrove kibar ve sempatikti, akıl ve karakter bakımından karısına karşı olan üstünlüğü kuşku götürmezdi fakat karısının ailesinin geçmişi göz önüne alındığında da güç, konuşma ve zarafet bakımından onların epeyce gerisinde kalıyordu. Yine de Lady Russell gibi Anne de daha uygun bir evliliğin onu bir hayli geliştireceğine, gerçekten anlayışlı bir kadının karakterine daha büyük bir derinlik, alışkanlıkları ve uğraşlarına daha büyük bir yararlılık, akılcılık ve zarafet katabileceğini düşünüyordu. Oysaki genç adam, şimdi spor dışında hiçbir şeyi şevkle yapmıyor, zamanını da kitaplardan ve benzeri şeylerden yararlanmaksızın harcıyordu. Karısının zaman zaman duyduğu keyifsizlikten hiçbir şekilde etkilenmeyen neşeli bir adamdı. Mary'nin mantıksızlıklarına çoğu kez Anne'in hayranlığını kazanan bir tahammül gösteriyordu ve her ne kadar aralarında sık sık (kimi zaman her iki taraf da onun hakemliğine başvurduğu için Anne'in çoğu kez istediğinden daha fazla pay sahibi olduğu) ufak tefek anlaşmazlıklar çıksa da genel olarak bakıldığında mutlu bir çift olarak görülebilirlerdi. Daha çok para istedikleri ve Charles Musgrove'nin babasından gelecek güzel bir hediyeye karşı duydukları güçlü eğilim konusunda kusursuz bir uyum içindeydiler fakat genç adam pek çok konuda olduğu gibi burada da karısına karşı bir üstünlüğe sahipti. Zira Mary, böyle bir hediyenin verilmemesini büyük bir utanç kaynağı olarak görürken o, babasının, parasını yararlı pek çok başka amaç için kullanabileceği ve kendi parasını dilediği gibi harcama hakkına sahip olduğunu kabul ediyordu.

Çocukların idaresine gelince, onun teorisi, karısınınkinden çok daha üstündü, pratiği de hiç o kadar kötü sayılmazdı. «Ben çocukları gayet iyi idare edebilirdim Mary'nin müdahaleleri olmasaydı eğer.» Anne'in ondan bir hayli sık işittiği sözlerdi ve bunda da çok haklı olduğunu düşünürdü fakat buna karşılık Mary'nin «Charles, çocukları o kadar şımartıyor ki onları bir türlü düzene sokamıyorum,» biçimindeki yakınmalarını duyduğu zaman ona, «Çok doğru,» diye yanıt vermek için en küçük bir eğilim bile duymazdı.

Anne'in oradaki misafirliğinin en sevimsiz yanlarından biri de her iki tarafın ona çok fazla güven beslemeleri ve birbirlerine yönelik şikâyetlerinin onun için hiçbir zaman sır olmayışıydı. Kız kardeşi üzerinde etki sahibi olduğu bilindiğinden sürekli olarak bu etkiyi mümkün olanın ötesinde kullanması isteniyor veya en azından ima ediliyordu. «Keşke Mary'yi kendini sürekli olarak hasta hissetmekten vazgeçirebilsen,» diyordu Charles, buna karşılık Mary de hayli mutsuz bir biçimde, «Bana öyle geliyor ki, Charles beni ölürken görse bile yine de bir şeyim olduğuna inanmayacak. Eğer istersen, onu, benim çok hasta olduğuma, hatta itiraf ettiğimden bile daha çok hasta olduğuma ikna edebilirsin,» diye söyleniyordu.

Mary'nin sık sık yakındığı bir diğer konu da şuydu: «Her ne kadar büyükanneleri onları sürekli olarak görmek istese de ben çocukları malikâneye göndermekten nefret ediyorum. Çünkü onları o kadar çok şımartıyor, onlara o kadar çok tatlı ve abur cubur veriyor ki, eve mutlaka hasta dönüyor ve günün geri kalanını sızlanarak geçiriyorlar.» Mrs. Musgrove de Anne'i yalnız yakaladığı zaman bu fırsatı kaçırmıyor, «Ah! Miss Anne, Mrs. Charles'in de çocuklar üzerinde biraz olsun sizin yöntemlerinizi uygulamasını dilemekten kendimi alamıyorum. Sizinle beraberken bambaşka varlıklar oluyorlar. Fakat genellikle öylesine şımarıklar ki, kız kardeşinize onları idare etmenin yollarını öğretememeniz ne kadar yazık! Aslında tarafsız olarak bakıldığında onlar da diğer bütün çocuklar kadar güzel ve sağlıklılar. Zavallı küçük şeylere bir de Mrs. Charles nasıl muamele edilmesi gerektiğini bilebilse. İnanın bana bazen ne kadar da çekilmez oluyorlar. Sizi temin ederim Miss Anne, bu da onları daha sık görmek istememe engel oluyor. Sanırım Mrs. Charles, onları daha sık davet etmediğim için içerliyor fakat siz de bilirsiniz, insanın yanında her an kontrol altında tutmasının, 'Onu yapma, bunu yapma' demesinin gerektiği veya ancak gereğinden fazla kek, pasta verilerek tahammül edilebilecek çocukların bulunması hiç de güzel bir şey değil.»

Bunun yanında bir de şunu beyan ediyordu Mary: «Mrs. Musgrove, bütün hizmetkârlarının o kadar sağlam olduğunu düşünüyor ki, onun duyduğu bu güveni sorgulamak vatana ihanet gibi bir şey olurdu fakat inan ki abartmıyorum, üst kat hizmetçisiyle çamaşırcı-

nın kendi işleriyle meşgul olmak yerine bütün gün köyde sürttüklerine eminim. Nereye gitsem onlarla karşılaşıyorum, bebek odama onları orada görmeksizin iki kez girmişliğim yok. Şayet Jemima, dünyanın en güvenilir, en ciddi insanı olmasa onu da kendilerine benzetmelerinin önünde hiçbir engel olmazdı. Bana dediğine göre, sürekli olarak onu kendileriyle dolaşmaya çıkması için kandırmaya çalışıyorlarmış.» Mrs. Musgrove'nin açısından bakıldığında ise durum şöyleydi: «Gelinimin işlerine hiçbir zaman müdahalede bulunmamayı kendime prensip edindim. Bunun hiçbir işe yaramayacağını biliyorum fakat karşımda *siz* olduğunuz için söyleyeceğim Miss Anne, çünkü siz bir şeyleri düzeltebilecek güçtesiniz. Mrs. Charles'in bebek bakıcısına karşı çok da olumlu duygular beslemiyorum. Ona ilişkin tuhaf hikayeler duyuyorum, sürekli olarak orada burada sürtüyor, üstelik o kadar şık giyiniyor ki ona yaklaşan bütün hizmetçilerin ahlakını bozmasından korkuyorum. Mrs. Charles, ona toz kondurmuyor fakat sadece sizi uyarıyorum ki tetikte olasınız. Şayet uygunsuz bir davranışını yakalayacak olursanız, bunu söylemekten sakın çekinmeyin.»

Malikânede diğer ailelerle yemek yedikleri zaman Mrs. Musgrove'nin ona, hakkı olan önceliği tanımaması da Mary'nin şikâyetlerinden bir diğeriydi. Ona bu kadar çok kendi evindeymiş gözüyle bakılmasını ve konumuna önem verilmemesini bir türlü anlayamıyordu. Günün birinde, Miss Musgrove'lerle tek başına dolaşmaya çıktığı zaman statüden, statü sahibi insanlardan ve buna karşı duyulan kıskançlıktan söz açıldığında içlerinden biri, «Size, bir konuda fikrimi belirtmekte sakınca görmüyorum. Bazı insanların seviyeleri konusunda bu kadar ısrarcı olmaları ne saçma bir şey çünkü sizin bu konularda ne kadar rahat ve kayıtsız olduğunuzu bütün dünya biliyor. Birilerinin, Mary'yi bu kadar inatçı olmaması ve bilhassa sürekli olarak annemin yerini almaya çalışmaması konusunda ikaz etmesi çok iyi olurdu. Anneme göre önceliği olduğundan kimsenin kuşkusu yok fakat bu konuda bu kadar ısrarcı olmasaydı. Annem buna zerre kadar aldırış etmiyor fakat pek çok kişinin dikkatini çektiğini biliyorum.»

Anne, bütün bu meseleleri nasıl yoluna koyacaktı? Elinden, sabırla dinlemekten, bütün kırgınlıkları yumuşatmaya çalışmaktan ve

tarafları birbirine mazur göstermeye çalışmaktan, onları, bu kadar yakın akrabalar arasında hoşgörünün zorunlu olduğuna dair ikaz etmekten ve kız kardeşinin çıkarının söz konusu olduğu durumlarda bu ikazlar üzerinde daha büyük bir önemle durmaktan başka bir şey gelmiyordu.

Geri kalan bütün yönlerden ziyareti çok iyi başlamıştı ve öyle devam etmekteydi. Konuşulan konularda ve yaşanan mekânda Kellynch'ten üç mil uzağa taşınmak suretiyle yapılan değişiklik, onun ruhsal durumuna da iyi gelmişti. Yanında sürekli olarak bir can yoldaşı bulunduğu için Mary'nin rahatsızlıkları da azalmış ve evde onların varlığını kesintiye uğratacak fazla bir yakınlık, güven ya da iş ihtiyacı da olmadığı için diğer aileyle olan günlük münasebetler de bir avantaj oluşturuyordu. Bu münasebetler, olabildiğince yakından sürdürülüyordu zira her sabah buluşuyorlar, akşamlarını da pek ender olarak birbirlerinden ayrı geçiriyorlardı fakat Anne inanıyordu ki, Mr. ve Mrs. Musgrove'nin saygıdeğer varlıkları etrafta görülmeksizin veya kızlarının konuşmaları, gülüşmeleri veya şarkı söylemeleri olmaksızın zamanlarını bu kadar iyi geçiremeyeceklerdi.

Anne, Miss Musgrove'lerin her ikisinden de çok daha iyi piyano çalıyordu fakat sesi olmadığı, arp çalmayı öğrenmediği ve çocuklarının yanında oturup hayran hayran onları dinleyecek bir anne ile babaya da sahip olmadığı için gösterdiği performansın üzerinde çok az duruluyor, aldığı azıcık övgü de kendisinin de bilincinde olduğu üzere ya nezaket icabı ya da başkalarını heveslendirmek için yapılıyordu. Piyano çalmaya oturduğu zaman, bundan zevk alanın sadece kendisi olduğunu biliyordu fakat bu onun için yeni bir his değildi. On dört yaşındayken sevgili annesinin ölümünden bu yana dinlenilmenin ya da haklı bir beğeni ya da gerçek bir takdir duygusuyla cesaretlendirilmenin mutluluğunu tatmış değildi. Müzik söz konusu olduğunda kendisini daima dünyada yapayalnız duyumsamaya alışkındı ve Mr. ve Musgrove'nin sadece kendi kızlarının müzik performanslarına karşı gösterdikleri büyük ilgi ile geri kalan herkesinkine karşı tam anlamıyla kayıtsız kalmaları da onun için bir üzüntü kaynağı olmak yerine onların adına mutluluk duymasına yol açıyordu.

Malikânedeki partiler bazen başkalarının da katılımıyla daha da kalabalıklaşıyordu. Çok fazla komşuları yoktu fakat buna rağmen Musgrove'ler herkes tarafından ziyaret ediliyorlar, davetli ya da davetsiz başka ailelerden daha çok sayıda ziyaretçileri oluyor, daha fazla yemek daveti veriyorlardı. Gerçekten sevilen ve aranan insanlardı.

Kızlar dans etmek için deli oluyorlardı ve kimi zaman, akşamları beklenmedik küçük balolarla son buluyordu. Uppercross'a yürüme mesafesinde, kuzenleri olan, kendilerinden daha az varlıklı bir aile oturuyordu. Bu kişiler, bütün eğlenceleri için, Musgrove'lere bel bağladıklarından canları istediği zaman geliyorlar, oyunlara katkıda bulunuyorlar ve her yerde dans ediyorlardı. Anne de müzisyenlik görevini, eğlencelerde onlarla beraber aktif rol almaktan çok daha fazla tercih ettiğinden, saatler boyu folklorik dans müzikleri çalınıyordu. Onun bu nazik jesti sayesinde, müzikal yetenekleri, Mr. ve Mrs. Musgrove'nin dikkatini başka her zamankinden daha çok çekiyor ve çoğunlukla şu iltifata nail oluyordu: «Çok iyiydiniz, Miss Anne! Gerçekten çok iyiydiniz! Tanrım! Şu küçük, narin parmaklarınız tuşların üzerinde nasıl da uçuşuyor!»

İlk üç hafta bu şekilde geçip gitti. Aziz Michael Yortusu gelmişti. Anne'in aklı şimdi yine sürekli olarak Kellynch'teydi. Şimdi başkalarına verilmiş olan sevgili evinde, başka gözlere, başka ellere, ayaklara ait olacak bütün o değerli odalar, mobilyalar, korular ve manzaralardaydı. 29 Eylül gününde, Anne, artık başka hiçbir şey düşünemeyecek durumdaydı ve aynı akşam, ayın hangi gününde olduklarını hatırlayan Mary'den de şu duygusal karşılığı aldı: «Aman Tanrım! Croft'ların Kellynch'e gelecekleri gün değil mi bugün. İyi ki daha önce hatırlamadım. Nasıl da moralimi bozuyor!»

Croft'lar, Kellynch'e gerçek denizcilerden beklenecek bir hızla yerleşmişler ve evi ziyarete açmışlardı. Mary, oraya gitme zorunluluğunu, kendi adına hayıflanarak karşıladı. Ne kadar acı çekeceğini kimsenin anlaması mümkün değildi. Bu işi, elinden geldiğince erteleyip durdu fakat yine de Charles'i, kendisini, mümkün olan en kısa zamanda oraya götürmesi için ikna etmeden içi rahat edemedi. Ziyaretten döndüğü zaman da bir hayli canlı, hayal gücünün yarattığı sıkıntıdan kurtularak büyük ölçüde rahatlamış bir haldeydi.

Anne, arabada, kendisine yer olmaması karşısında yürekten sevinç duymuştu. Yine de Croft'ları görmeyi çok istiyordu, bu yüzden iade-i ziyarette bulunacakları zaman kendisinin de evde olacağına çok sevindi. Sonunda geldiler; bu esnada, evin reisi orada değildi fakat iki kız kardeş birlikte hazır ve nazırdılar. Tesadüf eseri, Mrs. Croft, Anne'in yanına düşerken amiral de Mary'nin yanına oturdu ve onun küçük oğullarına candan bir ilgi göstererek büyük sempati topladı. Bu sırada Anne de Mrs. Croft ile kardeşi arasında bir benzerlik arama fırsatına sahip oldu ve aradığını kadının yüz hatlarında olmasa bile ses tonunda ve yüz ifadelerinde fazlasıyla buldu.

Mrs. Croft, uzun boylu veya şişman olmasa bile kişiliğine bir önem havası katan dört köşeli bir yapıya, dik bir duruşa ve güçlü bir görünüme sahipti. Koyu renkli parlak gözleri, sağlıklı dişleri ve bir bütün olarak ele alındığında güzel bir yüzü vardı. Yine de neredeyse bütün ömrünü kocasıyla beraber denizde geçirmiş olmasının sonucu olarak kızarmış ve hava koşullarının hırpaladığı cildi, onu, gerçek yaşı olan otuz sekizden bir hayli yaşlı gösteriyordu. Dürüst, rahat ve kararlı tavırları, onun özgüven sahibi ve kararlarından kuşku duymayan bir insan olduğunu ortaya koyuyordu. Ayrıca, kaba olmamakla beraber mizah duygusu ve neşesi yerindeydi. Anne, Kellynch ile ilgili bütün konularda kendisine karşı ne kadar düşünceli davrandığına dikkat ederek onun, duygulu bir kadın olduğu sonucuna da varmıştı ve bu da onu fazlasıyla memnun etmişti. Bilhassa da daha ilk tanıştıkları anda, kadının, onun erkek kardeşiyle arasında geçenler hakkında en küçük bir bilgi veya kuşku sahibi olmaması ve önyargıdan tamamıyla uzak olması karşısında büyük sevinç duymuştu. Bu bakımdan içi hayli rahat, dolayısıyla da kendisini güç ve cesaretle dopdolu hissederken kadının birden, «O buradayken, erkek kardeşimle tanışma şerefine nail olan kız kardeşiniz değil, sizdiniz değil mi?» demesi onda şok etkisi yarattı.

Anne, kızarma yaşını geride bırakmış olduğunu umut ediyordu fakat heyecanlanma yaşını geride bırakmadığı kesindi.

Mrs. Croft ilave etti: «Belki evlendiğini de duymamışsınızdır.»

Anne şimdi vermesi gereken cevabı rahatlıkla verebilir ve kendisini rahatlamış hissedebilirdi çünkü Mrs. Croft'un daha sonraki

sözleri, onun, bahsetmekte olduğu kişinin Mr. Wentworth olduğunu ortaya koymuştu, öyle ki, kardeşlerin her ikisi için de geçerli olabilecek bir şey söylemediğine memnun oldu. Mrs. Croft'un, Frederick yerine Edward'ı düşünmesi ve ondan bahsetmesinin ne kadar mantıklı bir davranış biçimi olduğunu şimdi tam anlamıyla kavrıyordu ve kendi unutkanlığı karşısında utanarak gerçek bir ilgiyle eski komşularının şimdiki durumunu sordu.

Ziyaretin geri kalanı sakin geçti. Ta ki, tam kalkmak üzerelerken amiralin Mary'ye şöyle dediğini duyana kadar: «Yakın bir zamanda, Mrs. Croft'un erkek kardeşlerinden birini buraya bekliyoruz. Herhalde adını duymuşsunuzdur.»

Küçük çocukların, kendisine tıpkı bir aile dostuymuş gibi yapışmaları, gitmemesi için direnmeleri ve amiralin, onları paltosunun ceplerinde götürme teklifi karşısında fazlasıyla etkilenmeleri gibi sebepler yüzünden adamcağız, anlatmaya başladığını bitirmek veya hatırlamak fırsatını bulamadı. Anne'e kalan ise söz konusu olanın aynı kardeş olduğuna, kendi kendisini elinden geldiğince inandırmak oldu. Yine de tam anlamıyla emin olamıyordu, Croft'ların daha önceden uğradıkları öbür evde de aynı konuya ilişkin bir şeyler söylenip söylenmediğini merak etti.

Malikânenin halkı, o günün akşamını kulübede geçirecekti ve mevsim bu tip ziyaretlerin yaya olarak yapılmasına izin vermeyecek ölçüde ilerlemiş olduğundan, artık arabanın sesini duymak için kulak kabartmaya başlamışlardı ki, Miss Musgrove'lerin küçüğü bu sırada içeri daldı. Akıllarına gelen ilk karamsar düşünce onun annesiyle babası adına özür dilemek için gelmiş olduğunu ve akşamı tek başlarına geçirmek zorunda kalacak olduklarıydı. Mary, bu duruma içerlemeye hazırlanırken Louisa, her şeyin yolunda ve kendisinin de sadece arabayla getirilen arpa yer açmak için yaya olarak gelmiş olduğunu bildirdi.

«Ve size nedenini de anlatacağım,» dedi ve ilave etti: «Bütün her şeyi bilmenizi isterim ki, annemle babam bu akşam pek kederliler. Bilhassa da annem; aklından zavallı Richard'ı çıkaramıyor. İşte bu yüzden yanımızda arpı getirmenin en doğrusu olacağına karar verdik çünkü bu, onu, piyanoforteden daha çok eğlendirecektir. Size annemin neden üzgün olduğunu da anlatacağım. Croft'lar bu

sabah geldikleri vakit (size daha sonra uğramışlardı değil mi?) Mrs. Croft'un erkek kardeşi Yüzbaşı Wenthworth'un İngiltere'ye henüz döndüğünü veya döneceğini ve doğruca da onları görmeye geleceğini söylediler ve ne yazık ki, onlar gittikleri vakit annemin aklına zavallı Richard'ın yüzbaşısının adının da Wenthworth veya ona benzer bir şey olduğu geldi. Nerede ve ne zaman bilmiyorum tabii fakat ölümünden bir hayli önceydi, zavallı çocuk! Ve annem, onun mektuplarını ve eşyalarını karıştırınca da bunun doğru olduğunu anladı, hiç şüphe yok ki bu, aynı adamdı ve şimdi de bundan ve zavallı Richard'dan başka bir şey düşünemiyor. Bu yüzden hepimiz elimizden geldiğince onu neşelendirmeye çalışmalı ve bu türden kasvetli konuları düşünmesini engellemeliyiz.»

Aile tarihçesinden bu dokunaklı bölümün içyüzü, Musgrove'lerin, hiçbir ümit vaat etmeyen, son derece sıkıntı verici bir oğula sahip olacak kadar şanssız ve onu, yirminci yaşını doldurmasından önce kaybedecek kadar şanslı olmalarıydı. Karadayken budalaca davrandığı ve idare edilmesi de bir hayli güç olduğu için denize yollanmıştı. Her ne kadar daha fazlasını hak ediyor olsa da ailenin ona fazlaca düşkünlük gösterdiği söylenemezdi. Denizde kaldığı süre zarfında ondan pek ender olarak haber alınmış ve yurtdışında bir yerlerde öldüğü haberi iki yıl önce Uppercross'a ulaştığı zaman pek fazla üzüntü duyulmamıştı.

Gerçekte de her ne kadar şimdi kız kardeşleri, onu «zavallı Richard» diye adlandırmak suretiyle kendisine olanca sempatiyi gösteriyorlarsa da her zaman kalın kafalı, duygusuz ve hiçbir işe yaramayan Dick Musgrove olmaktan öteye geçememiş, hayattayken veya öldükten sonra adının kısaltılmasından fazlasını hak etmek için hiçbir şey yapmamıştı.

Birkaç yıl denizde kalmış, bütün gemi kaptanlarının bir an önce kurtulmak istediği bir deniz asteğmeni olarak bu sürenin sadece altı ayını Yüzbaşı Frederick Wentworth'un firkateyni *Laconia*'da geçirmişti. *Laconia*'da yüzbaşısının zoruyla, annesiyle babasının gidişinden bu yana ondan aldıkları iki mektubu yazmıştı. Yani çıkar gözetmeyen yegâne iki mektubu; geri kalanların tümü ise düpedüz para istemek için yazılmıştı.

Her bir mektupta da yüzbaşısından övgü dolu sözlerle bahsetmişti fakat yine de aile, bu tür meselelere iştirak etme alışkanlığından o denli yoksun, insan ya da gemi adlarına karşı o denli ilgisiz ve meraksızdı ki, o sırada bu sözler üzerlerinde hemen hemen hiçbir iz bırakmamıştı. Mrs. Musgrove'nin tam da o günde oğluyla bağlantısı olan Wentworth adının anılmasıyla duygusal bir krize girmesi, insanın ruhunda kimi zaman meydana gelen olağandışı patlamalardan bir tanesi olsa gerekti.

Kadıncağız mektupları aramaya gitmiş ve tam da düşündüğü gibi hepsini bulmuştu; bu mektupların o kadar uzun bir aradan sonra tekrar okunmalarıyla da ebediyete kadar yitip gitmiş zavallı oğlunun bütün kusurlarını unutturmuş ve onu fazlasıyla etkileyerek ölümünü ilk defa olarak haber aldığı zamankinden de derin bir kederin içine sokmuştu. Ondan daha düşük bir düzeyde olsa da Mr. Musgrove de aynı şekilde etkilenmişti. Kulübeye vardıklarında da bu hikâyeyi yeni baştan dinleyerek anılarını tazelemek, sonra da neşeli bir ortamda biraz olsun rahatlamak ihtiyacı duyacakları açıktı.

Onların, Yüzbaşı Wentworth'tan bu kadar çok bahsettiklerini, onun adının bu kadar sık tekrarlandığını duymak, onca yılın üstüne biraz kafa karışıklığı yaşadıktan sonra onun, Clifton'dan dönüşlerinde bir veya iki kez karşılaştıklarını hatırladıkları aynı Yüzbaşı Wentworth olabileceği hatta muhtemelen öyle olması gerektiği sonucuna varmaları. Çok hoş bir genç adamdı fakat zamanını tam olarak hatırlayamıyorlardı, yedi veya sekiz yıl önce olsa gerekti. Anne'in sinirleri için yeni ve gerçek bir sınav oldu. Yine de bu gibi konuşmalara kendini alıştırması ve yüzbaşının gerçekten gelmesi beklendiğine göre böylesi konularda daha az duyarlı olmayı öğrenmesi gerektiğini düşünüyordu. Dahası en kısa zamanda gelmesi bekleniyor yanı sıra Musgrove'ler de zavallı Dick'in yanında bulunduğu altı ay zarfında ona göstermiş olduğu yakın ilgiye karşı sıcak bir minnettarlık, kusursuz karakterine de büyük bir saygı duyarak büyük bir övgüyle bahsediyorlar, onun geldiğini duyar duymaz kendisiyle tanı[illegible]un sabırsızlanıyorlardı.

[illegible] davranmak yönündeki kararlılıkları da akşamları[illegible] büyük ölçüde rahatlamış olarak geçirmelerini sağladı.

YEDİNCİ BÖLÜM

Aradan birkaç gün geçmemişti ki, Yüzbaşı Wenthworth'un Kellynch'te olduğu öğrenildi. Mr. Musgrove onu görmeye gitmişti; döndüğünde de genç adamı öve öve bitiremedi. Yüzbaşı, bir sonraki haftanın sonunda, Croft'larla beraber Uppercross'ta yemeğe davet edildi. Daha erken bir tarihin saptanamaması, Mr. Musgrove için gerçekten büyük bir hayal kırıklığı olmuştu zira Yüzbaşı Wentworth'u kendi çatısı altında görmek ve ona mahzenindeki en iyi şaraplardan ikram etmek suretiyle minnettarlığını göstermek için çok sabırsızlanmaktaydı. Fakat bunun için aradan bir hafta geçmesi gerekliydi. Anne ancak o zaman karşılaşacaklarını düşünerek hiç olmazsa bir haftayı daha kaygısız geçirebileceğini hesap etti ve çok geçmeden de o bir hafta sonunda kendini güvende hissediyor olmayı diledi.

Yüzbaşı Wentworth, gerçekten çok kısa bir süre içinde, Mr. Musgrove'ye iadeyi ziyarette bulundu. Ve kendisi de neredeyse yarım saat içinde orada olacaktı! O ve Mary, sonradan öğrendiğine göre, kaçınılmaz bir biçimde karşılaşacakları yer olan malikâneye gitmek üzere yola koyulmaya hazırlanıyorlardı ki, oğlanların büyüğünün kötü bir biçimde düşerek, o sırada eve getirilmekte olduğu haberini aldılar. Çocuğun durumu, söz konusu ziyareti yapmalarını bütünüyle engellemişti tabii fakat yeğeni için sonradan duyduğu ciddi kaygının ortasında bile bu karşılaşmanın gecikmesi yüzünden hayal kırıklığına uğramaktan kendini alamadı.

Oğlanın köprücük kemiğinin yerinden çıktığı anlaşıldı ve bu şekilde sırtından yaralanmış olması da onlarda büyük endişe uyandırdı. Son derece keyifsiz bir öğleden sonra geçirdiler. Anne'in aynı anda yapmak zorunda olduğu bir sürü işi vardı. Eczacının çağrılması, babanın bulunup bilgilendirilmesi, annenin isteri krizi geçirmesinin engellenmesi ve ona destek olunması, hizmetkârların idare edilmesi, çocuklardan küçüğünün evden uzaklaştırılması ve acı çekmekte olan zavallı çocuğun da rahatlatılıp acısının dindirilmeye çalışılması. Bunların yanında, Anne çok geçmeden yapılması gereken bir diğer şeyin de öteki malikânenin uygun bir dille durumdan haberdar edilmesi olduğunu hatırladı ki, bunun sonucunda elde et-

tiği şey de işe yarar yardımcılardan ziyade hayli korkmuş ve merak içindeki bir kalabalığın eve üşüşmesi oldu.

Enistesinin gelişi Anne'i biraz rahatlatan ilk şeydi. Genç adam karısını herkesten daha kolay bir biçimde sakinleştirebilirdi. İkinci rahatlatıcı da eczacının gelişi oldu. O gelip de çocuğu muayene edene kadar belirsizlik yüzünden daha büyük bir endişe içindeydiler. Çocuğun ağır bir yara almış olduğunu düşünüyorlar fakat nereden alındığını kestiremiyorlardı. Neyse ki, köprücük kemiği çok geçmeden yerine oturtuldu ve Mr. Robinson, çocuğu eliyle durmadan yokladığı, baba ile teyzeye ciddi bir yüz ve alçak sesle bir şeyler söylediği halde yine de en iyisi için ümit etmelerinin önünde bir neden kalmadığını umarak ve nispeten rahat bir biçimde yemeklerini yiyebildiler. İki genç hala da anneleri ve babaları gittikten sonra beş dakika daha kalarak ağabeylerine, yeğenlerinin durumu yüzünden o ana kadar geri planda kalmış olan Yüzbaşı Wentworth'un ziyareti hakkında bilgi verdiler ve bu ziyaretin onları ne kadar heyecanlandırdığını, yüzbaşının o güne kadar tanımış oldukları bütün erkeklerden çok daha yakışıklı ve çok daha kibar olduğunu, babalarının onu akşam yemeğine davet etmiş olması karşısında duydukları heyecanı, genç adamın bunun kendisi için olanak dışı olduğunu belirttiğinde duydukları üzüntüyü fakat babalarıyla annelerinin büyük ısrarı karşısında ertesi gün, evet ertesi gün gelip onlarla yemek yemeye söz vermesi, dolayısıyla duydukları büyük sevinci hayli ateşli ve heyecanlı bir biçimde ifade ettiler. Hem de Yüzbaşı Wentworth, söz verirken öylesine zarif bir biçimde davranmıştı, onların duyduğu heyecanı o da derinden duyuyor ve buna bütün kalbiyle karşılık veriyor gibiydi ki, kısacası yaptığı ve söylediği her şey öylesine sonsuz bir zarafetle tam yapılması gerektiği şekilde yapılmıştı ki, her ikisi de büyülenmişlerdi. Mutluluk ve neşe içinde evlerine koşarlarken akıllarının küçük Charles'ten çok Yüzbaşı Wentworth'te olduğu ortadaydı.

İki genç kız, ortalık kararduktan sonra çocuğun durumunu öğrenmek için babalarıyla birlikte geldikleri zaman da aynı hikâye ve aynı coşku tekrar etti. Mirasçısına ilişkin olarak ilk başta duymuş olduğu endişe ve huzursuzluktan şimdi sıyrılmış olan Mr. Musgrove de kızlarının söylediklerini onaylayıp kendi övgülerini de ilave etti ve

artık Yüzbaşı Wentworth onuruna verilecek olan partiyi ertelemek için bir neden kalmamasını ümit ettiğini ve tek üzüntü kaynağının kulübe halkının partiye gelmek için küçük çocuğu yalnız bırakmak istemeyecek olmaları olduğunu belirtti. «Oh, hayır! Küçük oğlancığı yalnız bırakmak mı?» Hem anne hem de baba, fazlasıyla güçlü bir endişe içindeydiler ve oğullarını yalnız bırakmanın düşüncesine bile tahammül edemiyorlardı ve Anne de bu güç durumdan kurtulmuş olmanın sevinci içinde çocuğa karşı kendi sıcak ilgisinin izini taşıyan protestosunu onlarınkine ilave etmekten kendini alamadı.

Ancak Charles Musgrove, sonradan bu konuya daha büyük heves gösterdi: «Çocuğun durumu giderek iyileştiğine ve kendisi de Yüzbaşı Wentworth ile tanışmayı bu kadar çok arzu ettiğine göre belki de akşam onlara katılabilirdi, yemeği orada yiyemezdi fakat yarım saatliğine şöyle bir uğrayabilirdi.» Fakat karısı bu fikre şiddetle karşı çıktı: «Hayır Charles, senin gitmene kesinlikle tahammül edemem. Düşün bir, ya çocuğa bir şey olursa!»

Çocuk iyi bir gece geçirdi ve sonraki gün de daha iyiye doğru gitti. Omurgasının bir zarara uğrayıp uğramadığına karar verebilmek zaman alırdı fakat Mr. Robinson, endişe verecek bir şey bulamamıştı ve dolayısıyla Charles Musgrove de artık kendisini kısıtlamak için bir neden kalmadığını giderek daha güçlü bir biçimde hissetmeye başlamıştı. Çocuğun yatakta kalması gerekiyordu ve mümkün olduğu kadar sessiz bir biçimde oyalanmalıydı fakat burada bir babanın yapabileceği ne vardı ki? Büyük ölçüde bir kadın işiydi bu ve artık orada hiçbir işe yaramayacak bir adamın kendisini eve hapsetmesinden daha saçma bir şey olamazdı. Baba, Yüzbaşı Wentworth ile tanışmayı gerçekten çok arzu ediyordu ve buna karşı çıkmak için geçerli hiçbir neden yoktu, bu yüzden de oraya gidecekti. Sonuçta da avdan döndükten sonra hemen üzerini değiştirerek yemeği öbür evde yiyeceğini açık ve net bir biçimde beyan etti.

«Çocuğun durumu, bundan daha iyi olamazdı,» dedi, «bu yüzden de biraz önce babama geleceğimi söyledim ve o da bunu çok doğru buldu. Kız kardeşin seninle nasıl olsa hayatım, hiçbir endişem yok. Sen, onu bırakmak istemiyorsun fakat benim burada hiçbir işe yaramayacağımı da görüyorsun. Eğer bir şey olursa, Anne, beni çağırması için birini gönderir.»

Karılar ve kocalar tartışmanın boşuna olacağını genellikle anlarlar. Mary, Charles'in konuşma biçiminden gitmekte son derece kararlı olduğunu anlamıştı ve onu kızdırmak hiçbir işe yaramayacaktı. Bu yüzden de o, odadan çıkana kadar hiçbir şey söylemedi fakat kendisini duyabilecek bir tek Anne kalır kalmaz:

«İşte böyle! Bu zavallı hasta çocuğun yanında ikimiz kalıp başımızın çaresine bakacağız ve bütün akşam boyunca yanımıza tek bir canlı varlık bile gelmeyecek! Nasıl olacağını gayet iyi biliyorum. Benim şansım hep böyledir zaten. Eğer hoşa gitmeyecek herhangi bir şey olursa erkekler bu durumdan sıyrılmayı daima becerirler ve Charles de diğerleri kadar kötü. Çok duygusuz. Onun, iyiye gitmekte olduğunu söyleyerek zavallı küçük çocuğun yanından kaçmasının çok büyük bir duygusuzluk olduğunu belirtmeliyim. Onun iyileşmekte olduğunu nereden biliyor ki veya yarım saat sonra ani bir değişikliğin meydana gelip gelmeyeceğini? Charles'in bu kadar duygusuz olabileceğini aklımın ucundan bile geçiremezdim. Bu yüzden de işte o gidip hoşça vakit geçirecek, benimse zavallı bir anne olduğum için yerimden kıpırdamama bile izin yok. Oysa bir çocuğa bakmak söz konusu olduğu zaman geri kalan herkesten daha yeteneksiz olduğuma eminim. Asıl tam da anne olduğum için sinirlerimle oynanmaması gerek. Hiç de buna dayanacak gücüm yok. Dün sinirlerimin ne kadar bozulduğunu gördün.»

«Fakat bu sadece kapıldığın ani korkunun, girdiğin şokun etkisiydi. Sinirlerin yine bu kadar bozulmayacak. Hatta bize endişe verecek hiçbir şey olmadığını bile söyleyebilirim. Mr. Robinson'un talimatlarını iyice anlamış durumdayım, bu yüzden de hiç korkmuyorum. Aslını istersen Mary, kocana da hiç şaşıramıyorum. Hastabakıcılık bir erkeğe ait değildir, onun egemenlik alanı değildir. Hasta bir çocuk, daima annesinin malıdır, onun kendi duygularıdır bunu yaratan zaten.»

«Çocuğuma diğer bütün anneler kadar düşkün olduğumu umuyorum fakat hastabakıcılık konusunda Charles'ten daha fazla hiçbir şey bilmiyorum. Hasta bir çocuğu sürekli azarlamam ve hırpalamam mümkün değil çünkü. Dün kendin de gördün; ona sessiz olmasını söylediğim zaman nasıl da şikâyet ediyordu. Sinirlerim bu türden şeylere katlanamaz benim.»

«Fakat bütün akşamı zavallı çocuktan uzak geçirirsen sen kendin rahat edebilecek misin?»

«Evet, görüyorsun ki babası yapabiliyor, ben neden yapmamalıymışım? Jemima çok özenlidir! Ve her saat başı, onun nasıl olduğuna ilişkin bize haber gönderebilir. Charles pekâlâ da babasına hepimizin gelebileceğini söyleyebilirdi. Küçük Charles, şimdi ondan daha fazla endişe duymuyorum. Dün, gerçekten de korkunç kaygılıydım fakat şimdi durum çok farklı.»

«O halde, kayınpederine ve kayınvalidene haber vermek için çok geç olduğunu düşünmüyorsan kocanla birlikte gitmeye ne dersin? Küçük Charles'i bana bırak. Eğer ben onunla kalırsam Mr. ve Ms. Musgrove, yanlış bir şey yaptığını düşünmezler.»

Mary, gözleri parlayarak «Sen ciddi misin?» diye bağırdı. «Olur şey değil! Çok güzel bir fikir bu, gerçekten çok güzel. Yani evde bir işe yaramadığıma, sadece sinirlerim bozulduğuna göre gitmemle gitmemem arasında hiçbir fark yok. Öyle değil mi? Bir anne olmayan sen, annelik duygularına çok daha fazla sahipsin. Küçük Charles'e istediğin her şeyi yaptırabiliyorsun, senin sözünü daima dinliyor. Bu, onu, sadece Jemima ile bırakmaktan çok daha iyi olacaktır. Ah! Kesinlikle ben de gideceğim. Tıpkı Charles gibi benim de gitmem çok daha iyi olacak çünkü bizimkiler benim de Yüzbaşı Wentworth ile tanışmamı çok arzu ediyorlar. Ve biliyorum, seni tek başına bırakmama da aldırış etmezsin. Gerçekten müthiş bir fikir ortaya attın Anne! Gidip Charles'e söyleyeyim, sonra da hemen hazırlanayım. Biliyorsun, eğer bir şey olursa, bize haber vermesi için hemen birini gönderebilirsin; fakat seni telaşlandıracak hiçbir şey olmayacağına eminim. Eğer sevgili yavrumun durumu konusunda içim bu kadar rahat olmasaydı gitmeyeceğimden hiç kuşkun olmasın.»

Söyleyeceklerini bitirir bitirmez bir koşu kocasının giyinme odasına gidip kapısını tıklattı. Anne de onun arkasından yukarı kata çıktığı için, Mary'nin kocasına hayli heyecanlı bir ses tonuyla şöyle söylemesiyle başlayan konuşmanın tamamını duyabildi.

«Ben de seninle gelmek istiyorum, Charles zira evde senden daha fazla işe yaradığım yok. Şayet kendimi sonuna kadar çocukla birlikte kapatıp kalsam bile ona istemediği bir şeyi yaptırabilece-

ğimi sanmıyorum. Anne kalacak. Anne evde kalıp onun bakımını üzerine aldı. Bu, Anne'in kendi teklifiydi, bu yüzden ben de seninle geleceğim ki böylesi çok daha iyi olur çünkü geçen salıdan beri diğer evde yemek yememiştim.»

Kocasının cevabı, «Anne ne kadar da düşünceli,» biçiminde oldu. «Şayet benimle birlikte gelirsen çok memnun olurum tabii fakat onu hasta çocuğumuza bakması için tek başına evde bırakmak bana büyük bir kabalıkmış gibi geliyor.»

Anne, şimdi kontrolü ele alıp kendi düşüncesini savunmak zorundaydı ve tavırlarındaki içtenlik eniştesini kısa sürede ikna etmeye kâfi geldi çünkü böylesi, onun da bir hayli işine geliyordu ve Anne'in evde yalnız başına yemek yemesinde daha fazla sakınca görmedi. Yine de onun da akşam kendilerine katılmasını hâlâ istemekteydi, bu yüzden de çocuk gece uykuya yatırıldıktan sonra gelip kendisini almak için nazik bir biçimde ısrar etti. Fakat Anne'in bu konudaki kararı kesindi ve dolayısıyla da kısa süre içinde ikisinin birlikte ve hayli neşeli bir biçimde yola çıktıklarını seyretme zevkine erişti. Ne kadar tuhaflıkla yaratılmış olursa olsun, ikisinin de gittikleri yerde mutlu olmalarını içtenlikle arzu ediyordu. Kendisine gelince, onu rahatlatacak pek çok şey vardı, zaten hayatta kendi payına düşenler de bunlardı belki de... Çocuk için en iyisini yapacak kişinin kendisi olduğunu biliyordu ve şayet Frederick Wentworth sadece yarım mil uzağında kendini başkalarına sevimli göstermeye çalışıyorsa ona neydi ki bundan.»

Karşılaşacak olurlarsa onun neler hissedeceğini bilmek isterdi. Kayıtsız kalırdı belki de, böylesi koşullar altında kayıtsız kalmak mümkün olursa elbette. Ya kayıtsız ya da isteksiz olsa gerekti. Onu tekrar görmeyi arzu ediyorduysa eğer bu zamana kadar beklemesine hiç gerek yoktu; olaylar ona, sadece kendi istediği şeyi yapabilme bağımsızlığını kısa süre içinde kazandırdığına göre, onun yerinde olsa Anne'in çok daha uzun süre önce yapacağına inanmaktan kendini alamadığı şeyi yapardı.

Kız kardeşiyle eniştesi yeni dostlarıyla tanışmaktan ve genel olarak yaptıkları ziyaretten bir hayli memnun bir biçimde geri döndüler. Müzik, şarkılar, tatlı sohbetler, bol bol kahkaha; özetle hoşlarına gidecek bir sürü şey yaşamışlardı. Yüzbaşı Wentworth herkese

karşı tam bir centilmen tavrı sergilemişti. Bir topluluğa yeni katılmış birinde olması beklenebilecek utangaçlık ya da çekingenlikten eser görülmemişti. Hepsi de birbirlerini gayet iyi tanıyor gibiydiler ve hemen ertesi sabah, Charles ile birlikte ava gitmesini kararlaştırmışlardı. Kahvaltıya da gelecekti fakat daha önce teklif edildiği üzere kulübeye değil de büyük ısrarlar üzerine malikâneye gelmeye razı olmuştu. Aslında çocuk yüzünden, Mrs. Charles Musgrove'ye yük olmaktan korkuyordu; bu yüzden de Charles'in, onunla babasının evindeki kahvaltıda buluşmasına karar verilmişti.

Anne durumu anlamıştı. Genç adam onu görmekten kaçınıyordu. Anladığı kadarıyla tıpkı eski bir uzak tanıdıktan bekleneceği şekilde sadece onun nasıl olduğunu sormuştu. Kendisinin de yapacağı gibi, er geç karşılaştıkları zaman tanıştırılmalarının önüne geçmek istemişti belki de...

Kulübede sabah saatleri, diğer evden daha geç başlardı. Fakat o gün, durum bundan çok farklı oldu. Öyle ki Charles içeri girerek biraz sonra yola çıkmak üzere olduklarını, kendisinin köpeklerini almaya geldiğini, kız kardeşlerinin Yüzbaşı Wentworth ile birlikte gelerek Mary ile çocuğu ziyaret etmek niyetinde olduklarını ve Yüzbaşı Wentworth'un da şayet rahatsızlık vermeyecekse Mary'ye kısa bir ziyarette bulunmak istediğini haber verdiğinde Mary ve Anne kahvaltıya henüz oturmuşlardı ve her ne kadar Charles, çocuğun iyi olduğunu ve kendisinin hiçbir rahatsızlık vermeyeceğini söylediyse de Yüzbaşı Wenthworth, o önden koşup haber vermedikçe içinin rahat etmeyeceğini söylemişti.

Genç adamın gösterdiği bu özen karşısında bir hayli hoşnut olan Mary, onu kabul etmekten büyük mutluluk duyacaktı; o sırada Anne ise bin bir türlü duygunun pençesi altındaydı ki, bunların arasında en fazla rahatlatıcı olanı bu durumun çok geçmeden son bulacak olmasıydı. Ve öyle de oldu. Charles'ın onları hazırlamasının üzerinden iki dakika geçmemişti ki, diğerleri arzı endam ettiler. Hepsi de salona geçtiler. Anne, Yüzbaşı Wentworth ile bir an için göz göze geldi. Genç adam hafifçe eğildi, o da küçük bir reveransla karşılık verdi. Anne onun sesini de duydu. Mary ile konuşuyordu; söylemesinin uygun olduğu her şeyi söyledi. Miss Musgrove'ler ile de aralarında rahatlatıcı bir ilişki tesis etmeye yetecek bir şeyler

söyledi; oda insanlar ve seslerle dopdoluydu fakat birkaç dakika sonra bunların hepsi son buldu. Charles, pencerede görünüp her şeyin hazır olduğunu bildirdi, ziyaretçileri de başıyla selam verip oradan ayrıldı; Miss Musgrove'ler de aniden avcılarla birlikte köyün bitimine kadar yürümeye karar vererek gitmişlerdi; oda boştu şimdi, Anne de kahvaltısını elinden geldiği ölçüde bitirebildi.

Endişeli bir minnettarlık havası içinde kendi kendisine «Bitti işte! Bitti!» diye durmaksızın tekrar ediyordu. «En kötüsü sona erdi!»

Mary konuşuyor fakat kendisi onu dinleyemiyordu. Görmüştü onu. Karşılaşmışlardı. Bir kez daha aynı odada bulunmuşlardı.

Ama çok geçmeden mantığı işlemeye başladı ve duygularını biraz olsun yatıştırabildi. Her şeyin sona ermesinin üzerinden sekiz yıl, neredeyse sekiz yıl geçmişti. Böylesi bir kesintinin belirsizleştirip uzaklaştırdığı bir heyecanı yeniden devam ettirmeye çalışmak ne kadar da saçmaydı. Sekiz yılın içinde neler olmazdı ki? Her türden olay, değişiklikler, yabancılaşmalar, uzaklaşmalar, bunların tümü de sekiz yılın içine sığabilirdi. Tabii geçmişin unutulması da... Bu, ne kadar doğal ne kadar kaçınılmaz bir şeydi. Bu süre, hayatının üçte birini kapsamaktaydı neredeyse.

Ne var ki, devreye soktuğu bütün mantıklı yaklaşımlara rağmen duyguları sekiz yıl boyunca baskı altında tutmanın pek fazla işe yaramadığını da kabul etmek zorundaydı.

Peki, genç adamın tavırlarını nasıl anlamlandırması gerekiyordu? Onları, kendisinden kaçmak şeklinde mi okumalıydı? Ama hemen ardından böylesine budalaca bir soruyu sormuş olduğu için kendinden nefret etti.

Bütün sağduyusuna rağmen belki de sormaktan kendini alamayacağı bir sorunun yanıtını da kısa süre içinde öğrendi. Zira Miss Musgrove'ler geri dönüp de kulübeye yaptıkları ziyareti tamamladıklarında Mary'den içten gelen şu bilgiyi aldı:

«Yüzbaşı Wentworth bana karşı son derece özenli davranmasına rağmen sana karşı pek de kibar değildi, Anne. Buradan ayrıldıklarında, Henrietta ona, senin hakkında ne düşündüğünü sorduğu zaman, senin için, 'O kadar değişmiş ki onu neredeyse tanıyamayacaktım,' demiş.»

Mary, kız kardeşlerinin duygularına saygı gösterecek kadar ince ruhlu biri değildi fakat bu sefer onu bilhassa yaralamış olduğundan tamamıyla habersizdi.

Anne, derin bir üzüntü içinde, «Onun tanıyamayacağı kadar değişmiş demek,» diye içinden tekrarlayıp durdu. Hiç şüphesiz öyleydi ama ne yazık ki, kendisi bu sözlerin karşılığını veremeyecekti, zira yüzbaşı değişmemişti, bozulmamıştı da... Anne bunu çoktan kabullenmişti, zaten başka türlüsünü de düşünemezdi. Varsın yüzbaşı onun hakkında istediğini düşünsün.

Hayır; kendisinin gençliğini ve tazeliğini yok etmiş olan yıllar, ona, kişisel üstünlüklerini zerre kadar azaltmayan daha çarpıcı, erkeksi, dürüst bir görünüm kazandırmıştı. Karşısında, yıllar önceki aynı Frederick Wenthworth duruyordu.

«Öylesine değişmiş ki, onu neredeyse tanıyamayacaktım.» İşte aklından bir türlü çıkaramadığı sözler bunlardı. Fakat çok geçmeden onları duymuş olduğu için sevinmeye başladı. Aklını başına getirmişlerdi, heyecanını yatıştırmışlardı, onu daha kontrollü, dolayısıyla da daha mutlu kılmaları gerekiyordu.

Frederick Wentworth bu sözleri veya ona benzeyen başka sözler kullanmıştı fakat Anne'e nakledilebileceklerini aklının ucundan bile geçirmemişti. Onu, kötüye doğru bir hayli değişmiş bulmuş ve tam da karşılaştıkları ilk anda hissettiği şeyleri dile getirmişti. Anne Elliot'u hiçbir zaman affetmemişti. Genç kız onu istismar etmiş, terk etmiş ve hayal kırıklığına uğratmıştı, daha da kötüsü, böyle yaparken onun kararlı ve özgüven sahibi tabiatının kaldıramayacağı bir karakter zayıflığı ortaya koymuştu. Başkalarını memnun etmek için vazgeçmişti ondan. Ve de bu, başkalarının ikna gücünün etkisiyle olmuştu. Bir karakter zayıflığı ve pısırıklıktı.

Kendisi, ona en sıcak duygularla bağlanmıştı ve o zamandan beri de onun dengi olduğunu düşünebileceği bir kadına kesinlikle rastlamamıştı. Fakat tabii karşılanabilecek bir merak duygusunun dışında, onu tekrar görmek arzusunu da duymamıştı. Onun kendisi üzerindeki gücü ebediyen yitip gitmişti artık.

Şimdi evlenmeyi hedefliyordu. Zengindi ve karaya temelli dönüş yaptığı için aklı yatar yatmaz bir yere yerleşmek niyetindeydi; zihninin uyum sağladığı ve kendisinde beğeni uyandırabilecek bir genç

kıza rastladığında ona hızla âşık olmaya hazır bulunduğundan etrafına bakınmaktaydı. Kalbinde Miss Musgrove'lerin her ikisine de yer bulabilirdi; şayet onu doldurabilirse. Aslında kalbinde yoluna çıkabilecek bütün çekici genç kızlara yer vardı, Anne Elliot dışında. Gizli tuttuğu tek istisna oydu ve ablasının bu konudaki tahminlerine karşılık olarak da şöyle konuşmuştu:

«Evet, Sophia, işte karşında budalaca bir evlilik yapmaya hazır biri durmakta. On beş ile otuz yaşları arasındaki herhangi bir kadın beni elde edebilir. Bir parça güzellik, birkaç gülümseme ve denizciliğe yapılacak birkaç iltifatla ben artık yitip gitmiş bir adamımdır. Kadınlar arasında onların hoşuna gidecek kadar fazla bulunmamış bir erkek için de bu kadarı kâfi değil midir zaten?»

Sophia, kardeşinin bunları kendisine karşı çıkılması için söylediğini biliyordu. Parlayan, gururlu gözleri, kadınların hoşuna gittiğini çok iyi bilmekte oluşunu mutlu bir biçimde onaylar gibiydi. Ve karşısına çıkmasını arzu ettiği kadını daha büyük bir ciddiyetle tarif ederken de Anne Elliot, düşüncelerinden uzak kalamıyordu. «Güçlü bir zihin ve tavırlarının tatlılığı...» Yaptığı tarifte ilk ve son sırayı alan şartlar bunlardı.

«Benim istediğim kadın işte bu,» diyordu. «Biraz daha aşağısına hayır demem elbette fakat çok da aşağı olmamalı. Eğer ben bir budalaysam gerçekten öyle olacağım, zira bu konuyu çoğu erkekten daha fazla düşündüm ben.»

SEKİZİNCİ BÖLÜM

O günden sonra Yüzbaşı Wentworth ile Anne Elliot pek çok kez aynı çevrede bulundular. Küçük çocuğun sağlık durumu artık teyzesinin yokluğu için bir bahane oluşturmadığından Mr. Musgrove'de düzenlenen akşam yemeklerinde sık sık bir araya geliyorlardı ve bu da başka akşam yemekleri ile başka görüşmelerin başlangıcını oluşturuyordu.

Daha önceki duyguların yenilenip yenilenmeyeceğini zaman gösterecekti, eski zamanları şüphesiz her ikisi de hatırlıyordu. Ko-

nuşmalar sırasında eski günlere dönülmemesinin, sohbetler gerektirdiğinde nişanlandıkları yılın yüzbaşı tarafından zikredilmemesinin olanağı yoktu. Mesleği ve mizacı onu bu biçimde konuşmaya itiyordu.

Örneğin, birlikte geçirdikleri ilk akşam, «*Bu*, sekiz yıl önceydi. Benim denize açılmamdan sekiz yıl önce olmuştu *bu*,» gibi sözlerle eskiye dönmüştü. Ve duraklamamasına ve konuşurken bakışlarının ona doğru kaydığını düşünmek için hiçbir nedeni olmamasına rağmen onun düşünme biçimini bildiği için Anne, geçmişin anılarının onu kendisinden daha az ziyaret etmesinin nasıl tamamıyla imkansız olduğunu hissedebiliyordu. Aynı acıyı hissediyor olduklarını düşünmekten çok uzaktı fakat ikisinin de düşüncelerinde aynı ani çağrışımlar meydana gelmiş olsa gerekti.

Aralarında olağan nezaketin gerektirdiğinin ötesinde bir konuşma veya birliktelik geçmedi. Fakat bir zamanlar, birbirleri için o kadar çok şey ifade etmişlerdi ki! Oysa şimdi hiçbir şey! Şimdi Uppercross'taki salonu dolduran kalabalığın içinde bir dakika olsun birbirleriyle konuşmadan durabilmeyi çok güç buldukları zamanlar *olmuştu.* Belki bir tek birbirlerine fazlasıyla bağlı ve mutlu görünen amiral ve Mrs. Croft dışında (Anne, evli çiftler arasında bile buna benzer başka hiçbir istisna göremiyordu.) onlarınki kadar açık iki kalp, böylesine benzer zevkler, böylesine müşterek duygular, böylesine sevilen çehreler olamazdı. Oysa şimdi iki yabancı gibiydiler; hayır yabancıdan bile daha kötü durumdaydılar çünkü bir daha hiçbir zaman yeniden tanışamazlardı. Sonsuza kadar devam edecek bir yabancılaşmaydı bu.

O konuştuğu zaman, Anne, aynı sesi duyuyor ve aynı zihinsel işleyişi seziyordu. Topluluğun bütününde denizciliğe yönelik olarak genel bir cehalet hüküm sürüyordu; genç adam sorulara fazlasıyla sık maruz kalıyordu ve bilhassa da gözlerini ondan ayırmakta pek büyük bir güçlük çeken iki Miss Musgrove'den gelen, gemide yaşama, gündelik alışkanlıklara, yiyeceklere, saatlere ve buna benzer başka bir sürü şeye yönelik sorulardı bunlar ve yüzbaşının gemideki yaşama ilişkin olarak anlattıkları karşısında gizleyemedikleri şaşkınlıkları, genç adamı bir hayli güldürmüştü ki, bu Anne'e ken-

disinin de bu konularda fazlasıyla cahil olduğu ve hatta denizcilerin gemide hiçbir şey yemeksizin yaşadıkları, şayet yiyecek bir şeyler bulsalar bile bunları pişirecek aşçının, servis edecek hizmetkârın veya kullanacakları çatal ve bıçağın olmadığını zannetmekle suçlandığı günleri hatırlatmıştı.

Konuşulanları dinleyip bunları düşündüğü sırada duyduğu derin üzüntü ve pişmanlıkların etkisi altındaki Mrs. Musgrove'nin fısıldayarak şunları söylemesiyle canlandı:

«Ah! Miss Anne, eğer Tanrı zavallı oğlumun hayatını bağışlamış olsaydı, şimdiye kadar o da tıpkı böyle bir subay olurdu.»

Anne, böylelikle içi biraz daha rahatlamış olan Mrs. Musgrove'yi gülümsemesini bastırarak nezaketle dinlerken birkaç dakika diğerlerinin konuşmalarını takip edemedi. Zihnini doğal akışına tekrar kavuşturup dikkatini yeniden toplamayı başardığı zaman Miss Musgrove'lerin biraz önce donanma listesini (kendilerine ait olan ve Uppercross'ta şimdiye kadar bulunmuş ilk donanma listesini) getirmiş olduklarını gördü. Birlikte oturmuşlar listeyi gözden geçirerek adanmış bakışlarla Yüzbaşı Wentworth'un kumanda etmiş olduğu gemileri bulmaya çalışıyorlardı.

«İlk geminiz *Asp*'dı, hatırlıyorum; o halde *Asp*'a bakacağız.»

«Onu burada bulamazsınız. Fazlasıyla yıpranmıştı ve parçalandı. Ben ona kumanda eden en son kişi oldum. O zamanlar bile hizmet edecek durumda değildi. Bir iki yıl yurtiçinde kullanıldı, sonra ben, Batı Hint Adaları'na gönderildim.»

Genç kızlar bir hayli etkilenmiş görünüyorlardı.

Yüzbaşı Wenthworth, «Deniz Kuvvetleri Komutanlığı,» diye devam etti. «Kimi zaman, birkaç yüz kişiyi, görev yapabilmeye uygun olmayan bir gemiyle denize yollayarak eğlenir. Fakat ellerinde bu kişilerden çok fazla sayıda vardır ve denizin dibini boylaması bir şey fark ettirmeyecek, binlercesinin içinde yokluğu en az duyulacak olanları seçmesi olanaksızdır.»

Amiral, «Hey! Hey!» diye bağırdı. «Şu gençlerin söylediklerine de bakın. Zamanında *Asp*'dan daha iyi bir şalupa mümkün değildi. Eski tip bir şalupa için onun bir dengi daha yoktu. Ona sahip olan subay, kendini şanslı saymalı. Yüzbaşı, kendisiyle aynı zamanda o gemiye atanmayı bekleyen ondan daha iyi en az yirmi subay oldu-

ğunu biliyor olmalı. Ona karşı bu kadar ilgisizken o kadar kısa bir süre içinde onun yönetimini elde ettiği için çok şanslı olsa gerek.»

Yüzbaşı Wentworth, ciddi bir tavırla, «Şanslı olduğumun bilincindeyim amiral, sizi temin ederim,» diye yanıt verdi. «Tayinime sizin arzu edeceğiniz kadar çok sevinmiştim. O sıralarda denizde olmak benim için büyük bir amaçtı, çok büyük bir amaç. Bir şeyler yapıyor olmayı istiyordum.»

«Kesinlikle öyle. Senin gibi bir genç, altı ay boyunca karada ne iş yapardı? Bir erkek evli değilse şayet, çok geçmeden tekrar denize açılmak ister.»

Louisa, «Fakat Yüzbaşı Wentworth,» diye bağırdı. «*Asp*'a gelip de size ne kadar eski bir şey verildiğini gördüğünüz zaman kim bilir ne kadar sinirlenmiş olmalısınız?»

Genç adam gülümseyerek, «Onun nasıl bir gemi olduğunu, o günden önce de gayet iyi biliyordum,» dedi, «ona ilişkin olarak sizin kendinizi bildiniz bileli tanıdıklarınızın yarısına ödünç verilip durulan ve en sonunda yağmurlu bir günde size geri verilen eski bir kürk mantonun dayanıklılığı ve modaya uygunluğu hakkında yapacağınız keşiften daha fazlasını yapacak durumda değildim. Ah! Benim için ne kadar değerli bir dost olmuştur *Asp*. İstediğim her şeyi yapmıştır. Yapacağını da biliyordum, biliyordum ki ikimiz birlikte ya dibi boylayacaktık ya da bana büyük bir başarı getirecekti. Ve onunla denizde olduğum bütün süre boyunca iki gün bile kötü hava koşullarıyla karşılaşmış değiliz. Ve beni tatmin etmeye yetecek kadar korsan gemisi ele geçirdikten sonra şansım yaver gitti ve bir sonraki sonbaharda eve dönüş yolunda tam da hep istediğim Fransız firkateyni ile karşılaştım. Onu Plymouth'a getirdim. Ve böylece şans bir kere daha güldü bana. Boğaza girmemizin üzerinden altı saat geçmemişti ki, tam dört gün dört gece sürecek olan bir fırtına patlak verdi ki şayet açık denizdeyken ona yakalanmış olsaydık bunun yarısı kadar bir sürede zavallı yaşlı *Asp*'ın hakkından gelirdi. Yüce milletle olan bağımızın da durumumuza fazla bir faydası dokunmazdı. Yirmi dört saat içinde de ben sadece gazetelerin küçük bir sütununda bir kez yiğit Yüzbaşı Wentworth olarak yer alırdım ve küçük bir gemide yitip gittiğim için kimse beni bir daha hatırlamazdı bile.

Anne, bunun düşüncesiyle ürperdiğini kimseye belli etmedi fakat Miss Musgrove'ler açık yürekli insanlar oldukları için acıma ve dehşet duygularını yüksek sesle ifade ettiler.

Mrs. Musgrove de hafifçe, sanki yüksek sele düşünüyormuşçasına «Ve sanırım sonra da,» diye konuştu. «Sonra da *Laconia*'ya tayini çıktı ve orada da bizim zavallı oğlumuzla karşılaştı.» (Büyük oğlunu yanına çağırarak) «Charles, hayatım. Yüzbaşı Wentworth'e zavallı kardeşinle ilk defa olarak nerede karşılaştıklarını sorar mısın? Ben hep unutuyorum.»

«Cebelitarık'taydı, anne, ben biliyorum. Dick, Cebelitarık'ta hastalanmıştı ve eski yüzbaşısı tarafından Yüzbaşı Wentworth'e yazılmış bir tavsiye mektubuyla orada bırakılmıştı.»

«Charles, Yüzbaşı Wentworth'e söyle de benim yanımda zavallı Dick'ten bahsetmekten çekinmesin. Böylesine iyi bir dost tarafından ondan bahsedildiğini duymak, benim için bir zevktir.»

Bundan o kadar da emin olamayan Charles, cevap olarak sadece başını sallamakla yetindi ve oradan uzaklaştı.

Kızlar, şimdi de *Laconia*'nın arayışı içindeydiler ve Yüzbaşı Wentworth de onları zahmetten kurtarmak ve değerli kitabı bir kez daha elleri arasında tutma zevkinden kendini mahrum etmemek için bir kere daha adını, özelliklerini ve şimdiki sınıfını yüksek sesle okuduktan sonra o geminin de sahip olduğu en iyi arkadaşlardan biri olduğunu ekledi.

«Ah! *Laconia'da* güzel günlerim oldu. Orada ne kadar da çabuk para kazanmıştım. Bir arkadaşım ve ben birlikte Batı Adaları'na doğru güzel bir yolculuk yaptık. Zavallı Harville'yi biliyorsun abla. Paraya ne kadar ihtiyacı olduğunu da biliyorsun; benden çok daha fazla. Bir karısı vardı çünkü. Canım dostum! Mutluluğunu hiçbir zaman unutmayacağım. Bütün sevinci karısı adınaydı. Akdeniz'deki kadar şanslı olduğum bir sonraki yaz onu yine yanıma istemiştim.»

Mrs. Musgrove, «Eminim, bayım,» dedi, «o geminin komutanlığına getirilişiniz bizim için de büyük şans oldu. Yaptığınızı hiçbir zaman unutmayacağız.»

Duygularının verdiği eziklikle alçak sesle konuşmuştu. Düşüncelerinin sadece bir kısmını duyan ve muhtemelen o sırada Dick Musgrove'yi aklından bile geçirmeyen Yüzbaşı Wentworth,

sanki daha fazlasını bekliyormuş gibi hayli şaşkın bir biçimde durakladı.

Kızlardan biri, «Erkek kardeşim,» diye mırıldandı, «annem zavallı Richard'ı kastediyor.»

Mrs. Musgrove, «Zavallı genç adam,» diye mırıldandı, «öylesine ciddi ve güvenilir olmuştu ve sizin komutanız altındayken, bize o kadar sık mektup yazmaya başlamıştı ki. Sizden hiçbir zaman ayrılmamış olsaydı, ne büyük bir lütuf olurdu bu. Sizi temin ederim Yüzbaşı Wentworth, sizden ayrılmış olduğu için hepimiz çok üzgünüz.»

Bu konuşma üzerine Yüzbaşı Wentworth'un yüzünden anlık bir ifade geçti ve Anne, yüzbaşının parlayan gözlerindeki belirgin bir bakıştan ve güzel ağzının hafifçe kıvrılışından, onun, Mrs. Musgrove'nin, oğluna yönelik kibar dileklerine katılmak şöyle dursun, o çocuktan kurtulmakta ne kadar sıkıntı çekmiş olması gerektiğine kanaat getirdi. Fakat bu alaycı ifade, onu, Anne kadar iyi tanımayan biri tarafından yakalanamayacak kadar kısa sürmüştü ve genç adam, kısa bir süre sonra kendini iyice toparlayıp ciddiyetini kazanmış ve o anda yerinden kalkıp Anne'in ve Mrs. Musgrove'nin oturmakta olduğu kanepeye giderek onun yanına yerleşmiş ve yaşlı kadınla alçak sesle oğlu hakkında konuşmaya başlamıştı ve bunu yaparken de genç adamın ebeveynlerinin hakiki ve içten duygularına yaraşacak en derin bir saygı, anlayış ve tabii bir zarafet ortaya koymaktaydı.

Mrs. Musgrove, genç adama büyük bir istekle yer açtığından şimdi üçü de aynı kanepede oturmaktaydı, aralarında sadece Mrs. Musgrove bulunuyordu ki bu da hiç de önemsiz sayılmayacak bir engeldi. Mrs. Musgrove'nin tabiat tarafından, şefkat ve duygusallıktan ziyade neşe ve keyif yansıtmak için yaratılmış olan kilolu bedeni, Anne'in ince yapısı ve düşünceli yüzünün muhtelif rahatsızlıklarını kusursuz bir biçimde maskelediğinden Yüzbaşı Wentworth, hayattayken kimsenin aldırış etmediği bir oğlun kaderi üzerine annenin derin iç çekişlerini dinlerken tam anlamıyla bir soğukkanlılık ve kendine hâkimiyet sergiliyordu.

Kişinin beden ölçüleriyle zihinsel acılarının mutlaka birbirleriyle ters orantı içinde olması şart değildir. Fıçı gibi bir bedenin de

dünyanın en zarif bacaklarının sahibi kadar derin bir üzüntü içinde olmaya hakkı vardır. Fakat adil olsun ya da olmasın, mantığın boş yere hâkimiyet kurmaya çalışacağı zevkin ise tahammül bile edemeyeceği, sonuç olarak da gülünçlüğün kıskıvrak yakalayacağı son derece uygunsuz kimi durumlar da vardır.

Ellerini arkasında kavuşturmuş olan amiral, odanın içinde iki veya üç rahatlatıcı dönüş yaptıktan sonra karısının uyarısı üzerine şimdi Yüzbaşı Wentworth'e yaklaşmış, nasıl bir konuşmayı yarıda kesmiş olduğuna hiç dikkat etmeksizin sadece kendi düşüncelerine önem vererek konuşmaya başlamıştı:

«Geçen ilkbahar Lizbon'a bir hafta geç gelmiş olsaydın, senden Lady Mary Grierson ile kızlarını getirmeni isteyeceklerdi.»

«Sahi mi? O halde bir hafta gecikmediğime memnun oldum.»

Amiral, onun, nezaketten yoksun oluşunu kınadı. Yüzbaşı ise kendini savundu, yine de hanımları sadece birkaç saat sürebilecek bir balo ya da ziyaret haricinde gemisine kabul etmeye, hiçbir zaman istekli olmayacağını itiraf etti.

«Fakat şayet kendimi tanıyorsam,» diye konuştu, «bu, onlara karşı kibarlık ve nezaketten yoksun oluşumuzdan ileri gelmiyor. Daha ziyade göstereceğimiz bütün çabalara ve yapacağımız bütün fedakârlıklara rağmen gemide onlar için sahip olmaları gereken rahatlığa ve konforu temin etmemizin imkânsız olduğu duygusundan kaynaklanıyor. Kadınların şahsi rahatlıklarını her şeyden önde tutmamız, amiral, nezaketsizlik olmasa gerek. Ve benim yaptığım da tam olarak budur. Gemide kadınların sesini duymaktan veya onları görmekten nefret ediyorum ve eğer elimden gelirse benim komutam altındaki hiçbir gemi kadınlardan oluşan bir grubu hiçbir zaman herhangi bir yere götürmeyecektir.»

Bu sözler, ablasının ona karşı çıkmasına neden oldu.

«Yapma Frederick. Senden bunları duyduğuma inanamıyorum. Bütün bu gereksiz incelikler. Hanımlar, bir gemide İngiltere'deki en konforlu evde ettikleri kadar edebilirler. Ben de bir gemide, pek çok kadın kadar uzun süre yaşadım ve bir savaş gemisinde ikamet etmekten daha büyük bir rahatlık tanımıyorum. Belirtmem gerekir ki, benim açımdan rahatlık veya şımartılma hiçbir zaman sorun olmadı. Kellynch Hall'da bile.» Anne'e hafifçe gülümseyerek devam etti:

«Yaşadığım bütün gemilerin çoğunda olduğundan daha büyük bir rahatlık ve lüks içinde olmadım ki, bu gemilerden de toplam olarak beş tane var.»

Kardeşi onu, «Fakat bu çok farklı,» diyerek yanıtladı, «Sen kocanla birlikte yaşıyordun ve gemideki tek kadındın.»

«Fakat Mrs. Harville'yi, kız kardeşini, kuzinini ve üç çocuğunu Portsmouth'tan Plymouth'a götüren de sendin. O inceliğin, olağanüstü kibarlığın nerelerdeydi o zaman?»

«Hepsi de arkadaş hatırı içindi, Sophia. Subay kardeşlerimden herhangi birinin karısı için elimden gelen her şeyi yapar, bilhassa da Harville için o isterse herhangi bir şeyi dünyanın öbür ucundan bile getiririm. Ama bu durumda bir kötülük olmadığını düşündüğümü sanma.»

«Sözüme inan, hepsi de çok rahat etmişlerdir.»

«O yüzden belki de onlardan o kadar da çok hoşlanmamışımdır. O kadar çok sayıda kadın ve çocuğun bir gemide rahat etmeye hakları yok.»

«Sevgili Frederick, son derece budalaca laflar ediyorsun. Düşünsene, eğer herkes senin gibi hissetse, kocalarımızın peşinden bir limandan diğerine taşınmaları gereken biz zavallı gemici hanımlarının hali ne olurdu?»

«Görüyorsun ki, duygularım, Mrs. Harville'yi ve ailesini Plymouth'a götürmeme engel olmadı.»

«Fakat senin bu şekilde, kibar bir beyefendi gibi ve sanki kadınların tümü mantık ve sağduyu sahibi varlıklar yerine nazlı nazenin hanımefendilermiş gibi konuşmandan nefret ediyorum. Hiçbirimiz bütün hayatımız boyunca bir bebek gibi el üstünde tutulmayı bekleyerek yaşamıyoruz.»

Amiral, «Aldırma hayatım,» diye konuştu. «O da bir eş sahibi olduğunda tamamıyla farklı telden çalacaktır. O evlendikten sonra bir başka savaş daha yaşayacak kadar şanslı çıkarsak eğer onun da senin ve benim ve başka pek çok insanın yapmış olduğu şeyi yapacağını göreceğiz. O zaman o da kendisine eşini getirecek birine minnettar kalacaktır.»

«Evet, herhalde göreceğiz.»

Yüzbaşı Wentworth, «Şimdi anladım,» diye bağırdı, «insanlar, bir kez evlendikten sonra bana şu şekilde saldırmaya başlıyorlar: 'Evlendiğin zaman sen de çok farklı düşüneceksin.' Buna karşılık, benim söyleyebileceğim ise 'Hayır, düşünmeyeceğim,' oluyor. O zaman da bana şöyle diyorlar: 'Evet, düşüneceksin.' Ve mesele de burada kapanıyor.»

Kalktı ve oradan uzaklaştı.

Mrs. Musgrove, Mrs. Croft'a, «Ne kadar büyük bir seyyah olmalısınız, hanımefendi,» dedi.

«On beş yıllık evliliğim süresince, bir hayli yolculuk ettim, hanımefendi. Yine de pek çok kadın daha fazlasını yapmıştır. Atlantik'i dört defa geçtim. Bir kere Doğu Hint Adaları'na gittim ve sonra geri döndüm ama yalnızca bir kere. Üstelik pek çok değişik yerlerde de evim oldu: Cork'ta, Lizbon'da ve Cebelitarık'ta. Ama hiçbir zaman Batı Hint Adaları'nda bulunmadım. Biliyorsunuz, Bermuda'yı ya da Bahama'yı Batı Hint Adası olarak adlandırmıyoruz.»

Mrs. Musgrove'nin ağzından, itiraz kabilinden tek bir söz bile çıkmadı, bütün yaşamı boyunca oraların adını bir kez bile anmadığı için kendini suçlayamazdı doğrusu.

Mrs. Croft, «Ve sizi temin ederim, hanımefendi,» diye devam etti. «Başka hiçbir şey, bir savaş gemisindeki konforun ötesine geçemez. Biliyorsunuz, büyük gemilerden bahsediyorum. Elbette bir firkateynde daha sıkışık bir biçimde yolculuk edersiniz. Yine de sağduyu sahibi bir kadın, bu gemilerin herhangi birinde tam anlamıyla mutlu olabilir. Ve ben, size rahatlıkla hayatımın en mutlu günlerinin gemilerde geçtiğini söyleyebilirim. Biliyorsunuz, kocamla birlikte olduğum sürece, benim için korkulabilecek hiçbir şey yoktur. Tanrı'ya şükür, her zaman tam anlamıyla sağlıklı olacak kadar şanslıydım, bu yüzden de hiçbir iklim benim için sorun çıkarmadı. Denize açıldığım ilk yirmi dört saat boyunca hep bir parça rahatsız olurum fakat sonradan hastalık nedir, hiçbir zaman bilmemişimdir. Bedensel veya zihinsel olarak gerçekten rahatsız olduğum, kendimi huzursuz olarak hissettiğim, tehlike fikrini aklıma getirdiğim tek sefer, amiralin (O sıralarda Yüzbaşı Croft'tu.) Kuzey Denizleri'nde olduğu, benim ise kışı tek başına Deal'de geçirdiğim zamandı. O sıralarda sürekli olarak korku içinde yaşamıştım, kocamdan ne za-

man haber alacağımı ve kendi başıma ne yapacağımı bilmediğim için kendime bütün hayali hastalıkları yakıştırıyordum. Fakat bir arada olduğumuz müddetçe hiçbir şey beni rahatsız etmedi ve en küçük bir olumsuzlukla da karşılaşmadım.»

Mrs. Musgrove'nin bu sözlere yönelik verdiği samimi yanıt, «Evet, mutlaka öyle olmuştur. Gerçekten de kesinlikle sizinle aynı fikirdeyim, Mrs. Croft» oldu. «Gerçekten de hiçbir şey ayrı kalmak kadar kötü olamaz. Size tamamıyla katılıyorum. Bunun ne demek olduğunu biliyorum çünkü Mr. Musgrove, sürekli olarak gezici mahkeme duruşmalarına katılır ve ben de onlar sona erdikleri ve o da sağ salim evine döndüğü zaman o kadar mutlu olurum ki.»

Akşam, dansla son buldu. Teklif edilmesi üzerine Anne, her zamanki gibi yardımcı olmayı kabul etti. Ve enstrümanın başında otururken kimi zaman gözlerinin yaşlarla dolmasına rağmen bir işe yarayabildiği için son derece memnundu ve karşılığında da kimsenin dikkatini çekmeksizin oturabilmekten başka hiçbir şey istemiyordu.

Neşeli, hareketli bir parti olmuştu ve hiç kimse Yüzbaşı Wentworth'tan daha keyifli görünmüyordu. Anne, onun, herkesin ama bilhassa da genç hanımların ilgisini ve beğenisini kazanmak için gereken her şeyi elde ettiğini hissediyordu. Daha önce adı geçen ailenin kuzenlerinin bayan üyeleri olan Miss Hayter'ler, genç adama âşık olma onuruna nail olmuş görünmekteydiler. Henrietta ve Louisa'ya gelince, onların ikisi de yüzbaşı ile öylesine meşgul görünüyorlardı ki ancak iki kardeş arasındaki kusursuz uyum ve bağlılık, onların birbirlerine düşman iki rakip haline gelmemelerini mümkün kılar gibiydi. Yüzbaşı Wentworth, şayet böylesine yoğun, böylesine genel bir hayranlık karşısında biraz olsun şımarırsa buna kim hayret ederdi ki?

Parmakları, bilinçsizce ve hiçbir hata yapmaksızın yarım saat boyunca tuşların üzerinde gezinirken Anne'in zihnini meşgul eden düşünceler bunlardı işte. *Bir keresinde* onun kendisine baktığını hisseder gibi olmuştu. Onun değişim geçiren yüz hatlarını inceliyor, belki de onlarda bir zamanlar, kendisine onca çekici gelmiş yüzden geriye kalanları bulmaya çalışıyordu sanki. *Bir defasında* da onun kendisinden bahsetmekte olduğunu fark etti fakat dans eşinin yanıtını duyana kadar bundan tam anlamıyla emin olamadı. Fakat o

zaman da sorulan sorunun Miss Elliot'un hiç dans edip etmediği olduğundan emin oldu. Gelen yanıt ise şu şekildeydi: «Hayır, hiçbir zaman. Dans etmekten tamamıyla vazgeçti. Artık daha çok piyano çalmayı yeğliyor. Bundan da hiçbir zaman yorulmuyor.» Genç adam yine bir defasında da onunla konuştu. Dansın sona ermesi üzerine piyanonun başından ayrılmıştı ve o da piyanonun başına oturmuş, Miss Musgrove'lere fikrini vermek istediği bir ezginin havasını yakalamaya çalışıyordu. Anne, kasıtsız olarak o tarafa döndüğünde onu gördü ve o anda ayağa kalkarak zoraki bir nezaketle, «Affınızı istirham ederim madam, burası sizin yerinizdi,» demiş ve Anne kararlı bir «Hayır»la derhal geri çekilmesine rağmen bir daha piyanonun başına oturmaya ikna edilememişti.

Böylesi bakışlar ve konuşmalar, Anne'in isteyeceği son şeydi. Onun soğuk nezaketi ve resmi tavrı her şeyden daha kötüydü.

DOKUZUNCU BÖLÜM

Yüzbaşı Wentworth, karısı kadar amiralin de kardeşçe sevgisine tam anlamıyla sahip olduğu için, Kellynch'e sanki kendi eviymiş gibi ne zaman isterse gelecek ve orada canı istediği kadar kalabilecekti. İlk ziyaretinin ardından, kısa bir süre içinde Shropshire'ye geçip orada yerleşmiş bulunan erkek kardeşini ziyaret etmeyi düşünmüştü fakat Uppercross'un bütün çekici yanları, onu bu ziyareti ertelemeye ikna etti. Orada o kadar çok dostluk, o kadar çok pohpohlama vardı, karşılanışındaki her türlü şey o kadar büyüleyiciydi ve yaşlılar o kadar konuksever, gençlerse o kadar hoş davranmışlardı ki, bulunduğu yerde kalmaktan ve Edward'ın karısının bütün kusursuzlukları ve cazibeli yanlarını görmeyi biraz daha sonraya bırakmaktan başka türlü bir karar vermek elinden gelmedi.

Çok geçmeden hemen hemen her gününü, Uppercross'ta geçirir oldu. Musgrove'ler onu ağırlamaya daha fazla gönüllü olamazlardı, bilhassa da evde kendisine eşlik edecek kimsenin bulunmadığı sabah saatlerinde. Zira amiral ve Mrs. Croft, genellikle birlikte evlerinden çıkıyorlar, yeni mülklerinde, çimenliklerinde kendileri için

son derece ilgi çekici şeyler buluyorlar, bu konularda üçüncü bir kişiye katlanılmaz gelecek kadar gevezelik ediyorlar ya da yeni satın almış oldukları iki tekerlekli arabayla gezintiye çıkıyorlardı.

Musgrove'ler ile onların çevresindeki kişiler arasında, Yüzbaşı Wentworth hakkında şimdiye kadar sadece bir görüş hâkim olmuştu ki bu da, her yerde genç adama yönelik değişmez ve sıcak hayranlıktı. Fakat tam bu samimiyet derinleşmeye başladığı sıralarda aralarına dönen Charles Hayter, bu durumdan bir hayli rahatsız oldu ve Yüzbaşı Wentworth'u, yoluna çıkan bir engel olarak düşünmeyê başladı.

Charles Hayter, kuzenlerin arasında en yakışıklı, hoş ve yaşça en büyük olanıydı ve de Yüzbaşı Wentworth'un ortaya çıkışından önce onunla Henrietta arasında belirgin bir yakınlaşma olmuştu. Kendine meslek olarak rahipliği seçmişti ve yakınlardaki rahip yardımcılığı görevi, orada ikamet etmesini gerektirmediğinden, Uppercross'tan sadece iki mil uzaklıktaki babasının evinde yaşıyordu. Oradan kısa bir süre de olsa uzak kalarak ilgi duyduğu kızı, bu kritik dönemde yalnız bırakmış, geri döndüğünde ise onu kendisine karşı bir hayli değişmiş bulmanın yarattığı sıkıntıyla ve Yüzbaşı Wentworth ile karşılaşmıştı.

Mrs. Musgrove ve Mrs. Hayter kardeştiler. İkisi de servet sahibiydi fakat yaptıkları evlilikler, onları toplum içinde birbirinden hayli farklı yerlere koymuştu. Mr. Hayter de kendi mülkünün sahibiydi fakat Mr. Musgrove'ninkiyle mukayese edildiğinde, onunki hayli önemsiz kalıyordu. Musgrove'ler o kasabadaki cemiyet yaşamında ilk sırada yer alırken genç Hayter'ler, ebeveynlerinin düşük seviyede, insanlardan uzak ve sönük yaşam tarzları kadar kendi eğitim noksanlıkları sebebiyle de şayet Uppercross'takilerle olan akrabalıkları da olmasa o kasabadaki hiçbir cemiyet içine giremeyecekmiş gibi görünüyorlardı. Fakat bilgili bir kişi ve bir beyefendi olma yolunu seçmiş dolayısıyla da kültürü ve davranışları bakımından geri kalanlardan bir hayli üstün olan en büyük oğul elbette bu durumun bir istisnasıydı.

Bir tarafta kibir ve diğer tarafta da kıskançlık bulunmadığı için iki aile daima çok yakın ilişki içinde olmuştu, sadece böylesi bir üstünlüğün bilincinde olan Miss Musgrove'ler kuzenlerini geliştirmekten

büyük bir zevk duyuyorlardı. Charles'ın Henrietta'ya gösterdiği ilgi de genç kızın anne ve babası tarafından herhangi bir hoşnutsuzluk ile karşılanmamıştı. «Onun için pek de parlak bir evlilik olmayacaktır fakat şayet Henrietta çocuktan hoşlanıyorsa...» diye düşünülmüştü ve Henrietta da *hoşlanıyor* gibi görünmekteydi.

Henrietta, kendisini tam anlamıyla böyle düşünüyordu, ta ki Yüzbaşı Wentworth çıkıp gelene kadar. Fakat o andan itibaren Kuzen Charles, tamamıyla bir köşeye itilmişti.

Anne'in gözlemleyebildiği kadarıyla, Yüzbaşı Wentworth'un iki kız kardeşten hangisini tercih edeceği o ana kadar tam bir muamma olma özelliğini sürdürüyordu. İkisi arasında Henrietta daha güzel olanıydı, Louisa ise daha canlı. Ve Anne, daha kibar mı yoksa daha canlı karaktere sahip olanın mı yüzbaşıya daha çekici geleceğini şimdilik kestirememekteydi.

Mr. ve Mrs. Musgrove, ya durumun çok az farkında oldukları için ya da hem kızlarının hem de onlara yaklaşan genç adamların basiretlerine tam anlamıyla güven duydukları için her şeyi oluruna bırakmış görünüyorlardı. Malikânede onlarla ilgili en küçük bir merak belirtisi ya da yapılan herhangi bir yorum yoktu. Fakat kulübede durum tamamıyla farklıydı. Genç çift tahminler yürütmeye ve merak etmeye çok daha hevesliydiler. Yüzbaşı Wentworth, Miss Musgrove'ler ile ancak dört veya beş kez bir araya gelmiş ve Charles Hayter de tekrar ortaya çıkalı henüz çok kısa bir zaman olmuşken Anne, ablası ile eniştesinin kızlardan hangisinin en çok beğenildiğine yönelik tahminlerini dinlemek zorunda kalmıştı. Charles, oyunu Louisa'dan, Mary ise Henrietta'dan yana kullanıyordu. Yüzbaşının seçimi ne yönde olursa olsun içlerinden biri ile evlenmesinin çok büyük bir mutluluk kaynağı olacağı hususunda hemfikirdiler.

Charles, hayatı boyunca kesinlikle ondan daha hoş bir adam görmüş değildi ve bir defasında Yüzbaşı Wentworth'un kendisinden duyduğu kadarıyla genç adamın savaş boyunca en az yirmi bin pound elde etmiş olduğundan çok emindi. Hatırı sayılır bir servetti bu ve bunun yanında gelecekte çıkacak bir savaşta kazanabilecekleri de hesaba katılmalıydı ve Charles, Yüzbaşı Wentworth'un kendini donanmadaki diğer bütün subaylardan daha fazla fark ettireceği

konusunda hiçbir kuşku duymuyordu. Evet, hangisi olursa olsun, kardeşlerinden ikisi için de çok iyi ve kârlı bir evlilik olacaktı bu.

«İnan bana öyle olacak,» diye yanıt veriyordu, Mary. «Düşünsene, ya daha da yükselip daha büyük şereflere nail olursa! Ya bir baronet yapılırsa! 'Lady Wentworth' kulağa çok hoş geliyor. Gerçekten de Henrietta için harika bir şey olur bu. O zaman da benden de üstün bir konuma erişecektir ki Henrietta da buna hayır demez. Sir Frederick ve Lady Wentworth. Bu henüz pek yeni kazanılmış bir ünvan olacaktır ve ben de yeni kazanılmış ünvanları pek önemsemem ama yine de...»

Tercih edilecek kişinin Henrietta olması, geleceğe yönelik ümitlerine son vermek istediği Charles Hayter bakımından da Mary'nin çok işine gelmekteydi. Hayter'leri daima son derece küçük görmüştü ve iki aile arasında yeni kurulacak bir diğer bağın büyük bir talihsizlik olacağını düşünüyor, kendisi ve çocukları adına çok üzülüyordu.»

«Biliyorsun,» dedi, «onu hiçbir zaman Henrietta için uygun bir eş olarak görmemişimdir. Ve Musgrove'lerin şu ana kadar kurmuş olduğu bağlar dikkate alınırsa Henrietta'nın da kendini ziyan etmeye hiç hakkı yok. Hiçbir genç kadının, kendi ailesinin önde gelenleri için nahoş ve uygunsuz bir seçim yapmaya ve onlara kendilerinin alışık olmadığı kadar kötü akrabalık bağları kazandırmaya hakkı yoktur. Hem Charles Hayter de kim oluyor? Bir taşra papazı yardımcısı parçasından başka bir şey değil. Uppercross'lu Bir Miss Musgrove için son derece uygunsuz bir birleşme.»

Ancak kocası bu konuda ona katılmıyordu. Üstelik kuzeni Charles Hayter'in ailesinin en büyük oğlu olduğunu dikkate alıyor ve kendisi de bir en büyük oğul olduğundan duruma bu gözle bakıyordu.

Dolayısıyla da verdiği yanıt, «Şimdi saçmalıyorsun işte, Mary,» oluyordu. «Doğru, Henrietta için çok parlak bir evlilik olmayacaktır fakat Spicer'ler kanalıyla birkaç yıl içinde Piskopos'tan Charles için yeni bir atanma şansının doğması yüksek bir ihtimal; ayrıca onun büyük oğul olduğunu da hatırlamanı isterim, dolayısıyla enişte öldüğü zaman hiç de azımsanmayacak bir mülkün sahibi olacaktır. Winthrop arazisi iki yüz elli dönümden az değil. Üstelik Taunton

yakınlarındaki çiftlik de eyaletin en verimli topraklarına sahip. İtiraf ederim, kardeşlerden Charles dışındaki herhangi biri, Henrietta için gerçekten çok uygunsuz bir koca adayı olurdu ve gerçekten de bu iş olamazdı. Evlilik sadece Charles ile mümkün olabilirdi. Ayrıca o gerçekten çok iyi tabiatlı, hoş bir adamdır ve Winthrop onun eline geçtiği zaman orasını çok farklı bir yer haline getirecek ve orada çok farklı bir yaşam sürecektir. Elindeki bu mülkle de kesinlikle hiç de hakir görülemeyecek bir adam olacaktır. Hayır, hayır, Henrietta, Charles Hayter ile evlenmekten daha kötü şeyler de yapabilir ve o, Charles Hayter ile evlenir ve Louisa da Yüzbaşı Wentworth'u elde ederse gerçekten çok mutlu olacağım.»

O odadan çıkar çıkmaz Mary, Anne'e, «Charles, canının istediğini söyleyebilir,» diye bağırdı, «fakat Henrietta'nın Charles Hayter ile evlenmesi berbat bir şey olurdu. *Onun* için kötü, *benim* için ise daha da kötü, bu yüzden de Yüzbaşı Wentworth'un Charles Hayter'i onun aklından söküp atması çok arzu edilecek bir şey olurdu ve bunu yaptığından da hiç kuşkum yok. Dün neredeyse Charles Hayter'e başını çevirip de bakmadı bile. Senin de orada olup onun davranışını görmeni isterdim. Yüzbaşı Wentworth'un Louisa'dan da, Henrietta'dan hoşlandığı kadar hoşlandığına gelince, bunu söylemek saçma olur çünkü kesinlikle o, en fazla Henrietta'dan hoşlanıyor. Fakat Charles, o kadar emin ki. Dün senin de bizimle olmanı isterdim, zira o zaman hangimizin haklı olduğuna karar verebilirdin ve şayet benimle zıtlaşmaya kararlı değilsen sen de benim haklı olduğumu görürdün.»

Mr. Musgrove'nin evindeki yemek, bütün bunların Anne tarafından da görülmesi için bir fırsattı fakat o, başının ağrımasını ve küçük Charles'in tekrar rahatsızlanmasını bahane ederek evde kaldı. Amacı, sadece Yüzbaşı Wentworth'u görmekten kaçmaktı fakat hakemlik yapmaktan kurtulması da şimdi sakin bir akşam geçirmenin iyi yanlarına eklenmişti.

Yüzbaşı Wentworth'a gelince, yüzbaşının, kız kardeşlerden herhangi birinin mutluluğunu tehlikeye atmayacak ve kendi itibarını da zedelemeyecek kadar erken karar vermesini, Louisa'yı Henrietta'ya ya da Henrietta'yı Louisa'ya tercih etmesinden daha ne önemli görüyordu. Hangisi olursa olsun her iki durumda da se-

vecen ve iyi tabiatlı bir eşin sahibi olacaktı. Charles Hayter açısından ise Anne, iyi niyetli bir kadındaki karakter hafifliğinden dolayı acı duyacak inceliğe ve bu durumun yol açacağı üzüntüleri paylaşacak bir kalbe sahipti; fakat eğer Henrietta, kendi duygularının niteliği konusunda yanıldığını anlarsa, bu değişiklik ne kadar çabuk anlaşılırsa o kadar iyi olacaktı.

Charles Hayter, kuzininin davranışlarında onu huzursuz edecek ve küçük düşürecek pek çok şeyle karşılaşmıştı. Genç kızın ona duyduğu yakınlık, birkaç karşılaşmada geçmişteki bütün umutlarını söndürecek ve ona Uppercross'tan uzak durmaktan başka bir seçenek bırakmayan bir yabancılaşmaya yol açamayacak kadar köklüydü; fakat değişikliğin muhtemel sebebi Yüzbaşı Wentworth gibi bir erkek olunca gerçekten telaş uyandırıcıydı. Oradan sadece iki hafta boyunca uzak kalmıştı ve ayrıldıklarında da onu, ilgili ve hatta yakında şimdiki rahip yardımcılığı görevinden ayrılıp Uppercross'a atanması umudu karşısında fazlasıyla sevinçli bir genç kız olarak bırakmıştı. Kırk yıldan uzun bir süredir görev yapmakta olan Rahip Dr. Shirley'in artık bu görevlerin birçoğunu yerine getiremeyecek kadar yaşlanması ve halsiz düşmesi karşısında bir yardımcı almaya son derece kararlı olması ve bu rahip yardımcılığı görevini de elinden geldiği kadar avantajlı bir hale getirip Charles Hayter'e vaat etmesi, Henrietta için büyük bir sevinç kaynağı olmuştu. On kilometre uzakta bir görev almak yerine sadece Uppercross'a gelecek olması, her bakımdan daha iyi bir rahip yardımcılığı konumuna kavuşması, sevgili Dr. Shirley'in hizmetinde olması ve sevgili, iyi yürekli Dr. Shirley'in de artık aşırı derecede yorulmaksızın yerine getiremediği görevlerinden kurtulması, Louisa tarafından bile çok önemli bir olay olarak görülmüş fakat Henrietta'yı mutluluktan havalara uçurmuştu. Geri döndüğünde ise ne yazık, yeni işinin uyandırdığı bütün sevinç uçup gitmişti. Louisa, o, çok kısa bir süre önce Dr. Shirley ile yaptığı konuşmayı anlatırken kendisini dinleyememişti bile. Pencerede Yüzbaşı Wentworth'un gelişini beklemekteydi. Henrietta bile onu yarım yamalak dinlemiş, görüşmeye ilişkin tüm merakını ve ilgisini kaybetmiş görünmüştü.

«Evet, gerçekten çok memnun oldum. Ama işin sana verileceğinden zaten şüphem yoktu. Kesinlikle alacağını düşünmüştüm

hep. Dr. Shirley'in bir yardımcıya ihtiyacı olduğu belliydi ve sana da söz verilmişti zaten. Geliyor mu, Louisa?»

Bir sabah, Anne'in hazır bulunmadığı Musgrove'lerdeki bir akşam yemeğinin hemen ardından Yüzbaşı Wentworth, kulübenin sadece Anne ile kanepede yatmakta olan küçük hasta Charles'in bulunduğu oturma odasına girdi.

Kendini Anne Elliot ile neredeyse yalnız bulmanın verdiği şaşkınlık, her zamanki sakin ve soğukkanlı tavırlarını alıp götürmüştü. Güçlükle Miss Musgrove'lerin burada olduklarını düşünmüştüm. Mrs. Musgrove, bana onları burada bulabileceğimi söylemişti,» dedikten sonra kendisini toparlayıp nasıl davranması gerektiğine karar verebilmek için pencereye yürüdü.

İçine düşmesi son derece doğal olan bütün zihinsel karmaşa içinde Anne, ancak «Yukarıda kız kardeşimle beraberler. Herhalde birazdan aşağı inerler,» cevabını verebildi. Şayet çocuk, o sırada onu yanına çağırıp kendisi için bir şey yapmasını istemeseydi hemen odadan çıkar ve kendisi kadar Yüzbaşı Wentworth'u da rahatlığa kavuştururdu.

Genç adam pencerenin önünde durmaya devam etti ve olanca soğukkanlılığı ve kibarlığıyla, «Umarım küçük çocuk daha iyidir,» dedikten sonra sustu. Anne ise küçük hastasını avutmak için kanepenin yanında diz çökmek ve kendi sabrını sınamak zorunda kalmıştı. Dolayısıyla birkaç dakika bu şekilde geçti, daha sonra da birinin küçük holü aşarak odaya girdiğini duyunca büyük bir ferahlama hissetti. Başını çevirdiğinde, gelenin evin beyi olduğunu görmeyi ümit ediyordu fakat gelenin işleri kolaylaştırmak yerine çok daha fazla zorlaştıracak biri, belki de Yüzbaşı Wentworth'u gördüğü için en az onun Anne'in gördüğü kadar az sevinen Charles Hayter olduğu ortaya çıktı.

Genç kız, ancak «Nasılsınız? Oturmaz mısınız? Diğerleri birazdan burada olacaklar,» diyebildi.

Yüzbaşı Wentworth bunun üzerine pencereden uzaklaşmıştı. Konuşmaya hevesli olduğu açıktı. Fakat Charles Hayter, onun girişimlerine, çok geçmeden masanın yanına oturup eline gazeteyi alarak son verdi. Yüzbaşı Wentworth da pencerenin yanına geri döndü.

Aradan bir dakika geçmeden odaya biri daha girdi. Çocukların en küçüğüydü bu. Hayli tombul ve cüretkâr olan henüz iki yaşındaki yumurcak belli ki dışarıdaki birine kapıyı açtırmıştı. Kararlı bir tavırla içeridekilere katıldı ve neler olup bittiğini görmek ve belki de verilecek olan iyi bir şeyden kendi payını alabilmek için doğruca kanepenin yanına gitti.

Yenecek hiçbir şey yoktu dolayısıyla geriye sadece biraz oyun oynamak kalıyordu. Ve teyzesi hasta kardeşini rahatsız etmesine izin vermeyince onun üzerine atıldı. Anne hâlâ yere diz çökmüş durumda ve Charles ile meşgul olduğu için onu üzerinden atamıyordu. Bu yüzden de onunla konuşma yoluna başvurdu. Ona emretti, yalvardı, ısrar etti fakat boşuna. Bir kez nasıl olduysa onu üzerinden atmayı becerdi fakat küçük çocuk yine büyük bir zevkle onun sırtına tırmandı.

Genç kız, «Walter, derhal üzerimden in,» diye konuştu, «son derece canımı sıkıyorsun. Sana fena halde kızdım.»

Charles Hayter de «Walter,» diye bağırdı, «niçin sana söylenileni yapmıyorsun? Teyzenin ne dediğini duymadın mı? Bana gel, Walter, kuzenin Charles'e gel.»

Fakat Walter yerinden kıpırdamadı bile.

Yine de genç kız çok geçmeden, kendini ondan kurtulmuş buldu. Birisi çocuğu üzerinden almıştı. Çocuk, teyzesinin başını eğdiği, küçük tombul elleriyle de boynuna sımsıkı dolandığı haldeyken kararlı eller tarafından oradan koparılıp alındı. Bütün bunlar, Anne, kurtarıcısının Yüzbaşı Wentworth olduğunu anlayamadan önce olup bitmişti.

Bu işi kimin yaptığını algılayınca dili tutuldu neredeyse. Öyle ki, bunu yapan kişiye teşekkür bile edemedi. Sadece en karmaşık duygular içinde, küçük Charles'in üzerine eğilmiş halde kalakaldı. Yüzbaşının onun yardımına koşarkenki kibarlığı, tavırları, bu işin olanca sessizlik içinde olup bitmesi, durumun başka bazı küçük ayrıntıları, sonra da yüzbaşının küçük çocukla kasıtlı olarak yüksek sesle konuşması, Anne'i, çok geçmeden genç adamın onun teşekkürlerini duymaktan kaçındığına hatta kendisinin onunla konuşmasının isteyeceği en son şey olduğuna inandırdı. Bu düşünce, onu öylesine sarsıp öyle büyük bir acıya neden oldu ki, küçük

hastayı o sırada odaya giren Mary ile Miss Musgrove'lerin özenine terk eder etmez oradan kaçtı. Daha fazla kalamazdı. Gerçi kalması şimdi bir arada olan dört kişinin aşklarını ve kıskançlıklarını gözlemlemesi için bir fırsat olurdu fakat bunu göze alabilmesi mümkün değildi. Charles Hayter'in, Yüzbaşı Wentworth'a karşı pek de olumlu duygular beslemediği ortadaydı. Yüzbaşı Wentworth'un duruma müdahalesinden sonra sinirli bir ses tonuyla, «Benim sözümü dinlemeliydin, Walter. Sana teyzeni rahatsız etmemeni söylemiştim,» dediğini duyar gibi olmuştu sanki ve kendisinin yapmış olması gereken şeyi, Yüzbaşı Wentworth'un yapmış olmasından duyduğu pişmanlığı anlayabiliyordu. Fakat ne Charles Hayter'in ne de başka herhangi bir kişinin duyguları ilgilendiriyordu onu, önce kendi duygularını düzene sokması daha iyi olurdu. Sinirleri böylesine bozuk olduğu için bu kadar önemsiz bir olay, onu böylesine sarsabildiği için kendi kendisinden utanıyordu; fakat o böyleydi işte ve kendini toparlayabilmek için uzun bir yalnızlık ve düşünme süresine gereksinim duyuyordu.

ONUNCU BÖLÜM

Gözlemlerde bulunmak için başka fırsatların da ortaya çıkacağı kesindi. Anne, çok geçmeden bu dört kişinin tümüyle bir fikir edinebilmesine yetecek kadar sık bir arada bulunur oldu yine de yaptığı gözlemleri evdekilerle paylaşmaya kalkmayacak kadar akliselim sahibiydi ne de olsa ne ablasını ne de eniştesini memnun edebileceğinin bilincindeydi. Her ne kadar kendisi, favorinin Louisa olduğuna kanaat getirse de kendi gözlemleri ve anılarına dayanarak Yüzbaşı Wentworth'un kızlardan her ikisine de âşık olmadığını düşünmekten kendini alamıyordu. Daha ziyade yüzbaşıya onlar âşık olmuşlardı fakat aslında onlarınkine de aşk denemezdi. Olsa olsa biraz ateşli bir hayranlık vardı ortada fakat bu durum sonunda birilerinin âşık olmasıyla sonuçlanabilirdi hatta belki de öyle icap ediyordu. Charles Hayter, önemsenmediğinin bilincinde görünüyordu, yine de Henrietta kimi zaman ikisi arasında kalmış gibi bir hava yayıyordu ortalığa. Anne, nelerin olacağını ve kendilerinin sebep

olabilecekleri kötülükleri onlara gösterebilme gücüne sahip olmayı arzu ediyordu. Yine de aslında kimseyi suçluyor değildi. Bu noktada, ona en büyük teselliyi, Yüzbaşı Wentworth'un sebep olduğu acılardan tamamıyla habersiz olduğu inancı sağlıyordu. Tavırlarında herhangi bir zafer, merhametsizce kazanılmış bir zafer havasından eser yoktu. Muhtemelen Charles Hayter'in umutlarını hiçbir biçimde duymamış, bunlar üzerinde düşünmemişti. Sadece iki genç kızın ilgisini aynı anda kabul ediyor olmak (burada kullanılması gereken ifade «kabul etmek» olsa gerekti.) hatasına düşüyordu.

Yine de Charles Hayter, kısa bir mücadelenin ardından savaş alanını terk etmiş gibi görünmekteydi. Uppercross'a en son gelişinin üzerinden tam üç gün geçmişti, çok kararlı bir değişiklik belirtisiydi bu. Sıradan bir yemek davetini bile geri çevirmişti. Mr. Musgrove, bir keresinde onu önünde koca koca kitaplarla bulunca, Mr. ve Mrs. Musgrove, bir şeylerin yolunda gitmediğinden emin olmuşlar ve kendi aralarında, ciddi yüzlerle, genç adamın ölümüne bir çalışma içine girdiğinden bahsetmişlerdi. Mary, genç adamın, Henrietta'dan kesin bir hayır yanıtı aldığı ümidi ve inancını taşıyor, kocası ise sürekli olarak Charles'i bir sonraki gün görmeyi düşünüyordu. Charles Hayter'in akıllı bir insan olduğunu anlayan yalnız Mary idi.

Charles Musgrove ile Yüzbaşı Wentworth'un birlikte ava gittikleri, kız kardeşlerin ise kulübede sessiz sedasız kendi işleriyle meşgul oldukları bir sabah malikanede oturan Musgrove kız kardeşler pencerenin önüne geldiler.

Çok güzel bir kasım günüydü ve iki Miss Musgrove, bir süre havadan sudan konuştuktan sonra sadece uzun bir gezintiye çıkacaklarını söylemek için uğradıklarını fakat Mary'nin onlarla birlikte gelmek istemeyeceğine karar verdiklerini söylediler. İyi bir yürüyüşçü olmadığının düşünülmesine içerleyen Mary de hafif bir kıskançlıkla «Ah, evet, size katılmayı çok isterim, uzun yürüyüşlere ben de bayılırım,» diye yanıt verdi. Anne, iki kızın bakışmalarından bunun kesinlikle arzu edilmeyen bir durum olduğunu hissetti ve ailedeki dayanışmaya ve her ne kadar istenilmese ve rahatsızlık verici de olsa her şeyin birlikte yapılması gerekliliği şeklindeki alışkanlığa bir kez daha hayran oldu. Mary'yi boş yere gelmekten vazgeçirme-

ye çalıştı fakat bu işi başaramayınca yapılacak en iyi şeyin Miss Musgrove'lerin, onun da kendileriyle gelmesi için yaptıkları çok daha içten daveti kabul etmek olduğunu düşündü. Zira bu şekilde kız kardeşiyle birlikte geri dönüp onların kendi başlarına yapacakları herhangi bir plana müdahale olasılığını azaltmaya yarayabileceğini ümit ediyordu.

Birlikte yukarı çıkarlarken Mary, «Onların neden benim uzun yürüyüşlerden hoşlanmadığımı düşündüklerini bir türlü anlayamıyorum,» dedi, «herkes sürekli olarak benim uzun yürüyüşlere gelemediğimi düşünüyor. Ama yine de onlara katılmayı reddedersek, bu onların hiç hoşuna gitmeyecekti. İnsanlar, bizi bu şekilde davet ettikleri zaman onlara nasıl hayır diyebiliriz ki?»

Henüz yola çıkmışlardı ki, erkekler döndüler. Yanlarında götürdükleri genç köpek avlarını berbat edip erken dönmelerine neden olmuştu. Bu yüzden de bu yürüyüşe katılmak için zamanları, güçleri, hem de istekleri vardı ve bu yüzden onlar da bu küçük gruba katıldılar. Şayet Anne, böylesi bir katılımı öngörebilmiş olsaydı evde kalırdı fakat biraz da duyduğu merak ve ilgiden dolayı artık geri dönmek için çok geç olduğuna karar verdi ve böylece de bu altı kişi, yürüyüşü kendilerinin yönlendirmesi gerektiğini düşündükleri açık olan Miss Musgrove'lerin seçtiği doğrultuda yola koyuldu.

Anne'in amacı hiç kimsenin yoluna çıkmamak ve tarlaların arasından geçen dar patikalar, çoğu kez birbirlerinden ayrılmalarını zorunlu kıldığında da ablası ve eniştesiyle beraber kalmaktı. Onun yürüyüşten alacağı zevk, hareket etmiş olmaktan ve günün güzelliği, sonbahar güneşinin sararmış yapraklar ile çürümüş çitleri okşamasından, sonbahara ilişkin olarak günümüze kadar gelebilmiş binlerce şiirsel betimlemenin birkaçını kendi kendine tekrar etmekti. Sonbahar, zevke ve sevgiye sonsuz katkıda bulunmuş, her şairden okunmaya layık bir betimleme ya da duygu yüklü birkaç mısra çekip almıştı. Genç kız, zihnini elinden geldiğince bu türden düşüncelerle meşgul etmekteydi fakat Yüzbaşı Wentworth'un her iki Miss Musgrove'den biriyle yapmakta olduğu konuşmaları duyabilecek uzaklıkta bulununca bu, pek de mümkün olamıyordu. Söylenenleri duymaya çalışmaması olanaksızdı, yine de kayda değecek pek az şey çalındı kulağına. Son derece canlı, neşeli bir soh-

betti bu. Birbiriyle samimi gençlerin arasında geçebilecek türden havadan sudan konuşmalar. Louisa ile daha ilgiliydi. Louisa'nın da onun dikkatini çekmek için kız kardeşinden daha çok çaba harcadığı kesindi. Aradaki bu fark giderek belirginleşmişti ve Louisa'nın bir konuşması, Anne'in dikkatini celbetti. Günün güzelliğine yönelik olarak durmaksızın düzülen övgülerden birinin ardından Yüzbaşı Wentworth, şunu ilave etti:

«Amiral ve kız kardeşim için ne kadar da muhteşem bir hava! Bu sabah, uzun bir araba gezintisine çıkmaya niyetleniyorlardı, belki de şu tepelerden birinde onları yakalayabiliriz. Arazinin bu taraflarına gelmekten bahsediyorlardı. Arabalarının bugün nerede devrileceğini merak ediyorum. İnanın bana, bu o kadar sık oluyor ki... Fakat kız kardeşim buna aldırış etmiyor bile. Arabadan dışarı savrulmak ya da savrulmamak onun için fark etmez.»

Louisa, «Abarttığınıza eminim!» diye bağırdı, «fakat gerçekten öyle olsa bile, onun yerinde olsam ben de aynı şeyi yapardım. Ben de bir erkeği, onun amirali sevdiği kadar sevsem, daima onun yanında olur, hiçbir şeyin bizi ayırmasına izin vermezdim. Ve onunla devrilen bir arabada olmayı, bir başkası tarafından sağ salim götürülmeye tercih ederdim.»

Bu sözler, gerçek bir şevkle söylenmişti.

Yüzbaşı, aynı coşku içinde, «Sahi mi?» diye bağırdı, «öyleyse büyük saygı duyarım size.» Bu sözlerin ardından ikisi arasında bir süre sessizlik oldu.

Bunun üzerine Anne, aklından bir başka alıntıyı daha geçiremezdi. Sonbaharın tatlı görüntüleri, bir an için aklından uçup gitmişti. Sadece sonu yaklaşmakta olan bir yılı, solan mutluluğu, hep birlikte silinip giden gençlik, umut ve bahar imgeleriyle yüklü bir sone şenlendirebildi belleğini. Bir başka patikaya saptıklarında biraz canlanmayı başarıp, «bu, Winthrop'a giden yollardan biri değil mi?» diyebildi. Fakat hiç kimse duymamıştı onu veya en azından hiç kimse ona yanıt vermeye girişmedi.

Yine de hedefledikleri varış noktası, Winthrop veya dolaylarıydı. Zira gençler kimi zaman oralarda gezinirken birbirleriyle karşılaşırlardı. Ve sabanların iş başında, yeni sürülmüş tarlaların çiftçilere, şiirsel bir dille içinde bulundukları umutsuzluğu ve tekrar ilkbaharı

beklemekte olduklarını anlattığı çitlerle çevrili arazilerden geçerek yarım millik hafif bir tırmanıştan sonra Uppercross'u Winthrop'tan ayıran en yüksek tepenin doruğuna ulaştılar. Bu noktadan bakıldığı zaman karşı tepenin eteğindeki Winthrop'u da kapsayan bir manzara gözler önüne seriliyordu.

Her türlü güzellik ve asaletten yoksun olan Winthrop önlerinde uzanmaktaydı. Ambarlar ve bir çiftlik avlusunun binalarıyla çevrili kişiliksiz ve basık bir yapıydı.

Mary, «Tanrım! İşte Winthrop!» diye bağırdı, «geldik demek! Neyse, bence artık dönsek iyi olur, fazlasıyla yoruldum.»

Kuzen Charles'i patikalardan birinde yürürken veya bir kapıya yaslanmış bir halde göremeyen bilinçli ve mahcup Henrietta, Mary'nin istediğini yapmaya hazırdı. Fakat Charles Musgrove, «Hayır!» dedi. Ondan daha büyük bir ateşlilikle «Hayır, hayır!» diye bağıran Louisa, kız kardeşini bir kenara çekti ve bir konuyu hararetle tartışmaya başladılar.

Charles, bu kadar yakınına geldiklerine göre teyzesine uğramaktaki kararlılığını kesin bir dille bildirdi ve biraz çekinerek de olsa karısını da kendisiyle birlikte gelmesi için ikna etmeye çalışıyordu. Fakat bu konu, genç hanımın kendi gücünü ve kararlılığını gösterdiği noktalardan biriydi. Charles, Mary kendini yorgun hissettiğine göre Winthrop'ta on, on beş dakika dinlenmesinin daha iyi olacağını ileri sürdüyse de o, «Kesinlikle hayır,» dedi. O tepeyi tekrar tırmanmasının ona vereceği zarar birkaç dakika oturmanın sağlayabileceği yarardan çok daha fazla olacaktı.

Kısa bir süre devam eden bu tür tartışma ve müzakerelerin ardından Charles ile iki kız kardeşi arasında o ve Henrietta'nın teyzelerini ve kuzenlerini görmek için birkaç dakikalığına aşağı inmesi, bu sırada kafilenin geri kalanının da tepenin başında onları beklemesi biçiminde karar verildi. Planın temel düzenleyicisi Louisa'ymış gibi görünüyordu. Genç kızın Henrietta ile konuşmayı sürdürerek bir süre onlarla birlikte tepeden aşağı inmesini fırsat bilen Mary, küçümseyerek etrafına göz gezdirdi ve Yüzbaşı Wentworth'a, «İnsanın böyle akrabalara sahip olması son derece sevimsiz bir durum. Fakat sizi temin ederim, hayatım boyunca o evde iki defadan fazla bulunmuş değilim,» dedi.

Bu sözlerine karşılık, yüzbaşıdan küçümseyen bir bakışın ardından zoraki bir onaylamayı ifade eden bir gülümsemeden başka bir yanıt alamadı. Genç adam hemen ardından ona arkasını döndü ki, Anne, bunun anlamını çok iyi biliyordu.

Bulundukları tepenin yamacı sevimli bir noktaydı. Louisa geri döndü ve basamağı andıran bir çıkıntıda kendisine oturmak için rahat bir yer bulan Mary, geri kalan herkes etrafında ayakta dikilirken durumdan hayli hoşnuttu. Fakat Louisa, Yüzbaşı Wentworth'u civardaki fundalıklarda fındık toplamayı denemek için sürüklediği zaman ikisi yavaş yavaş gözlerden ve kulaklardan uzaklaşırken suratı asılmıştı. Oturduğu yerin rahatsızlığından yakındı, Louisa'nın bir yerlerde çok daha iyisini bulduğundan emindi. O da gidip daha iyi bir yer bulmak için kalktı. Geçtikleri kapıdan o da geçti fakat onları göremedi. Anne, onun için bir çalılığın altında güneşli ve kuru bir yer bulmuştu. Genç çiftin de yakında bir yerlerde olduğundan kuşkusu yoktu. Mary, bir dakika kadar oturdu fakat rahat edemedi. Louisa'nın bir yerlerde daha iyisini bulduğundan emindi ve o da onu bulana kadar aramaya devam edecekti.

Kendisi de gerçekten yorgun olan Anne, oturmaktan memnundu. Çok geçmeden arkasındaki çitin diğer yanından Louisa ile Yüzbaşı Wentworth'un seslerini duydu. Fundalığın ortasında kendilerine bir geçit bulmuş ilerliyorlardı. Yaklaşırken bir yandan da konuşuyorlardı. İlk olarak ayırt edilen Louisa'nın sesi oldu. Heyecan yüklü bir konuşmanın tam orta yerindeydi. Anne'in duyduğu ilk şey şuydu:

«Ve böylece ben, onun gitmesini sağladım. Böyle bir saçmalık yüzünden onu ziyaret etmekten çekinmesine tahammül edemiyordum. Ne yani! Böyle bir insanın veya başka herhangi birinin müdahalesi ve tavırları yüzünden yapmaya kararlı olduğum ve doğru olduğunu düşündüğüm şeyi yapmaktan vaz mı geçecektim? Hayır, bu kadar çabuk ikna edilmeye aklım ermez benim. Kararımı verdiğim zaman onu mutlaka uygularım. Henrietta da bugün Winthrop'a uğramayı kafasına koymuştu ve başka birinin saçma sapan huysuzlukları yüzünden neredeyse vazgeçiyordu.»

«Yani siz olmasanız geri dönecekti demek?»

«Gerçekten de öyle. Bunu söylemek beni utandırıyor neredeyse.»

«Öyleyse sizin gibi kararlı bir kardeşe sahip olduğu için çok şanslı! Sizin biraz önce bana vermiş olduğunuz ve sadece benim Charles ile en son beraber olduğum zaman yaptığım kendi gözlemlerimi doğrulayan ipuçlarından sonra neler olup bittiğini anlamıyormuşum gibi davranmamın hiç gereği yok. Söz konusu olanın sadece teyzenize görev icabı yapılacak bir sabah ziyaretinden çok daha fazlası olduğunu görebiliyorum. Gerçekten önemli şeyler söz konusu olduğunda ağabeyinizin ve kız kardeşinizin de vay haline. Şayet Henrietta, böylesine önemsiz bir konuda yapılacak gereksiz bir müdahaleye karşı koyacak kararlılıktan yoksunsa azim ve güç gerektiren kritik durumlarda ne yapacak? Kardeşiniz iyi huylu ve dost canlısı bir insan fakat *sizin* karakterinizde azim ve kararlılık olduğunu görüyorum. Eğer Henrietta'nın davranışları ve mutluluğuna değer veriyorsanız kendi ruhunuzun bu özelliklerini elinizden geldiği kadar ona aşılayın. Fakat hiç şüphesiz bu, sizin her zaman yapmakta olduğunuz bir şey zaten. Fazla teslimiyetçi ve kararsız bir karaktere sahip olmanın en kötü yanı, onun üzerindeki hiçbir etkiye güvenilememesi. İyi bir izlenimin süreklilik arz ettiğinden hiçbir zaman emin olamazsınız. Herkes onu etkileyebilir. Mutlu olmak isteyenlerin sağlam ve kararlı durmaları gerekir.» Genç adam, yukarıdaki dallardan aşağı sallanan bir tane yakalayarak, «İşte bir fındık,» diye konuştu. «Örnek vermek gerekirse, kendine has bir gücün sahibi olarak kutsanmış, sonbaharın bütün fırtınalarına karşı koymayı başarmış, pırıl pırıl güzel bir fındık. Hiçbir yerinde en küçük bir delik veya çatlak yok. Bu fındık,» diye şakacı bir tavırla devam etti: «kardeşlerinden pek çoğu dallarından düşüp ayaklar altında çiğnenmişken o, bir fındık olarak sahip olabileceği bütün mutluluğu hâlâ muhafaza ediyor.» Sonra daha önceki ciddi tona geri dönerek, «Değer verdiğim bütün insanlar için en büyük dileğim güçlü ve kararlı olmalarıdır. Eğer Louisa Musgrove de kendi yaşamının kasım ayı gelip çattığında güzel ve mutlu kalmak istiyorsa bugünkü kararlılığını ve soğukkanlılığını korumalıdır,» dedi.

Yüzbaşı Wentworth söyleyeceğini söylemiş fakat sözleri yanıtsız kalmıştı. Louisa, böylesi bir konuşmaya, böylesine ciddi bir

içtenlikle ifade edilmiş bir ilgiye gerekli karşılığı verebilmeye hazır olsaydı Anne, bu duruma çok şaşırırdı zaten. Louisa'nın neler hissettiğini hayal edebiliyordu. Kendisine gelince... Görülmesi olasılığı yüzünden kıpırdamaktan bile korkuyordu. Şayet bulunduğu yerde hiç kıpırdamadan kalırsa önündeki alçak çobanpüskülü çalısı onu koruyacaktı. Zaten onlar da tekrar yürümeye başlamışlardı. Yine de sesleri duyulamayacak kadar uzaklaşmadan önce Louisa tekrar konuştu:

«Mary birçok bakımdan yeterince iyi tabiatlı,» dedi, «fakat saçmalıkları ve kibri... Elliot kibri, beni bazen son derece sinirlendiriyor. Bir Elliot olduğu için gereğinden fazla gururlanıyor. Charles'in onun yerine Anne ile evlenmiş olmasını çok isterdik. Sanırım onun Anne ile evlenmek istediğini duymuşsunuzdur.»

Kısa bir duraklamanın ardından Yüzbaşı Wentworth, «Yani Anne'in onu geri çevirdiğini mi söylemek istiyorsunuz?» diye sordu.

«Evet, kesinlikle.»

«Ne zaman oldu bu?»

«Tam olarak bilmiyorum çünkü Henrietta ile ben o sırada okuldaydık; fakat sanırım Mary ile evlenmesinden bir yıl önceydi. Keşke Anne onu kabul etmiş olsaydı. Hepimiz onunla çok daha iyi anlaşırdık. Annemle babam kabul etmemesinden yakın dostu Lady Russell'in sorumlu olduğunu düşünmüşlerdir hep. Lady Russell'in, Charles'i yeterince bilgili ve entelektüel bulmadığı, dolayısıyla da Anne'i, onu geri çevirmeye ikna ettiği kanısındalar.»

Sesler giderek uzaklaşmakta olduğu için, Anne daha fazlasını ayırt edemedi. Duyduğu heyecan yüzünden olduğu yerde donup kalmıştı. Tekrar hareket edebilmesi için kendini toparlaması şarttı. Kulak misafirinin herkesçe bilinen kaderi onun durumunda doğru çıkmamış; o, kendisi hakkında kötü bir şey söylendiğini duymamıştı. Fakat yine de fena halde acı verecek şeyler duymuştu. Kendi karakterinin Yüzbaşı Wentworth tarafından nasıl görüldüğünü öğrenmişti. Yüzbaşının kendisine karşı gösterdiği merak ve duygusal ilginin derecesi ise genç kızı fazlasıyla heyecanlandırmıştı.

Hareket edebilecek kadar kendini toplamayı başarır başarmaz Mary'nin peşinden gitti ve onu bulunca da onunla birlikte daha önceki yerlerine geri döndü. Basamağı andıran çıkıntının yanında

dururken grubun diğer üyeleri de çok geçmeden onlara katılınca büyük bir ferahlama duydu ve çok geçmeden hep birlikte tekrar yola koyuldular. Anne, şimdi ona ancak mısraların verebileceği bir yalnızlık ve sessizliğe gereksinim duyuyordu.

Charles ile Henrietta geri dönerlerken tahmin edilebileceği gibi Charles Hayter'i de beraberlerinde getirmişlerdi. Ancak bu işte, Anne'in anlamaya çalışmadığı, Yüzbaşı Wentworth'un da inanmış görünmediği ufak bir ayrıntı vardı ki, o da şimdi genç adamın tavrında bir geri çekilme, genç kızda ise bir yumuşama gözlendiğiydi ve şimdi birlikte olmaktan tekrar gayet hoşnut oldukları şüphe götürmeyecek bir durumdu. Henrietta, biraz mahcup fakat son derece mutlu görünüyor, Charles Hayter ise mutluluktan uçuyordu. Hep birlikte Uppercross'a doğru yürümeye başlamalarının ilk anından itibaren birbirlerine bağlılıkları yüzlerinden okunur haldeydi.

Yüzbaşı Wentworth'un şimdi Louisa'ya kaldığı belli olmuştu, hiçbir şey bundan daha açık olamazdı. Grubun üyelerinin birbirlerinden ayrılmaları gerektiği yerlerde, gerekmediği yerlerde de diğer çift gibi onlar da hep yan yana yürüyorlardı. Herkes için bol bol yerin olduğu geniş bir çayırlıkta da hep bu şekilde bölünmüş olarak kalıp üç ayrı grup oluşturdular. Anne ise kaçınılmaz olarak en cansız ve neşesiz grupta yer almıştı. Charles ile Mary'ye katılmış ve son derece yorgun olduğundan Charles'in boşta kalan koluna girebildiği için mutluydu. Charles, ona karşı çok iyi davranıyordu fakat karısına karşı son derece aksiydi. Mary, ona karşı itaatsizliğini göstermişti, şimdi de bunun sonucuna katlanmak zorundaydı ki bu da makasıyla çalıların dikenlerini kesmek için sürekli olarak karısının kolundan sıyrılmasıydı. Mary, sonunda alışkanlığı üzere söylenmeye başlayıp kendisinin patikanın çitli tarafında rahatsız olduğundan Anne'in ise diğer tarafta hiç sıkıntı çekmeksizin rahat rahat yürüdüğünden şikâyetçi olunca ikisinin de kollarını bırakıp bir an için gözüne ilişen bir sansarı avlamaya gitti ve bir daha onu göremez oldular.

Takip ettikleri patika uzun çayırın yanından uzanan yolu bir yerinde kesiyordu ve küçük grup çıkışa yaklaştığı zaman bir süredir sesini duymakta oldukları, onlarla aynı yönde ilerleyen araç yollarına çıktı ve bu aracın Amiral Croft'un tek atlı arabası olduğu anla-

şıldı. O ve karısı, çıktıkları gezintiyi tamamlamış eve dönüyorlardı. Gençlerin ne kadar uzun bir yürüyüşten döndüklerini öğrenince arabalarında bilhassa yorgun olan hanımlardan biri için boş bir yer olduğunu söyleyerek nazik bir teklifte bulundular. Bu, onu, bir millik bir yolu yürümekten kurtaracaktı ve onlar da zaten Uppercross'tan geçeceklerdi. Davet herkese yönelik olarak yapılmıştı ve yine herkes tarafından geri çevrildi. Miss Musgrove'ler hiç de yorgun değillerdi, Mary de ya kendisine diğerlerinden önce teklif edilmediği için ya da Louisa'nın Elliot kibri olarak adlandırdığı şeyden dolayı tek atlı bir arabada üçüncü kişi olmayı gururuna yediremediğinden arabaya binmeyi reddetti.

Yürüyüş grubu yolu aşmış, karşı taraftaki bir tepeciğe tırmanmaya hazırlanıyordu. Amiral de tam atını tekrar yola koşmak üzereydi ki, Yüzbaşı Wentworth, kız kardeşine bir şey söylemek için bir anda çitten atladı. Bu şeyin ne olduğu daha sonra ortaya çıkacaktı.

Mrs. Croft, «Miss Elliot, sizin de yorgun olduğunuza eminim» diye bağırdı, «sizi eve bırakma zevkini bize bahşeder misiniz? Arabada üç kişiye rahat rahat yetecek kadar yer var, sizi temin ederim. Hepimiz sizin kadar ince olsaydık eminim dört kişi bile sığardık. Gerçekten de mutlaka gelmelisiniz, mutlaka.»

Anne hâlâ yolda duruyordu. Ve içgüdüsel olarak teklifi geri çevirmeye hazırlanıyordu ki, daha fazla devam etmesine izin verilmedi. Amiral de kibarca atılarak karısını destekledi, hayır cevabını kesinlikle kabul etmeyeceklerdi. Anne'e yer ayırmak için arabanın içinde en az yer kaplayacak şekilde sıkıştılar. Yüzbaşı Wentworth da tek bir kelime etmeksizin Anne'e dönüp arabaya binmesine yardım ederek Anne'i teklifi kabul etmek zorunda bıraktı.

Evet, yapmıştı. Anne, arabanın içindeydi. Onu oraya oturtan da istemi ve ellerinin gücüyle Yüzbaşı Wentworth olmuştu. Anne, bunu onun yorgun olduğunu fark etmesine ve dinlenmesini istemesine borçlu olduğunu hissediyordu. Genç kız, yüzbaşının yaptığı bu şeyin görünür kıldığı, kendisine karşı olan ilgisinden çok etkilenmişti. Bu küçük olay, daha önce olup biten her şeyi sona erdiriyordu. Genç kız onu anlıyordu. Yüzbaşı onu affedemiyordu, fakat duygusuz da davranamıyordu. Geçmişte olanlar yüzünden onu suçlayıp büyük ve haksız bir içerleme duymakla, artık onu ta-

mamıyla unutmak ve bir başkasına bağlanmakla beraber yine de onun zor durumda olduğunu görünce yardımına koşmadan duramıyordu. Daha önceki duyguların bir kalıntısıydı bu. Belki temiz fakat farkına varılamamış bir dostluk gösterisi, onun sıcak ve içten kalbinin bir kanıtıydı ki Anne bütün bunları, hangisinin baskın geldiğini bilemediği derin bir zevk ve acı duymaksızın düşünemiyordu.

Yol arkadaşlarının nezaket gereği yaptığı konuşma ve yorumlara başlangıçta bilinçsizce cevap vermekteydi. Karı kocanın ne hakkında konuştuklarının tam olarak farkına varabildiğinde bozuk yolun yarısını kat etmişlerdi. Onların Frederick'ten bahsettiklerini fark etti.

Amiral, «Bu iki kızdan birini almaya niyetlendiği kesin, Sophy,» dedi, «fakat hangisi olduğu belli değil. Kararını vermek için peşlerinden yeterince koştu sanırım. Bu da barış zamanında oluşumuzdan kaynaklanıyor. Şayet savaş zamanında olsaydık şimdiye kadar kararını çoktan vermiş olurdu. Miss Elliot, biz denizciler, savaş zamanında uzun boylu flörtlere girişemeyiz. Seni ilk defa olarak görüşümle North Yarmouth'taki lojmanda birlikte oturmaya başlamamız arasında kaç gün vardı, hayatım.»

Mrs. Croft, tatlılıkla, «Bütün bunlardan hiç bahsetmesek daha iyi olur canım,» diye karşılık verdi, «çünkü Miss Elliot, eğer ne kadar kısa bir süre içinde hayatımızı birleştirmeye karar verdiğimizi duysaydı mutlu olduğumuza kesinlikle inanmazdı. Yine de senin karakterini çok önceden biliyordum.»

«Ben de senin ne kadar hoş bir genç kız olduğunu duymuştum, o zaman neden daha fazla bekleyecektik ki. Ben, böylesi şeylerin çok fazla uzamasından hoşlanmam. Frederick'in de biraz daha oyalandıktan sonra bize bu genç hanımlardan birini Kellynch'e gelin getirmesini isterdim. Orada, onlar için daima yer olurdu. Üstelik ikisi de son derece hoş, genç hanımlar, birini diğerine tercih etmekte güçlük çekiyorum.»

Mrs. Croft, «İkisi de iyi huylu, yapmacıksız genç hanımlar, gerçekten de,» dedi daha soğuk bir tonla. Gerçi ikisini de övmüştü fakat yine de Anne'i gerçekte her ikisini de kardeşine layık görmediğinden şüphelendirdi. «Ve çok saygın bir aile. İnsan onlardan daha iyileriyle akrabalık kuramazdı. Aman amiralim, dikkat edin,

bir kazık! Bu kazığa toslayacağız. Mrs. Croft, dizginleri ustalıkla ele geçirerek arabayı daha iyi bir yöne çevirmiş böylelikle de tehlikeyi kazasız belasız savuşturmuşlardı. Daha sonra da yine onun el atması sayesinde ne yoldaki bir çukurun içine düştüler ne de gübre taşıyan arabalardan birine tosladılar. Onların araba sürme biçimlerini çok eğlenceli bulan Anne, karı kocanın işlerinin genelde nasıl yürüdüğüne yönelik hiç de kötü bir izlenim edinmediğini düşünebilirdi. Kısa süre içinde de kendini kulübenin önünde sağ salim arabadan indirilmiş buldu.

ON BİRİNCİ BÖLÜM

Lady Russell'in dönüş vakti yaklaşmaktaydı, hatta günü bile belli olmuştu. Yerleşir yerleşmez onun yanına taşınması kararlaştırılan Anne, Kellynch'ten ayrılışı dört gözle beklerken bir yandan da kendi huzurunun bu durum karşısında nasıl etkileneceğini düşünmeye başlamıştı.

O zaman Yüzbaşı Wentworth ile aynı köye yerleşmiş olacak, aralarında sadece yarım millik bir mesafe bulunacaktı; sıklıkla aynı kiliseye devam edecekler ve iki aile birbiriyle yakın bir ilişki içine girecekti. Bu durum onun aleyhineydi, öte yandan ise yüzbaşı vaktinin o kadar büyük bir kısmını Uppercross'ta geçirmekteydi ki, Anne, taşınması sayesinde onun yakınına gelmekten çok ondan uzaklaşmış olacaktı. Ama genel olarak düşünüldüğünde, bu nazik konuda, çevre değiştirmekle ve zavallı Mary'yi, Lady Russell için terk etmekle elde edeceği kazancın daha büyük olacağının neredeyse kesin olduğuna inanıyordu.

Yüzbaşı Wentworth ile Hall'de karşılaşmaktan kaçınmasının mümkün olmasını diliyordu. O odalar, daha önce kendisine acı veren o anıları yeniden aklına getirecek buluşmalara tanıklık etmişti. Fakat yine de Lady Russell ile Yüzbaşı Wentworth'un tekrar karşılaşma olasılığı, onu çok daha fazla endişelendirmekteydi. Birbirlerini sevmiyorlardı; şimdi tanışıklıklarının yenilenmesinin hiçbir yararı olmazdı; ayrıca Lady Russell onları tekrar birlikte görecek

olursa, genç adamın fazlasıyla, Anne'in ise bir hayli zayıf iradeli olduğunu düşünecekti.

Bu noktalar, genç kızın biraz fazla uzun bir süre kaldığını hissettiği Uppercross'tan taşınmaya yönelik arzusunu kuvvetlendiriyordu. Küçük Charles'e olan yardımları, orada geçirdiği iki ayı tatlı bir anı olarak belleğine nakşedecekti fakat küçük çocuk da giderek kuvvetlenmekteydi ve Anne'in orada kalması için başka bir sebep yoktu.

Ancak ziyareti, hiçbir zaman düşünmediği bir sonla noktalanacaktı. İki koca gün boyunca görülmeyen ve kendisinden bir haber alınamayan Yüzbaşı Wentworth, en sonunda boy göstererek uzak kalmasının nedenini bir dostu olduğunu açıklamıştı.

Arkadaşı Yüzbaşı Harville'nin en sonunda eline ulaşan bir mektubu, ona, kışı geçirmek için ailesiyle beraber Lyme'ye yerleştiğini ve bu süre içinde de haberleri olmaksızın birbirlerine otuz mil mesafede oldukları bilgisini getirmişti. Yüzbaşı Harville, iki yıl önce almış olduğu ciddi bir yaradan ötürü bir daha sağlığına hiçbir zaman kavuşamamıştı ve Yüzbaşı Wentworth da arkadaşını tekrar görme kaygısıyla derhal Lyme'ye gitmeye karar vermişti. Orada bir gün kalmıştı. Bu şekilde Uppercross'taki dostlarının nazarında temize çıkmış oluyordu. Arkadaşına olan sadakati en sıcak bir biçimde övüldü, onun hakkında anlattıkları ilgi uyandırdı ve Lyme çevresindeki güzel toprakları öylesine canlı bir biçimde betimledi ki onu dinleyenlerde de Lyme'yi kendi gözleriyle görme arzusu oluştu. Bunun sonucunda da hep birlikte oraya gitmeye karar verdiler.

Gençler, Lyme'yi görmeye can atıyorlar, Yüzbaşı Wentworth de oraya tekrar gitmekten bahsediyordu. Orası Uppercross'a sadece on yedi millik bir mesafedeydi. Kasım ayında olmalarına rağmen hava hiç de kötü değildi ve kısacası oraya gitmeyi arzulayanlar arasında en büyük arzuyu duyan Louisa, gitmek yönünde kesin bir karar verdi. Üstelik şimdi canının istediği şeyi yapmanın zevkine ilave olarak kararlılık göstermenin erdemine de inandığı için annesiyle babasının söz konusu ziyareti yaz mevsimine kadar erteleme isteklerini bastırdı. Sonuç olarak da Charles, Mary, Anne, Henrietta, Louisa ve Yüzbaşı Wentworth'un hep birlikte Lyme'ye gitmelerine karar verildi.

Öylesine yaptıkları ilk plan, oraya sabah gidip gece geri dönmekti fakat Mr. Musgrove, atlarını düşünerek buna rıza göstermedi ve daha akılcı bir biçimde tekrar düşünüldüğü zaman da kasım ortasındaki bir günün, gidiş dönüşün gerektireceği yedi saat de çıkarıldıktan sonra yeni bir yeri gezip görmek için çok da fazla zaman bırakmayacağı ortaya çıktı. Sonrasında orada bir gece kalmaya, ertesi gün akşam yemeğine kadar da geri gelemeyeceklerine karar verdiler. Bu, son derece önemli bir değişiklik olarak düşünülebilirdi. Grubun bütün üyelerinin hayli erken saatte, kahvaltı için malikânede bir araya gelmelerine ve tam kararlaştırdıkları vakitte yola çıkmalarına rağmen iki arabanın, Mr. Musgrove'nin dört hanımı taşıyan arabasıyla, Charles'in Yüzbaşı Wentworth'u götürdüğü iki tekerlekli arabanın Lyme'ye giden uzun tepeden aşağı indiği ve şehrin kendisinin daha da dik olan yokuşunu tırmanmaya başladığı sırada vakit öğleyi bir hayli geçmişti ki, bu durumun da karanlık çöküp günün sıcaklığı geçmeden önce çevreyi gezip görmek için onlara çok da fazla zaman bırakmayacağı açıktı.

Kalacakları yere yerleştikten ve hanlardan birinde öğle yemeği yedikten sonra yapılacak ilk iş, hiç kuşkusuz deniz kenarına inmekti. Lyme'nin umuma açık yerlerinin sunabileceği çeşitli eğlence ve varyeteler için oraya yılın hayli geç bir zamanında gitmişlerdi. Otel odaları boşalmış, müşterilerin çoğu gitmiş, geride şehrin sakinlerinden başka hemen hemen hiçbir aile kalmamıştı. Binaların kendilerinde belki hayran olunacak hiçbir taraf yoktu fakat şehrin dikkate değer konumu, neredeyse denize kadar uzanan ana caddesi, mevsiminde yüzmek için gelenlerle canlanan sevimli küçük körfezin etrafını dolaşan yoldan Cobb'a yapılacak yürüyüş, Cobb'un kendisi, eski harikaları ve yeni gelişmeleri, şehrin doğusuna uzanan o çok güzel kayalık çizgi, bir yabancının gözlerinin görmek isteyeceği güzelliklerdi ve Lyme'nin hemen dolaylarındaki bütün güzellikleri görüp onu daha yakından tanımayı dilemeyecek bir yabancı gerçekten çok tuhaf bir insan olurdu. Çevresindeki manzaraları, yükseltileri ve geniş kırsal arazileriyle Charmouth, gölgeli kayalıklarla çevrelenmiş, daha da güzel kuytu körfezi, kumların arasındaki alçak kaya parçalarına oturup da gelgiti seyretmek ve rahatsız edilmeksizin derin derin düşünmek için ideal bir noktaydı.

Yukarı Lyme'nin neşeli köyünün ormanlık alanları, düşsel kayaların arasındaki yemyeşil yarları, dağınık orman ağaçları ve meyve bahçeleriyle yarın kısmen çökmesi, çok ünlü Wight Adası'nı bile gölgede bırakan böylesine olağanüstü güzellikte bir tabiatın oluşumuna zemin hazırlanması için aradan kimbilir kaç neslin geçmesi gerektiğini kanıtlıyordu. Lyme'nin değerinin anlaşılabilmesi için bu yerlerin ziyaret edilmesi hatta tekrar tekrar ziyaret edilmesi gerekmekteydi.

Şimdi terk edilmiş olan ve melankolik bir görünüme sahip odaların önünden, yanından aşağı inen Uppercross grubu, çok geçmeden kendini deniz kenarında buldu. Orada sadece seyredilmeyi fazlasıyla hak eden denize ilk defa olarak gelen herkesin yapması gerektiği şekilde etrafı seyredip o civarda biraz oyalandıktan sonra hem kendi adına hem de Yüzbaşı Wentworth'un hatırına görülmesi gereken, asıl hedefleri olan Cobb'a doğru yola çıktılar. Çünkü Harville'ler orada ne zamandan kalma olduğu belirsiz küçük bir eve taşınmışlardı. Yüzbaşı Wentworth, arkadaşına katılmak için yanlarından ayrıldı, geri kalanlar ise yürümeye devam ettiler, Yüzbaşı da Cobb'da onlara katılacaktı.

Küçük grubun üyeleri dolaşmaktan, merak etmek ve hayran kalmaktan hiçbir şekilde yorulmamışlardı; öyleki, Louisa bile Yüzbaşı Wentworth'tan uzun bir süre ayrı kaldıklarını fark etmemiş görünüyordu. Bu sırada yüzbaşının yanlarında üç arkadaşıyla beraber onlara doğru geldiğini gördüler, ikisinin Yüzbaşı ve Mrs. Harville olduğunu, kendilerine yapılan tariften gayet iyi bilmekteydiler. Üçüncü kişi ise onlarla beraber kalmakta olan Yüzbaşı Benwick adında biriydi.

Yüzbaşı Benwick, bir süre önce üsteğmen rütbesiyle Laconia'da bulunmuştu. Yüzbaşı Wentworth, Lyme'den dönüşünde onun hakkında o kadar olumlu şeyler anlatmış, onu mükemmel bir genç adam ve çok değerli bir subay olarak o kadar sıcak bir biçimde övmüştü ki Yüzbaşı Benwick, dinleyen herkesin gözünde büyük bir değer kazanmıştı. Özel hayatına yönelik olarak anlatılan küçük öykü ise onu bilhassa hanımların gözünde son derece ilgi çekici biri kılmıştı. Yüzbaşı Benwick, bir zamanlar, Yüzbaşı Harville'nin kız kardeşiyle nişanlıydı ve şimdi onun yasını tutmaktaydı. Bir-iki

yıl kadar genç adamın servet sahibi olmasını ve terfi etmesini beklemişlerdi. Servet kazanılmıştı, teğmen olarak elde ettiği ödül de büyük olmuştu. Beklenen terfi de en sonunda gelmişti fakat Fanny Harville bunu görebilecek kadar uzun yaşayamamıştı. Bir önceki yaz, yüzbaşı denizdeyken ölmüştü. Yüzbaşı Wentworth, bir erkeğin, bir kadına, zavallı Yüzbaşı Benwick'in, Fanny Harville'ye olduğundan daha bağlı olabileceğine ve nişanlısının ölümü karşısında ondan daha derin bir biçimde sarsılabileceğine inanmıyordu. Çünkü Yüzbaşı Wentworth, onun karakterinin derinden acı çekmeye son derece yatkın olduğu, çok güçlü duygularını, sakin, ciddi ve çekingen tavırlarını okumaya ve masa başı uğraşlarına karşı duyduğu ilgiyle birleştirdiği kanaatindeydi. Bu ilgi çekici hikâyeyi tamamlamak üzere, onunla Harville'ler arasındaki dostluk, eğer bu mümkünse, geleceğe yönelik olarak kurulması öngörülen akrabalık umutlarının sona ermesiyle birlikte daha da artmış görünüyordu. Öyle ki Yüzbaşı Benwick, şimdi sürekli olarak onlarla birlikte yaşamaktaydı. Yüzbaşı Harville, şimdi oturdukları evi altı aylığına kiralamıştı. Sağlığı, zevkleri ve maddi durumu, onu doğrudan böylesine deniz kenarında ve pahalı olmaktan uzak bir konuta yönlendirmişti. Bölgenin görkemi ve kış aylarındaki ıssızlığı da Yüzbaşı Benwick'in ruhsal durumuna mükemmel bir uyum göstermiş görünüyordu. Yüzbaşı Benwick'e karşı gösterdikleri sempati ve anlayış gerçekten güçlüydü.

Bu dört kişilik grup, şimdi onlarla buluşmak üzere kendilerine doğru ilerlerken Anne, kendi kendine, «Ama yine de,» diye düşündü, «muhtemelen onun kalbinin acısı benimki kadar büyük değil. Geleceğe yönelik bütün umutlarının böylesine sonsuza dek söndüğüne inanamam. O, benden daha genç, hiç değilse duygusal anlamda daha genç; bir erkek olduğu için genç. Kendisini tekrar toparlayıp bir başkasıyla mutlu olacaktır.»

«Şimdi hepsi bir araya gelmişti, birbirlerine takdim edildiler. Yüzbaşı Harville, uzun boylu, esmer bir erkekti, duygulu ve iyiliksever bir görünümü vardı; ayağı hafifçe aksıyordu ve keskin yüz hatları ve sağlığının yerinde olmaması nedeniyle Yüzbaşı Wentworth'tan çok daha yaşlı görünüyordu. Yüzbaşı Benwick, yaşı ve görünümü açısından, üçünün içinde en genç olanıydı ve diğer ikisiyle mu-

kayese edildiğinde ufak tefek bir erkekti. Hoş bir yüzü ve tam da olması bekleneceği üzere melankolik bir havası vardı ve konuşmalara katılmaktan kaçınıyordu.

Yüzbaşı Harville, tavırları ve davranışlarının kibarlığı bakımından, her ne kadar Yüzbaşı Benwick'in dengi değilse bile kusursuz bir centilmendi, yapmacıklıktan uzak, sıcakkanlı ve yardımseverdi. Mrs. Harville, kocasına kıyasla biraz daha sönük olmakla birlikte onunla aynı olumlu özelliklere ve insancıl duygulara sahipmiş gibi görünüyordu. Onları, Yüzbaşı Benwick'in dostları oldukları için aynı zamanda kendi dostları da kabul ederek büyük bir zevkle ağırladı ve hepsini de kendileriyle beraber yemek yemeye davet ederek son derece zarif bir konukseverlik örneği gösterdi. Yemeğin kaldıkları handa zaten sipariş edilmiş oluşunu sonunda gönülsüzce de olsa bir mazeret olarak kabul ettiler fakat Yüzbaşı Wentworth'un dostlarını Lyme'ye getirirken kendileriyle beraber yemek yemesini son derece tabii bir şey olarak düşünmemesinden incindikleri anlaşılıyordu.

Bütün bunlarda Yüzbaşı Wentworth'a gösterilen öylesine sıcak bir ilgi ve bağlılık, gösterilen son derece alışılmamış konukseverlikte, insanı büyüleyen öylesine çekici bir yan vardı. Bütün bunlar sıradan, karşılıklı yapılan davetlerden, resmi, gösterişli yemeklerden o kadar farklıydı ki, Anne, başka subay aileleriyle yakınlaşmaktan yoksun kaldığına hayıflanmaktan kendini alamadı. «Bütün bu kişiler benim de dostlarım olacaktı,» diye düşündü ve karamsarlığa kapılmamak için çabaladı.

Cobb'dan ayrıldıktan sonra hep birlikte yeni dostlarının evine gittiler, evdeki odaların çok küçük olduğunu gördüler ki, ancak gönülden davet edenler böyle küçük odalarda bu kadar çok kişiyi ağırlamayı düşünebilirlerdi. Ama Anne'in bu konudaki şaşkınlığı çok kısa sürdü ve evin her köşesinde göze çarpan, mevcut olanı en iyi şekilde değerlendirmek, mobilyaların eksikliklerini gidermek, kapı ve pencereleri, muhtemel kış fırtınalarına karşı savunmak için Yüzbaşı Harville'nin marifeti olan dâhiyane icatlar ve zevkli düzenlemeler karşısında ilk andaki şaşkınlığının yerini kısa süre içinde çok daha sıcak duygular aldı. Odaların döşenişindeki çeşitlilik, sıradan, eski mobilyalarla nadir bulunan ağaçlardan ustalıkla iş-

lenmış birkaç parça ve Yüzbaşı Harville'nin ziyaret etmiş olduğu uzak ülkelerden getirdiği tuhaf ve değerli objeler arasındaki çelişki Anne'in çok hoşuna gitmişti. Bütün bunların yüzbaşının mesleğiyle olan ilişkisi, kendi çabalarının meyvesi oluşu, alışkanlıkları üzerindeki etkisi ve sergiledikleri huzurlu aile saadeti tablosu, ona derin bir haz verdi.

Yüzbaşı Harville, iyi bir okur değildi fakat mükemmel bir yaşam alanı yaratmış, Yüzbaşı Benwick'e ait, güzelliği yabana atılamayacak, ciltli kitaplar için son derece sevimli raflar yapmıştı. Sakatlığı, onun fazla hareketli bir yaşam sürmesine engel oluyordu fakat faydacı düşünce yapısı ve yaratıcılığı, onun, evin içinde sürekli olarak bir şeylerle meşgul olmasını sağlıyor gibiydi. Resim yapıyor, cilalıyor, marangozluk yapıyor, yapıştırıyordu; çocuklar için oyuncaklar yapıyor, geliştirdiği yeni örgü şişlerini biçimlendiriyordu ve bütün bu işleri tamamladıktan sonra da odanın bir köşesindeki büyük balık ağının başına oturuyordu.

Öyle ki, evden ayrıldıkları zaman Anne, geride büyük bir mutluluk bıraktığını düşünüyordu; yanında yürümekte olduğu Louisa da donanmaya, onların dost canlılıklarına, kardeşlik duygularına, yardımseverliklerine, dürüstlüklerine ve mertliklerine karşı duyduğu hayranlık ve hazdan dolayı kendinden geçmiş görünüyordu. Denizcilerin, İngiltere'deki diğer bütün erkeklerden daha sıcak ve değerli olduklarına kanaat getirmiş gibiydi. Onlar, nasıl yaşanması gerektiğini biliyorlar, bu yüzden de sevgi ve saygı duyulmasını hak ediyorlardı.

Üstlerini değiştirip yemek yemek için kaldıkları hana geri döndüler. «Tamamıyla sezon dışında olunduğu», «han Lyme yolu üzerinde bulunmadığı» ve «konuk beklemedikleri» halde her şey son derece yolunda gitti; yine de hanın yöneticileri onlardan uzun uzun özür dilediler.

Anne, Yüzbaşı Wentworth ile beraber bulunmayı daha önce düşünebileceğinden çok daha güçlü duygularla karşıladığını fark etti. Öyle ki, şimdi onunla aynı yemek masasına oturmak, karşılıklı nezaket kuralları çerçevesinde onunla konuşmak (bunun ötesine hiçbir zaman geçmiyorlardı) onun için hiçbir önem taşımıyordu.

Geceler, onlar için fazlasıyla karanlık olduğu için, hanımlar, bir dahaki buluşmalarını ertesi güne bırakmışlardı fakat Yüzbaşı Harville, akşam onları ziyaret edeceğine söz vermişti, gelirken yanında arkadaşını da getirdi. Kesinlikle beklemedikleri bir durumdu çünkü Yüzbaşı Benwick'in, bu kadar çok yabancıyla bir arada bulunmaktan rahatsız olmuş gibi göründüğüne karar vermişlerdi. Sonuçta onlara katılmıştı fakat yine de içinde bulunduğu ruh hali, grubun genel neşesine hiç de uyum sağlamıyordu.

Yüzbaşılar Wentworth ve Harville, odanın bir köşesinde konuşmaları yönlendirip eski günlere dair diğerlerini oyalayan ve eğlendiren hikâyeler anlatırlarken Anne, onlardan uzağa, Yüzbaşı Benwick'in yanına düştü ve iyi kalpli tabiatı, kendisini onunla tanışıklığı ilerletmeye itti. Genç adam çekingendi ve derin düşüncelere dalma eğilimindeydi fakat genç kızın görünümünün çekici uysallığı, tavırlarının ortaya koyduğu nezaket çok geçmeden etkisini gösterdi ve ilk başta göstermiş olduğu çabanın karşılığını fazlasıyla aldı. Yüzbaşı Benwick'in, okumaktan, bilhassa da şiirden büyük bir zevk aldığı açıkça belli oluyordu. Ve Anne, hiç değilse bu akşam, her zamanki arkadaşlarının muhtemelen pek de ilgi duymadığı konuları tartışmak vasıtasıyla onu konuşmaya ikna edebildi. Hatta sohbetleri esnasında tabii bir biçimde ağırlık kazanan keder ve üzüntüye karşı mücadele etmenin insan için bir görev niteliğinde oluşu ve yararları üzerine birtakım önerilerde bulunmak suretiyle ona, gerçek anlamda faydalı olabilme ümidini taşıyordu. Zira genç adam çekingen olmakla birlikte hiç de duygularını açığa vurmaktan çekinen biri gibi görünmüyordu. Aksine duyguları her zamanki tutukluğundan sıyrılmanın mutluluğunu yaşıyor gibiydi. Şiirden, içinde bulunulan çağın zenginliğinden bahsedildikten ve en mühim şairlere ilişkin kısa bir fikir değiş tokuşu yapıldıktan, *Marmion*'un mu yoksa *Göldeki Kadın*'ın mı tercih edilmesi gerektiğine karar verilmeye, *Giaour* ile *Abydos'un Gelini*'nin sıralamadaki yeri saptanmaya çalışıldıktan ve ayrıca *Giaour*'un nasıl telaffuz edilmesi gerektiği konuşulduktan sonra genç adam, bir şairin en duygulu şiirlerini ve bir başkasının en umutsuz acılarının en tutkulu tanımlarını ne kadar yakından tanıdığını ortaya koydu. Kırık bir kalbi veya bitkin-

liğin tükettiği bir insanı betimleyen çeşitli mısraları öylesine derin bir tutkuyla tekrarladı ve anlaşılmak istediğini öylesine eksiksiz bir biçimde gösterdi ki, Anne onun şiiri çoğu kez sadece okumakla yetinmediğini ümit etmekten çekinmedi ve ondan, pek ender olarak, tamamıyla tadını alabilenler tarafından tat alınıyor olmasının şiir için büyük bir şanssızlık olduğunu düşündüğünü, ona gerçek değerini bahşedebilecek olan duyguların ise sadece ihtiyatlı bir biçimde tadılması gereken duygular olduğunu söyledi.

Yüzbaşı Benwick'in yüz ifadesi, kendi durumuna yönelik olarak yapılan bu imalardan acı duymak şöyle dursun zevk aldığını ortaya koyuyordu ve bu da Anne'i, devam etmesi için cesaretlendirdi. Ona akıl hocalığı yapma hakkını kendisinde görerek günlük çalışmalarında düz yazıya daha büyük bir yer ayırmasını tavsiye edebildi. Örnek vermesi istendiğinde ise o anda aklına gelen ve zihni en yüksek ahlaki öğretiler aracılığıyla canlandırıp kuvvetlendireceğini düşündüğü, en iyi ahlakçıların kimi eserlerinden, en zarif mektup koleksiyonlarından, bazı değerli kişilerin anıları ve çektikleri acılardan, en güçlü ahlaki ve dinsel dayanıklılık örneklerinden bahsetti.

Yüzbaşı Benwick, bütün bunları dikkatle dinledi ve kendisine gösterilen bu ilgiye minnettar olduğunu ortaya koydu. Öte yandan, kitapların, kendisininki kadar büyük acılar üzerindeki etkisinin pek az olduğuna yönelik inancını, baş sallamaları ve iç çekişleri ile ifade ederken Anne'in tavsiyede bulunduğu kitapların adlarını not etmekten ve onları en kısa zamanda tedarik edip okuyacağına dair söz vermekten de geri kalmadı.

Akşam sona ererken Anne, daha önce bir kez bile görmemiş olduğu genç bir adama sabır ve yazgısına razı olmayı telkin etmek için Lyme'ye gelmiş olma fikri karşısında mutluluk duymaktan kendini alamadı. Ama bu olay üzerinde biraz daha ciddi ve derin düşününce de tıpkı pek çok büyük ahlakçı ve vaiz gibi, fazla derinden incelenmesinin kötü sonuç vereceği bir konu üzerinde hatiplik etmiş olmaktan korkmadan edemedi.

ON İKİNCİ BÖLÜM

Ertesi sabah grubun en erken kalkan üyeleri olduklarını gören Anne ile Henrietta, kahvaltıdan önce deniz kenarında biraz gezinmeye karar verdiler. Güneydoğudan esen hafif rüzgârın olanca görkemiyle denizi sahile sürüklediği med zamanında dalgaların yükselişini görmek için kumsala inmişlerdi. Sabahın güzelliğine övgüler düzdüler. Denize hayran kaldılar. İnsana tatlı bir ferahlık veren esintinin keyfini çıkardılar ve sessizce oturdular. Ta ki, Henrietta, birdenbire konuşmaya başlayıncaya kadar.

«Ah, evet, birkaç istisnanın dışında deniz havasının insana iyi geldiğini görmüşümdür hep. On iki ay önceki en son hastalığından sonra Dr. Shirley'e de büyük yararı dokunduğuna şüphe yok. Lyme'de bir ay geçirmesinin ona, aldığı bütün ilaçlardan daha iyi geldiğini, deniz kıyısında bulunmasının kendisini hep daha genç hissettirdiğini söylemişti. Şimdi sürekli olarak deniz kıyısında yaşamamasının çok yazık olduğunu düşünmekten kendimi alamıyorum. Bence, Uppercross'u tamamıyla terk edip Lyme'ye yerleşse çok daha iyi olurdu. Sizce de öyle değil mi, Anne? Siz de kendisi ve Mrs. Shirley için yapabileceği en iyi şeyin bu olduğu konusunda benimle aynı fikirde değil misiniz? Biliyorsunuz, Mrs. Shirley'in, burada kendisini iyi hissettirecek pek çok arkadaşı ve kuzenleri var. Ve eminim, kocasının bir kriz daha geçirmesi olasılığına karşı tıbbi yardımın her an elinin altında olabileceği bir yerde yaşamak çok hoşuna giderdi. Aslında, Dr. ve Mrs. Shirley gibi, böylesine bütün yaşamları boyunca faydalı olmuş, mükemmel insanların, yaşamlarının son günlerini Uppercross gibi, bizim ailemiz dışında, dünyadan tamamıyla kopuk halde yaşadıkları bir yerde tükettiklerini düşündükçe büyük bir üzüntü duymaktan kendimi alamıyorum. Dostlarından biri çıkıp da ona bunu önerseydi keşke. Bence gerçekten de bunu yapmaları gerekir. Hayatının bu döneminde ve onun karakterine sahip bir insan için kiliseden bir atama çıkmasında, o kadar da büyük bir güçlük olmasa gerek. Beni kuşkulandıran sadece, onu, cemaatinden ayrılmaya hiçbir şeyin ikna edemeyecek olması. Kendi kavramları söz konusu olduğunda o kadar katı ve titiz ki; hatta titizden de öte diyebilirim. Siz de bir din adamının, bir

başkası tarafından da pekâlâ yerine getirilebilecek görevler uğruna kendi sağlığını feda etmesinin son derece büyük bir vicdan yanılgısı olduğunu düşünmüyor musunuz, Anne? Hem üstelik Lyme de sadece on yedi millik bir mesafede. İnsanların bir şikâyeti olduğunu rahatlıkla işitebileceği kadar yakın.»

Anne, bu konuşmayı dinlerken birkaç defa kendi kendine gülümsemeden edememişti ve konuya, her ne kadar da burada daha düşük bir standartta olsa da genç bir adamın olduğu ve genç bir hanımın duygularına nüfuz etmek suretiyle ona iyilikte bulunmaya hazır olarak girdi. Ancak söylediklerini genel olarak onaylamaktan daha iyi ne yapabilirdi? Bu konu üzerine makul ve söylenmesi yerinde olacak her şeyi söyledi. Tıpkı yapması gerektiği gibi, Dr. Shirley'in artık dinlenmesinin zorunlu olduğu görüşüne o da katıldı. Aktif ve saygın bir genç adamı kilisesine rahip yardımcısı olarak almasının son derece doğru olacağını belirtti. Hatta daha da ileri giderek söz konusu rahip yardımcısının evli olmasının daha da avantajlı bir durum olacağı imasında bulundu.

Arkadaşından çok hoşlanmış olan Henrietta, «Keşke,» diye konuştu, «keşke, Lady Russell Uppercross'ta yaşasaydı ve Dr. Shirley'e yakın olsaydı. Lady Russell'in bütün insanlar üzerinde büyük etki sahibi bir kadın olduğunu duymuşumdur hep. Onu herhangi bir insanı istediği şekilde yönlendirebilecek bir insan olduğunu duymuşumdur. Daha önce de söylediğim gibi, bu kadar akıllı olduğu için korkuyorum ondan, fakat aynı zamanda da ona çok büyük saygı duyuyorum. Keşke Uppercross'ta da böyle bir komşumuz olsaydı.»

Henrietta'nın minnettarlık duyması, Anne'in hoşuna gitmişti. Aynı zamanda olayların akışı ve Henrietta'nın görüşlerindeki yeni yönelimler vasıtasıyla, dostunun Musgrove ailesinin bütün fertlerinin gözünde değer kazanmasına da çok seviniyordu. Yine de genel bir yanıt vermeye ve onun gibi değerli bir kadının da Uppercross'ta bulunmasını dilediğini söylemeye ancak vakit bulabildi çünkü Louisa ile Yüzbaşı Wentworth'un onlara doğru gelmekte olduğunu görmüştü. Onlar da kahvaltı hazır oluncaya kadar kısa bir gezintiye çıkmaya karar vermişlerdi. Fakat hemen sonra Louisa, bir dükkândan alması gereken bir şey olduğunu hatırladı ve onları da

kendisiyle birlikte kasabaya gelmeye davet etti. Davet hepsi tarafından da kabul edildi.

Kumsaldan yarın tepesine çıkan basamaklara geldikleri zaman aynı anda aşağıya inmeye hazırlanan bir beyefendi, onlara yol vermek için durdu ve nazik bir tavırla yana çekildi. Grup yukarı çıkarken genç adamın yanından geçti; geçerlerken adamın gözleri Anne'e takıldı ve ona, genç kızın kayıtsız kalamayacağı derin bir hayranlıkla baktı. Anne gerçekten de çok güzel görünüyordu; tenini okşayan hafif esinti ve beğenilmenin getirdiği canlılık son derece uyumlu, zarif yüz hatlarına gençliğinin tazeliği ve ışıltısını yeniden kazandırmıştı. Bir beyefendi (her açıdan tam anlamıyla bir beyefendi) olan genç adamın, ona gerçekten büyük bir hayranlık duyduğu açıktı. Yüzbaşı Wentworth'un, o anda dönüp genç kıza bakması da bir anlamda onun da bu durumu fark ettiğini ortaya koyuyordu. Anne'e (parlaklık yansıtan) bu anlık bakışı sanki şöyle der gibiydi: «O adam sana çarpıldı. Ben bile, şu anda eski Anne Elliot'u tekrar görür gibiyim.»

Louisa'nın işini bitirmesini bekledikten ve civarda biraz daha oyalandıktan sonra tekrar hana döndüler. Daha sonra, Anne kendi odasından çabukça yemek salonuna geçerken bitişikteki odalardan birinden çıkan yine aynı beyefendiyle çarpışmasına ramak kaldı. Önceden onun, tıpkı kendileri gibi bir yabancı olduğunu tahmin etmiş, iki hanın arasında gidip gelen temiz giyimli bir adamın da onun uşağı olduğuna karar vermişlerdi. Gerek efendinin, gerekse uşağın matemde olduklarını ortaya koyan giysiler giymiş olmaları da bu olasılığı güçlendiriyordu. Şimdi onların da kendileriyle aynı handa kaldıkları ortaya çıkmıştı. Çok kısa süren bu ikinci karşılaşmada da beyefendinin bakışları Anne'i, çok güzel bulduğunu belli ediyor, o anda ve usulen uygun bir biçimde özür dilemesi de son derece görgü sahibi bir erkek olduğunu kanıtlıyordu. Otuz yaşlarında görünüyordu ve yakışıklı olmamakla birlikte hoş bir insandı. Anne, onun kim olduğunu bilmek isteyeceğini düşündü.

Lyme'ye gelişlerinden [illegible] neredeyse ilk kez duydukları bir arabanın gürültüsünü [illegible] kahvaltılarını henüz bitirmişlerdi. Duydukları [illegible] gruptakilerin yarısını hemen pencerenin kenarına çekti. «Bir beyefendinin arabasıydı bu.» İki atın çektiği çift tekerlekli

bir araba. Ahırların bulunduğu avludan ön kapıya doğru gelmekteydi. Herhalde birisinin handan ayrılmakta olduğunu gösteriyordu. Arabayı matem giysileri içindeki bir hizmetkâr sürüyordu.

İki tekerlekli araba kelimesi, Charles Musgrove'nin derhal yerinden fırlamasına neden oldu, kendi arabasıyla onunkini mukayese etmek istiyordu. Matem giysileri içindeki hizmetkâr, Anne'in de merakını uyandırmıştı ve altı kişinin tümü de arabanın sahibi, han personelinin selamlamaları ve nezaket gösterileri eşliğinde kapıdan çıkıp arabasına binerek oradan uzaklaşırken onu seyretmek üzere pencereye toplanmıştı.

O anda Yüzbaşı Wentworth, yan gözle Anne'e bakarak «Ah!» diye bağırdı, «yanından geçtiğimiz adam bu işte.»

Miss Musgrove'ler de bunu onayladılar. Hepsi de adamı, yokuşun başında gözden kayboluncaya kadar bakışlarıyla kibarca izledikten sonra kahvaltı masasının başına geri döndüler. Aradan çok geçmeden garson yemek salonuna girdi.

Yüzbaşı Wentworth hemen, «Bakar mısınız?» diye konuştu. «Biraz önce ayrılan beyefendinin adını bize söyleyebilir misiniz?»

«Evet, efendim; o, Mr. Elliot adında büyük servet sahibi bir beyefendidir. Dün gece Sidmouth'tan geldi. Herhalde sofrada otururken arabasının sesini duymuş olmalısınız... Şimdi Crewkherne'ye gidiyor, oradan da Bath'a ve Londra'ya geçecek.»

«Elliot.» Garson daha söyleyeceklerini bitirmeden hepsi de bu adı tekrar ederek birbirlerine baktılar.

Mary, «Tanrım!» diye bağırdı, «bu, bizim kuzenimiz olmalı. Bizim Mr. Elliot'umuz olmalı, mutlaka öyle olmalı! Charles, Anne, öyle değil mi? Hem de matemde, görüyorsunuz, tam da bizim Mr. Elliot'umuzun olması gerektiği gibi. Ne kadar olağanüstü! Tam da bizimle aynı handa! Bu adam bizim Mr. Elliot'umuz değil midir, Anne; babamın vârisi?» Tekrar garsona dönerek «Bakar mısınız?» diye konuştu. «Duymadınız mı? Uşağı, onun Kellynch ailesine mensup olduğunu söylemedi mi?»

«Hayır, hanımefendi, özellikle bir ailenin adını anmadı fakat çok zengin bir beyefendi olduğunu ve günün birinde, bir baronet olacağını söyledi.»

Mary, heyecan içinde, «İşte! Görüyorsunuz!» diye bağırdı, «tam benim söylediğim gibi! Sir Walter Elliot'un vârisi! Eğer öyleyse, bunun eninde sonunda ortaya çıkacağından emindim. İnanın bana, hizmetkârları, o nereye gitse, durumu etrafa duyurmaya özen gösteriyorlar. Fakat Anne, bunun ne kadar olağanüstü bir durum olduğunu düşünsene! Keşke ona daha dikkatli baksaydım. Keşke kim olduğundan zamanında haberdar olsaydık, o zaman belki tanıştırılabilirdik. Birbirimizle tanışmamış olmamız ne kadar yazık! Onda Elliot tipi olduğunu düşünüyor musunuz? Ona doğru dürüst bakmadım bile, atlarına bakıyordum fakat sanırım Elliot'lara biraz benziyordu yine de... Armanın nasıl olup da dikkatimi çekmediğine şaşıyorum. Tabii ya, palto, kapı aynasının üzerinde asılıydı ve aynayı gizledi; aksi halde, mutlaka dikkatimi çekerdi hem sonra kıyafeti şayet hizmetkâr, matemde olmasaydı insan kıyafetinden onu tanıyabilirdi.»

Yüzbaşı Wentworth, «Bütün bu olağanüstü koşulları bir araya getirirsek,» diye konuştu, «kuzeninizle tanıştırılmamış olmanızı kaderin bir oyunu olarak düşünebiliriz.»

Anne, en sonunda Mary'nin dikkatini çekebildiği zaman babasıyla Mr. Elliot'un aralarının yıllardır açık olduğuna ve dolayısıyla tanışmalarının pek de arzu edilir bir şey olmayacağına ikna etmeye çalıştı.

Ama aynı zamanda da kuzenini görmüş olmaktan ve Kellynch'in istikbaldeki sahibinin hiç kuşkusuz bir beyefendi olması ve sağduyu sahibi bir adam gibi görünmesinden içten içe bir sevinç de duyuyordu. Neyse ki Mary, sabahki yürüyüşleri esnasında koridorda onun yanından geçmiş olmalarının fazla üzerinde durmamıştı aksi halde kendisi ona hiç yaklaşamamışken Anne'in koridorda onunla karşılaşmasına ve adamın ondan kibarca özür dilemesine fena halde içerlerdi. Hayır! İki kuzen arasındaki bu küçük karşılaşma kesinlikle bir sır olarak kalmalıydı.

Mary, «Elbette,» dedi. «Bath'a yazacağın bir dahaki mektubunda Mr. Elliot'u görüşümüzden bahsedeceksindir. Babam kesinlikle her şeyi bilmek isteyecektir. Her şeyi anlat ona.»

Anne, doğrudan bir cevap vermekten kaçındı fakat bu olayın başkalarına aktarılmasının sadece son derece gereksiz bir şey

olmakla kalmayıp bilakis üzerinin örtülmesi gerektiği kanısındaydı. Yıllar önce babasını gücendiren şeyin ne olduğunu biliyordu; Elizabeth'in de bunda özel bir payı olduğundan şüpheleniyordu. Mr. Elliot'u hatırlamanın her ikisini de son derece rahatsız ettiğinden ise kuşku duymuyordu. Mary, Bath'a mektup yazma zahmetine hiçbir zaman katlanmıyordu. Elizabeth ile ağır ve tatmin edici olmaktan uzak bir haberleşmeyi sürdürme yükü, Anne'e düşüyordu.

Kahvaltının sona ermesinin üzerinden uzun bir zaman geçmemişti ki, Lyme'deki son gezintilerini hep birlikte yapmayı kararlaştırmış oldukları Yüzbaşı ve Mrs. Harville ile Yüzbaşı Benwick onlara katıldı. Saat birde Uppercross'a hareket edeceklerdi. O zamana kadar geçecek süreyi de hep birlikte geçirecekler ve mümkün olduğu ölçüde açık havada olacaklardı.

Tümü de sokağa çıkmışlardı ki, Anne, Yüzbaşı Benwick'in kendisine yaklaşmakta olduğunu gördü. Bir gece önceki sohbetleri, onu, kendisini tekrar aramaya yöneltmişti; tıpkı daha önce olduğu gibi Mr. Scott ve Lord Byron hakkında konuşarak bir süre beraber yürüdüler. Tıpkı önceden olduğu şekilde, başka herhangi iki okur gibi, hangisinin yeteneklerinin daha üstün olduğu hususunda bir karara varamadılar. Birden bir şey, gruplarında bir değişiklik meydana gelmesine neden oldu ve Anne, Yüzbaşı Benwick yerine Yüzbaşı Harville'yi buldu yanında.

Harville, hayli alçak bir sesle konuşarak, «Miss Elliot,» dedi. «O zavallı genci bu kadar konuşturarak çok iyi bir şey yapmış oldunuz. Sizin gibi arkadaşlarla daha sık bir araya gelebilmesini isterdim. Biliyorum, sürekli kapalı yaşamak onun için kötü bir şey. Fakat ne yapabiliriz ki? Ondan ayrılamayız.»

Anne, «Hayır,» dedi, «bunun imkânsız olduğunu kolaylıkla görebiliyorum; fakat zaman içinde, belki. Zamanın, bu tür üzüntüler üzerindeki etkisini biliyoruz. Ve unutmamalısınız Yüzbaşı Harville, arkadaşınızın acısı henüz çok taze. Daha geçen yaz olmuştu, bildiğim kadarıyla.»

Genç adam derin bir iç geçirdi. «Evet, çok doğru,» dedi, «geçen haziranda.»

«Ve üstelik onun hemen haberi olmamıştı, değil mi?»

«Ağustosun ilk haftasında, Cape'den dönüşüne kadar hayır.

Grappler henüz yapılmıştı. Ben o sırada Plymouth'taydım ve onun duymasından korkuyordum. O mektuplar yolluyordu. Neyse ki, gemisi Grappler, Portsmouth'a devam etme emrini almıştı. Haber orada bulacaktı onu fakat bunu ona kim söyleyecekti? Herhalde ben değil. Bunun yerine serenin ucuna tırmanmayı tercih ederdim. Kimse yapamazdı bunu, sadece (Yüzbaşı Wentworth'u işaret ederek) o iyi adam. Laconia, bir hafta önce Plymouth'a girmişti. Tekrar denize gönderilme tehlikesi bulunmuyordu. Frederick her şeyi göze aldı, izin istemek için mektup yazdı fakat yanıtı beklemeksizin yola çıktı. Gece gündüz seyahat ederek Portsmouth'a ulaştı, hemen bir sandalla Grappler'e gitti ve zavallı genci bütün bir hafta boyunca yalnız bırakmadı. İşte yaptığı buydu ve ondan başka hiç kimse zavallı James'i kurtaramazdı. Onun, bizim için ne kadar değerli olduğunu tahmin edebilirsiniz, Miss Elliot.»

Anne, en doğru cevabı vermek için uzun uzun düşündü ve kendi duygularını yansıttığı kadar karşısındakini de incitmeyecek en uygun yanıtı verdi. Zira Yüzbaşı Harville, tekrar aynı konuya dönemeyecek kadar duygulanmıştı ve tekrar konuşmaya başladığında da tamamıyla farklı bir konudan söz açtı.

Mrs. Harville, kocasının eve dönene kadar yeterince yürümüş olacağı biçimindeki kendi fikrini beyan ederek grubun yapacağı en son yürüyüşün yönünü tayin etti. Onlara evlerinin kapısına kadar eşlik edecek daha sonra da geri dönüp kendileri de yola çıkacaklardı. Bütün bunlara yetecek kadar bol vakitlerinin olduğunu hesaplamışlardı fakat Cobb'a yaklaştıkları sırada gruba genel olarak orada bir kez daha yürüyüş yapma arzusu hâkim oldu, bunu hepsi de istiyorlardı ve Louisa da bu konu üzerinde o kadar çok ısrar etti ki, en sonunda bir çeyrek saatlik farkın programları üstünde fazla bir değişiklik yaratmayacağına karar verdiler. Böylece kibarca vedalaşarak birbirlerine gerekli davetleri yapıp vaatlerde bulunduktan sonra Yüzbaşı ve Mrs. Harville'den evlerinin kapısının önünde ayrılıp sonuna kadar kendilerini bırakmamakta ısrar eden Yüzbaşı Benwick'in eşliğinde Cobb'a son kez veda etmek üzere ilerlediler.

Anne, Yüzbaşı Benwick'i tekrar yanında buldu.

Önlerinde uzanan manzara karşısında Lord Byron'un «koyu mavi denizler»inden söz açılması kaçınılmaz bir şeydi. Anne de

mümkün olduğu ölçüde büyük bir zevk duyarak genç adamdan ilgisini esirgemedi. Ama kısa süre içinde bu, kendileri dışında bir sebepten dolayı ister istemez son bulacaktı.

Yeni Cobb'un yukarı kısmında genç hanımlar için yürümeyi zorlaştıracak kadar çok rüzgâr estiğinden hep birlikte basamaklardan aşağı inmeye karar verdiler. Hepsi de dikkatle ve sessizce dik basamaklardan aşağı indiler, Louisa'nın dışında. O, mutlaka atlamak istiyordu. Ve Yüzbaşı Wentworth da onu yakalamalıydı. Daha önceki bütün yürüyüşlerde genç adam, onu setlerden atlatmış, uçmanın verdiği his genç kızın çok hoşuna gitmişti. Ancak bu sefer, yerin betonunun genç kızın ayakları için fazla sert oluşu, yüzbaşıyı, bunu tekrarlamakta isteksiz kılıyordu. Yine de onu kıramadı. Louisa, aşağıya sağ salim indi ama hemen arkasından duyduğu zevki tekrarlamak için tekrar yukarı koştu. Yüzbaşı Wentworth, yapmaması için onu ikaz etti, sarsıntının fazla şiddetli olacağını düşünüyordu fakat hayır, konuşup onu ikna etmeye çalışması boşuna oldu; genç kız gülümsedi ve şöyle dedi: «Kararlıyım, atlayacağım!» Genç adam ellerini uzattı fakat Louisa, yarım saniye aceleci davranmıştı, Cobb'un aşağısında betona çarptı, düştüğü yerden kaldırıldığında hiçbir yaşam belirtisi göstermiyordu.

Yara yoktu, kan yoktu, gözle görülür bir yara bere de yoktu; fakat gözleri kapalıydı, nefes almıyordu ve yüzü de bir ölününkinden farksızdı. Etrafındaki herkes dehşet içinde donakalmıştı.

Louisa'yı tutan Yüzbaşı Wentworth, yere diz çökmüş, genç kızı kollarının arasına almıştı, genç kızınki kadar solgun bir yüzle ve bir ölüm sessizliği içinde ona bakıyordu. Mary, kocasına sıkıca yapışmış, «Öldü! Öldü!» diye bağırıyor ve zaten şok geçirmekte olan adamı büsbütün hareketsiz kılıyordu. Daha sonra şokun etkisindeki Henrietta da kendini kaybeder gibi oldu, onu yakalayıp aralarında tutarak destek olan Anne ile Yüzbaşı Benwick olmasa basamaklara yığılıp kalacaktı.

Sanki bütün gücünü kaybetmiş gibi görünen Yüzbaşı Wentworth, çaresizliğini yansıtan bir ses tonuyla, «Yardım edecek kimse yok mu?» diye bağırdı.

Anne, «Ona yardım edin, ona yardım edin,» diye bağırdı, «Tanrı aşkına ona yardım edin. Henrietta'yı ben tek başıma tutabilirim.

Beni bırakın ve ona gidin. Ellerini ovuşturun, şakaklarını ovuşturun. Yanımda amonyak ruhu var, alın onları, alın.»

Yüzbaşı Benwick ona itaat etti, aynı anda kendisini karısından kurtarmayı başaran Charles da ona katıldı. İkisi birlikte Louisa'yı doğrultup sıkıca aralarında tutarak ona destek oldular. Anne'in söylediği her şey yapıldı fakat bu boşuna oldu. Sendeleyerek destek almak için duvara tutunan Yüzbaşı Wentworth, dayanılmaz bir acı içinde bağırdı:

«Aman Tanrım! Annesi, babası!»

Anne, «Bir doktor gerek!» dedi.

Bu sözleri duyan Yüzbaşı Wentworth, bir an canlanır gibi oldu, «Doğru, doğru, hemen bir doktor gerek,» diyerek koşmaya yeltendi. Fakat Anne, ona itiraz etti: «Yüzbaşı Benwick, bu işi Yüzbaşı Benwick'e bırakmak daha iyi olmaz mı? O, doktorun nerede bulunacağını bilir.»

Düşünebilir durumda olan herkes, bu fikrin üstünlüğünü kabul etti, hemen sonra Yüzbaşı Benwick (bütün bunların hepsi, çok kısa bir süre içinde olup bitmişti.) bir ölüyü andıran zavallı bedeni, ağabeyine terk etmiş ve elinden geldiğince hızlı bir biçimde kasabanın yolunu tutmuştu.

Geride bıraktığı perişan kafileye gelince, aklı tamamıyla başında olan üç kişiden hangisinin daha büyük acı çektiğini söyleyebilmek bir hayli güçtü: Yüzbaşı Wentworth mu, Anne mi, yoksa gerçekten ilgili bir ağabey olan, acıyla hıçkırarak Louisa'ya sarılmış arada gözlerini onun üzerinden, neredeyse baygın bir halde yığılıp kalmış kız kardeşine veya histerik çırpınmalarla, ondan kendisinin yapamayacağı yardımı dilenen karısına bakmak için ayıran Charles mi?

Bütün gücü ve gayreti ile işi ele almış olan Anne, içgüdüsel bir biçimde Henrietta ile ilgilenirken bir yandan da diğerlerine yardım etmeye yani Mary'yi sakinleştirmeye, Charles'i hareketlendirmeye ve Yüzbaşı Wentworth'u yatıştırmaya çalışıyordu. Tümü de ne yapmaları gerektiği konusunda Anne'den direktif bekliyor gibiydi.

Charles, «Anne, Anne,» diye bağırdı, «bundan sonra ne yapacağız? Tanrı aşkına bundan sonra ne yapacağız?»

Yüzbaşı Wentworth'un gözleri de Anne'in üzerine çevrilmişti.

«Louisa'nın hana taşınması daha iyi olmaz mı? Evet, eminim bundan, onu yavaşça hana taşıyın.»

Nispeten kendine gelmiş olan ve bir şeyler yapma arzusu duyan Yüzbaşı Wentworth da, «Evet evet, hana taşınmalı,» diyerek Anne'in sözlerini tekrarladı. «Onu, ben kendim taşıyacağım. Musgrove, sen diğerleriyle ilgilen.»

Kaza haberi, o zamana kadar Cobb çevresindeki işçilerle kayıkçılar arasında yayılmıştı. Gerekirse işe yaramak, hiç değilse iki ölü genç kızı seyretmek (çünkü dedikodulara göre ölü sayısı ikiye çıkmıştı.) için olay yerinde toplanmışlardı. Henrietta, bu iyi görünüşlü insanlardan en düzgün görünüşe sahip olan bir iki tanesine teslim edildi. Zira genç kız, kısmen kendine gelmiş olmakla birlikte hâlâ yardım edilmeksizin yürüyecek durumda değildi. Böylece Anne, onun yanında, Charles da karısına eşlik ederek biraz önce tarifsiz bir neşe içinde geçtikleri yolu bu sefer bir ölüm sessizliği içinde gerisin geri kat etmek üzere yola koyuldular.

Cobb'dan henüz uzaklaşmamışlardı ki, Harville'ler ile karşılaştılar. Çift, Yüzbaşı Benwick'in evlerinin önünden uçarcasına ve yüzünde bir şeylerin yolunda gitmediğini ortaya koyan bir ifadeyle geçtiğini görünce hemen yola çıkmış, geçtikleri yerlerdeki insanlardan bilgi ve direktif alarak olay yerine doğru ilerlemeye başlamışlardı. Yüzbaşı Harville, her ne kadar şok içinde olsa da hemen duruma el koymuş karısıyla aralarında geçen bir bakışmayla da yapılması gereken şeylerin neler olduğuna karar vermişlerdi. Genç kız, onların evine taşınacaktı, aslında hepsi de onların evine gelmeli ve doktorun gelişini orada beklemeliydiler. Hiçbir itiraz kabul etmeyeceklerdi. Söylediklerine itaat edildi. Böylece çok geçmeden hepsi de onun çatısı altında bir araya geldi. Louisa, Mrs. Harville'nin direktifleri eşliğinde yukarı kata çıkarılıp onun yatağına yatırılırken kocası da hepsine ihtiyaç duydukları yardım, rahatlatıcı içecekler ve sinir ilaçları sundu.

Louisa, bir kez gözlerini açmış fakat sonra bilincinin yerine geldiğine yönelik hiçbir belirti göstermeksizin tekrar kapatmıştı. Bununla birlikte, bu bir yaşam kanıtıydı ve kız kardeşi için de bir avuntu yerine geçmişti. Henrietta'nın Louisa ile aynı odada olmaya dayanamadığı dikkate alınmış, ümit ve korkunun verdiği heyecan

yüzünden tekrar bayılmasının önüne geçilmişti. Mary de giderek sakinleşmekteydi.

Doktor çok kısa bir süre içinde yetişti. O, hastayı muayene ederken hepsi de korku içinde beklediler fakat doktor, hiç de umutsuz değildi. Başı ciddi bir darbe almıştı evet fakat o, bundan çok daha ciddi yaralanmalardan sonra bile iyileşildiğine tanık olmuştu. Hiçbir biçimde ümitsiz değildi, hatta onlarla konuşurken neşeliydi.

Doktorun bu yaralanmaya umutsuz bir vaka gözüyle bakmaması, sonun birkaç saat içinde geleceğini söylememesi hepsinin de ümitlerinin çok ötesine geçmişti. Hepsi de Tanrı'ya şükürlerini sunduktan sonra bu müjdeyi derin ve sessiz bir sevinç takip etti.

Yüzbaşı Wentworth'un sesinin «Tanrı'ya şükür!» derkenki tonunu, gözlerinin bakışını, Anne, yaşadığı müddetçe unutamayacağından emindi. Yüzbaşının daha sonra sanki türlü duygulara yenik düşmüş bir halde ve çeşitli dualar ve düşüncelerle onları yatıştırmaya çalışıyormuş gibi yüzünü kavuşturduğu kollarıyla örtmüş, masanın başında oturuşunu da...

Louisa'nın başının dışında hiçbir uzvunda yaralanma yoktu.

Şimdi gruptakilerin genel duruma yönelik olarak yapılması en doğru olan şeylerin neler olduğuna karar vermeleri gerekmekteydi. Artık konuşup birbirlerine danışabilecek durumdaydılar. Her ne kadar Harville'leri zahmete sokacakları düşüncesi, dostlarını rahatsız etse de, Louisa'nın olduğu yerde kalması gerektiğine hiç şüphe yoktu. Başka yere taşınması olanaksızdı. Harville'ler, bütün itirazları ve minnettarlık ortaya koyan sözleri, ellerinden geldiğince susturdular. Diğerleri daha düşünmeye başlamadan onlar, her şeyi ölçüp biçip düzene sokmuşlardı bile. Yüzbaşı Benwick, odasını terk edip kendine yatacak başka bir yer bulacaktı. Hepsine karar verilmişti. Harville'lerin tek üzüntü kaynağı ise evlerinin daha fazla konuğu ağırlamaya imkân vermeyecek oluşuydu. Ama belki de «çocukları hizmetçi odasına yerleştirmek veya bir yerlere portatif bir yatak koymak suretiyle» kalmayı arzu edecek iki veya üç kişiye daha ilave yatak temin etmeyi düşünebilirlerdi. Öte yandan Miss Musgrove'nin bakımına gelince, en küçük bir huzursuzluk duymalarına gerek kalmaksızın onu, tümüyle Mrs. Harville'nin özenine terk edebilirlerdi. Mrs. Harville, son derece deneyimli bir hemşi-

reydi, ayrıca uzun yıllardan beri yanlarında olan ve onlarla birlikte her yere giden bebeklerinin dadısının da bir hemşire oluşu önemli başka bir noktaydı. Bu iki kişi yanında bulundukça, Louisa'nın gündüz ve gece, bir başka kişiye ihtiyacı kalmazdı. Bütün bunlar, karşı konulamayacak bir dürüstlük ve içtenlikle ifade edildi.

Charles, Henrietta ve Yüzbaşı Wentworth aralarında konuştular, bir süre sadece karşılıklı olarak şaşkınlık ve korkularını dile getirdiler. «Uppercross... Birinin Uppercross'a gitmesinin gerekliliği, iletilmesi gereken haber, olanların Mr. ve Mrs. Musgrove'ye nasıl açıklanacağı, yola çıkmaları gereken saatin üzerinden bir saatin geçmiş olması, makul bir süre içinde oraya ulaşabilmenin olanaksızlığı... Bütün bunlar, tartışılan konulardan bazılarıydı. Önceleri bu konular üzerine endişelerini dile getirmekten daha fazla bir şey yapamadılar fakat bir süre sonra Yüzbaşı Wentworth, kendisini toparlayarak şöyle dedi:

«Tek bir dakika bile kaybetmeksizin derhal kararımızı vermeliyiz. Her dakikanın değeri çok büyük. Birisi hiç vakit kaybetmeksizin kararını verip derhal Uppercross'a doğru yola çıkmalı. Musgrove, ya senin gitmen gerekiyor ya da benim.»

Charles, bu fikri onayladı fakat kendisinin gitmeme kararında olduğunu bildirdi. Yüzbaşı ve Mrs. Harville'ye elinden geldiğince az yük olmaya çalışacaktı fakat kız kardeşini bu durumda bırakıp gitmeye gelince, bunun yapamazdı, bunu düşünmesi bile söz konusu olamazdı. Dolayısıyla bu yönde karar verildi, zaten daha önce de Henrietta da aynı şeyi dile getirmişti. Böyle olmakla birlikte yine de çok geçmeden farklı bir şekilde düşünmeye ikna edildi. Kalması ne işe yarayacaktı ki... Louisa'nın odasında kalması hatta ona, fena halde acı duymaksızın bakması bile mümkün olamayan Henrietta'nın kalması, işleri daha da zorlaştıracak, büsbütün içinden çıkılmaz bir hale getirecekti. Henrietta, sonunda bir işe yaramayacağını kabullenmek zorunda kaldı, yine de gitmeyi hâlâ hiç istemiyordu. Ama en sonunda annesiyle babasını düşününce bu fikrinden vazgeçip söyleneni yapmaya razı oldu. Şimdi bir an önce evinde olmak için sabırsızlanıyordu.

Plan bu noktaya kadar şekillendiği sırada Anne, Louisa'nın odasından sessizce aşağı inmiş ve salonun kapısı açık olduğu için de

daha sonra konuşulanlara kulak misafiri olmaktan kendini alamamıştı.

Yüzbaşı Wentworth, «O halde karar verildi, Musgrove,» diye bağırıyordu, «sen kalıyorsun ve ben de kız kardeşini eve götürüyorum. Fakat geri kalanlardan da sadece biri kalıp da Mrs. Harville'ye yardım ederse, kanımca bu yeterli olacaktır. Mrs. Charles Musgrove, elbette çocuklarına geri dönmek isteyecektir fakat şayet Anne, kalmaya karar verirse, bu son derece iyi olur çünkü başka hiç kimse bu işe onun kadar uygun, onun kadar becerikli olamaz.»

Anne'in, hakkında bu şekilde konuşulmasının verdiği heyecandan kurtulabilmesi için bir dakika geçmesi gerekti. Diğer ikisi, onun söylemiş olduğu şeyi içtenlikle onayladılar, Anne de ancak ondan sonra ortaya çıktı.

Yüzbaşı Wentworth, ona dönerek «Kalacaksınız, eminim, kalacak ve ona bakacaksınız,» diye konuştu. Sesinde neredeyse geçmişin dirildiğini ortaya koyan bir canlılık ve bir yumuşaklık okunuyordu. Anne kızarmıştı, yüzbaşı da kendini toplayarak oradan uzaklaştı. Anne, kalmaya hazır olduğunu, bundan mutluluk duyacağını ifade etti. Zaten kendi arzusu da bu yöndeydi ve bunu yapmasına izin verilmesini istiyordu. Mrs. Harville de uygun bulduğu takdirde, Louisa'nın odasında yere serilecek bir yatak, onun için yeterli olacaktı.

Bir şeye daha karar verildiğinde hiçbir sorun kalmayacaktı. Mr. ve Mrs. Musgrove'nin meydana gelecek gecikme yüzünden daha önceden paniğe kapılmamaları için, kendilerinin bir an önce durumdan haberdar edilmesi gerekiyordu; ancak yine de Uppercross'un atlarının onları geri götürmesini beklemek için gerekli süre, korkunç bir zaman kaybına ve dolayısıyla da heyecanlı bekleyişin daha da uzamasına neden olacaktı. Dolayısıyla, Yüzbaşı Wentworth, handan tek atlı hafif bir araba kiralamayı ve Mr. Musgrove'nin arabası ile atlarının da ertesi sabah erkenden yola çıkmalarını önerdi. Charles Musgrove de bu teklifi onayladı. Bu şekilde Louisa'nın geceyi nasıl geçirdiğini annesiyle babasına bildirme avantajına da sahip olacaklardı.

Yüzbaşı Wentworth, kendi payına düşen hazırlıkları bir an önce tamamlamak için koştu. Çok geçmeden iki genç hanım da onu ta-

kip etti. Fakat Mary, plandan haberdar edildiği zaman ortalıkta huzurdan eser kalmadı. Mary, son derece üzülmüş ve hırçınlaşmıştı. Anne'in yerine kendisinin gitmek zorunda bırakılışının büyük bir haksızlık olduğundan şikâyet etmekteydi. Anne, Louisa'nın hiçbir şeyi değilken kendisi Louisa'nın ablası sayılırdı ve Henrietta'nın yerine onun yanında kalmak kendisinin en doğal hakkıydı. Neden o da Anne kadar faydalı olamasındı ki? Hem sonra Charles yani kocası yanında olmaksızın mı eve dönecekti? Hayır, haksızlığın bu kadarı da fazlaydı doğrusu. Kısacası kocası artık dayanamayacak duruma gelinceye kadar söylenme ve şikâyetlerini sürdürdü. Ve Charles, boyun eğince ötekiler de buna karşı çıkamadıkları için başka çare kalmadı. Mary'nin yerine Anne'in gitmesi kaçınılmaz hale gelmişti.

Anne, Mary'nin kıskançlıktan ileri gelen haksız isteklerine daha önce hiç bu kadar gönülsüzce boyun eğmemişti, fakat böyle olması zorunluydu. Sonunda kasabaya gitmek üzere yola koyuldular. Charles, kız kardeşiyle meşgul olurken Yüzbaşı Benwick de onlara eşlik edecekti. Genç kız, hızla yol alırlarken o sabahın daha erken bir saatinde aynı yerlerden ne kadar farklı bir ruh hali içinde geçtiklerini anımsamaktan kendini alamıyordu. Tam şurada, Dr. Shirley'in Uppercross'tan ayrılması için Henrietta'nın hazırladığı planları dinlemişti. Daha ötede Mr. Elliot'u, ilk defa olarak görmüştü ama şu anda, Louisa ve onun bakımıyla meşgul olanlar dışında kalan şeyleri düşünmeye kısacık bir an ayrılabilirdi ancak.

Yüzbaşı Benwick ona fazlasıyla ilgi göstermekteydi, günün üzücü olayı herkesin arasında bir bağ oluşturmuş gibi görünüyordu. Anne de genç adama karşı giderek artan bir sempati duyuyor hatta bu olayın belki de tanışıklıklarını daha da ileri götürmek için bir fırsat teşkil edebileceğini düşünmekten zevk alıyordu.

Yüzbaşı Wentworth onları beklemekteydi. Sokağın alçak yerlerinden kendileri için geçmeyi mümkün kılacak bir yerde konumlandırılmış haldeki dört kişilik hafif bir araba da şehrin girişinde onların binmeleri için hazırdı. Fakat Charles'i dinlerkenki, bir kız kardeşin yerini diğerinin alması karşısında duyduğu şaşkınlık ve öfke, kendisi her ne kadar bu duyguları bastırmak için çaba gösterse de yüz ifadesinin değişiminden açıkça okunabiliyordu. Anne'i, son derece

rencide edici bir kayıtsızlık ile karşıladı. Öyle ki, genç kız, kendisine sadece Louisa'ya faydalı olabildiği ölçüde değer verileceğini düşünmekten kendini alamadı.

Kendini soğukkanlı ve adil olabilmek için zorladı. Bir Emma'nın, Henry'sine karşı olan duygularını taklit etmeye kalkışmamakla birlikte yüzbaşının hatırı için Louisa'ya dostluğun sıradan taleplerinin ötesinde bir ilgi gösterebilirdi ve yüzbaşının, adaletsiz davranmakta onun bir dosta yardım etme görevinden gereksiz yere kaçtığını düşünecek kadar ileri gitmeyeceğini ümit ediyordu.

Bütün bunları düşünürken arabaya binmişti işte. Yüzbaşı Wentworth, kızların ikisinin de arabaya binmelerine yardım etmiş ve kendisi de aralarına oturmuştu. Şaşkın ve kırgın Anne, bu şekilde ve böyle koşullar altında Lyme'den ayrıldı. Uzun yolculuğun nasıl geçeceğini, davranışlarını nasıl etkileyeceğini, aralarında ne türden konuşmalar geçeceğini öngöremiyordu. Yine de her şey, tam düşünüldüğü gibi sonuçlandı. Genç adam, ilgisini tümüyle Henrietta'ya yöneltmiş ve daima ona dönük olarak oturmuştu ve konuştuğu nadir anlarda da onun umutlarını desteklemek ve moralini yükseltmek amacıyla hareket etmişti. Sesi ve tavırları genel olarak yapmacık bir sakinlikteydi. Henrietta'yı heyecan ve kaygılarından kurtarmayı, kendisinin en temel görevi olarak benimsemişti. Sadece bir kez Anne, Cobb'a yapılan o son derece gereksiz ve uğursuz gezintiye yönelik üzüntüsünü belirtip bu fikrin akıllarına gelmiş olmasından dolayı acı bir biçimde yakındığında kendisini tamamıyla kaybederek patlamış ve «Bundan bahsetme sakın, bahsetme,» diye bağırmıştı, «Tanrım! O uğursuz anda, onun atlamasına izin vermemiş olsaydım keşke! Yapmam gerekeni yapabilmiş olsaydım! Fakat öylesine arzu dolu, öylesine kararlıydı ki! Sevgili, tatlı Louisa!»

Anne, şimdi, yüzbaşının, evrensel mutluluk ve karakter sağlamlığının üstünlüğüne yönelik daha önceki fikrini sorgulamayı aklından geçirip geçirmediğini merak etti. Ya da tıpkı zihnin başka erdemleri gibi, bunun da oranlara ve sınırlara sahip olması gerektiği aklına geliyor muydu acaba? Bazen, onun kolaylıkla ikna olabilen yumuşak bir karakterin de mutluluğa en az fazlasıyla kararlı bir karakter kadar hakkı olduğunu gözden kaçırdığını düşündü.

Hızla yol aldılar. Anne, aynı tepeleri, aynı nesneleri bu kadar hızlı giderlerken de görüp tanıyabilmesi karşısında şaşırdı. Yolculuğun sonunda yapmaları kaçınılmaz olan açıklamaların verdiği endişe ile artan hızları yolun ona, bir önceki günün yarısı kadar görünmesine yol açmıştı. Yine de Uppercross'a yaklaşmalarından önce karanlık bir hayli bastırmıştı ve aralarında bir süredir tam bir sessizlik hüküm sürmekteydi. Henrietta, bir köşeye yaslanmış ve yüzünü bir şalla örtmüş olarak ağlaya ağlaya uyuyakalmıştı. Son tepeye ulaştıkları sırada Anne, birdenbire Yüzbaşı Wentworth'un kendisine hitap ettiğini duyarak şaşırdı. Genç adam, yavaş ve ihtiyatlı bir sesle, «Ne şekilde hareket etmemiz gerektiğini düşünüyordum. Henrietta ilk anda ortaya çıkmamalı. Bunu kaldıramaz. Ben içeri girip de Mr. ve Mrs. Musgrove'ye haberi verirken sizin arabada Henrietta ile kalmanız en iyisi olacaktır. Size göre de iyi bir plan değil mi bu?» dedi.

Anne'e göre de öyleydi; yüzbaşı da tatmin olmuştu ve daha fazla bir şey söylemedi. Fakat genç adamın ondan yardım talebinde bulunması, dostluğunun bir kanıtı olarak Anne'i mutlu ediyor, onun yargısına değer vermesi onun için daha da büyük bir zevk kaynağı oluyordu. Vedalaştıktan sonra da bunun değerinde bir azalma olmadı.

Uppercross'a bu son derece üzücü haber verildikten ve anneyle babanın haberi ümit edilebileceği kadar soğukkanlı bir biçimde karşıladığı, kızlarının ise şimdi onlarla birlikte olduğu için çok daha iyi olduğunu gördükten sonra yüzbaşı yine aynı arabayla Lyme'ye geri dönmek niyetini taşıdığını bildirdi. Atlara yem ve su verildikten sonra da hemen yola çıktı.

İKİNCİ KISIM

BİRİNCİ BÖLÜM

Anne'in Uppercross'taki bütün zamanı ki, topu topu iki gün sürmüştü, tamamıyla malikanede geçmişti ve genç kız orada dostluğuyla gelecek için yapılan bütün düzenlemelerde üzüntü içindeki Mr. ve Mrs. Musgrove'nin kendi başlarına başa çıkamayacakları güçlükleri çözümlemelerine yardım etmek suretiyle faydalı olmaktan son derece büyük bir sevinç duymuştu.

Ertesi sabah, erkenden Lyme'den haber geldi. Louisa'nın durumunda bir değişiklik yoktu. Ancak öncekinden daha endişe verici belirtiler de ortaya çıkmış değildi. Charles, birkaç saat sonra gelerek öncekinden daha yeni ve daha ayrıntılı bir haber getirdi. Bir hayli neşeliydi. Çok hızlı bir iyileşme umulmamalıydı fakat mevcut duruma yönelik her şey iyiye doğru gitmekteydi. Genç adam, Harville'leri, bilhassa da Mrs. Harville'nin bir hemşire olarak gösterdiği çabaları ifade etmekte aciz kalıyordu. «Gerçekten de, Mary'ye yapılacak hiçbir iş bırakmamıştı. Dün gece, onu ve Mary'yi erkenden kaldıkları hana geri dönmeye ikna etmişlerdi. Mary, sabahleyin yine bir sinir krizi geçirmişti. Kocası yolcu edildikten sonra o ve Yüzbaşı Benwick, birlikte yürüyüşe çıkacaklardı ve kendisi bunun ona iyi gelmesini ümit ediyordu. Neredeyse, karısının bir gün önce eve dönmeye ikna edilebilmiş olmasını dileyecekti; fakat gerçek şuydu ki, Mrs. Harville, hiç kimseye yapılabilecek herhangi bir iş bırakmamıştı.»

Charles, aynı gün, öğleden sonra Lyme'ye geri dönecekti. Önce bir an için babası da onunla birlikte gitmeye niyetlendi fakat hanımlar buna razı olmadılar. Bu, sadece diğerlerinin içinde

bulunduğu sıkıntıyı ve kendi üzüntüsünü arttırmaya yarayacaktı. Sonunda, çok daha pratik bir çözüm bulundu ve uygulandı. Charles, Crewkherne'den getirilen hafif bir arabayla çok daha büyük faydası dokunabilecek bir kişiyi götürecekti. Çocukları büyüten ve oğlanların sonuncusu olan ve fena halde şımartılıp üzerine düşülen Harry de kardeşlerinin ardından okula yolcu edildikten sonra şimdi terk edilmiş bebek odasında çorapları tamir eden ve elinden geldiği ölçüde çocukların yara bereleriyle ilgilenen, dolayısıyla da şimdi gidip sevgili Miss Louisa'ya yardım etmesine izin verilmesinden fazlasıyla büyük bir mutluluk duyacak olan ailenin yaşlı dadısını götürecekti. Mrs. Musgrove ile Henrietta da daha önce Sarah'yı oraya göndermeyi akıllarından geçirmişlerdi fakat şayet Anne olmasaydı, bu işe o kadar çabuk karar verilip de kısa süre içinde harekete geçilemeyecekti.

Ertesi gün, yirmi dört saatte bir Louisa'dan haberler getiren (ki, her yirmi dört saatte bir haber elde etmek yaşamsal önem taşımaktaydı) Charles Hayter'e de minnet duydular. Genç adam, Lyme'ye gitmeyi kendisi için bir görev bilmişti ve getirdiği haberler de son derece ümit vericiydi. Yaralının bilincinin yerinde olduğu sürelerin uzunlukları giderek daha çok arttığına inanılmaktaydı. Bu haberler, Lyme'ye yerleşmiş görünen Yüzbaşı Wentworth'unkilerle uyum içindeydi.

Anne, bir gün sonra yanlarından ayrılacaktı ve bu, evdeki herkese büyük endişe veren bir durumdu. «Onsuz ne yapacaklardı? Birbirlerini teselli etmekte dahi acizdiler.» Ve bu minvalde o kadar çok şey söylendi ki, Anne, yapılacak en iyi şeyin, kendisine açıklanan genel eğilime uyarak onların da kendisiyle birlikte Lyme'ye gitmeleri olduğuna karar verdi ve onları da verdiği bu karar doğrultusunda davranmaya ikna etmekte hiç de güçlük çekmedi. Musgrove'lerin hemen ertesi gün yola çıkmalarına ve ve hana yerleşmelerine veya bir yer kiralayıp Sevgili Louisa nakledilebilene kadar orada kalmalarına karar verildi. Bu şekilde Louisa'nın beraber bulunduğu iyi insanların yükünü biraz olsun hafifletebilirlerdi ve hiç değilse Mrs. Harville'ye de kendi çocuklarının bakımına ayıracak zaman temin edebilirlerdi. Anne de sonuçta evde yalnız kalacak olsa bile kararının hepsini bu kadar mutlu etmesi karşısında sevinç duymuş

ve Uppercross'taki son sabahını hazırlıklara yardım ederek geçirmeye ve sabahın erken bir saatinde de onları yolcu etmeye karar vermişti.

Kulübedeki küçük oğlanlar dışında, Anne, her iki evi de dolduran, canlandıran ve Uppercross'a da o neşeli karakterini veren son, en son kişiydi. Birkaç gün içinde böylesi bir değişiklik yapabilmişti gerçekten de!..

Louisa, iyileşirse her şey tekrar yoluna girecekti. Daha öncekinden de büyük bir mutluluk gelecekti. Genç kızın iyileşmesini takip edecek olaylar hususunda Anne'in hiçbir şüphesi yoktu. Birkaç ay daha gerekiyordu, şimdi terk edilmiş olan ve sadece onun, yalnızlığı ve düşünceleriyle baş başa oturduğu oda yine mutluluk, neşe, aydınlık ve sevgiyle yani Anne Elliot'a son derece yabancı olan her türlü duyguyla dolup taşacaktı.

Kalın, yoğun bir yağmurun pencerelerden seçilebilen tek tük birkaç nesneyi bile gözlerden sakladığı karanlık bir kasım günüydü ve sadece bu tarz düşüncelerle geçen bir saatin sonunda Lady Russell'in arabasının gürültüsü, Anne'in ruhunu dolduran bulutları biraz olsun dağıtmaya yetti. Ama her ne kadar gitmek için can atsa da Anne, malikaneyle ya da tavanı akan, karanlık ve verandası rahatsız kulübeyle vedalaşırken ve ardından da buğulanmış camlardan köyün en son mütevazı kulübelerini seyrederken kalbinin üzüntüyle dolmasına engel olamadı. Uppercross, onun için değerli olaylara sahne olmuştu. Bir zamanlar, canını acıtmış ancak şimdi yumuşamış pek çok olay, bir daha yaşanması umulamayacak ancak değeri de silinemeyecek birtakım dostluk ve barışma anları burada yaşanmıştı. Genç kız, şimdi her şeyi ardında bırakıyordu; böylesi olayların hatıraları dışında her şeyi.

Anne, Kellynch'e, eylül ayında, Lady Russell'in evinden ayrıldığından beri hiç gitmemişti. Buna gerek olmamıştı, Hall'e gitmesinin mümkün olabileceği birkaç seferi de atlatmayı başarmıştı. Döndüğünde, ladynin konutundaki modern ve şık dairede yerini alacak ve evin hanımefendisinin yaşamına renk ve neşe getirecekti.

Bir endişe, Lady Russell'in Anne ile buluşmaktan duyduğu sevinci gölgelemişti. Uppercross'a sık sık gelmeye devam eden kişiden haberdardı. Ancak ne mutlu ki, Anne'i hem dolgunlaşmış

hem de güzelleşmiş bulmuştu ya da Lady Russell, öyle olduğunu hayal ediyordu. Ve Anne de, onun bu konudaki komplimanlarını kabul ederken bunları, kuzeninin ona duyduğu sessiz hayranlıkla ilişkilendiriyor, gençliği ve güzelliğinin ikinci baharına girmiş olmayı diliyordu.

Sohbet etmeye sıra geldiğinde, Anne, çok geçmeden düşünme biçimindeki birtakım değişikliklerin farkına vardı. Kellynch'ten ayrılırken zihnini dolduran, Musgrove'lerin yanındayken hafifletiklerini hissettiği birtakım kuşku ve kaygılar, şimdi onun için önem bakımından ikinci sıraya düşmüştü. Öyle ki, son zamanlarda babasıyla ablasını hatta Bath'ı bile aklından çıkarmıştı. Uppercross'takiler, onlara yönelik endişelerini bastırmıştı. Lady Russell, sözü yine daha önceki umutları ve korkularına getirerek Camden Meydanı'nda satın alınmış olan evi ne kadar beğendiğini ve Mrs. Clay'in yine onlarla birlikte olacak olmasına yönelik üzüntüsünü dile getirince, Anne, Lyme'yi, orada tanıdıklarını ve Louisa Musgrove'yi daha çok düşündüğünü fark ederek bundan utanç duydu; Harville'lerin evi ve dostlukları ile Yüzbaşı Benwick, ona, Camden Meydanı'ndaki kendi babasının evinden veya ablasının Mrs. Clay ile olan samimiyetinden çok daha ilginç geliyordu. Öyle ki, bu yüzden onun için ön planda olması icap eden konularda Lady Russell'in söylediklerini ilgiyle dinliyormuş gibi görünmek için bir hayli çaba sarfetmesi gerekti.

Başka bir konuya yönelik konuşmaları, başlangıçta biraz sıkıntılı oldu. Lyme'deki kazaya değinmeleri gerekmişti. Lady Russell, bir gün önceki gelişinde, geleli henüz beş dakika bile olmamışken kaza, ona en ince detaylarıyla haber verilmişti. Ama yine de bu konunun konuşulması gerekiyordu. Lady Russell, sorular sormak, genç kızın dikkatsizliğine hayıflanmak ve bu dikkatsizliğin sonucuna da esef etmek zorundaydı ve her ikisi de Yüzbaşı Wentworth'un adını ağızlarına almaya mecbur kalmışlardı. Anne, bu konuda Lady Russell kadar rahat davranamadığının bilincindeydi. Genç adamın adını söylerken Lady Russell'in gözlerine doğrudan bakamıyordu. Bu durum, onunla Louisa arasındaki yakınlaşma hakkında ne düşündüğünü uygun bir dille ifade edilinceye kadar sürdü. Yüzbaşı Wentworth'un adını anmak onu rahatsız etmiyordu artık.

Lady Russell, anlatılanları sakin bir biçimde dinlemekle yetinmiş ve onlara mutluluk dilemişti. Ancak içten içe kalbi, öfkeyle karışık bir memnuniyetle doluyor, yirmi üç yaşındayken Anne Elliot'un değerini anlamış görünen bir adamın sekiz yıl sonra bir Louise Musgrove'nin çekiciliğine kapılmasına karşı hoşnutlukla karışık bir küçümseme duyuyordu.

İlk üç dört gün, Anne'e gelen ve nasıl olduğunu söyleyemese de Louisa'nın durumunun bir hayli iyiye gitmekte olduğunu bildiren bir iki not dışında son derece sakin ve olaysız geçti. Bu dönemin sonunda geçmişteki tehlikelerin artık tehdit edici boyutta olmadığını hisseden Lady Russell'in nezaketi baskın geldi ve kararlı bir tonla «Mrs. Croft'a bir hoş geldin ziyaretinde bulunmam gerekiyor. Gerçekten de çok kısa bir süre içinde onu aramam şart. Anne, o eve gelip benimle bir nezaket ziyaretinde bulunabilecek cesaretin var mı? Bu, her ne kadar ikimiz için de biraz sıkıntılı geçecek olsa da...»

Bilakis, bu Anne için hiç de sıkıntı verici olmayacaktı. Olanca samimiyetiyle cevap verdi:

«Bunun, daha çok sıkıntı vereceği kişi sizsiniz. Sizin duygularınız, bu değişiklikle benimki kadar uzlaşamadı. O evin yakınlarında bulunmak beni bu duruma alıştırdı.»

Bu konuya yönelik olarak daha fazla şey de söyleyebilirdi çünkü Croft'lar hakkında gerçekten de çok olumlu duygular besliyor, babasını da böylesi kiracılara sahip olduğu için bir hayli şanslı addediyordu. Onların çevredekiler için iyi bir örnek teşkil edeceğini, bu sayede de yoksullara daha fazla ilgi gösterilip yardım edileceğini hissediyordu. Her ne kadar ailesinin evinin kiraya verilmesi gerekliliğinden dolayı üzüntü ve utanç duysa da vicdanen, kalmayı hak etmeyenlerin gittiklerine ve Kellynch Hall'un daha iyi ellere geçtiğine inanıyordu. Bu düşüncelerin ona acı vermesi tabii ki kaçınılmaz bir şeydi fakat bu, Lady Russell'in, o eve tekrar girip de o kadar iyi tanıdığı dairelerde dolaşırken duyacağı acının yanında hiç kalırdı.

İşte böylesi anlarda Anne, kendi kendine, «O odalar, sadece bize ait olarak kalmalıydı. Oh, kaderlerinde ne biçim bir düşüş varmış. Nasıl da layık olmayanların eline geçtiler! Eski bir aile nasıl da bölgeden uzaklaşmak zorunda kaldı! Yerini yabancılar doldurdu!»

deme gücünü kendinde bulamıyordu. Fakat sadece annesini düşündüğü, o evin içinde nasıl dolaştığını, her şeye hâkim olduğunu hatırladığı zaman yüreğinin acıyla burkulmasının önüne geçemiyordu.

Mrs. Croft, onu daima, kendisinin sevilen bir insan olduğunu hissettirecek bir nezaketle ağırlardı. Genç kızı evine kabul ettiği bu seferse ona karşı özel bir ilgi göstermekteydi.

Lyme'deki elim kaza tabii ki başlıca konuşma konusu olmuştu. Yaralıya yönelik olarak aldıkları en son haberleri mukayese ettiklerinde de hanımların tümünün aldıkları en son bilginin kaynağının dün sabahki mesaj olduğu ortaya çıktı. Öğrendiklerine göre Yüzbaşı Wentworth, bir gün önce, kazadan bu yana ilk defa olarak Kellynch'e gelerek Anne'e izini tam olarak süremediği en son notu getirmiş ve birkaç saat kaldıktan sonra tekrar, bir daha uzun süre ayrılma niyeti taşımadığı Lyme'ye geri dönmüştü. Yine de Anne, onun kendisini bilhassa sorduğunu öğrenmişti. Genç adam, Miss Elliot'un durumunun göstermiş olduğu onca çabadan sonra daha kötü olmadığını umduğunu belirtmiş ve onun göstermiş olduğu çabaların büyüklüğüne değinmişti. Çok güzel bir şeydi bu ve bu güzel haber, Anne'e başka hiçbir şeyin veremeyeceği kadar büyük bir haz vermişti.

Üzücü olayın kendisine gelince, belirli olaylara dayanarak yargıda bulunan bir çift mantıklı, sağduyu sahibi hanım tarafından tek bir bakış açısıyla tetkik edilip incelendikten sonra son derece büyük bir düşüncesizlik ve ihtiyatsızlığın ürünü olduğu sonucuna varılmıştı. Hanımlar, olayın sonuçlarının son derece endişe verici, Miss Musgrove'nin iyileşmesinin daha ne kadar zaman alacağının belli olmadığını düşünmenin tatsız ve sonradan bile beyin sarsıntısının etkilerinden kurtulamamasının da gayet mümkün olduğunu düşünmekteydiler. Amiral de bütün bu durumu, bir hayli net olarak şöyle özetlemişti:

«Gerçekten de çok çok tatsız bir iş. Bir gencin sevgilisinin kafasını kırarak aşkını ilan etmesi de yepyeni bir yöntem. Sizce de öyle değil mi, Miss Elliot? Kafamı kır ve sonra da gelip sar!»

Amiral Croft'un davranışları, hiç de Lady Russell'in onaylayabileceği türden değildi fakat Anne'in hoşuna gitmişti. Adamın kal-

binin iyiliğine ve karakterindeki samimiyete kusur bulmak bir hayli zordu.»

Amiral, hafif dalgın halinden birdenbire sıyrılarak «Gelip de bizi burada bulmak, sizin için tatsız olmuş olsa gerek,» dedi, «daha önce aklıma gelmemişti fakat gerçekten de bir hayli tatsız olmuştur. Neyse artık merasimi bir kenara bırakalım. Eğer arzu ederseniz kalkıp evin bütün odalarını dolaşabilirsiniz.»

«Başka bir zaman efendim, teşekkür ederim, şimdi olmaz,» dedi Anne.

«Tamam, ne zaman arzu ederseniz. İstediğiniz zaman arka kapıdan içeri girebilirsiniz. O kapının yanında şemsiyelerimizin asılı olduklarını göreceksiniz. Uygun bir yer, öyle değil mi? Ama...» Biraz duraklayarak, «uygun bir yer olmadığını düşünebilirsiniz çünkü sizinkiler uşağın odasında dururdu hep. Evet, sanıyorum öyleydi. Birinin usulü, bir başkasınınkinden daha iyi olmayabilir fakat hepimiz en çok kendi yaptıklarımızı beğeniriz. Bu yüzden de evi dolaşmanın sizin için daha mı iyi yoksa daha mı kötü olacağına kendiniz karar vermelisiniz.»

Anne, daveti reddetmenin daha iyi olacağını düşünmüştü. Teşekkür ederek bunu belirtti.

Amiral, bir an durup düşündükten sonra devam etti. «Çok az değişiklik yaptık aslında. Çok çok az. Uppercross'tayken size çamaşır odasının kapısından bahsetmiştim. Bu son derece yararlı bir gelişme oldu. Dünya üzerinde bir ailenin, o kapının açılırken verdiği rahatsızlığa bu kadar uzun süre tahammül edebilmesi şaşılacak bir şey. Ne yaptığımızı ve Mr. Shepherd'in de bunu evdeki en yararlı gelişme olarak gördüğünden Sir Walter'e bahsedersiniz. Aslını isterseniz, övünmek gibi olmasın ama yaptığımız birkaç değişikliğin, eve zarar vermek şöyle dursun faydalı olduğunu bile söyleyebiliriz. Ama bunda en büyük payın eşime ait olduğunu da söylemem gerek. Ben, şimdi benim olan babanıza ait giyinme odasındaki büyük aynalardan birkaçını kaldırmak dışında pek bir şey yapmadım. Sir Walter'in, çok iyi bir adam ve tam bir centilmen olduğuna eminim fakat bana kalırsa, Miss Elliot, (bir an ciddiyetle düşünerek) onun yaşındaki bir adam için giyimine biraz fazla düşkün. Bu kadar çok ayna! Tanrım! İnsanın, ne yaparsa yapsın kendi kendisinden kaç-

masının imkânı yok. Bu yüzden, ben de Sophy'den biraz yardım alarak o aynaları başka yere taşıdım. Şimdi bir köşede duran küçük tıraş aynam ve hiçbir zaman yanına bile yaklaşmadığım bir tane büyük aynayla rahatım son derece yerinde.»

Gülecek gibi olan Anne, verecek bir yanıt bulabilmek için bir hayli sıkıntı çekti. Amiral de yeterince nazik davranmamış olabileceği korkusuyla tekrar aynı konuya dönmüştü:

«Babanıza bir dahaki mektubunuzda, Miss Elliot, benim ve Mrs. Croft'un saygılarını ve iyi dileklerini ilettikten sonra burada çok rahat ettiğimizi ve hiçbir yerde kusur bulamadığımızı belirtin lütfen. Kahvaltı odasının şöminesi biraz tütüyor fakat sadece rüzgâr kuzeyden ve şiddetlice estiği zamanlar ki, bu da bir kışta üç defadan fazla olmayacaktır. Ve genel olarak, civardaki evlerin çoğunu gezdiğimizi ve hiçbirini burayı beğendiğimiz kadar beğenmediğimizi söyleyebilirim. Bunu da saygılarımızla birlikte iletin lütfen. Bunları duymaktan memnun olacaktır.»

Lady Russell ve Mrs. Croft, birbirlerinden çok hoşlanmışlardı, ne var ki bu ziyaretin başlattığı dostluk şimdilik fazla ileri gidemeyecekti. Zira iade-i ziyarette bulunmaya gelen Croft'lar, birkaç haftalığına eyaletin kuzeyinde oturan akrabalarının yanına gideceklerini ve muhtemelen Lady Russell'in Bath'a hareket etmesinden önce evde olamayacaklarını bildirdiler.

Böylece Anne'in Kellynch Hall'da Yüzbaşı Wentworth ile karşılaşması veya onu lady ile beraberken görmesi tehlikesinin de önüne geçilmiş oluyordu. Her şey yeterince iyi gitmekteydi, öyle ki genç kız, bu konuda gereksiz yere kaygılanarak boşa harcamış olduğu zamanlara acıdı.

İKİNCİ BÖLÜM

Her ne kadar Charles ile Mary, Mr. ve Mrs. Musgrove'nin gidişinden sonra orada artık kendilerine ihtiyaç duyulmamasına rağmen Anne'in öngördüğünden çok daha uzun kaldıysalar da aileden eve ilk dönenler yine onlar oldular ve döner dönmez de hemen Lady Russell'in konutuna gittiler. Kendisinden ayrıldıklarında Lo-

uisa oturmaya başlamıştı, bilinci yerinde olmakla birlikte hâlâ çok halsiz ve sinirleri de son derece gergindi. Doktor ne kadar onun hızla iyiye gitmekte olduğunu söylese de evine ne zaman dönebileceğini kestirebilmek hâlâ imkânsızdı. Noel tatili için gelecek küçük çocuklarını karşılamak üzere zamanında evlerinde olmak isteyen Mr. ve Mrs. Musgrove'nin, kızlarını da yanlarında götürebilmeleri ise şimdilik mümkün görünmüyordu.

Hepsi de aynı otelde kalmışlardı. Mrs. Musgrove, Mrs. Harville'nin çocuklarını mümkün olduğunca uzun süreliğine evden uzaklaştırmış. Harville'lerin yükünü hafifletmek için Uppercross'tan akla gelebilecek her türlü erzakı getirtmişti. Bu arada Harville'ler de onların her gün akşam yemeğine gelmelerinde ısrarcı olmuş, kısacası, her iki taraf arasında da hangisinin daha yardımcı ve konuksever olacağına yönelik olarak adeta bir mücadele yaşanmıştı.

Mary'nin arada huysuzluk ettiği olmuştu fakat o kadar uzun süre kalmasından anlaşılacağı üzere acı çekmekten çok keyifli vakit geçirmişti. Charles Hayter, ona göre, gereğinden sık Lyme'ye gelip gitmişti ve Harville'lerde yemeğe kalındığı zamanlarda da tümüne sadece tek bir hizmetçi hizmet etmişti. Mrs. Harville, başlarda Mrs. Musgrove'ye öncelik tanımış ama daha sonra Mary'nin kimin kızı olduğunu öğrenince son derece zarif bir biçimde özür dilemişti. Her gün o kadar çok şey olup bitmiş, kaldıkları yerle Harville'ler arasında o kadar çok gidip gelmiş, kütüphaneden kitaplar almış ve aldığı kitapları da o kadar sık değiştirmişti ki, Uppercross ile Lyme günleri eğlence ve renklilik bakımından bir terazide tartılsa, Lyme, Uppercross'a oranla bir hayli ağır basardı. Genç kadın, ayrıca Charmouth'a da götürülmüş, orada denize girmiş ayrıca kiliseyi de ziyaret etmiş ve Lyme'deki kilisede Uppercross'takine oranla bakılmaya değecek çok daha fazla insan olduğunu görmüştü... Bütün bunlara bir de Lyme'de bir hayli faydalı olduğuna yönelik inancı da eklenince orada geçirdiği on beş gün bir hayli eğlenceli geçmişti.

Anne, Yüzbaşı Benwick'in nasıl olduğunu merak etti. Mary'nin yüzü hemen bulutlandı. Charles ise gülmeye başlamıştı.

«Oh! Yüzbaşı Benwick, gayet iyi sanırım fakat o, gerçekten çok tuhaf bir genç adam. Neyi isteyip isteyemediğini bilemiyorum. Ondan bir iki günlüğüne bizimle eve gelmesini istedim, Charles de onu

ava götürmeyi vaat etti. O da buna çok memnun olmuş göründü, ben de kendi açımdan her şeyin karara bağlandığını düşündüm; ama gelin görün ki, salı gecesi, gerçekten çok tuhaf bir mazeret ileri sürdü. 'Hiçbir şeyi vuramazmış' ve 'söyledikleri bir hayli yanlış anlaşılmış, şuna söz vermiş ama buna söz vermemiş.' Kısacası gelmeye niyeti olmadığını öğrenmiş olduk. Sanırım burayı sıkıcı bulmaktan korktu; fakat inanın bana, ben kulübede, Yüzbaşı Benwick gibi yaslı bir adama göre bir hayli eğlenceli bir yaşam sürdüğümüzü düşünürdüm.»

Charles, tekrar güldü ve «Yapma Mary, işin aslını sen de gayet iyi biliyorsun,» dedi, (Anne'e dönerek) «hepsi senin suçun. Bizimle geldiği takdirde seni de yakınında bulacağını umuyordu. Hepimizin birlikte Uppercross'ta yaşadığımızı düşünmüştü. Ancak Lady Russell'in üç mil uzakta yaşadığını öğrenince hayal kırıklığına uğradı ve gelmekten vazgeçti. İnan bana, mesele bundan ibaret. Mary de bunu biliyor.»

Ancak Mary kocasına katılmadı. Ya Yüzbaşı Benwick'i, aile ve statü itibarıyla bir Elliot'a âşık olmaya layık görmediği ya da Anne'in Uppercross'taki varlığının kendisininkinden daha büyük bir cazibe kaynağı olabileceğine inanmak istemediği düşünülebilirdi. Ama Anne'in adama karşı olan olumlu duygularının duydukları karşısında azaldığı hiç de söylenemezdi. Kendisine gururunun okşanması iznini tanıdı ve soruşturmalarını sürdürdü.

Charles, «Seni öyle methediyor ki,» diye bağırdı, «bazı konularda,» dedi ama Mary, kocasının sözünü kesti, «doğrusunu istersen Charles, ben yanında bulunduğum süre içinde, adamın, Anne'in adını iki kereden fazla ağzına aldığını işitmedim. Anlayacağın, hiç de senden söz etmiyor, Anne.»

Charles, «Hayır,» diye itiraf etti, «senden açık seçik bahsedip etmediğini bilmiyorum. Fakat yine de adamın sana son derece büyük bir hayranlık duyduğu çok açık bir şey. Kafası, senin okumasını tavsiye ettiğin kitaplarla dolu ve seninle onlar hakkında konuşmak istiyor; birinde, seninle konuşmak istediği bir şey bulmuş. Ah! Ne olduğunu hatırlayamıyorum fakat son derece hoş bir şeymiş. Bunu Henrietta'ya söylerken duydum. Ve sonra da 'Miss Elliot' adından büyük bir hayranlıkla söz edildi. Bak Mary, bunları kendi kulakla-

rımla duydum, bu sırada sen diğer odadaydın: 'Zarafet, tatlılık, güzellik.' Miss Elliot'un erdemleri anlatıla anlatıla bitirilemedi.»

Mary içtenlikle, «Hiç şüphem yok,» dedi, «o halde son derece vefasız bir adammış. Miss Harville, daha geçen haziranda öldü. Böyle bir kalbe sahip olmaya değmez; öyle değil mi, Lady Russell? Eminim siz de benimle aynı fikirdesinizdir.»

Lady Russell, gülümseyerek «Karar vermeden önce Yüzbaşı Benwick'i görmem gerek,» dedi.

Charles, «O halde diyebilirim ki, bu, pek yakında gerçekleşecektir, madam,» dedi «her ne kadar bizimle birlikte gelip sonra da buraya resmi bir ziyarette bulunmayı göze alamadıysa da yakında bir gün, kendi başına, Kellynch'e gelecektir, bundan emin olabilirsiniz. Ona, yolu ve nasıl gidileceğini tarif ettim. Ayrıca kilisenin de görülmeye değer olduğunu belirttim, zira bu tür şeylerden hoşlandığını biliyorum. Böyle bir ziyaret onun için iyi bir bahane olacaktır. O da bütün söylediklerimi, büyük bir heves ve dikkatle dinledi. Tavırlarından anladığım kadarıyla kısa bir süre içinde kapınızı çalacaktır. Bu yüzden de sizi uyarıyorum, Lady Russell.»

Lady Russell, nazik bir tavırla, «Kapım, Anne'in dostlarına her zaman açıktır,» dedi.

Mary, «Anne'in dostu olmasına gelince,» diye atıldı, «onun, Anne'den çok benim dostum olduğunu söyleyebilirim. Çünkü son on beş gün içinde onu hemen hemen her gün gördüm.»

«O halde, ikinizin müşterek dostu olarak, Yüzbaşı Benwick'i görmekten mutluluk duyacağım.»

«Sizi temin ederim, onda hoşa gidecek hiçbir şey bulamayacaksınız, madam. Hayatımda gördüğüm en sıkıcı genç adamlardan biri olduğunu söyleyebilirim. Kimi zaman benimle, kumsalın bir ucundan diğerine yürürken ağzını açıp da tek bir kelime bile etmediği oldu. Bence hiç de iyi yetişmiş bir genç adama benzemiyor. Ondan hiç hoşlanmayacağınıza eminim.»

Anne, «Bu noktada senden ayrılıyoruz, Mary,» dedi, «bence Lady Russell, ondan çok hoşlanacaktır. Hatta onu, zihinsel yönden o kadar beğenecektir ki, çok geçmeden şayet varsa diğer kusurları gözüne görünmeyecektir bile.»

Charles, «Ben de seninle aynı fikirdeyim, Anne,» dedi, «eminim,

Lady Russell ondan çok hoşlanacaktır. Tam da onun hoşlanacağı türden bir adam çünkü. Şayet eline bir kitap verecek olursanız, onu okuyup bitirene kadar elinden bırakmayacaktır.»

Mary, kocasına meydan okurcasına atıldı, «Evet, bunu yapacağından hiç şüphem yok. Kendini kitaba o kadar verecektir ki, biri ona bir şey söyleyecek olsa ya da biri makasını düşürse ya da buna benzer bir şey olsa bunu fark etmeyecektir bile. Sence Lady Russell bundan hoşlanır mı?»

Lady Russell gülmekten kendini alamadı. «İnanın bana, herhangi bir kimse hakkındaki kanaatimin aranızda böyle büyük fikir ayrılıklarına yol açabileceğini tahmin bile edemezdim. Sizde birbirinize böylesine karşıt düşünceler uyandıran kişiyi, doğrusu gerçekten merak ediyorum. Buraya gelebilmesini çok isterim. Ve eğer gelecek olursa, Mary, o zaman, onun hakkındaki düşüncelerimi duyacağından hiç kuşkun olmasın. Fakat o zamana kadar onun hakkında herhangi bir yargıda bulunmamaya kararlıyım.»

«Ondan hiç de hoşlanmayacaksınız. Buna eminim.»

Lady Russell başka bir konudan konuşmaya başladı. Bunun üzerine Mary de, heyecanla Mr. Elliot'la karşılaşmalarından daha doğrusu son derece olağandışı bir biçimde onunla tanışma fırsatını kaçırmalarından söz etti.

Lady Russell, «O,» diye konuştu, «hiç de tanışmak isteyebileceğim türden bir adam değil. Ailesinin reisiyle iyi ilişkiler içinde olmayı reddetmesi, bende ona yönelik son derece olumsuz bir izlenim uyandırdı.»

Bu sözler, Mary'nin hevesini söndürdü ve Mr. Elliot üzerine daha fazla konuşmasına engel oldu.

Yüzbaşı Wentworth konusuna gelince Anne, onun hakkında hiçbir şey sormadı çünkü zaten genç adama yönelik olarak ortada yeterince haber vardı. Beklenebileceği gibi son günlerde morali bir hayli düzelmişti. Louisa iyileşirken o da iyileşmişti ve şimdi o ilk hafta olduğundan bir hayli farklı bir insandı. Louisa'yı görmeye gitmemişti hatta böylesi bir karşılaşma onun üzerinde son derece kötü sonuçlar doğurabileceğinden korktuğu için buna kalkışmamıştı bile. Bilakis Louisa'nın durumu iyice düzelene kadar bir hafta veya on günlüğüne Lyme'den uzaklaşmayı planlıyordu ve Yüzbaşı

Benwick'i de, kendisiyle gelmesi için ikna etmeye çalışıyordu fakat Charles'in sonradan dile getirdiğine göre, Yüzbaşı Benwick, atına atlayıp da Kellynch'e gelmeye çok daha hevesli görünmüştü.

Hem Lady Russell'in hem de Anne'in o günden sonra Yüzbaşı Benwick'i sık sık düşündüklerine şüphe yoktu.

Lady Russell, ne zaman kapının çalındığını duysa, gelenin yüzbaşının habercisi olabileceğini aklından geçirmeden edemiyordu. Anne de babasının arazisinde tek başına çıktığı gezintiden ya da köyde bir hayırseverlik ziyaretinden dönüşünde onunla karşılaşma veya ondan bir haber alma olasılığının bulunup bulunmadığını merak ediyordu. Yine de Yüzbaşı Benwick gelmedi. Ya Charles'in zannettiğinden daha az hevesli ya da fazlasıyla çekingendi. Lady Russell de genç adama bir haftalık bir süre tanıdıktan sonra onun uyandırmaya başladığı ilgiye layık olmadığına karar verdi.

Musgrove'ler, okullarından dönecek küçük kızlarını ve oğullarını karşılamak üzere evlerine döndüler ve beraberlerinde de Uppercross'un şamatasını arttırıp Lyme'ninkini azaltmak için Mrs. Harville'nin küçük çocuklarını getirdiler. Henrietta, Louisa ile birlikte kaldı fakat ailenin geri kalanı tekrar kendi alışılagelmiş çevrelerindeydiler.

Uppercross'un tekrar eski canlılığına kavuştuğunu hissetmekten kendini alamayan Anne ve Lady Russell, aileye, bir hoş geldiniz ziyaretinde bulundular. Henrietta, Louisa, Charles Hayter ve Yüzbaşı Benwick orada olmamasına karşın oda genç kızın en son gördüğü zamandakinden çok daha farklı ve canlı bir atmosfer sunuyordu.

Mrs. Musgrove, hemen küçük Harville'leri etrafına toplamış, inatla onları, kulübeden kendilerini eğlendirmek için gelmiş olan iki büyük çocuğun zorbalıklarından korumaya çalışıyordu. Diğer yanda bir masa, ipek ve altın rengi kâğıtları kesip biçen birkaç tane geveze, küçük kız tarafından işgal edilmişti. Diğer yandaki masalar ve sehpalar ise haşlanmış domuz etlerinin ve soğuk çöreklerin ağırlığı ile neredeyse çökme tehlikesi altındaydı. Bu masaların başında da şamatacı erkek çocuklar eğlenmekteydiler. Bütün bu manzara, odadakilerin gürültüsüne rağmen sesini duyurmaya kararlı görünen, gürül gürül yanan bir Noel ateşi tarafından tamamla-

nıyordu. Charles ile Mary de gelmişlerdi elbette. Mr. Musgrove ise Lady Russell'e olan saygısını ifade etmek için on dakika boyunca onun yanında oturdu. Çok yüksek sesle konuşuyor fakat bu, dizlerine oturmuş küçük çocukların gürültüsü yüzünden boşa gidiyordu. Çok hoş bir aile tablosuydu bu.

Anne, kendi ruh halinden yola çıkarak böylesi bir evsel şamatanın Louisa'nın hastalığı nedeniyle iyice sarsılan sinirleri için son derece kötü bir onarıcı yerine geçeceğini düşünüyordu. Fakat Anne'i, onlara karşı göstermiş olduğu ilgiye içtenlikle tekrar tekrar teşekkür etmek için yanına çağıran Mr. Musgrove, odaya mutlulukla şöyle bir bakarak bütün çektiklerinden sonra ona başka hiçbir şeyin evde geçirilen sakin ve mutlu bir gün kadar iyi gelmeyeceğini belirtti.

Louisa hızla iyileşme yolundaydı. Öyle ki, annesi, erkek ve kız kardeşlerinin, okullarına dönmeden önce, evlerinde verilecek olan partiye katılabileceğini bile düşünmeye başlamıştı. Harville'ler de o döneceği zaman kendisiyle birlikte gelip Uppercross'ta kalmaya söz vermişlerdi. Yüzbaşı Wentworth, erkek kardeşini görmek için bir süreliğine Shropshire'ye gitmişti.

Lady Russell, arabada yerini alır almaz, «Umarım, gelecekte,» diye konuştu, «noel tatillerinde Uppercross'a uğramamayı unutmam.»

Herkesin, tıpkı diğer konularda olduğu gibi gürültü konusunda da kendisine özgü tercihleri vardır ve sesler de miktarlarından ziyade türleri açısından rahatsız edici veya zararsız olabilirler.

Aradan uzun bir süre geçmemişti ki, Lady Russell, yağmurlu bir öğleden sonra Bath'a gitti ve arabasıyla uzun caddeler silsilesinden geçerek diğer arabalarla, hafif ve ağır yük arabaların gürültüleri, gazete satıcılarının, çörekçi ve sütçülerin bağırış çağırışları ve ardı arkası kesilmeyen nal seslerinin ortasında Eski Köprü'den Camden Meydanı'na doğru yol aldı. Hayır, kış mevsiminin zevklerine ait gürültülerdi bunlar ve ona hiç rahatsızlık vermiyorlardı. Bilakis bu seslerin etkisiyle morali düzeldi ve her ne kadar bunu dile getirmese de tıpkı Mrs. Musgrove gibi, o da taşrada uzun süre kaldıktan sonra başka hiçbir şeyin, insana, küçük ve kendi halinde neşe kaynakları kadar iyi gelmeyeceğini hissetti.

Ancak Anne, bu duyguları paylaşmıyordu. Her ne kadar sessizce de olsa Bath'tan hoşlanmama kararında diretiyordu; yağmurun altında bulanık görünen büyük binalara bakarken içinde onları daha iyi görebilme arzusu uyanmıyordu; sokaklarda yaptığı gezintilerinden hoşlanmıyor fakat yine de fazla hızlı olduklarını düşünüyordu çünkü gideceği yere vardığında onu gördüğüne sevinecek kim vardı ki? Ve dönüp de geriye baktığı zaman da derin bir pişmanlıkla Uppercross'un telaşını ve koşuşmalarını, Kellynch'in ise inzivaya çekilmiş halini şimdiden özlediğini hissediyordu.

Elizabeth'in son mektubu, ona, ilgisini çekebilecek bazı haberler vermişti. Mr. Elliot, Bath'taydı. Camden Meydanı'ndaki eve üst üste üç kez uğraması, bilhassa dikkat çekiciydi. Şayet Elizabeth ve babası, kendilerini kandırmıyorlarsa, daha önce onlara karşı göstermiş olduğu ihmalkârlıktan dolayı pişmanlık duyuyor ve şimdi tanışıklıklarını yenilemek ve aralarındaki akrabalığın değerini vurgulamak için çaba sarfediyordu. Eğer doğruysa, harika bir şeydi bu ve Lady Russell de her ne kadar kısa bir zaman önce Mary'ye, «onun kendisinin görmek istemeyeceği türden bir adam olduğunu» belirtmiş olsa da şimdi Mr. Elliot'u merak ediyor, onunla tanışmak için hayli büyük bir istek ve heves gösteriyordu. Eğer şimdi tıpkı sadık bir dal gibi gerçekten gövdeye katılmaya çalışıyorsa, o zaman kendini daha önce aile ağacından koparmış olması affedilmeliydi.

Anne, her ne kadar bu havadis dolayısıyla Lady Russell kadar heyecanlanmasa da Mr. Elliot'u tekrar görmeyi, görmemeye tercih edeceğini düşünüyordu. Oysa Bath'taki pek çok insan bu görüşme için, onun kadar heves göstermeyecekti.

Anne, Camden Meydanı'nda arabadan indi, Lady Russell de Rivers Meydanı'ndaki kendi konutuna doğru yoluna devam etti.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Sir Walter, Camden Meydanı'nda, tıpkı önemli bir şahsiyete yakışacak şekilde ihtişamlı ve konforlu, çok güzel bir ev tutmuş ve hem o hem de Elizabeth, buraya yerleşmiş olmalarından dolayı bir hayli memnundular.

Anne, eve son derece büyük bir iç sıkıntısıyla, birçok ay boyunca devam edecek bir mahkûmiyet beklentisi içinde girmişti ve kendi kendine kaygıyla, «Sizlerden bir daha ne zaman kurtulabileceğim?» demekteydi. Yine de karşılanışındaki beklenmedik içtenlik ona iyi gelmeye yetti. Babası ve kız kardeşi, onu gördükleri için bir hayli sevinçli görünüyorlar, ona evi ve mobilyaları göstermek için sabırsızlanıyorlardı. Akşam yemeğine oturdukları zaman, genç kızın sofrada dördüncü olması da bir üstünlük olarak dikkat çekti.

Mrs. Clay, son derece dostça davranıyor ve sürekli gülümsüyordu fakat nezaketi ve gülümsemeleri içten olmaktan ziyade görev icabı olarak yapılmaktaydı sanki. Anne, geldiği zaman onun numaradan da olsa konumunun gerektirdiği biçimde davranacağını hep tahmin etmişti zaten ancak diğerlerinden gördüğü yakınlık, tümüyle beklenmedik bir şeydi. Hepsinin de çok keyifli oldukları açıkça belli oluyordu. Anne de çok geçmeden kendini kaptırmış onların anlattıklarını dinlerken buldu. Ancak aksine, onlar, Anne'i dinlemeye hiç de istekli değillerdi. Eski çevrelerinde ne kadar derinden özlendiklerine dair, Anne'in karşılığını veremediği birkaç övgüyü dinledikten, birkaç önemsiz soru sorduktan sonra konuşmayı tümüyle kendi hâkimiyetleri altına aldılar. Uppercross, hiç ilgi uyandırmıyor, Kellynch ise çok az uyandırıyordu, varsa yoksa Bath. Anne'i büyük bir zevkle, Bath'ın her bakımdan kendi beklentilerinden çok daha fazlasına cevap verdiğine temin ettiler. Evleri, hiç şüphesiz Camden Meydanı'ndakilerin en güzeliydi. Salonları, görmüş ya da işitmiş oldukları bütün salonlardan çok daha büyük üstünlüklere sahipti ki, bu da hiç şüphesiz dekorasyonun ve mobilyaların zevkliliğinden ileri gelmekteydi. Tanışmış oldukları herkes tarafından fazlasıyla aranmaktaydılar. Herkes onları ziyaret etmek istiyordu. Birçok daveti geri çevirmişlerdi ancak yine de haklarında hiçbir şey bilmedikleri insanlar, sürekli olarak gelip kartlarını bırakmaktaydılar.

Burada bol miktarda eğlence vardı. Anne, babasıyla ablasının bu kadar mutlu olmaları karşısında şaşırabilir miydi? Şaşırmazdı belki fakat babasının, bu değişiklikte hiçbir alçaltıcı yan bulamayışı, yörenin en önemli toprak sahibi olarak konumuna ve görevlerine en küçük bir özlem duymayışı, bir kasabanın küçük çevresinde böbürlenmek için bu kadar çok şey bulabiliyor oluşu karşısında iç

çekmekten kendini alamıyordu. Aynı durum Elizabeth için de geçerliydi. O, kanatlı kapıları ardına kadar açarak duyduğu gururdan sarhoş olmuş bir halde bir salondan ötekine geçerken evin büyüklüğüyle övünüyordu. Bir zamanlar Kellynch Hall'un hanımefendisi olmuş bu kadının, aralarında belki de on metre uzaklık bulunan iki duvar arasında böbürlenebilecek bu kadar çok şey bulabilmesi karşısında üzülüyor, gülümsüyor ve de şaşkınlık duyuyordu.

Fakat onları mutlu kılan şeyler, bu kadarla da kalmıyordu. Bir de Mr. Elliot vardı. Anne, Mr. Elliot'a dair pek çok şey işitti. Sadece kendini affettirmekle kalmamıştı, şimdi onu görmekten büyük bir mutluluk duymaktaydılar. Adam iki haftadır Bath'ta bulunuyordu. Kasım ayında Londra'ya giderken Bath'tan da geçmişti gerçi ve Sir Walter'in oraya yerleşmiş olduğu bilgisi de hiç şüphesiz kulaklarına ulaşmıştı fakat burada sadece yirmi dört saat kaldığından, akrabalarına kendini gösterebilmesi mümkün olamamıştı. Fakat şimdi, on beş gündür Bath'taydı ve döndüğünde yaptığı ilk iş, Camden Meydanı'na gelip kartını bırakmak olmuş, bunu da onlarla tanışmak için yapılan hevesli girişimler izlemişti. En sonunda bir araya geldiklerinde de büyük bir içtenlik göstererek geçmiş için af dilemeye hazır olduğunu belirtmiş ve tekrar akrabalığa kabul edilebilmek için öylesine büyük çaba harcamıştı ki, çok geçmeden aralarındaki eski samimiyet yeniden tesis edilmişti.

Ne kadar ararlarsa arasınlar, onda bir kusur bulamıyorlardı. Kendi açısından gösterdiği bütün ihmalkârlıklara bir açıklama getirmişti. Her şey tamamıyla bir yanlış anlaşılmadan kaynaklanıyordu. Akrabalarını silip atmak, hiçbir zaman aklının ucundan bile geçmemişti. Bilakis kendisi onlar tarafından silinip atılmaktan korkmuştu; nedenini bilemiyordu fakat yine de nezaketen susmayı yeğlemişti. Ailesi veya aile şerefi konusunda saygısızca veya umursamazca konuşmuş olması iması karşısında ise son derece kızgındı. O, bir Elliot olmakla her zaman övünmüş ve günümüzün feodal düzen karşıtı modern görüşe de daima karşı çıkmıştı. Gerçekten çok şaşkındı! Fakat karakteriyle genel davranışları, zaten bu konulardaki tutumunu belirtmek için kâfi gelmeliydi. Onu tanıyan herkese, bu konuda Sir Walter'e müracaat etmelerini önerebilirdi ve bunun için göstermiş olduğu çabaların önce barışmalarıyla, akrabalık ve muh-

temel vâris konumunun iade edilmesiyle sonuçlanması, zaten onun bu konudaki görüşleri için, güçlü bir kanıt teşkil ediyordu.

Evliliğine ilişkin koşullarda da kimi hafifletici sebepleri olduğu ortaya çıktı. Bu konuya Mr. Elliot'un kendisi değinmemiş fakat çok yakın bir dostu olan Albay Wallis tarafından açıklama getirilmişti. Son derece saygıdeğer bir adam ve kusursuz bir centilmen olan, (Sir Walter, hiç de kötü bir görünümü yoktu, diye ilave etmişti.) Marlborough Binaları'nda son derece lüks içinde bir yaşam süren ve kendi özel arzusu üzerine, Mr. Elliot aracılığıyla aileye takdim edilen Albay Wallis, bu evliliğe ilişkin olarak birkaç şeyden bahsetmiş, bu da durumu tamamıyla değiştirmişti.

Albay Wallis, Mr. Elliot'u uzun zamandan beri tanıyordu, ayrıca karısıyla da gayet yakından bir tanışıklığı olduğu için, hikâyeyi ayrıntılarıyla bilmekteydi. Mrs. Elliot, soylu bir aileye mensup değildi gerçi fakat iyi niyetli, kibar, zengin ve dostuna da deli gibi âşıktı. Elbette çekici bir kadındı da. Üstelik de Mr. Elliot'un peşinden bir hayli koşmuştu. Şayet bu gibi çekici yanları olmasaydı sırf parası için Mr. Elliot onunla dünyada evlenmezdi. Üstelik Sir Walter'e onun, son derece iyi bir kadın olduğuna dair de güvence verilmişti. Bu da elbette ki durumu bir hayli değiştiriyordu. Düşünün, çok iyi bir kadın, büyük servet sahibi ve ayrıca ona fazlasıyla âşık.» Sir Walter'in onu affetmesi için bu kadarı yeterli olmuştu. Elizabeth'e gelince, o da her ne kadar duruma bu kadar olumlu bir bakış açısıyla bakamasa da mazur görülebilecek tarafları olduğunu da itiraf ediyordu.

Mr. Elliot, defalarca ziyaretlerine gelmiş, hatta bir defasında da onlarla yemek yemişti. Genellikle fazla yemek daveti vermedikleri için, Mr. Elliot'un davet edilme ayrıcalığına sahip oluşuna bir hayli sevindiği ortadaydı. Kısacası kuzeninin gösterdiği bu ilginin her kanıtına fazlasıyla memnun olmuştu ve bütün mutluluğunu, Camden Meydanı'ndaki evle iyi ilişkiler kurmaya bağladığı belli oluyordu.

Anne, bütün bunları dinliyor fakat pek de bir şey anlamıyordu. Konuşanların fikirlerine müsamaha hatta fazlasıyla müsamaha gösterilmesi gerektiğini biliyordu. Bütün bunların, son derece abartılı bir biçimde anlatılışını dinledi durdu. Bütün bu barışma sürecindeki kulağa abartılı veya akıl dışı gelen her şey, hikâyenin kendisiyle değil onu anlatanlarla ilişkili olabilirdi ancak. Yine de bü-

tün bunlarda, Mr. Elliot'un bunca yıllık kopukluktan sonra onlarla arasını düzeltmeyi bu kadar çok istemesinde ilk anda göze görünenden daha gizli bir anlam olduğunu seziyordu. İtiraf etmek gerekirse, Sir Walter ile iyi ilişkiler içinde olması halinde kazanacak ve onunla arasının bozuk olması halinde kaybedecek hiçbir şeyi yoktu. Büyük bir olasılıkla ikisi arasında daha zengin olan zaten kendisiydi ve gelecekte Kellynch Malikanesi de kesinlikle ona geçecekti. Aklı başında bir adam (Ki, Anne'e aklı başında bir adam gibi görünmüştü.) neden böyle bir amaç güdecekti ki? Anne'in aklına sadece bir neden geliyordu; o da, büyük olasılıkla Elizabeth'ti. Daha önce gerçekten de birbirlerinden hoşlanmış olabilirlerdi ama sonra koşullar ve olaylar, genç adamı tümüyle farklı bir yöne sürüklemişti. Şimdi ise maddi durumu fazlasıyla elverişli olduğuna göre onunla yakınlaşmaya çalışabilirdi? Elizabeth, son derece güzel, iyi yetişmiş, zarif tavırları olan bir genç kızdı. Karakteri ise o sırada kendisi de çok genç olan ve kuzinini sadece etrafta başkalarının bulunduğu ortamlarda gören Mr. Elliot tarafından yeterince anlaşılmamış olabilirdi. Hayatının daha deneyimli bir döneminde olduğu şimdilerde onun karakteri ve zekâsını nasıl yorumlayacağı ise bir başka ve hayli önemli bir sorundu. Eğer arzu ettiği Elizabeth ise bir erkeğin fazla ince ya da fazla gözlemci olmamasını bütün kalbiyle diliyordu. Öte yandan Mr. Elliot'un hayli sık gerçekleşen ziyaretleri göz önüne alındığında Elizabeth'in kendisinin arzu edildiğine inanmak eğilimini taşıdığı ve ikisi arasındaki bakışmalardan anlaşıldığı kadarıyla dostu Mrs. Clay'in de onu bu yönde cesaretlendirdiği ortaya çıkıyordu.

Anne, Mr. Elliot'u Lyme'de gördüğünden bahsetmiş fakat bu, çok fazla dikkate alınmamıştı. «Oh! Evet, belki de o Mr. Elliot'tu. Bilemezlerdi. Oydu belki de, kimbilir.» Anne'in, onu nasıl tarif ettiğini de dinlemiyorlardı. Bunun yerine, onun tarifini kendileri yapıyorlardı, bilhassa da Sir Walter. Adamın beyefendilere has görünümünün, zarif ve şık havasının, biçimli yüzünün ve zekice bakışlarının hakkını veriyor fakat aynı zamanda alt çenesinin fazla çıkıntılı oluşunu, zaman içinde giderek daha çok belirginleşen bu kusurunu yermekten de kendini alamıyor. Ayrıca geçen on yılın yüzünün her bir çizgisini kötüye doğru daha da değiştirdiğini söylemeden de

edemiyordu. Mr. Elliot, kendisinin (Sir Walter'in) tam olarak en son görüştükleri zamanki görünümünü koruduğunu düşünür gibi görünüyordu fakat kendisinin aynı iltifatı bütünüyle iade edememesi ise Sir Walter'i hayli güç bir durumda bırakmıştı. Yine de şikâyet etmek gibi bir niyeti yoktu. Mr. Elliot, pek çoklarından daha iyi, daha beğenilecek bir erkekti yine de ve Sir Walter'in herhangi bir yerde onunla birlikte görünmeye hiçbir itirazı olmazdı.

Mr. Elliot ile onun Marlborough Binaları'ndaki dostlarının o gece kulakları bir hayli çınlatıldı. «Albay Wallis, onlarla tanıştırılmak için öylesine sabırsızlanmış ve Mr. Elliot da bunu o kadar şiddetle arzu etmişti ki...» Ve bir de Mrs. Wallis vardı, doğumu için gün saydığından şimdilik onu, ancak kendisi hakkında anlatılanlardan tanıyabilirlerdi. Mr. Elliot, ondan, «Camden Meydanı'nda tanınmayı fazlasıyla hak eden, son derece çekici bir hanım» olarak bahsediyordu ve iyileşir iyileşmez de kendisiyle tanışacaklardı. Sir Walter, Mrs. Wallis'i çok sık düşünüyordu; son derece güzel, çekici, hoş bir hanım olduğu söyleniyordu. Sir Walter, onu görebilmeyi çok arzu ediyordu. Onun, sokaklarda sürekli yanından geçen çok sayıda çirkin yüzü unutturabilecek özelliklere sahip olduğunu ümit ediyordu. Bath'ın en kötü yanı, çirkin kadın sayısının fazlalığıydı. «Orada hiç güzel kadın bulunmadığını söylemek istemiyordu tabii fakat çirkin yüzlere sahip olanların oranı da her türlü ölçünün dışındaydı. Yürürken güzel bir yüzün arkasından, otuz veya otuz beş tane ucubenin geldiğini sık sık gözlemlemişti; bir keresinde de Bond Caddesi'ndeki bir dükkânda dururken dükkâna aralarında şöyle yüzüne bakılır bir tanesinin bile bulunmadığı tam seksen yedi tane kadının girip çıktığını saymıştı. Buz gibi bir sabahtı, burası kesin; öylesine keskin bir soğuk vardı ki, buna birde bir kadın, ancak dayanırdı. Fakat yine de Bath'ta, çirkin kadınlar, korkunç bir çoğunluğa sahiptiler; erkeklere gelince, onların durumu çok daha kötüydü. Sokaklar nasıl da bostan korkuluklarıyla doluydu. Kadınların bakılmaya değer bir yüz görmeye hiç de alışkın olmadıkları, yüzüne bakılır bir erkeğin uyandırdığı etkiden açıkça belli oluyordu. Her ne kadar saçları saman sarısı olsa da yakışıklı sayılabilecek bir subay olan Albay Wallis'le kol kola yürüdüğü zamanlar, hiçbir kadının başını çevirip de ona bakmaksızın yanından geçemediği

Sir Walter'in dikkatinden kaçmamıştı. Kesinlikle bütün kadınların gözleri Albay Wallis'in üzerine dikili oluyordu.» Alçakgönüllü Sir Walter. Yine de övgülerden kaçabilmesi mümkün olamıyordu. Kızı Elizabeth ve Mrs. Clay, Albay Wallis'in yol arkadaşının da en az onun kadar yakışıklı olduğunu, üstelik saçlarının saman sarısı da olmadığını vurgulamaktan geri kalmamışlardı.

Keyifliliğinin doruğundaki Sir Walter, «Mary nasıl görünüyordu?» diye sormuştu, «onu en son gördüğümde, burnu kıpkırmızı olmuştu? Umarım, bunu alışkanlık haline getirmemiştir.»

«Oh, hayır! Bu tamamen bir rastlantıdan ibaret olmalı. Aziz Michael Yortusu'ndan bu yana sağlığı çok iyi durumda ve gayet iyi görünüyor.»

«Cesaret bulup da rüzgârlı havalarda dışarı çıkmayacağını bilsem ona yeni bir şapka ile içi kürklü bir manto gönderirdim.»

Anne, bir elbise ya da bir şapkanın büyük olasılıkla böylesi bir suiistimale yol açmayacağını söyleyip söylememeyi düşünürken kapının çalınması her şeyi yarıda kesti. «Biri kapıyı vuruyor! Bu kadar geç bir saatte! Saat tam on!» Mr. Elliot olabilir miydi bu? Onun Lansdown Crecent'te yemek yiyeceğini hepsi de biliyordu. Evine dönerken nasıl olduklarını sormak için onlara da uğraması hiç de uzak bir ihtimal değildi. Akıllarına başka hiç kimse gelmiyordu. Mrs. Clay de bunun, kesinlikle onun kapı çalışı olduğunu düşünüyordu. Mrs. Clay haklıydı. Mr. Elliot, bir uşak ve bir belboyun verebileceği bütün törensellik içinde içeri girdi.

Lyme'de gördüğü adamın ta kendisiydi bu. Aradaki tek fark giyimiydi. Diğerleri komplimanları kabul etti. Mr. Elliot da bu kadar geç bir saatte onları rahatsız ettiği için Elizabeth'ten özür dilerken Anne biraz kenara çekildi. Mr. Elliot, bu kadar yakınlarında olup da Miss Elliot ile arkadaşının bir gün önce kendilerini üşütüp üşütmediğini öğrenmeden geçip gitmek istememişti, vs. vs. Bütün bunlar, büyük bir nezaketle söylenmiş ve yine aynı nezaketle de kabul edilmişti fakat onun da sırasının gelmesi gerekiyordu. Sir Walter, en küçük kızından da bahsetmişti. Şayet müsaade ederse, kendisine en küçük kızını da tanıştırmak istiyordu. (Mary'yi hatırlamaya fırsat olmamıştı.) Böylece Anne de kızararak ve gülümseyerek Mr. Elliot'a kesinlikle unutmamış olduğu güzel yüzünü gerektiği biçimde gös-

terdi ve adamın şaşkınlıktan hafifçe irkilişinden onun kim olduğundan tümüyle habersiz olduğunu büyük bir zevkle fark etti.

Mr. Elliot, çok şaşırmıştı fakat şaşkınlığı kesinlikle duyduğu memnuniyetten daha fazla değildi; gözleri parlamıştı. Büyük bir hevesle, bu akrabalıktan dolayı duyduğu sevinci dile getirdi, geçmişlerini hatırlattı, bir dost olarak kabul edilmesi için yalvardı. Lyme'deki kadar iyi görünüyordu, konuştukça çekiciliği daha da artıyordu, tavırları da tamı tamına olması gerektiği gibiydi. Son derece zarif, son derece rahat ve son derece sempatik, öyle ki, Anne, onların kusursuzluğunu, sadece tek bir kişininkilerle mukayese edebilirdi. Aynı olmayabilirlerdi fakat aynı derecede iyiydiler.

Mr. Elliot, onlarla birlikte oturdu ve konuşmalarına çok şey kattı. Aklı başında bir adam olduğu kuşku götürmez bir şeydi. Bu yargıya varabilmek için on dakika kâfi gelirdi. Sesinin tonu, kullandığı ifadeler, konu seçimi, nerede duracağını bilmesi... Bütün bunlar mantıklı, işlek bir zihin yapısını ortaya koyuyordu. Fırsatını elde eder etmez, sözü Lyme'ye getirdi. Anne'in bu yere ilişkin düşüncelerini kendininkilerle mukayese etmek fakat bilhassa da ikisinin aynı zamanda aynı handa misafir olmalarına yol açan koşullardan konuşmak istiyordu. Kendi izlediği yolu anlattı ve onunkini de öğrendi, sonra da ona saygılarını sunmak için böyle bir fırsatı kaçırmış oluşuna yönelik pişmanlığını dile getirdi. Anne de Lyme'de birlikte olduğu grubu ve orada ne iş yaptıklarını kısaca anlattı. Dinledikçe genç adamın pişmanlığı giderek artıyordu. Bütün akşamı, onlarınkine bitişik odasında yapayalnız olarak geçirmişti. Durmaksızın sesler, gülüşmeler duymuş, yan odada kalanların çok neşeli insanlar olması gerektiğine karar vermiş ve onlarla birlikte olmayı şiddetle arzu etmişti fakat kendini tanıtma hakkına sahip olduğundan zerre kadar şüphelenmemişti bile. Ah keşke onların kimler olduğunu sorsaydı, keşke! «Musgrove adı, ona yeterince şey söylerdi. Bu, onu, çok genç yaşında benimsediği meraklı olmanın beyefendiliğe aykırı düşeceği prensibi gereği bir handa asla soru sormamak gibi aptalca bir âdetten kurtarmaya hizmet edecekti.

Yirmi bir, yirmi iki yaşlarındaki genç bir erkeğin kendisini önemli biri kılmak için gereken davranışların neler olduğuna yönelik fikirleri, geri kalan bütün insan gruplarınınkilerden daha saçma, sanırım.

Bu amaca ulaşmak için başvurdukları yolların saçmalığına sadece amaçladıkları şeyler denk olabilir.»

Fakat düşüncelerini, sadece Anne'e açmak tehlikeli olabilirdi, bunu biliyordu. Bu yüzden kısa süre sonra diğerlerinin konuşmalarına katılarak aralarında kayboldu. Sadece konuşmaya ara verildiği zaman Lyme'ye geri dönebilirdi.

Sorduğu sorular, onun kasabadan ayrılışından hemen sonra Anne'in de bir parçası olduğu olayın öğrenilmesiyle son buldu. «Bir kaza» kelimeleri telaffuz edildikten sonra tamamını da öğrenmesi gerekmişti. O, sorular sordukça Mr. Elliot ile Elizabeth de sorular sormaya başladılar fakat soru soruşları arasındaki fark derhal göze çarpıyordu. Anne, Mr. Elliot'u, olup bitenleri gerçekten anlama arzusu ve bu yüzden Anne'in çektiği acının derecesine gösterdiği ilgi bakımından sadece Lady Russell ile mukayese edebilirdi.

Mr. Elliot, bir saat onlarla kaldı. Şömine rafının üzerinde duran zarif küçük saat gümüşsü sesiyle on bir kere vurana ve bekçinin uzaklardan bu haberi onaylarcasına gelen sesi duyulana kadar odadakiler Mr. Elliot'un bu kadar uzun zamandır aralarında olduğunu fark etmemişlerdi.

Anne, Camden Meydanı'ndaki bu ilk akşamının bu kadar iyi geçebileceğini hayal bile edemezdi.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Ailesinin yanına dönen Anne'i, Mr. Elliot'un Elizabeth'e âşık olmasından daha fazla memnun edecek bir şey varsa o da babasının Mrs. Clay'e âşık olmamasıydı. Ancak gelmesinin üzerinden birkaç gün geçtiği halde yine de içi tam anlamıyla rahat olmaktan bir hayli uzaktı. Ertesi sabah kahvaltıya indiğinde hanımefendinin kendilerinden ayrılmak istiyormuş numarasını yaptığını öğrendi. Anne, Mrs. Clay'i, artık Miss Anne geldiğine göre, kendisine gerek kalmadığını söylerken Elizabeth'in de onu, fısıltıdan farksız bir sesle, «Bu, gerçekte bir sebep sayılmaz. Bunu hiç istemediğime seni temin ederim. Sana kıyasla, onun, benim gözümde hiçbir değeri yok,» diye cevaplarken hayal edebiliyordu. Ve kendisinin

tam içeri girdiği sırada babası da «Hanımefendi, böyle olmasına hiç gerek yok. Şimdiye kadar Bath'ı hiç de yeterince görmüş sayılmazsınız. Üstelik burada çok işimize yaradınız. Şimdi de bizden böyle kaçmamalısınız. Burada kalıp Mrs. Wallis, güzel Mrs. Wallis ile tanışmanızı çok arzu ederim. Sizin gibi ince ruhlu biri için, güzelliği görmenin gerçek bir ödül yerine geçeceğini biliyorum,» demekteydi.

Sir Walter, öylesine büyük bir ciddiyet içinde konuşmakta ve görünmekteydi ki, Mrs. Clay'in, kendisi ile Elizabeth'e kaçamak bir bakış attığını görmek Anne'i hiç de şaşırtmadı. Görünümü, kendisinin tetikte olduğunu ortaya koymaktaydı muhtemelen fakat Mrs. Clay'in ince ruhuna yapılan övgü, Elizabeth'i hiç de etkilemiş görünmüyordu. Bu şekilde müştereken yapılmış bir ricaya karşı koymak, hanımefendinin elinden gelmezdi ve o da kalacağına dair söz verdi.

Aynı sabahın daha geç bir saatinde, şans eseri Anne ile babası yalnız kaldıkları zaman Sir Walter, Anne'i çok güzelleşmiş olduğunu söyleyerek övdü. Anne'in bedeninin eskisi kadar sıska olmadığını, yanaklarının dolgunlaştığını, teninin eskisinden daha pürüzsüz, daha taze olduğunu düşünüyordu. «Acaba bunun için özel bir şey kullanmış mıydı?» «Hayır, hiçbir şey kullanmadım.» Adam, «Bir losyon sadece,» diye fikir yürüttü. «Hayır, hiçbir şey.» «Ya!» Babası buna şaşırmıştı ve ilave etti: «O halde, en iyisi kesinlikle bu şekilde devam etmen olacaktır. Yoksa bir losyon önerirdim. Bilhassa, bahar aylarında bu losyonu sürekli kullanmalısın. Mrs. Clay, benim tavsiyem üzerine kullandı. Bunun onun üzerinde nasıl etkili olduğunu, çillerinin nasıl da kaybolduğunu görüyorsundur.»

Elizabeth bunu duyabilseydi keşke! Böylesine kişisel bir övgü onun çok ilgisini çekerdi, bilhassa da Mrs. Clay'in çilleri, Anne'e hiç de azalmış gibi görünmediğine göre. Fakat her şey olacağına varır. Elizabeth de evlendiği takdirde, böylesi bir evliliğin sakıncaları bir hayli azalmış olurdu. Kendisine gelince, Lady Russell'in evi, daima onun da evi sayılırdı.

Bu noktada, Camden Meydanı'yla olan münasebetlerinde, Lady Russell'in soğukkanlı bakış açısı ve kibar tavırları bir hayli

sınavdan geçecekti. Mrs. Clay'in bu kadar gözde oluşu, Anne'in de böylesine geri plana itilmiş olması, ladyyi çileden çıkaracaktı. Bath'ın içmelerinden yararlanan, yeni çıkan bütün yayınları alan ve son derece kalabalık bir dost çevresine sahip olan bir kişinin çileden çıkmaya ne kadar zamanı olursa o kadar elbette.

Lady, Mr. Elliot'u tanıdıkça diğerlerine karşı ya daha kayıtsız ya da daha yüce gönüllü olmuştu. Genç adamın tavırlarına kusur bulmak mümkün değildi. Lady Russell, onunla sohbet ederken sağlam fikirlerin yüzeysel olanlara öylesine baskın çıktığını görüyordu ki, Anne'e söylediğine göre, neredeyse, «Bu, Mr. Elliot olabilir mi?» diye bağırmasına ramak kalmıştı. Gerçekten de böylesine hoş veya değerli bir erkeği o güne kadar hayalinde canlandırmamıştı bile. Bir insanda aranabilecek her türlü özellik, onun varlığında bir araya geliyordu. Anlayış, doğru ve sağlam fikirler, dünya hakkında bilgi, sevgi dolu ve içten bir yürek. Aile bağları ve aile şerefi kavramlarına karşı gurur ya da zaaf gibi şeylerle bulandırmadığı çok güçlü duygular besliyordu. Servet sahibi bir adamın özgürlüğü ve eli açıklığı doğrultusunda yaşıyor fakat gösterişten de uzak duruyordu. Önemli konular mevzubahis olduğunda kendi yargılarına güveniyor, fakat dünyevi nezaket kurallarını dikkate alarak kamu görüşüne de meydan okumuyordu. Ciddi, dikkatli, ılımlı, içtendi, bencil değildi, hiçbir konuda aşırıya kaçmıyor buna karşın yumuşak ve güzel olana karşı duyarlılık sahibiydi. Aile yaşamının tattıracağı mutluluklara büyük değer veriyor ama bu konuda da kendini aşırı telaş ve heyecana kaptırmıyordu. Lady Russell, onun, evliliğinde mutlu olmadığından emindi. Albay Wallis de aynı şeyi söylüyor ve Lady Russell de bunu görebiliyordu. Yine de bu mutsuzluk, onun benliğini zehirleyecek ya da (Ladynin zaten şüphelenmeye başladığı gibi) onu ikinci bir seçim üzerinde düşünmekten alıkoyacak türden değildi. Kısacası, Ladynin, Mr. Elliot'tan duyduğu hoşnutluk, Mrs. Clay belasından dolayı duyduğu hoşnutsuzluğun katbekat üzerine çıkıyordu.

Anne'in, kendisi ve sevgili mükemmel arkadaşının kimi zaman farklı şekillerde düşünebildiklerini keşfetmesinin üzerinden yıllar geçmişti. Bu yüzden de Lady Russell'in Mr. Elliot'un akrabalarıyla

barışmaya karşı duyduğu büyük arzuda şüpheli ya da tutarsız olan ve ilk bakışta göze çarpmayan birtakım şeyleri göremiyor oluşu, onu şaşırtmadı. Lady Russell'e göre, Mr. Elliot'un, yaşamının bu olgunluk çağında, bunu gayet arzu edilir bir amaç olarak görmesi ve onu bütün mantıklı insanlar arasında beğenilir kılan, ailesinin reisiyle dostça ilişkiler içinde olmak istemesi son derece doğaldı. Gençliğinde uçarı olmuş ise bile, şimdi dünyanın işleyişini berrak bir zihinle görüp değerlendirebiliyordu. Yine de Anne, bütün bu görüşleri gülümseyerek karşıladı ve sonra da Elizabeth'ten bahsetti. Lady Russell, onu baştan sona dinledi ve sadece şu ihtiyatlı yanıtı verdi: «Elizabeth demek! Bakalım zaman ne gösterecek.»

Geleceğe yönelik bir görüştü bu ve Anne de üzerinde biraz düşündükten sonra onaylamak zorunda kaldı. O an için yapabileceği başka bir şey yoktu. Evde, Elizabeth daima öncelik sahibi olmak zorundaydı. «Miss Elliot» olarak görülüp herkesin gözünün içine baktığı kişi oydu. Mr. Elliot'un ise sadece yedi aydır dul olduğunun akıldan çıkarılmaması gerekiyordu. Bu durumda, karar vermekte biraz gecikmesi mazur görülebilirdi. Aslında Anne, adamın şapkasının kenarındaki siyah yas bandına baktıkça, ona karşı bu tür yakıştırmalarda bulunduğu için suçluluk duyuyordu. Çünkü evliliği, her ne kadar pek mutlu geçmemiş olsa da o kadar uzun sürmüştü ki, sona ermiş olmasının getirdiği çöküntüden bu kadar çabuk bir biçimde kurtulabileceğini aklı almıyordu.

Bu iş, ne şekilde son bulacak olursa olsun, adamın, Bath'taki en hoş tanıdıkları olduğuna şüphe yoktu. Anne hiç kimseyi ona denk göremiyordu. Ve arada sırada Mr. Elliot'un da tekrar görmeyi en az Anne kadar şiddetle arzu ettiği Lyme hakkında konuşmak, büyük bir ayrıcalıktı. İlk karşılaşmalarının ayrıntılarını defalarca konuştular. Mr. Elliot, Anne'e büyük bir ciddiyet ve ilgiyle bakmış olduğunu itiraf etti. Anne de bunu gayet iyi biliyordu ama aynı zamanda başka birinin bakışlarını da anımsıyordu.

Her zaman benzer şekilde düşünmüyorlardı. Mr. Elliot'un statü ve nüfuzlu akrabalara kendisinden çok daha büyük değer verdiğinin farkındaydı. Onun, Anne'in onları heyecanlandırmaya değmeyeceğini düşündüğü bir konuda, babasıyla ablasının gözüne girmeye çalışmasının, yumuşak başlılık ve akrabalarına kendini

sevdirmek istemekten başka bir nedeni daha olsa gerekti. Bath gazeteleri, bir sabah, Dul Vikontes Dalrymple ile kızı Honourable Miss Carteret'in geleceğini haber verdiler. Camden Meydanı'ndaki evin bütün sükûneti ve rahatlığı uzun bir süreliğine ortadan kalkmıştı, zira (Anne'in görüşüne göre büyük bir talihsizlik eseri) Dalrymple'ler, Elliot'larla kuzendiler ve kendilerini usulüne uygun bir biçimde nasıl tanıtacakları büyük bir sorundu.

Anne, babası ve ablasını daha önce hiç gerçek soylularla bir arada görmemişti ve hayal kırıklığına uğradığının farkındaydı. Onların, yaşamdaki kendi konumlarıyla ilgili daha yüce fikirlere sahip olduklarını ummuştu ama şimdi bu umutları, daha önce taşıyacağını aklının ucundan bile geçirmediği bir dilek seviyesine indirgenmişti, onların daha gururlu olmalarına yönelik bir dilekti bu. Zira «kuzinlerimiz Lady Dalrymple ve Miss Carteret,» «kuzinlerimiz Dalrymple'ler» sözleri, babası ile ablasının dilinden düşmüyordu.

Sir Walter, daha önce bir kez müteveffa Vikont ile beraber bulunmuş fakat ailenin geri kalan bireylerini hiçbir zaman görmemişti. Mevcut durumla ilgili güçlükler de Vikont'un ölümüyle aynı sıralarda Sir Walter'in de tehlikeli bir hastalığa yakalanmış olması sonucu Kellynch'de hayli talihsiz bir ihmal döneminin başlamış olması, bu yüzden de her türlü alışveriş ve mektuplaşmanın son bulmasıyla iki aile arasındaki bütün ilişkilerin askıya alınmasından ileri geliyordu. İrlanda'ya hiçbir taziye mektubu gönderilmemişti. Bu ihmalin sorumlusu olarak ailenin reisi görülmüş ve zavallı Lady Elliot öldüğü zaman da Kellynch bir başsağlığı mektubundan mahrum bırakılmıştı. Dolayısıyla da Dalrymple'lerin bu akrabalığa son bulmuş gözüyle baktıklarına inanmak için ortada bir hayli fazla neden vardı. Şimdi önemli olan bu talihsiz sorunun nasıl çözüme kavuşturulacağı ve nasıl tekrar kuzenliğe kabul edilecekleriydi. Ve bu sorunun, mevcut duruma daha akılcı bir biçimde yaklaşan Lady Russell ve Mr. Elliot tarafından da önemsiz kabul edildiği söylenemezdi. Aile bağları daima korunmaya değerdi, aynı şekilde iyi ilişkiler de öyle. Lady Dalrymple, üç aylığına, Laura Meydanı'nda bir ev kiralamıştı ve orada şık bir hayat süreceklerdi. Bir yıl önce de Bath'ta bulunmuş ve Lady Russell, ondan çok zarif ve kibar bir hanımefendi olarak söz edildiğini duymuştu. Ve aralarındaki ilişkinin,

mümkünse Elliot'lar, onurlarından bir şey yitirmeksizin yenilenmesi çok iyi olurdu.

Sir Walter, bu iş için kendi yolunu kendisi seçecekti. Sonunda o pek soylu ve saygıdeğer kuzinine içinde bolca izahat, pişmanlık ve rica barındıran çok hoş bir mektup döşendi. Ne Lady Russell'in ne de Mr. Elliot'un, mektuba hayran kaldıkları söylenemezdi. Ne var ki, mektup amacına ulaşmış olmalıydı ki, en sonunda Dul Vikontes'ten üç satırlık bir pusula geldi. Lady kendini onurlandırılmış addediyordu ve tanışıklıklarının yenilenmesinden mutluluk duyacaktı. İşin zor yanı sona ermiş, sıra tatlı yanına gelmişti. Laura Meydanı'nı ziyaret ettiler. Dul Vikontes Dalrymple ile Honourable Miss Carteret'in kartvizitleri evin en görünür yerlerine yerleştirildi ve herkese «Laura Meydanı'ndaki kuzinlerden» bahsedilmeye başlandı.

Anne utanç duyuyordu. Şayet Lady Dalrymple ile kızı çok hoş insanlar olsalardı bile yine de uyandırmış oldukları heyecandan ötürü utanç duyacaktı fakat hiçbir önemleri yoktu. Ne tavırlarında ne hayatta elde ettikleri başarılarda ne anlayışlarında üstün olarak nitelendirilebilecek hiçbir taraf bulunmuyordu. Lady Dalrymple sadece sürekli gülümsediği ve herkese kibar davrandığı için «çok zarif ve çekici bir hanımefendi» sıfatını elde etmişti. Miss Carteret ise o kadar çirkin ve sakardı ki, şayet asaleti olmasa Camden Meydanı'na kabul bile edilmeyecekti.

Lady Russell, daha iyisini beklemiş olmakla birlikte bunun yine de «sürdürülmeye değer bir tanışıklık» olduğunu itiraf etti ve Anne, kendi fikrinden Mr. Elliot'a bahsettiği zaman da genç adam, hanımların, kişisel olarak önem taşımadıkları konusunda ona katıldı fakat aile bağları, iyi ilişkiler ve etraflarına önemli kişiler toplayabiliyor olmaları adına değerli olduklarını belirtti.

Anne, gülümsedi ve kendi fikrini şöyle açıkladı:

«Benim anlayışıma göre, değerli kişi, Mr. Elliot, zeki, bilgili ve güzel konuşabilen kişidir. Ben, ancak onlarla girilen ilişkiyi, iyi ilişki olarak adlandırabilirim.»

Genç adam, kibarca, «Bu konuda yanılıyorsunuz,» dedi, «sizin saydığınız niteliklere sahip insanlarla girilen ilişkiler, iyi değil, en iyi ilişkilerdir. Değerli bir insan olmak için, asalet, eğitim ve kibarlık gerekir. Hatta eğitim bile çok gerekli değildir. Asalet ve kibarlık esas-

tır fakat biraz bilgi de değerli bir insan olmak için tehlikeli bir şey değil; bilakis bir avantajdır. Kuzinim Anne, başını sallıyor. Bundan hoşlanmadığı açık. O, çok daha titiz. (Gelip onun yanına oturarak) Sevgili kuzinim, sizin titiz olmaya neredeyse tanıdığım diğer bütün kadınlardan daha fazla hakkınız var fakat bunun bir yararı olacak mı? Bu, sizi mutlu edecek mi? Laura Meydanı'ndaki bu iyi hanımlarla ilişki içine girip akrabalığın mümkün olan bütün avantajlarından yararlanmak daha akıllıca olmaz mı? İnanın bana, bu kış, Bath sosyetesinin ilk sırasında yer alacaklardır, statü statüdür ve sizin onlarla akraba oluşunuzun bilinmesi de ailenize (daha doğrusu ailemize) hepimizin arzu etmesi gereken itibarı kazandıracaktır.»

Anne, «Evet,» diyerek içini çekti, «gerçekten de onlarla akraba olduğumuz herkes tarafından duyulacak.» Sonra kendini toplayıp cevap verilmesini beklemeksizin, ilave etti. «Tanışıklığı tazelemek için gereğinden bir hayli fazla çaba harcandığını düşünüyorum. (Gülümseyerek) Sanırım ben hepinizden daha gururluyum. Fakat itiraf etmeliyim ki, biz, ilişkiyi yeniden tesis etmekte bu kadar istekliyken karşı tarafın bu konuyu tam bir kayıtsızlıkla ele alması, canımı fena halde sıkıyor.»

«Affınızı dilerim fakat kendinize haksızlık ediyorsunuz sevgili kuzinim. Şu anda sürdürmekte olduğunuz gösterişsiz hayat tarzı göz önüne alındığında, dedikleriniz, belki Londra için doğru olabilir fakat Bath'ta Sir Walter Elliot ve ailesi daima herkesin tanımak isteyeceği, tanışıklığı aranacak kişiler olarak kalacaklardır.»

Anne, «Evet,» dedi, «ben tabii ki gururluyum. İnsanın konumuna bu kadar bağlı bir samimiyetten zevk duyamayacak kadar gururluyum.»

Mr. Elliot, «Kızgınlığınız hoşuma gidiyor,» dedi, «son derece tabii. Ama burada Bath'tasınız ve burada amaç, Sir Walter Elliot'un sahip olması gereken itibar ve saygıya sahip olarak yaşamanız. Gururlu olduğunuzdan bahsediyorsunuz; biliyorum, benim de gururlu olduğumu söylüyorlar ve aksini düşünmeyi de kesinlikle arzu etmem. Zira eğer irdelenecek olursa, hiç şüphem yok ki, gururlarımızın, türlerinin biraz farklı görünmesi mümkünse de aynı amaca yönelik oldukları ortaya çıkacaktır. Bir noktada sevgili kuzinim, eminim ki (odada başka kimse olmamasına rağmen sesinin tonunu

alçaltarak devam etti) tamamıyla aynı şekilde düşünüyoruz. Babanızın kendisine denk veya kendisinden üstün kişilerden oluşan cemiyetine eklenecek her yeni üyenin düşüncelerini, onun altında yer alan kişilerden yararlı olabileceğini düşünmeliyiz.»

Konuşurken Mrs. Clay'in son zamanlarda işgal ettiği koltuğa bakmaktaydı ki, bu da ne demek istediğine yönelik yeterli bir açıklama teşkil ediyordu ve her ne kadar Anne, onunla aynı tür gururlara sahip olduğuna inanamasa da onun da Mrs. Clay'den hoşlanmaması karşısında memnun olmuştu ve kendi kendine itiraf etmekteydi ki, kuzeninin, babasının önemli kişilerden oluşan çevresini genişletme arzusunun, Mrs. Clay'i devre dışı bırakma arzusu yanında hiçbir önemi yoktu.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Sir Walter ile Elizabeth, Laura Meydanı'nda harıl harıl şanslarını zorlarken Anne, çok farklı türden bir dostluğu tazelemekteydi.

Eski mürebbiyesini aramış ve ondan kendisini araması için güçlü sebebin mevcut olduğu yani geçmişte iyiliğini gördüğü ve şimdi de güç bir durumda olan eski bir arkadaşının yaşadığını öğrenmişti. Şimdi Mrs. Smith adını taşımakta olan Miss Hamilton, hayatının yardıma en fazla gereksinim duyduğu dönemlerinden birinde ona büyük bir yakınlık ve nezaket göstermişti. Anne, okula çok mutsuz bir ruh hali içindeyken gitmişti. Derinden sevdiği annesinin ölümünden dolayı acı çekmekte, yuvasından uzaklaştırıldığını hissetmekte ve büyük duyarlılığa ve pek de iyimser sayılamayacak bir karaktere sahip on dört yaşında bir genç kız olarak bütün bunlardan dolayı bir hayli acı çekmekteydi. Kendisinden üç yaş büyük olan fakat yakın akrabaların ve yerleşik bir yuvanın yokluğundan dolayı okulda bir yıl fazla kalan Miss Hamilton'dan gördüğü yakınlık ve yardımlar, bir bakıma, Anne'in acılarını bir dereceye kadar hafifletmiş ve şimdi de yaptığı iyilik ve yardımların, kayıtsızlıkla hatırlanması mümkün değildi.

Miss Hamilton, okuldan ayrıldıktan kısa bir süre sonra, büyük servet sahibi olduğu söylenen bir adamla evlenmişti. Ve eski mü-

rebbiyesi onun, şimdi içinde bulunduğu durumun çok daha kesin fakat bir hayli farklı bir şekil aldığını öğreninceye kadar onun hakkında bildikleri bundan ibaret kalmıştı.

Şimdi dul bir kadındı ve yoksuldu. Kocası, savurgan bir adamdı ve iki yıl önce işlerini korkunç bir biçimde çözümsüz bırakarak ölmüştü. Zavallı kadın, her türlü güçlükle mücadele etmek zorunda kalmış, müzmin bir romatizma bacaklarına yerleşerek onu sakat bırakmıştı. Bu nedenle Bath'a gelmiş ve şimdi kaplıcaların yanındaki konutlarda son derece mütevazı bir yaşam sürüyordu. İşlerine yardım etmesi için bir hizmetçi tutabilme olanağından bile yoksundu ve elbette neredeyse toplum yaşamının tamamen dışında kalıyordu.

Müşterek bir dostları, Miss Elliot'un, Mrs. Smith'e yapacağı bir ziyaretin ona çok mutluluk vereceği haberini getirmişti ve bu nedenden dolayı da Anne, söz konusu ziyareti yapmakta hiç vakit kaybetmemişti. Duyduklarından ve niyetinden evde hiç kimseye bahsetmedi. Nasıl olsa bu, onlarda ilgi uyandırmayacaktı. Sadece Lady Russell'e danıştı, o da Anne'in duygularını tamamıyla paylaştı hatta büyük bir zevk duyarak Anne'i, Mrs. Smith'in Westgate Binaları'ndaki konutunun yakınına kadar kendi arabasıyla gönderdi.

Bu ziyaretin yapılması, eski dostluğun yeniden tesis edilmesini, iki hanımın birbirlerine karşı besledikleri ilgi ve yakınlığın tekrar canlanmasını sağladı. Ziyaretin ilk on dakikası korkunç bir tedirginlik ve tutukluğun etkisi altında geçmişti. İki arkadaş ayrı düşeli on iki yıl olmuş ve şimdi her ikisi de diğerinin hayal edebileceğinden çok farklı bir görünüm sunmaktaydı. On iki yıl, taptaze, sessiz ve gelişmemiş bir genç kız olan Anne'i, yirmi yedi yaşında, son derece zarif, tazelik dışında her türlü güzelliğe sahip ve daima kibar olmasının yanında, bilinçli olarak en doğru davranışlarda bulunan bir hanıma dönüştürmüştü. Aynı on iki yıl, sağlıklı olmanın verdiği ışıltı ile üstünlüğün verdiği güven duygusuna sahip, güzel ve iyi yetişmiş Miss Hamilton'u, eskiden kanatları altına almış olduğu kişiden gelen ziyareti, bir lütuf olarak kabul eden yoksul, sakat ve çaresiz bir dul biçimine sokmuştu. Fakat buluşmalarında tedirginliğe yol açan her şey kısa süre içinde kaybolmuş, yerini sadece geçmiş sevgile-

ri hatırlayıp eski zamanlardan bahsetmenin verdiği o ilginç zevke bırakmıştı.

Anne, Mrs. Smith'te, geçmişte kendisine güven vermiş olan hoşgörü, sağduyu ve kibar tavırları tekrar bulurken şimdi bu özelliklere her türlü beklentinin ötesinde bir neşe ve konuşkan bir karakterin eklendiğini görmüştü. Ne geçmişte yaşamış olduğu sefahat (genç kadın bir hayli varlıklı ve gösterişli bir yaşam sürmüştü) ne şimdiki zamanın yoksunlukları, ne hastalık ne de keder onun yüreğini insanlara kapatmış ya da hayata küstürmüştü.

Kadın, ikinci ziyaret boyunca daha da büyük bir açıklıkla konuştu ve bu da Anne'in şaşkınlığını bir hayli arttırdı. Mrs. Smith'in içinde bulunduğundan daha karanlık ve kasvetli bir durum hayal edemiyordu. Kocasını çok sevmiş fakat onu toprağa vermişti. Müreffeh bir yaşama alışmıştı fakat bu tamamıyla sona ermişti. Onu hayata ve mutluluğa tekrar bağlayacak çocukları, karmakarışık işlerini düzene sokmasına yardım edecek akrabaları, bütün bunlara katlanmasını kolaylaştıracak sağlığı yoktu.

Kaldığı daire, gürültülü bir oturma odası ile arka taraftaki karanlık bir yatak odasından ibaretti. Bir başkasının yardımı olmaksızın bir odadan diğerine geçebilmesinin olanağı yoktu. Oysa imkanları, evde ona yardımcı olabilecek sadece tek bir hizmetkâr tutabilmesine el veriyordu ve o durumda kaplıcalara gitmenin dışında hiçbir zaman evden çıkamıyordu. Yine de Anne, bütün bunlara rağmen Mrs. Smith'in çok kısa süren bitkinlik ve çöküntü anlarına karşılık keyifli uğraşlar ve meşguliyetlerle dolu saatler geçirdiğine inanıyordu. Nasıl mümkün olabilirdi bu? Onu seyretti, dikkatle gözlemledi, üzerinde düşündü ve en sonunda bu durumun sadece bir metanet ve kadere razı gelme meselesi olmadığına karar verdi. Uysal ruhlu biri sabırlı olabilirdi, güçlü bir anlayış kararlılık sağlayabilirdi fakat burada daha fazlası, zihinsel esneklik, kolaylıkla avuntu bulabilmeye yatkın bir karakter, kötülüğü her an iyiliğe çevirebilme gücü, insanı kendi kendisinden uzaklaştırabilecek uğraşlar bulma yeteneği vardı ki, bu da tümüyle kadının tabiatından ileri gelmekteydi. Tanrı'nın, bir insana verebileceği en büyük, en seçkin hediyeydi bu ve Anne, arkadaşını, geri kalan tüm eksiklikleri telafi etmek üzere bu lütfun bahşedildiği örneklerden biri olarak görüyordu.

Mrs. Smith'in dediğine göre, kendisinin tam anlamıyla ruhsal bir çöküntü içinde bulunduğu bir zaman olmuştu. Şimdi, Bath'a ilk geldiği zamanki haliyle mukayese edildiğinde, kendisini bir sakat olarak adlandıramazdı. O sıralarda ise gerçekten acınası bir varlıktı. Çünkü bir de yolculuğu sırasında soğuk almıştı ve pansiyonuna gelir gelmez yine yatağa çakılıp kalmış ve çok büyük ve hiç duramayan acılar altında inlemeye başlamıştı. Üstelik burada tümüyle yabancılar arasında bulunuyordu. Sürekli olarak bir hemşireye ihtiyaç duyuyordu, ne var ki o sırada maddi olanakları, olağanüstü bir masrafı karşılayabilecek durumda değildi. Yine de bu sınavı atlatmış ve bunun kendisine iyi geldiğini içtenlikle söyleyebiliyordu. Kendi kendisini tümüyle iyi ellerde hissetmesi, rahatlığını ve huzurunu arttırmıştı. Görmüş geçirmiş bir kadın olarak hiç kimseden ani ve çıkar gütmeyen bir yakınlık beklemiyordu, fakat hastalığı ev sahibesinin korumacı bir karaktere sahip olduğunu ve onu suiistimal etmeyeceğini ortaya koymuştu. Üstelik talihi bir konuda daha yaver gitmişti, kadının mesleği hemşirelik olan ve işinin olmadığı zamanlarda daima pansiyonunda kalan bir kız kardeşi de vardı ve bu hanım o sıralarda boşta olduğu için kendisine bakabilmişti. Mrs. Smith, «Üstelik o,» diye konuşmuştu, «bana sadece en mükemmel bir biçimde bakmakla kalmadı, aynı zamanda değeri ölçülemeyecek bir dost da oldu. Ellerimi kullanabilecek hale gelir gelmez bana örgü örmeyi öğretti ki, bu, benim için büyük bir eğlence yerine geçti. Ayrıca, beni daima böylesine meşgul görmenize yol açacak ve benim için civardaki çok yoksul birkaç aileye ufak yardımlarda bulunabilme olanağını temin eden iplik keseleri, iğne yastıkları ve benzeri ufak tefek eşyaları yapabilmemi sağladı. Mesleğinden dolayı, elbette aralarında hali vakti yerinde kişilerin de bulunduğu çok geniş bir çevreye sahip ve bu sayede el emeği ürünlerimi satabiliyor. Ayrıca başvuruda bulunma zamanlarını da çok iyi seçiyor. Bilirsiniz, şiddetli acılardan henüz kurtulmuş olanlar veya sağlıklarına yeniden kavuşanlar, başka insanlara karşı daha duyarlı olurlar. Hemşire Rooke de onlarla ne zaman konuşacağını çok iyi biliyor. Çok akıllı, zeki ve sağduyulu bir kadındır o. İnsan tabiatını gözlemleyebileceği bir meslek onunki ve bir arkadaş olarak da son derece sağduyulu ve gözlemci olduğundan bu onu, sadece 'dünyanın en

iyi eğitimini' alıp da kayda değer hiçbir şey bilmeyenlerden katbekat üstün kılıyor. Siz isterseniz bunu, dedikodu olarak adlandırabilirsiniz fakat Hemşire Rooke'nin bana ayıracağı yarım saati olup da bunu, eğlendirici, yararlı ve insanın, hemcinslerini daha iyi tanımasını sağlayacak bir şeyler anlatarak geçirmediği hiçbir zaman olmuyor. Etrafında olup biten şeyleri duymaktan, önemsiz ve budalaca olarak nitelendirilebilecek şeyler hakkında bile bilgi sahibi olmaktan hoşlanıyor insan. Böylesine yapayalnız yaşayan benim gibi biri için, onunla konuşmak, seni temin ederim, bir terapi yerine geçiyor.»

Zevk almaya itiraz etmekten çok uzak olan Anne, «Buna kolaylıkla inanabilirim. Onun sınıfına mensup kadınlar, geniş olanaklara sahipler, bir de şayet zekilerse söyleyecekleri dinlemeye değer. Ne kadar farklı insan karakterlerine tanıklık ediyorlar. Hem sadece çok iyi tahlil edebildikleri o karakterlerin budalalıklarına tanık olmakla da kalmıyor kimi zaman, onları en ilginç veya dokunaklı koşullar altında da gözlemleyebiliyorlar. Kim bilir, ne kadar gayretli, çıkarsız, fedakârca bağlılıklarla, kahramanlık, sabır, tahammül, yani en soylu yanlarımızı ön plana çıkaran zorluk ve özveri örnekleriyle karşı karşıya geliyorlar. Bir hasta odası, kimi zaman ciltler dolusu kitabı dolduracak kadar malzeme içerebilir.

Mrs. Smith, buna biraz daha şüpheyle yaklaşarak «Evet,» dedi, «kimi zaman öyle olabilir. Yine de korkarım ki, verdikleri dersler, çoğu kez senin tarif ettiğin kadar soylu biçimlerde olmuyor. İnsan tabiatı, kriz zamanlarında bazen gerçekten de büyük asalet örnekleri sergileyebilir fakat genellikle bir hasta odasında ortaya çıkan, onun gücü değil zayıflığı oluyor. Onun yüce gönüllülüğü ve tahammülünü değil bencilliği ve sabırsızlığını duyuyor insan. Dünyada gerçek arkadaşlıklara o kadar az rastlanıyor ve ne yazık ki (daha alçak ve titreyen bir sesle devam etti) artık neredeyse iş işten geçene kadar ciddiyetle düşünmeyi unutan o kadar çok insan var.»

Anne, bu duyguların yansıttığı acıyı görebiliyordu. Kocası olması gerektiği şekilde çıkmamış, bu arada kadın da insanlığın, dünyayı, hak ettiğine inandığından daha kötü gözlerle görmesine yol açacak çevrelerine sürüklenmişti. Yine de Mrs. Smith için, geçici

bir ruh hali olmuştu bu. Anlattıklarının etkisinden kolayca sıyrılarak daha farklı bir ses tonuyla ilave etti:

«Dostum Mrs. Rooke'nin şu anda içinde bulunduğu konumda ilgimi çekecek ya da beni bilgilendirecek pek fazla şey yok sanırım. Sadece Marlborough Binaları'ndan Mrs. Wallis'e bakıcılık ediyor. Sadece güzel, budala, pahalı şeylere ve modaya düşkün bir kadın, dolayısıyla da arkadaşımın bana nakledeceği fırfırlar ve dantellerden daha fazla şeyi yok. Yine de Mrs. Wallis'ten yararlanmak istiyorum. Çok parası var ve ona şu anda elimde bulunan bütün pahalı şeyleri satmak niyetindeyim.

Anne, arkadaşının mevcudiyeti Camden Meydanı'nda öğrenilene dek onu birçok defa ziyaret etmişti bile. En sonunda ondan bahsetmek bir zorunluluk halini aldı. Sir Walter, Elizabeth ve Mrs. Clay, bir sabah, Lady Dalrymple tarafından akşam yemeğine davet edildikleri Laura Meydanı'ndan henüz dönmüşlerdi, Anne ise aynı akşamı Westgate Binaları'nda geçirmek üzere söz vermişti. Bu mazeretinden dolayı hiç de üzgün değildi. Zira onların sadece Lady Dalrymple, kötü bir soğuk algınlığı nedeniyle eve kapalı kalmış olduğu ve kendisine böylesine ısrarla kabul ettirilmeye çalışılan bu akrabalıktan faydalanmak için davet edildiklerinden şüphe duymuyordu. Bu nedenden dolayı, kendi adına daveti büyük bir zevkle geri çevirmişti. O akşamı birlikte geçirmek için eski bir okul arkadaşına söz vermişti. Diğerleri, Anne ile ilgili herhangi bir şeye çok da büyük bir ilgi duymazlardı; fakat yine de bu eski okul arkadaşının kim olduğunu öğrenmek için yeterince soru yöneltildi. Ve sonuçta Elizabeth, küçümser bir tavır takınırken Sir Walter ciddileşti:

«Westgate Binaları demek!» diye konuştu. «Miss Anne Elliot'un Westgate Binaları'nda ziyaret ettiği kişi kim olabilir? Bir Mrs. Smith. Mrs. Smith adında bir dul. Peki kocası kimdi? Adları her yerde karşımıza çıkabilecek beş bin Mr. Smith'ten biri? Peki, cazip yanı ne? Yaşlı ve hasta olması. İnan bana Miss Anne Elliot, gerçekten seçkin bir zevkin var! Başka insanları tiksindiren her türlü şey, düşük tabakaya mensup insanlar, sefilce döşenmiş odalar, pis hava, iğrenç ilişkiler size çekici geliyor. Fakat eminim bu yaşlı hanım yarına

kadar bekleyebilir. Hayatının sonu yakın değildir sanırım ve ertesi günü görebilmeyi ümit edebilir. Kaç yaşında? Kırk mı?»

«Hayır, efendim, daha otuz birinde bile değil fakat ben randevumu yarına kadar erteleyebileceğimi hiç sanmıyorum. Çünkü bu, uzun bir süre için, hem ona hem de bana uygun olan tek akşam. Yarın kaplıcalara gidecek, haftanın geri kalanına gelince biliyorsunuz ki, meşgulüz.»

Elizabeth, «Peki Lady Russell, bu arkadaşlık hakkında ne düşünüyor?» diye sordu.

Anne, «O, bunda eleştirilecek hiçbir yan görmüyor,» diye cevap verdi. «Bilakis bunu onaylıyor ve Mrs. Smith'i görmeye gittiğim zaman beni oraya o götürür.»

Sir Walter, «Kaldırımlarının kenarına bir arabanın çekildiğini görünce Westgate Binaları'nda yaşayanlar bir hayli şaşırmış olmalı,» diyerek fikrini belirtti. «Sir Henry Russell'in dul eşinin onu diğerlerinden ayıracak bir arma sahibi olma şerefini taşımıyor gerçi fakat yine de çok güzel bir arabası var ve bu arabanın da bir Miss Elliot'u getirdiği hiç şüphesiz iyi biliniyor olmalı. Westgate Binaları'nda ikâmet eden dul bir Mrs. Smith. Zavallı bir dul, geçimini kıt kanaat sürdürebilen, otuz ve kırk yaşları arasında, dünya üzerindeki bütün insanlar ve isimler arasında, Miss Anne Elliot tarafından arkadaş olarak seçilmiş. İngiltere ve İrlanda'nın soylu sınıfına mensup akrabalara tercih edilen, her gün karşılaşabileceğimiz sıradan bir Mrs. Smith! Mrs. Smith, ne biçim bir ad bu!»

Bütün bunlar konuşulurken orada bulunan Mrs. Clay, tam o sırada odadan çıkmanın iyi olacağını düşünmüştü. Anne'in söyleyebileceği pek çok şey olabilirdi ve durumu onunkinden çok da farklı olmayan *kendi* arkadaşını savunmak için birkaç şey söylemeye de can atıyordu fakat babasına olan şahsi saygısı, bunu yapmasına engel oldu. Hiçbir yanıt vermedi. Mrs. Smith'in, Bath'ta yaşayan, yaşı otuz ile kırk arasında, geçimini güçlükle sağlayan ve asil bir soyadı taşımayan tek dul olmadığını hatırlamayı ona bıraktı.

Anne randevusuna sadık kaldı, diğerleri de aynı şeyi yaptı ve ertesi sabah onların ne kadar eğlenceli bir akşam geçirdiklerini dinledi. Anne, gruptakilerden o akşam orada bulunmayan tek kişiydi; zira Sir Walter ile Elizabeth, sadece kendilerini

tümüyle lady hazretlerinin hizmetine sunmakla yetinmeyip, onun başkalarını da etrafına toplama işinde seve seve yardımcı olmuşlar ve böylece o akşam için hem Lady Russell'i hem de Mr. Elliot'u davet etme zahmetine girmişlerdi. Mr. Elliot, bu nedenden dolayı, o akşam Albay Wallis'in yanından erkenden ayrılmak zorunda kalmış, Lady Russell'in ise onlara katılabilmek için o akşamki bütün randevularını yeniden düzenlemesi gerekmişti. Anne de o akşam olup biten her şeyi Lady Russell'den öğrenebildi. Ona en ilginç gelen Mr. Elliot ile yaşlı dostu arasında adından bir hayli bahsedilmesi, gelememiş olmasına pek hayıflanılması ama aynı zamanda da böyle bir nedenden dolayı onlardan uzak kaldığı için onurlandırılması oldu. Hasta ve para sıkıntısı çeken eski okul arkadaşına yaptığı bu kibar ve müşfik ziyaretler, Mr. Elliot'un bir hayli hoşuna gitmiş gibiydi. Anne'i, ahlakı, tavırları ve zihninin işleyişi açısından gerçekten olağanüstü bir genç kadın, ideal bir insan olarak görüyordu. Öyle ki, onun erdemlerini övme konusunda Lady Russell'le bile yarış içine girmiş gibiydi. Anne, dostundan bu konuda bu kadar çok şey duyup da sağduyu sahibi bir adam tarafından bu denli önemsendiğini öğrendiği zaman aynen Lady Russell'in de kendisinde uyanmasını arzu ettiği birtakım hoş duygulara kapılmaktan kendini alamadı.

Lady Russell, şimdi Mr. Elliot hakkındaki yargısının doğruluğundan tam anlamıyla emindi. Onun, zaman içinde Anne'i elde etmeyi kafasına koyduğu kadar buna layık olduğuna da kanaat getirmişti. Hatta genç adamın dulluğun getirdiği kısıtlamalardan tam anlamıyla serbest kalıp genç kıza açık bir biçimde kur yapabilme özgürlüğüne sahip olacağı haftaları hesaplamaya bile başlamıştı. Anne'e bu konuya yönelik olarak hissettiklerinin yarısından bile bahsetmiyor, sadece bundan sonra olabilecekler konusunda, genç adamdan ona karşı gelebilecek muhtemel bir ilgiye ve bu ilginin gerçek ve karşılıklı olduğu varsayımıyla böylesi bir birleşmenin ne kadar arzu edilir olacağına yönelik küçük imalarda bulunmakla yetiniyordu. Anne bütün bunları dinliyor fakat ona karşı çıkmıyor, sadece gülümsüyor, kızarıyor ve hafifçe başını sallıyordu.

Lady Russell, «Benim bir çöpçatan olmadığımı sen de çok iyi biliyorsun,» diyordu, «insanlar arasında geçebilecek bütün olaylar

ve yapılabilecek hesaplamaların belirsizliğe mahkûm olduğunun fazlasıyla bilincinde olduğum için olamam da... Benim sadece söylemek istediğim, şayet günün birinde Mr. Elliot, sana ilgi gösterir ve sen de bu ilgiyi kabul edersen, birlikte mutlu olma olasılığınızın bir hayli yüksek olduğuna inandığımdır. Herkesin son derece yerinde olacağını düşüneceği fakat aynı zamanda çok da mutlu edecek bir birleşme.»

Anne, «Mr. Elliot, son derece hoş bir erkek ve pek çok bakımdan onun çok üstün olduğunu düşünüyorum, fakat biz, birbirimize uygun değiliz,» dedi.

Lady Russell, bu sözleri duymamış gibi davrandı ve sadece şu karşılığı verdi. «Seni, Kellynch'in gelecekteki hanımefendisi, müstakbel Lady Elliot olarak sevgili annenin yerini doldurduğunu, onun bütün erdemlerine sahip olduğun kadar bütün haklarına ve popülaritesine sahip olduğunu görmenin, benim için ödüllerin en büyüğü yerine geçeceğini itiraf etmeliyim. Sen, annenin görünümüne ve ahlâkına sahipsin ve böyle olduğun için, onun konumuna, adına ve evine sahip olduğunu, onunla aynı yeri idare edip orada kutsandığını ve belki de sadece hak edilen övgü bakımından ona galebe çaldığını görebilirsem! Sevgili Anne, bu, benim yaşımda bir kadının yaşayabileceğinden çok daha büyük bir mutluluk olur.»

Anne kalkıp uzaktaki bir masaya doğru yürüyerek ve onun üzerine eğilip başka bir işle meşgulmüş gibi davranarak bu tablonun kendisinde uyandırdığı duyguları bastırmaya çalıştı. Birkaç dakika boyunca kalbinin ve muhayyilesinin büyülendiğini duyumsadı. Annesinin olduğu kişi olmak, değerli «Lady Elliot» adının, onun benliğinde tekrar dirilmesi, Kellynch'e geri dönüp orayı tekrar yuva olarak, sonsuza kadar kendi yuvası olarak adlandırmak, onun kolay kolay karşı duramayacağı bir mucize olurdu. Lady Russell, başka bir şey söylemedi, işleri oluruna bırakmaktan yana olduğu açıktı. Kısacası inanıyordu ki, şayet Mr. Elliot, o anda orada bulunup da bu sözleri kendisi söyleyebilseydi her şey çözümlenecekti. Kısacası Anne'in inanmadığı şeye inanıyordu o. Ancak bu sözleri kendi adına seslendiren aynı Mr. Elliot imgesi, Anne'in aklını tekrar başına getirmişti. Kellynch'in ve «Lady Elliot» adının bütün cazibesi bir anda solup gitmişti. Onu, hiçbir zaman kabul edemezdi ve sadece

kalbinin bir tek kişi dışındaki bütün erkeklere hâlâ kapalı olmasından ileri gelmiyordu bu durum. Böylesi bir olayın bütün olasılıklarını ciddi bir biçimde düşündüğünde de Mr. Elliot aleyhine karar vermekten kendini alamıyordu.

Tanışmalarının üzerinden bir ay geçtiği halde, onun karakterini tam olarak çözümleyebilmiş olduğundan emin değildi. Sağduyu sahibi ve hoş bir adam olduğundan, güzel konuştuğundan, mantıklı fikirler ortaya attığından, doğru değer yargılarında bulunabilen ve prensip sahibi bir adam olduğundan şüphesi yoktu. Bütün bunlar yeterince açıktı. Neyin doğru olduğunu tam olarak bildiği kesindi. Anne, onun herhangi bir ahlak kuralını açık bir biçimde çiğnediğine de karar veremezdi. Fakat yine de onun karakterine kefil olmaya korkuyordu. Bugününe değilse bile geçmişine güvenemiyordu. Kimi zaman ağzından kaçıveren daha önceki ilişkilerine ait isimler, eski işleri ve uğraşılarına dair imalar geçmişte olduğu kişiye yönelik pek de olumlu olmayan şüphelere yol açıyordu. Onun kötü alışkanlıkları olduğunu, pazar günleri yaptığı yolculukların onun için olağan bir şey olduğunu, hayatının (muhtemelen kısa olmayan) en azından ciddi konulara aldırış etmeyen bir döneminin olduğunu görebiliyordu. Şimdi çok farklı düşünüyor olsa bile zeki, ihtiyatlı bir adamın gerçek duygularına, sağlam bir karakterin değerini takdir edecek olgunlaşmış olduğuna kefil olunabilir miydi? Hayatında yeni ve daha temiz bir sayfa açtığından yüzde yüz emin olunabilir miydi?

Mr. Elliot, mantıklı, ihtiyatlı, kibar ve görgülüydü. Fakat açık değildi. Hiçbir zaman ani bir duygu patlaması yaşamıyor, başkalarının iyiliği ya da kötülüğü karşısında herhangi bir sevinç ya da öfke belirtisi ortaya koymuyordu. Anne'in gözünde, çok belirgin bir kusurdu bu. İlk izlenimlerini silemiyordu. O, dürüst, açık kalpli ve gayretli karakterlere başka her şeyden daha çok önem verirdi. Sıcaklık ve heyecan onun sakin yapısını esir ederdi. Kimi zaman ihtiyatsız davranabilen, umursamazca veya düşüncesizce bir şey söyleyip yapabilenlerin içtenliğine, daima soğukkanlılığını muhafaza edebilen, dili hiçbir zaman sürçmeyenlerinkinden çok daha fazla güvenilebileceğini hissederdi.

Mr. Elliot, genellikle herkese karşı aynı ölçüde sempatikti. Sir

Walter'in evindeki karakterlerin çeşitliliğine rağmen hepsinin hoşuna gitmeyi başarıyordu. Her şeye fazla rahat tahammül gösteriyor, herkesle fazla iyi geçiniyordu. Anne'e karşı, Mrs. Clay hakkında bir nebze açık bir biçimde konuşmuş, kadının neyin peşinde olduğunu tam olarak görebiliyormuş gibi davranmış, hatta onu hakir görmüştü; yine de Mrs. Clay de onu herkes kadar sevimli buluyordu.

Lady Russell ise onda, genç arkadaşının gördüğünden daha azını ya da daha fazlasını görüyor, onda güvensizlik uyandıracak hiçbir şey bulamıyordu. Mr. Elliot'tan daha olması gerektiği gibi olan bir başka erkeği daha hayal edemiyor, onu gelecek sonbaharda Kellynch Kilisesi'nde, Sevgili Anne ile hayatını birleştirirken görme ümidinden daha mutluluk verici bir duygu düşünemiyordu.

ALTINCI BÖLÜM

Şubat başlarıydı ve Anne, bir aydır Bath'ta bulunuyor, Uppercross ve Lyme'den gelecek haberleri büyük bir heyecanla bekliyordu. Mary'nin bildirdiklerinden daha fazlasını öğrenmek istiyordu. Zaten en son haber alışının üzerinden üç hafta geçmişti. Bütün bildiği, Henrietta'nın tekrar evinde olduğu ve Louisa'nın hızla iyileştiği düşünülmesine rağmen hâlâ Lyme'de bulunduğuydu. Anne'in bir akşam bütün bunları hayli dikkatli bir biçimde düşündüğü sırada ona, Mary'nin her zamankinden daha kalın olan mektubu getirildi. Mektup, duyduğu sevinci ve şaşkınlığı daha da arttıracak bir biçimde Amiral ve Mrs. Croft'un iltifatları ve iyi dileklerini de barındırıyordu.

Croft'lar, Bath'taydılar demek! Bu, onun fazlasıyla ilgisini çekmişti. Bu insanlara içten bir sevgi ve bağlılık duymaktaydı.

Sir Walter, «Nedir bu?» diye bağırdı, «Croft'lar Bath'a mı gelmişler? Kellynch'i kiralayan Croft'lar mı bunlar? Sana ne getirmişler?»

«Uppercross'taki kulübeden bir mektup, efendim.»

«Bu mektuplar, çok geçerli birer pasaport oluyorlar ve her yere girilmesini sağlıyorlar. Yine de ne olursa olsun, Mr. Croft'u ziyaret etmeliyim. Kiracıma bu kadarını borçlu olduğumu biliyorum.»

Anne daha fazla dinleyemedi. Zavallı amiralin karakterinin nasıl da akıldan çıkmış olduğunu onlara söyleyemezdi bile. Bütün dikkatini birkaç gün öncesini anlatarak başlayan mektuba vermişti.

1 Şubat,

Sevgili Anne,

Uzun süren sessizliğimden ötürü senden özür dileyecek değilim. Çünkü Bath gibi bir yerde insanların mektuplara ne kadar az önem verdiklerini biliyorum. Orada, senin de gayet iyi bildiğin gibi yazmaya değecek çok az şeyin bulunduğu Uppercross'u aklına bile getirmeyecek kadar mutlu olmalısın. Çok kasvetli bir Noel geçirdik. Mr. ve Mrs. Musgrove, bir tane bile yemek daveti vermediler. Hayter'leri dikkate almıyorum. Yine de tatiller, eninde sonunda bitiyor. Hiçbir çocuğun tatilinin bu kadar uzun sürmediğine inanıyorum. Benim için sürmediği kesin. Malikâne, dün, küçük Harville'lerin dışında tamamen boşaldı; fakat onların hiçbir zaman evlerine dönmediklerini duyunca şaşıracaksın. Mrs. Harville, onlardan bu kadar uzun süre ayrı kalabildiğine göre çok tuhaf bir anne olsa gerek. Bunu anlamıyorum. Benim fikrime göre hiç de sevimli çocuklar değiller; fakat Mrs. Musgrove, onlardan çok hoşlanmış görünüyor, kendi torunlarından bile daha fazla belki. Burada havaların çok korkunç olduğu zamanlar oldu. Havaların kötü olduğu Bath'ta hissedilmiyor olabilir, o kadar güzel kaldırımlarınız var ki; fakat taşrada bunun önemi büyük. Ocağın ikinci haftasından beri hiçbir canlı varlık kapımı çalmadı, ziyaretlerini artık sıcak karşılanamayacak kadar sıklaştıran Charles Hayter dışında. Aramızda kalsın, zavallı Henrietta'nın da Lyme'de Louisa kadar uzun kalmaması çok yazık. Bu şekilde Charles Hayter, onun yolundan biraz olsun çekilmiş olurdu. Araba bugün gitti, Louisa ile Harville'leri getirecek. Yine de bir sonraki güne kadar onlara yemeğe davetli değiliz, Mrs. Musgrove, yolculuğun onu yormuş olmasından o kadar korkuyor ki, ama ona gösterilecek olan ihtimam dikkate alındığında bu, pek olası değil ve orada yarın akşam yemek yemek benim için çok daha uygun olurdu. Mr. Elliot'u, bu kadar hoş bulduğuna sevindim, keşke ben de onunla tanışabilseydim, fakat her zamanki şanssızlığım. Ne zaman güzel bir şeyler olsa, ben daima olayın dışında kalıyorum; ailede her şeyi hep en son ben öğreniyorum. Mrs. Clay,

ne kadar uzun bir zamandır Elizabeth'in yanında kalıyor! Artık gitmeye niyeti yok mu? Fakat belki de o odayı boşaltsa bile biz davet edilmezdik. Bu konuda ne düşündüğünü bana haber ver. Çocuklarımın davet edilmelerini beklemiyorum, biliyorsun. Onları, pekâlâ da bir ay veya altı haftalığına Malikâne'ye bırakabilirim. Biraz önce Croft'ların Bath'a gitmek üzere olduklarını duydum, amiralin gutu olduğunu düşünüyorlar. Charles, bunu tamamıyla tesadüf eseri öğrenmiş. Bana haber verme veya yollayabileceğim bir şeyi götürme nezaketini göstermediler. Komşu olarak pek bir işe yaradıklarını düşünmüyorum. Onları hemen hemen hiç görmüyoruz ki... Bu, gerçekten de son derece büyük bir medeniyetsizlik örneği. Charles de benimle birlikte sana sevgilerini yolluyor ve her şeyin yolunda gitmesini diliyor. En iyi dileklerimle,

Mary M.

Hiç de iyi olmadığımı söyleyeceğim için üzgünüm; Jemima da biraz önce bana kasabın dediğine göre ortalıkta anjin salgınının kol gezdiğini söyledi. Korkarım, ben de yakalanacağım ve bilirsin benim anjinlerim herkesinkinden daha şiddetli geçer.

(Mektubun sonradan eklenen sayfalarla birlikte zarfa konulan ilk bölümü böyle son buluyordu.)

Louisa'nın yolculuğa nasıl tahammül ettiğine dair sana haber verebilirim diye mektubumu sonlandırmamıştım ki, şimdi buna son derece memnunum çünkü ekleyeceğim pek çok şey var. Öncelikle dün, Mrs. Croft'tan bir mesaj aldım, eğer sana ulaştırmak istediğim bir şey varsa, emrimde olduğunu söylüyordu. Bana yazılmış, çok nazik ve içten bir mesajdı, tam olması gerektiği gibi. İşte bu yüzden mektubumu istediğim kadar uzun tutabileceğim. Amiral pek iyi görünmüyor ve Bath'ın ona iyi gelmesini, istediği bütün iyilikleri ona vermesini içtenlikle ümit ediyorum. Geri döndükleri zaman gerçekten çok sevineceğim. Yakın çevremiz bu kadar güzel ve sevimli bir aileyi kaybetmemeli. Şimdi sıra Louisa'da. Sana bir hayli şaşıracağın bir haber vereceğim. O ve Harville'ler, salı günü sağ salim geldiler ve akşam biz de onun nasıl olduğunu sormak için

gittiğimizde Yüzbaşı Benwick'in onlarla birlikte gelmediğini görerek epey şaşırdık, çünkü o da Harville'ler ile beraber davet edilmişti. Peki, bunun nedeni ne dersin? Neden, tamı tamına, onun Louisa'ya âşık olması ve Mr. Musgrove'den bir yanıt alana kadar Uppercross'a gelmek istememesiymiş. Çünkü Louisa, gelmeden önce o ve Yüzbaşı Benwick, aralarında her şeyi konuşup anlaşmışlar ve Benwick, Mr. Musgrove'ye, Yüzbaşı Harville aracılığıyla bir mektup göndermiş. Şerefim üzerine yemin ederim, hepsi de doğru. Sen şaşırmadın mı buna? Eğer bunun küçük bir işaretini fark ettiysen çok şaşıracağım çünkü ben kesinlikle etmedim. Mrs. Musgrove, bu meseleden kendisinin habersiz oluşunu sessizce protesto etti. Yine de hepimiz çok memnun olduk; çünkü her ne kadar Yüzbaşı Wentworth ile evlenmek kadar parlak bir izdivaç olmayacaksa da Charles Hayter'den binlerce kere daha iyidir. Mr. Musgrove de rızasını bildiren bir mektup yazdı ve Yüzbaşı Benwick'in bugün gelmesi bekleniyor. Mrs. Harville, kocasının hâlâ zavallı kız kardeşinin acısını hissettiğini söylüyor fakat yine de ikisi de Louisa'yı çok seviyorlar. Gerçekten de Mrs. Harville de, ben de, Louisa'yı, ona hemşirelik yaptıktan sonra daha çok sevmeye başladığımızda hemfikiriz. Charles, Yüzbaşı Wentworth'un bu duruma ne diyeceğini merak ediyor fakat hatırlarsan ben, onun Louisa'ya çok fazla bağlandığını sanmadığımı söylemiştim; böyle bir şeye kesinlikle bir an olsun inanmamıştım. Böylece, Yüzbaşı Benwick'in, senin hayranlarından biri olduğu hikâyesinin de sonu gelmiş oldu. Charles'in böyle bir şeyi nasıl aklından geçirebildiğini hiçbir zaman anlayamayacağım. Şimdi daha mutlu olacağını ümit ediyorum. Louisa Musgrove için çok da parlak bir evlilik olmayacağı kesin; fakat ne olursa olsun, Hayter'lerden biriyle evlenmekten milyon kat daha iyidir.

Mary, kız kardeşinin herhangi bir biçimde bu habere hazırlıklı olmasından boşu boşuna korkmuştu. Zira Anne, hayatı boyunca hiç bu kadar şaşırdığını hatırlamıyordu. Yüzbaşı Benwick ve Louisa Musgrove! İnanılamayacak kadar harika bir haberdi bu ve Anne'in odada kalmayı sürdürebilmesi, sükûnetini muhafaza edebilmesi ve sorulan soruları olağan bir tavırla yanıtlayabilmesi için bir hayli

çaba harcaması gerekti. Neyse ki çok fazla soru sorulmadı. Sir Walter, Croft'ların dört atın çektiği bir arabayla gelip gelmediklerini ve tutacakları evin, Bath'ın, Miss Elliot ile kendisinin ziyaret etmeleri uygun düşebilecek bir semtinde olup olmayacağını merak ediyordu; fakat bunun ötesinde çok az merak gösterildi.

Elizabeth, «Mary nasıl?» diye sordu. Ve bir yanıt beklemeksizin ilave etti: «Ve Tanrı aşkına Croft'ları Bath'a getiren ne acaba?»

«Amiral yüzünden gelmişler. Gutu olduğu düşünülüyormuş.»

Sir Walter, «Gut ve dermansızlık!» dedi, «zavallı ihtiyar beyefendi.»

Elizabeth, «Burada hiç tanıdıkları var mıymış,» diye sordu.

«Bilmiyorum; fakat amiralin yaşı ve mesleğini dikkate alırsak böyle bir yerde çok fazla tanıdıkları olabileceğini sanmıyorum.»

Sir Walter, sakin bir tavırla, «Öyle sanıyorum ki,» dedi, «Amiral Croft, Bath'ta en çok Kellynch Hall'un kiracısı olarak tanınıyordur. Elizabeth, onu ve karısını Laura Meydanı'nda takdim edebilir miyiz?»

«Hayır, sanmam. Lady Dalrymple'nin kuzenleri olarak, onları kendilerinin onaylamayacağı insanlarla tanıştırarak müşkül durumda bırakmamamız gerekir. Akraba olmasaydık, bir önemi bulunmazdı; fakat kuzenleri olarak bir teklifte bulunmakta titiz davranmamız gerekir. Bırakalım, Croft'lar, kendi seviyelerinden bir çevre edinsinler. Buralarda dolaşan çok sayıda tuhaf görünüşlü adam var. Bana, onların denizci oldukları söylendi. Croft'lar, onlarla daha iyi anlaşacaklardır!»

Sir Walter ile Elizabeth'in, mektuba gösterdikleri ilgi bundan ibaretti. Mrs. Clay, Mrs. Charles Musgrove ile küçük oğullarının nasıl olduklarını sorarak kendi adına daha kibar bir ilgi gösterdikten sonra, Anne özgürlüğüne kavuştu.

Kendini odasına atarak durumu anlayabilmeye çalıştı. Varsın Charles, Yüzbaşı Wentworth'un neler hissedeceğini merak edip dursun. Belki de o, aradan çekilmiş, Louisa'dan vazgeçmiş, onu sevmediğini anlamıştı. İhanet veya laubalilik fikrine veya o ve arkadaşı arasında kötüye kullanma demek olabilecek herhangi bir şeye tahammül edemezdi. Onlarınki gibi bir dostluğun bu şekilde adaletsiz bir biçimde son bulmuş olmasına katlanamazdı.

Yüzbaşı Benwick ve Louisa Musgrove! Neşeli, coşkulu, şen konuşan Louisa Musgrove ile karamsar, düşünceli, duygusal, okumaya düşkün Yüzbaşı Benwick, dünya üzerinde birbirlerine uyum sağlayabilecek en son kişilerdi. Düşünce yapıları birbirinden o kadar farklıydı ki! Aralarındaki çekim, nereden ileri gelmişti acaba? Çok geçmeden bu sorunun cevabı, kendi kendine ortaya çıkacaktı, durum bundan ibaretti! Haftalarca beraber bulunmuşlar, aynı küçük aile ortamında yaşamışlardı. Henrietta'nın da gidişinden sonra, arkadaşlık adına neredeyse tamamen birbirlerine bağımlı hale gelmiş olmalıydılar ve hastalığından yeni yeni iyileşmekte olan Louisa, duygusal ve kolayca etkilenmeye müsait bir durumdaydı. Yüzbaşı Benwick'in acısı da avutulamayacak gibi değildi anlaşılan. Yalnız bir nokta vardı ki, Anne, daha önce de kuşkulanmaktan kendini alamamıştı. Olayların mevcut gidişatını dikkate alarak bir konuda Mary ile aynı sonuca varamıyor, genç adamın bir ara ona karşı bir şeyler hissetmeye başlamış olduğunu seziyordu. Yine de bundan Mary'nin düşünebileceği şekilde, gururunu okşayacak bir anlam çıkarıyor değildi. Zira belli bir çekiciliğe sahip, onu dinleyen ve onun için bir şeyler hissediyormuş gibi görünen her genç kadının Yüzbaşı Benwick'ten aynı karşılığı alacağına inanıyordu. Zira yüzbaşı duygulu bir kalbe sahipti ve birilerini sevmek zorundaydı.

Anne, genç çiftin mutlu olmamaları için bir sebep göremiyordu. Louisa donanmaya ve denizciliğe karşı bir hayli ilgi duymaya başlamıştı, zaman içinde de birbirlerine daha çok benzeyeceklerdi. Yüzbaşı biraz daha neşeli bir karaktere sahip olacak, Louisa da Scott ve Byron'un büyük hayranlarından biri olmayı öğrenecekti. Louisa'nın, edebi zevk sahibi ve derin duygulara düşkün bir kadına dönüşmesi fikri eğlenceliydi fakat Anne böyle olduğundan kuşku duymuyordu. O gün Lyme'de, Cobb'dan düşüşü onun sağlığını, sinirlerini, cesaretini, karakterini yaşamının sonuna kadar etkilemiş olduğu gibi öyle görünüyordu ki, kaderini de etkilemişti.

Buradan çıkan sonuç şuydu: Yüzbaşı Wentworth'un erdemlerinin bilincine varmış bir kadının yine de bir başka erkeği tercih etmesi mümkün olabilirdi. Aralarındaki sona ermiş olan yakınlığın üzerinde fazlaca durmaya değmezdi. Yüzbaşı Wentworth de bir arkadaşını yitirmiş değilse, ortada üzülecek bir şey kesinlikle yoktu.

Hayır, Yüzbaşı Wentworth'un herhangi bir kimseye karşı bağının olmadığını, özgür olduğunu düşündükçe, Anne'in kalp atışlarını hızlandıran, yanaklarını pembeleştiren duygu üzüntü değildi. Anne, derinlemesine araştırmaya utandığı birtakım şeyler hissediyordu. Bu sevinçti, şuursuzca sevinç!

Croft'ları görmek için can atıyordu fakat görüşme gerçekleştiği zaman bu haberin söylentilerinin henüz kulaklarına gitmemiş olduğu ortaya çıktı. Bir nezaket ziyareti yapıldı ve bu ziyaret iade edildi. Louisa Musgrove ve Yüzbaşı Benwick'ten söz edildiyse de bu, fazla ilgi uyandırmadı.

Croft'lar Gay Sokağı'ndaki bir pansiyona yerleşmişlerdi ki bu, Sir Walter'i bir hayli memnun etti. Bu tanışıklıktan zerre kadar utanç duyuyor değildi. Aslında sürekli olarak amirali düşünüyor ve ondan bahsediyordu hem de amiralin kendisini düşündüğünden ve bahsettiğinden daha fazla.

Croft'lar, Bath'ta arzu ettikleri kadar çok insan tanıyorlar ve Elliot'larla olan ilişkilerini de sadece formalite icabı sürdürüyor ve çok büyük olasılıkla da bundan hiç keyif almıyorlardı. Taşradan karı-koca sürekli beraber bulunmak biçimindeki âdetlerini de beraberlerinde getirmişlerdi. Amirale gutuna yenik düşmemek için bol bol yürümesi tavsiye edilmişti. Mrs. Croft da görünüşe göre, onunla geri kalan her şeyi olduğu gibi bu yürüyüşleri de paylaşmaktaydı. Anne, nereye gitse onları görüyordu. Lady Russell, hemen hemen her sabah, onu arabasıyla almaya geliyor ve Anne de onları hiçbir zaman aklından çıkaramıyor ve sürekli görmekten de geri kalmıyordu. Karı-kocanın birbirlerine karşı olan duygularını bildiği için de bu pek hoş mutluluk tablosu karşısında etkilenmekten geri kalmıyordu. Onları, elinden geldiğince inceliyor, beraber mutluluk içinde yürüdükleri sırada nelerden bahsediyor olabileceklerini hayal ediyor ve eski bir dosta rastladıkları zaman, amiralin o kişinin elini içtenlikle sıktığını görünce o da aynı derecede sevinç duyuyordu. Mrs. Croft'un etrafındaki subaylardan hiç de geri kalmayan, zekice konuşmaları eşliğinde, donanma mensuplarından küçük bir grup oluşturarak sürdürdükleri sohbetlerdeki canlılıklarını gözlemliyordu.

Anne, Lady Russell'e sık sık yalnız başına yürüyüşe çıkamayacak kadar bağımlıydı. Fakat bir sabah, bunun için fırsat çıkmış, Croft'ların gelişinden bir hafta ya da on gün sonra şehrin aşağı bir kesiminde dostunu arabasıyla beraber bırakıp Camden Meydanı'na yalnız başına dönmek, onun için yapılacak en uygun şey olmuştu ve Milsom Caddesi'nde yürürken büyük bir şans eseri, amiral ile karşılaşmıştı. Amiral, tek başınaydı, bir matbaacı dükkânının vitrininin önünde ellerini arkasında kavuşturmuş, büyük bir dikkatle teşhir edilen bir baskıyı inceliyordu. Anne, görünmeden onun yanından geçebilirdi hatta onun dikkatini çekebilmek için yaşlı adamın koluna dokunmak zorunda kalmıştı. Yine de amiral, Anne'i görüp tanıyınca her zamanki içtenliği ve iyi niyetiyle ona tepki verdi. «Aa, siz miydiniz? Teşekkürler, teşekkürler. Bana karşı çok dostça davranıyorsunuz. Gördüğünüz gibi, burada durmuş bu tabloyu inceliyordum. Durup da bakmaksızın bu dükkânın önünden geçtiğim hiç olmuyor. Fakat nedir bu, sandal gibi bir şeyle? Siz de bakın. Böyle bir şeyi hiç görmüş müydünüz? Şu ressamlar çok tuhaf kimseler olsalar gerek, herhangi bir kişinin bunun gibi şekilsiz, küçük, eski bir sandala binip yaşamlarını tehlikeye atabileceklerini düşünebiliyorlar. Ama yine de bakın, iki beyefendi, o ceviz kabuğu gibi teknede rahat rahat durup her an alabora olabileceklerini düşünmeksizin kayaları ve dağları seyrediyorlar. O teknenin nerede inşa edildiğini çok merak ediyorum! (Candan bir kahkaha atarak) Ben onun içinde bir havuza bile açılmaya cesaret edemem. Neyse, (Vitrine arkasını dönerek) şimdi siz nereye gidiyordunuz? Sizi bir yere götürebilir miyim ya da sizinle yürüyebilir miyim? Sizin için yapabileceğim bir şey var mı?»

«Teşekkür ederim, yok, bana evlerimize kadar olan kısacık yolda benimle beraber yürüme zevkini bağışlamanız dışında. Eve dönüyordum.»

«Elbette yaparım, seve seve, daha uzağa bile gidebilirim. Evet, evet, sizinle şöyle samimi bir yürüyüş yapacağız birlikte; hem de yürürken size anlatacaklarım var. Tamam, koluma girin, işte böyle; aksi halde, yanımda bir kadın olmaksızın rahat edemiyorum. Tanrım! Ne sandal ama!» Yürümeye başlamadan önce vitrindeki resme son bir defa baktı.

«Bana söyleyecek bir şeyleriniz olduğunu söylemiştiniz, efendim?» «Evet, öyle. Birazdan. Bakın bir dost geliyor, Yüzbaşı Brigden; yine de geçerken ona şöyle bir 'Nasılsınız?' diyeceğim sadece. Durmayacağım. 'Nasılsınız?' Brigden, yanımda karımdan başka birini görünce şaşırdı. O, zavallıcık, bacağı yüzünden eve çakılıp kaldı. Topuklarından birinde tam üç şilin büyüklüğünde bir kabarcık çıktı. Karşı kaldırıma bakarsanız, Amiral Brand'ın erkek kardeşiyle beraber gelmekte olduğunu göreceksiniz. Aşağılık adamlardır her ikisi de. Yolun bizim olan tarafımızda yürümediklerine memnunum. Sophy, onlara tahammül bile edemiyor. Bir defasında, bana pis bir oyun oynamışlardı. En iyi adamlarımdan birkaçını kandırıp almışlardı. Bunun bütün hikâyesini size başka bir zaman anlatırım. İşte yaşlı Sir Archibald Drew ile torunu geliyor. Bakın, bizi gördüler. Sir Archibald, size eliyle öpücük yolluyor, sizi karım zannetti. Ah! Yaşlı genç adam, huzura pek erken kavuştu. Zavallı yaşlı Sir Archibald. Bath'tan hoşlanıyor musunuz, Miss Elliot? Bizim için çok uygun bir yer. Sürekli eski arkadaşlarımızdan bazılarıyla karşılaşıyoruz, sokaklar her sabah onlarla dolup taşıyor. Onlarla mutlaka bol bol gevezelik ediyoruz, sonra da hepsinden uzaklaşıp kendimizi pansiyonumuza kapatıyoruz, koltuklarımıza yerleşiyor ve Kellynch'te olduğu gibi ya da daha doğrusu North Yarmouth'ta olduğumuz gibi rahatımıza bakıyoruz. Size burada kaldığımız pansiyondan da hoşlanmadığımızı söyleyemem çünkü bize Kuzey Yarmouth'taki ilk zamanlarımızı hatırlatıyor. Dolaplardan birinin içinden tıpkı aynı şekilde bir rüzgâr esiyor.»

Biraz daha ilerledikten sonra, Anne, ona söylemesi gereken şeylerin neler olduğunu bir kez daha sordu. Milsom Sokağı'ndan çıktıkları zaman, merakının tamamıyla giderilmiş olacağını ümit ediyordu, fakat yine de biraz daha beklemesi gerekti çünkü amiral, daha sessiz ve sakin Belmont'a varana kadar hiçbir şey anlatmamayı kafasına koymuştu. Ve Anne de Mrs. Croft olmadığına göre onun isteğine uymak zorunda kaldı. Belmont'a doğru bir hayli tırmanmışlardı ki, amiral anlatmaya başladı:

«Neyse, birazdan söyleyeceğim şeyler sizi şaşırtacak fakat her şeyden önce bana hakkında konuşacağım genç hanımın adını söylemelisiniz. O genç hanımın kim olduğunu biliyorsunuz, hani

hepimiz sağlık durumunu çok merak etmiştik. Başına bu talihsiz olayın gelmiş olduğu Miss Musgrove. Onun ilk adını. Ben ilk adını hep unutuyorum.»

Anne, her şeyi bu kadar hızlı anlamış görünmeye hep utanırdı fakat şimdi hiç çekinmeksizin Louisa adını söyleyebildi.

«Evet, evet, Miss Louisa Musgrove, adı buydu. Keşke bütün genç hanımlar bu kadar çok sayıda değişik adlar taşımasalar. Hepsinin adları Sophy ya da buna benzer bir şeyler olsa, hiçbir zaman unutmazdım. Neyse, biz hepimiz düşünüyorduk ki, siz de biliyorsunuz, bu Miss Louisa, Frederick ile evlenecekti. Frederick, haftalar boyunca ona kur yaptı. Şaşılacak tek şey Lyme'deki olay vuku bulana kadar neyi bekliyor oluşlarıydı. Ondan sonra da kızcağız kendini toparlayana kadar beklemek zorunda kalışları yeterince açık. Fakat ona rağmen bütün olayların gidişatında tuhaf bir şeyler var. Frederick, Lyme'de kalmak yerine Plymouth'a gitti, ondan sonra da Edward'ı görmeye. Biz Minehead'dan döndüğümüz zaman, o Edward'ı görmeye gitmişti bile ve o zamandan beri de orada. Kasım ayından bu yana kendisinin yüzünü görmüyoruz. Sophy bile bunu anlayamıyor. Fakat şimdi işlerin en fazla tuhaflaştığı nokta; bu genç hanım, aynı Miss Musgrove, Frederick ile evlenmek yerine James Benwick ile evleniyor. James Benwick'i tanıyorsunuz.»

«Biraz. Yüzbaşı Benwick'i biraz tanıyorum.»

«Neyse, onunla evleniyor. Daha doğrusu çoktan evlenmişlerdir belki de çünkü ben, beklemeleri için bir sebep görmüyorum.»

Anne, «Yüzbaşı Benwick'in çok hoş bir genç adam olduğunu düşünüyorum. Duyduğuma göre karakteri de mükemmelmiş,» dedi.

«Evet, evet, James Benwick aleyhine söylenen tek bir şey yok. Doğru, sadece bir yüzbaşı henüz ve ancak geçen yaz terfi etti, üstelik bu meslekte yükselmek için bu zamanlar hiç de uygun değil fakat başka bir kusurunu bilmiyorum. İyi kalpli, kusursuz bir genç adam, sizi temin ederim, aynı zaman da çok çalışkan, gayretkeş bir subay. Fakat belki de o yumuşak tavırları yanlış değerlendirilmesine yol açtığı için siz öyle düşünmüyorsunuzdur.»

«Bu konuda gerçekten yanılıyorsunuz, efendim. Yüzbaşı Benwick'in tavırlarında hiçbir zaman bir cansızlık belirtisi görme-

dim. Bilakis, çok hoş tavırları olduğunu düşündüm ve herkesin de öyle düşüneceği hakkında size garati verebilirim.»

«Evet, evet, hanımlar her zaman en iyi yargıçlardır. Fakat yine de James Benwick biraz fazla ağır benim için ve taraf tutuyor olabiliriz belki ama Sophy de ben de Frederick'in tavırlarının onunkilerden daha iyi olduğunu düşünmekten kendimizi alamıyoruz. Frederick'te, bizim zevkimize daha çok hitap eden bir taraf var.»

Anne, güç durumda kalmıştı. Sadece canlılık ile kibarlığın birbiriyle bağdaşamadıkları biçimindeki yaygın kanıya karşı çıkmayı amaçlamıştı. Yüzbaşı Benwick'in karakteri ve tavırlarının başkalarınınkinden üstün olduğunu söylemeye çalışmamıştı ve biraz tereddüt ettikten sonra söze başladı: «Ben, iki arkadaşı mukayese etmek istememiştim.» Fakat Amiral, onun sözünü kesti.

«Ve söylenenler harfiyen doğru. Sadece bir dedikodudan ibaret değil. Bunu, Frederick'in kendisinden duyduk. Kız kardeşi, dün, ondan bir mektup aldı, mektup bize her şeyi anlatıyordu. Kendisi de haberi, Harville'nin Uppercross'tan yazdığı bir mektuptan öğrenmiş. Sanıyorum şimdi hepsi de Uppercross'talar.»

Bu, Anne'in karşı koyamayacağı bir fırsattı. Bu yüzden de «Umarım ki amiral, umarım ki, Yüzbaşı Wentworth'un mektubu yazış tarzında, sizi ve Mrs. Croft'u bilhassa tedirgin edecek herhangi bir şey bulunmuyordur. Geçen sonbahar sanki kendisiyle Louisa Musgrove arasında bir gönül bağı varmış gibi görünüyordu fakat umarım bu bağın, aynı anda her iki taraf için de herhangi bir sorun çıkmaksızın sona erdiği anlaşılabiliyordur. Umarım bu mektup, suiistimal edilmiş bir adamın içinde bulunduğu ruh halini yansıtmıyordur.»

«Hayır, katiyen. Başından sonuna kadar hiçbir satırında bir öfke veya sızlanma ifadesi yer almıyordu.»

Anne, gülümsediğini belli etmemek için başını eğdi.

«Hayır, hayır; Frederick şikâyet edecek veya sızlanacak bir erkek değildir; böyle bir şey yapmayacak kadar güçlüdür. Şayet kız, bir başka erkekten daha çok hoşlanıyorsa, en uygunu, onunla beraber olmasıdır.»

«Kesinlikle. Fakat benim kastettiğim şey, ümit ediyorum ki, Yüzbaşı Wentworth'un yazış tarzında size kendini arkadaşı tarafından

suiistimal edilmiş bir erkek olarak gördüğünü düşündürecek bir şeyler yoktur. Bilirsiniz, böyle şeyler açıkça söylenmez fakat satır aralarında göze çarpar. Onunla Yüzbaşı Benwick arasında yıllardır varlığını sürdürmekte olan böylesi bir dostluk, bu türden bir olay tarafından sona ererse hatta yara bile alırsa çok üzülürüm.»

«Evet, evet sizi anlıyorum. Fakat mektupta bu tarzda hiçbir şey yoktu. Benwick'e karşı en küçük bir hakaret ifadesi bulunmuyordu. Hatta 'Buna şaşırdım. Şaşkınlık duymak için haklı nedenlerim var' bile demiyordu. Hayır, mektubun yazılış tarzından şu Miss (neydi adı?) kendisi için düşündüğüne dair en küçük bir tahminde bulunamazsınız. En içten bir biçimde birlikte mutlu olmalarını diliyor ki, sanırım bu da hayal kırıklığına uğramış bir adamın benimseyebileceği bir üslup olmasa gerek.»

Anne, amiralin aktarmak istediği görüşe pek katılmıyordu fakat daha fazla soruşturma yapmakta ısrar etmek faydasız olacaktı. Bu yüzden de bilindik yorumlarda bulunmakla veya sessizce dinlemekle yetindi ki, bu da tam amiralin arzu ettiği şeydi.

Sonunda, «Zavallı Frederick,» dedi. «Şimdi bir başkasıyla her şeye yeni baştan başlamak zorunda. Bence mutlaka onu Bath'a getirmeliyiz. Sophia ona mektup yazmalı ve Bath'a gelmesi için yalvarmalı. Burada birçok güzel, genç kız bulunduğuna eminim. Diğer Miss Musgrove için tekrar Uppercross'a gitmesinin bir yararı olacağını sanmıyorum, öğrendiğime göre kuzeni olan genç bir rahiple sözü kesilmiş. Siz de onu, Bath'a getirmeye çalışmamızın daha iyi olacağını düşünmüyor musunuz?»

YEDİNCİ BÖLÜM

Amiral Croft, Anne ile bu yürüyüşü yaptığı ve Yüzbaşı Wentworth'u Bath'a getirmeye yönelik dileğini açıkladığı esnada Yüzbaşı Wentworth oraya gelmek üzere yola çıkmıştı bile. Mrs. Croft'un mektup yazmasından önce oraya ulaştı ve Anne yaptığı bir dahaki yürüyüşte ona rastladı.

Mr. Elliot, iki kuzin ile Mrs. Clay'e eşlik ediyordu. Milsom Caddesi'ndeydiler. Çok şiddetli olmasa da yağmur yağmaya başlamıştı

ama bu kadarı bile kadınların sığınacak bir yer aramayı istemeleri ve diğer Miss Elliot'un biraz uzakta beklediği görülmekte olan Lady Dalrymple'nin arabasıyla eve götürülme avantajından faydalanmayı arzu etmesi için yeterli oldu. Bu yüzden, o, Anne ve Mrs. Clay, Molland'ın Yeri'ne doğru yönelirken, Mr. Elliot, Lady Dalrymple'nin yanına giderek ondan yardım istedi. Biraz sonra hanımların yanına dönerken yüzü gülüyordu. Lady Dalrymple, onları eve götürmekten büyük mutluluk duyacağını söylemiş ve birkaç dakikaya kadar onları almaya geliyordu.

Lady hazretlerinin arabası, üstü körüklü, dört kişilik bir faytondu ve dörtten fazla sayıda yolcuyu rahat ettiremeyecek kadar küçüktü. Miss Carteret de annesiyle beraber bulunuyordu, dolayısıyla Camden Meydanı'nın üç hanımının tamamı için yer bulunmasını beklemek mantıksızlık olacaktı. Arabaya alınacak hanımın büyük Miss Elliot olacağına şüphe yoktu. Şayet biri yağmur altında ıslanacaksa bu kişi o olamazdı fakat yine de nezaket icabı ikisi arasında bir anlaşmaya varılması birkaç dakika sürdü. Yağmur hafifti, Anne de Mr. Elliot ile beraber yürüme tercihinde samimiydi. Fakat aynı zamanda yağmur Mrs. Clay için de bir önem taşımıyordu. Yağmur damlaları onun üzerine isabet etmiyordu neredeyse, üstelik çizmeleri de son derece sağlamdı! Miss Anne'inkilerden bile çok daha sağlam, kısacası nezaketi, onun da Mr. Elliot ile beraber yürümeye Anne kadar istekli görünmesini gerekli kıldı ve bu konu aralarında o kadar kibar, yüce gönüllü ve o kadar kararlı bir biçimde tartışıldı ki, diğerleri onların yerine karar vermeye mecbur kaldılar. Büyük Miss Elliot, Mrs. Clay'in biraz soğuk almış olduğunda diretti, Mr. Elliot da kendisine danışılması üzerine kuzini Anne'in çizmelerinin çok daha sağlam göründüğünü belirtti.

Dolayısıyla, Mrs. Clay'in arabada götürülecek grupta yer almasına karar verildi ve pazarlık tam bu noktaya ulaşmıştı ki, camın kenarında oturmakta olan Anne, en kesin ve açık seçik bir biçimde Yüzbaşı Wentworth'un caddede aşağı doğru yürümekte olduğunu fark etti.

Neyse ki, heyecanı başka kimse tarafından fark edilmemişti. Genç kız, bu kadar heyecanlanmış olduğu için, kendini dünyanın en budala, en anlaşılmaz ve en saçma yaratığı gibi hissetti. Bir-

kaç saniye için önündeki hiçbir şeyi göremedi. Zihni allak bullak olmuştu. Anne'in aklı başından gitmiş ve kendini güç bela tekrar toplamayı başardığında, diğerlerinin hâlâ arabayı beklemekte olduğunu fark etti ve (hanımlara daima yardımcı olan) Mr. Elliot da, Mrs. Clay'in bir siparişini almak için Union Sokağı'na doğru yola çıkmak üzereydi.

Anne, birden kapıya doğru gitmek için çok büyük bir istek duydu, yağmurun hâlâ yağmakta olup olmadığını merak ediyordu. Neden bunu başka bir nedenden dolayı yaptığı için kendi kendinden şüphe etmesi gereksindi ki? Yüzbaşı Wentworth, gözden kaybolmuş olmalıydı. Genç kız kapıya doğru gitmek üzere yerinden kalktı; bir yarısının daima diğerinden daha akıllı olmak veya onun kötü niyetli olduğundan şüphelenmek zorunda değildi. Sadece yağmurun hâlâ yağıp yağmadığına bakacaktı. Fakat Yüzbaşı Wentworth'un aniden içeri girmesi üzerine yerine döndü. Belli ki tanıdıkları olan ve büyük olasılıkla Milsom Caddesi'nin biraz aşağısında buluşmuş olduğu kadınlar ve erkeklerden oluşan kalabalık bir grubun ortasındaydı. Onu görünce, genç kızın daha önce gerçekleştiğine hiç tanık olmadığı bir biçimde şaşırdı ve sarsıldı, kıpkırmızı olmuştu. Anne, tanışıklıklarının yenilenmesinden bu yana, ilk kez ikisi arasında daha soğukkanlı olanın kendisi olduğunu hissetti. Ona karşı, son birkaç dakika boyunca bu karşılaşmaya hazırlanmak avantajına sahip olmuştu. Büyük bir sürprizin yıkıcı, gözleri kör edici, şaşırtıcı etkilerini daha önce atlatan o olmuştu. Yine de hayli büyük bir duygulanım yaşamaktaydı o sırada. Heyecandı, acıydı, zevk, mutluluk ve perişanlık arası bir şeydi bu.

Yüzbaşı, ona bir şeyler söyledi, sonra yanından uzaklaştı. Utanmış gibi görünüyordu. Anne, genç adam bu kadar mahcup davranırken onun tavrının soğuk mu yoksa dostça mı olduğuna karar verememişti.

Yine de kısa bir aradan sonra genç adam, Anne'in yanına döndü ve tekrar konuşmaya başladılar. Müşterek konular üzerine karşılıklı olarak sorular soruyorlardı, muhtemelen her ikisi de karşısındakinin söylediği şeyi anlamıyordu. Anne onun önceki kadar rahat olmadığından giderek daha fazla emin oldu. Son derece sık beraber bulundukları için birbirleri ile son derece sakin ve kayıtsız

bir biçimde konuşmayı başarabilmeleri gerekirdi fakat şimdi genç adam bunu yapamıyordu. Ya zaman, ya da Louisa onu değiştirmişti. Açıkça ortadaydı bu. Yüzbaşı çok iyi görünüyordu, ruhsal ya da bedensel olarak acı çekiyor gibi değildi, Uppercross'tan, Musgrove'lerden, hatta Louisa'dan bahsetti, genç kızın adını telaffuz ederken bir an için daha önceki büyük önemini ortaya koyan bir bakış geçti gözlerinden. Fakat yine de rahat değildi Yüzbaşı Wentworth, öyleymiş gibi de davranamıyordu.

Elizabeth'in onu tanımıyormuş gibi davranması, Anne'i şaşırtmasa da üzdü. Yüzbaşının onu, onun da yüzbaşıyı gördüğünü fark etmişti, her iki tarafın da birbirini tanıdığı kesindi. Anne, genç adamın bir tanıdık olarak karşılanmaya hazır olduğuna, bunu beklediğine emindi ve kız kardeşinin alt edilmez bir soğuklukla başını çevirdiğini görmek, ona acı verdi.

Miss Elliot'un giderek artan bir sabırsızlıkla beklediği Lady Dalrymple'nin arabası şimdi kapıya yanaşmıştı ve bir hizmetkâr gelip bunu duyurdu. Yağmur tekrar başlamıştı ve bütün bu gecikme, itiş kakış ve konuşmalar, dükkândaki küçük kalabalığın, Lady Dalrymple'nin Miss Elliot'u götürmek üzere geldiğini anlamasını sağlamıştı. Sonunda Miss Elliot ile arkadaşı, hizmetkâr tarafından eşlik edilmeksizin (çünkü kuzen geri dönmemişti.) uzaklaştılar; onların arkasından bakan Yüzbaşı Wentworth, tekrar Anne'e döndü ve sözlerinden ziyade tavırlarıyla, Anne'e yardım etmeye hazır olduğunu bildirdi.

Anne'in cevabı, «Size çok minnettar kalırım,» biçiminde oldu. «Fakat zaten onlarla gitmiyordum. Bu kadar çok kişi arabaya sığmayacaktı. Bu nedenle yürüyeceğim. Yürümeyi tercih ederim.»

«Fakat yağmur yağıyor.»

«Çok az. Benim aldırış etmeyeceğim kadar.»

Kısa bir duraksamadan sonra, Yüzbaşı, «Henüz dün gelmiş olmama rağmen, Bath için yeterli donanıma sahip olduğumu göreceksiniz.» (Şemsiyeyi işaret ederek) «Eğer yürümeye kararlıysanız, bundan faydalanmanızı isterim. Yine de eğer size bir araba getirtirsem bu çok daha güvenli olur.»

Anne, ona müteşekkirdi fakat yağmurun biraz sonra dineceğine yönelik önceki yargısını yineleyerek geri çevirdi ve ilave etti.

«Sadece Mr. Elliot'u bekliyordum. Eminim birazdan burada olacaktır.»

Bu sözler ağzından çıkar çıkmaz Mr. Elliot içeri girdi. Yüzbaşı Wentworth, onu tamamıyla hatırlıyordu. Lyme'deki basamaklarda durup yanından geçerken Anne'e hayranlıkla bakan adamdan başkası değildi. Tek fark şimdi imtiyazlı bir dost ve akraba havası, görünümü ve tavırlarıyla ona yaklaşmasıydı. Heyecan içinde içeri girdi, sadece Anne'i görüyor ve düşünüyor gibiydi. Geciktiği için özür diledi, onu, bu kadar beklettiği için üzgündü, daha fazla vakit kaybetmeksizin ve yağmur daha da şiddetlenmeden onu bir an önce götürmek için acele ediyordu. Daha sonra birlikte yürüyüp uzaklaştılar, Mr. Elliot'un koluna girmiş olan Anne, etrafındakilere kibarca ve biraz mahcup bir biçimde bakarak, «Sizlere iyi günler,» demeye ancak vakit buldu ve oradan uzaklaştılar.

Onlar gözden kaybolur kaybolmaz, Yüzbaşı Wentworth'un grubundaki hanımlar, onlar hakkında konuşmaya başladılar.

«Mr. Elliot kuzininden hoşlanmıyor denemez, sanırım.»

«Oh! Hayır, bu yeterince açık. İnsan ortada neler döndüğünü rahatlıkla tahmin edebilir. Daima onlarla birlikte, neredeyse beraber yaşıyor denebilir. Ne kadar yakışıklı bir adam!»

«Evet, Miss Wallis'lerdeki bir akşam yemeğinde onunla berabermiş. Bugüne kadar tanımış olduğu en hoş adam olduğunu söylüyor.»

«Bence Miss Elliot, güzel hatta dikkatle bakılacak olursa çok güzel bir kız. Söylemesi yakışık almaz belki ama onu kız kardeşinden daha fazla beğendiğimi itiraf ediyorum.»

«Ben de.»

«Bence de. Mukayese kabul etmez. Fakat erkekler daha çok ablasının peşinde koşuyorlar. Anne, onlar için fazla narin.»

Anne, Camden Meydanı'na kadar olan yolu tek kelime konuşmaksızın katetmiş olsa, kuzenine minnettar kalırdı. Daha önce onu dinlemek hiç bu kadar zor olmamıştı, oysa Mr. Elliot, bundan daha fazla özen ve ilgi gösteremezdi, seçtiği konular ise daima ilgi çekici olurdu: Lady Russell'e yönelik sıcak, adilane ve titiz övgüler, Mrs. Clay'i hedef alan son derece mantıklı imalar. Fakat Anne, sadece Yüzbaşı Wentworth'u düşünebiliyordu. Onun şu anki duygularını,

hayal kırıklığına uğramış olmasından dolayı gerçekten acı çekip çekmediğini anlayamıyordu. Bu nokta açıklığa kavuşana kadar da kendini toparlayamayacaktı.

Zaman içinde mantığının ve aklının galebe çalacağını ümit ediyordu; fakat ne yazık ki, şu an için öyle olmadığını kendi kendine itiraf etmek zorundaydı.

Onun için bilmenin büyük önem taşıdığı bir diğer nokta da Bath'ta ne kadar kalmayı planladığıydı; bundan bahsetmemişti veya Anne hatırlayamıyordu. Şehre sadece geçerken uğramış olabilirdi. Fakat burada uzun süre kalacak olması daha muhtemel görünüyordu. Bu durumda, Bath'ta herkesin birbirine rastlaması çok olağan olduğuna göre, muhtemelen Lady Russell de bir yerlerde onu görecekti. Acaba lady, onu hatırlayacak mıydı? Bütün bunlar nasıl olacaktı?

Yüzbaşı Benwick'in Louisa Musgrove ile evleneceğinden Lady Russell'e bahsetmek zorunda kalmıştı. Lady Russell, bunu büyük bir şaşkınlık ile karşılamış ve şimdi bir de tesadüf eseri Yüzbaşı Wentworth ile karşılaşacak olursa, bu konu hakkındaki bilgisinin eksik kalışı kadının yüzbaşıya karşı olan önyargısını daha da pekiştirebilirdi.

Anne, ertesi sabah dostuyla beraber dışarı çıkmıştı, ilk saati ürkek bakışlarla sürekli olarak yüzbaşıyı arayarak geçirdi fakat bu, boşuna oldu. Sonunda Pulteney Caddesi üzerinden geri dönerlerken sağ taraftaki kaldırımda onu gördü. Caddenin büyük bir kısmını görebileceği bir noktada duruyordu, etrafında başka birçok erkek ve aynı yönde yürüyen çok sayıda insan grubu vardı fakat o olduğu şüphe götürmezdi. Anne, içgüdüsel bir biçimde Lady Russell'e baktı fakat o, genç adamı tıpkı kendisi gibi hemen tanıyamazdı. Hayır, yüzbaşı iyice yakınına gelene kadar Lady Russell'in onu tanıması beklenemezdi. Yine de arada bir endişeyle Lady Russell'e bakmayı sürdürdü fakat yüzbaşıyı göreceği an yaklaştıkça (kendi yüzünün alacağı şekli görmesinin hiç de uygun olmayacağını tahmin ettiği için) artık ona bakmaya cesaret edemese bile yine de Lady Russell'in gözlerinin yüzbaşıya çevrili olduğunun ve onu dikkatle incelediğinin farkına vardı. Genç adamın onun üzerinde nasıl bir etki yarattığını, kadının bakışlarını onun üzerinden ayırmakta

güçlük çekmesinden ve aradan geçen sekiz-dokuz yıla ve genç adamın bu süreyi yabancı iklimlerde ve aktif görevde çalışarak geçirmesine rağmen kişisel zarafetinden hiçbir şey kaybetmemiş olması karşısında duymuş olması gereken şaşkınlıktan anlayabiliyordu.

Sonunda, Lady Russell başını çevirdi. «Acaba şimdi ondan bahsedecek miydi?»

«Bu kadar uzun süre boyunca nereye baktığımı merak etmişsindir,» diye konuştu, «fakat Lady Alicia ile Mrs. Frankland'ın dün gece bana bahsetmiş oldukları perdeleri arıyordum. Karşı kaldırımdaki evlerden birinin salon pencerelerindeki perdeleri tarif etmişlerdi, sokağın bu bölümünün Bath'in en şık yeri olduğunu söylüyorlardı fakat söz konusu evin kaç numara olduğunu hatırlayamamışlardı, ben de onun hangisi olabileceğini bulmaya çalışıyordum fakat itiraf etmeliyim ki bu civarda onların tariflerine uyan hiçbir perde görmedim.»

Anne içini çekti, kızardı ve gülümsedi. Yaşlı dostuna şevkat veya belki de kendisine karşı merhamet ve küçümseme duyuyordu. Onu, en fazla rahatsız eden şey de bütün bu dikkat ve ihtiyat telaşı içinde yüzbaşının kendilerini görüp görmediğini gözden kaçırması olmuştu.

Hiçbir şey olmaksızın bir-iki gün geçti. Genç adamın bulunmasının muhtemel olduğu tiyatro ve salonlar, akşam eğlencelerini giderek daha fazla içine çekildikleri şık fakat sıkıcı özel partilerin oluşturduğu Elliot'lar için yeterince kibar değildi. Böylesi bir durgunluk halinden sıkılan, hiçbir şey bilememekten bıkan ve gücü tecrübe edilmediği için kendini giderek daha güçlü duyumsayan Anne, konser akşamını son derece büyük bir sabırsızlıkla beklemekteydi. Lady Russell'in hamiliğini yaptığı bir kişinin yararına düzenlenecek bir konserdi bu. Elbette onlar da katılacaklardı. Gerçekten güzel bir konser olması bekleniyordu ve Yüzbaşı Wentworth da müziği çok seviyordu. Onunla sadece birkaç dakikalığına tekrar konuşma fırsatı bulsa bile Anne çok mutlu olacaktı ve şayet fırsat doğarsa onunla konuşma cesaretini bütünüyle kendinde bulabileceğini hissediyordu. Elizabeth, genç adama sırtını dönmüş, Lady Russell onu görmezden gelmişti. Bu olaylar onun sinirlerini daha fazla güç-

lendirmiş ve kendini genç adama ilgi göstermeye borçlu hissediyordu.

Bir keresinde, Mrs. Smith'e akşamın bir bölümünü onunla geçireceğine dair söz vermişti, kadına kısa ve acele bir ziyaret yaparak özür diledi ve yarın daha uzun bir ziyarette buluncağına dair daha kararlı bir biçimde söz verdi. Mrs. Smith, her zamanki iyi niyetiyle durumu anlayışla karşıladı.

«Geldiğiniz zaman bana her şeyi anlatmanız koşuluyla,» dedi. «Grubunuzda kimler var?»

Anne, hepsinin adlarını saydı. Mrs. Smith cevap vermedi fakat ondan ayrılırken yarı şaka, yarı ciddi bir tavırla, «Konserin arzularınıza cevap vermesini içtenlikle diliyorum,» dedi. «Yarın sizin için uygun olursa mutlaka gelin; çünkü içimden bir ses bana, bundan sonra beni bu kadar sık ziyaret edemeyeceğinizi söylüyor.»

Anne, şaşırmış ve tedirgin olmuştu, bir an kararsızlık içinde durduktan sonra daha fazla üstelemeden oradan uzaklaştı.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Sir Walter, iki kızı ve Mrs. Clay, o akşam gruplarından salona gelen ilk kişiler oldular ve Lady Dalrymple her zaman için geç kalmak âdetinde olduğu için sekizgen odadaki şöminelerden birinin yanında yerlerini aldılar. Fakat onlar yerlerini alır almaz kapı tekrar açıldı ve Yüzbaşı Wentworth tek başına içeri girdi. Anne, ona en yakın kişi konumundaydı, yine de biraz ileri çıkarak hemen konuşmaya başladı. Genç adam, sadece başıyla selam verip yanlarından geçmeye hazırlanıyordu fakat Anne'in kibar «Nasılsınız?»ı, onun doğruca ilerleyip gitmek yerine Anne'in yanına yaklaşmasını sağladı ve geri planda durmakta olan dehşetengiz baba ve abla figürlerine rağmen o da nezaketle aynı soruyu yineledi. Ancak onların geride oluşları Anne için bir destek vazifesi gördü ve nasıl bir tavır takındıklarını göremediği için yapılmasının doğru olduğuna inandığı her şeyi yapma gücünü kendinde bulabildi.

Onlar konuşurlarken, babası ile Elizabeth'in aralarında fısıldaştıkları kulağına çalındı. Neler konuştuklarını ayırt edemiyor-

du fakat konuşma konusunu tahmin etmesi gerekirdi ve Yüzbaşı Wentworth'un hafifçe başını eğmesi üzerine babasının benzer bir jestle bu tanışıklığı onayladığını anladı; tam zamanında yan tarafa bakınca da Elizabeth'in yüzbaşıya hafifçe reverans yaptığını görebildi. Bu, her ne kadar geç kalmış, gönülsüzce ve inceliksiz olsa bile hiç yoktan iyiydi ve Anne'in moralini düzeltmeye yetti.

Yine de bir süre havalardan, Bath'tan ve konserden bahsettikten sonra konuşmaları canlılığını yitirmeye başladı ve sonunda o kadar az şey söylenir oldu ki, Anne, genç adamın her an oradan uzaklaşıp gidebileceğini düşündü fakat o, bunu yapmadı. Anne'den ayrılmaya hiç de acelesi yokmuş gibi görünüyordu ve biraz canlanır gibi olarak, dudaklarında küçük bir gülümseme ve gözlerinde hafif bir parıltıyla, «Lyme'deki o günden sonra sizi neredeyse hiç göremedim. O an için soğukkanlılığınızı korumuş olsanız bile sonradan hayli sarsılmış olmalısınız.»

Anne, öyle olmadığına dair ona güvence verdi.

Yüzbaşı Wentworth, «Korkunç bir andı,» dedi, «korkunç bir gündü!» Sonra olayın anısı ona hâlâ acı veriyormuş gibi ellerini gözlerinin üzerinden geçirdi fakat hemen sonra yine hafifçe gülümseyerek ilave etti. «Yine de o günün bazı sonuçları oldu, hiç de korkunç olarak adlandırılmaması gereken bazı sonuçları. Bir doktor getirtmek için Benwick'in en uygun kişi olduğunu ortaya atarken onun sonunda Louisa'nın iyileşmesi için en fazla çaba harcayacaklardan biri olduğunu aklınızdan bile geçiremezdiniz.»

«Kesinlikle geçiremezdim. Fakat görünen o ki, ümit ediyorum ki, çok mutlu bir evlilikleri olacak. Her ikisinin de soylu prensipleri ve iyi bir karakterleri var.»

Yüzbaşı Wentworth, tam olarak ileri doğru bakmaksızın, «Evet,» dedi, «fakat sanırım benzerlikler bunlarla sınırlı kalıyor. Mutlu olmalarını bütün kalbimle dilerim ve bunu sağlayacak her türlü olay için seviniyorum. Evde mücadele etmelerini gerektirecek hiçbir güçlük, hiçbir engel, hiçbir kapris yok. Musgrove'ler her zaman oldukları gibi çok soylu ve içten davranıyorlar, sadece gerçek annebaba sevgisiyle kızlarının rahatı ve huzurunu garanti altına almakla ilgileniyorlar. Bütün bunlar, onların mutluluğu açısından önemli, çok önemli, ama yine de...»

Duraksadı. Aniden bir şey hatırlamış gibiydi. Anne'in yanaklarını pembeleştiren ve bakışlarını önüne indirmesine sebep olan heyecanın bir benzerini yaşıyordu sanki. Yine de boğazını temizledikten sonra şu şekilde devam etti:

«Aralarında bir uyumsuzluk, bir bakıma akıldan çıkarılmaması gereken son derece önemli bir uyumsuzluk olduğunu düşündüğümü itiraf ederim. Louisa Musgrove'nin çok sevimli, tatlı huylu ve anlayış sahibi bir genç kız olduğuna inanıyorum fakat Benwick bundan biraz daha fazlası. O zeki, okumaya düşkün bir adam. Ve onun Louisa'ya bağlanmasını biraz şaşkınlıkla karşıladığımı itiraf etmeliyim. Bu, bir minnettarlığın sonucu olsaydı, Louisa'yı, onun tarafından tercih edildiğine inandığı için sevmeye başlasaydı, durum çok farklı olacaktı. Fakat böyle olduğunu düşünmek için hiçbir nedenim yok. Bilakis, görünen o ki, onun açısından bakıldığında, bu son derece kendiliğinden gelişen, beklenmedik bir duygu ve bu da beni şaşırtıyor. Onun durumuda ve onun gibi bir adam! Kırık, yaralı, nerdeyse paramparça olmuş bir kalp! Fanny Harville, çok üstün niteliklere sahip bir varlıktı ve Benwick'in ona olan bağlılığı da gerçek bir bağlılıktı. Bir erkek, onun gibi bir kadına duyduğu böyle bir bağlılıktan kolay kolay kurtulmaz! Yani kurtulmaması gerekir, kurtulamaz.»

Ya arkadaşının kendini topladığının bilincinde olduğundan ya da bilincinde olduğu başka bir şeyden dolayı devam etmedi. Anne ise bu konuşmanın son sözlerinin telaffuz edilişi sırasında yüzbaşının sesinin aldığı heyecanlı tona, odadaki, çok çeşitli diğer bütün gürültülere, kapıdaki nerdeyse bitmek bilmeyen çarpma sesine, yanlarından gelip geçen insanların ardı arkası kesilmeyen konuşma seslerine rağmen söylenen her kelimeyi bütün açık seçikliğiyle duymuş, şaşkınlıktan nutku tutulmuş, sevinçten kendinden geçmiş, aklı karışmış ve daha hızlı nefes alıp vermeye başlamıştı ve tek bir an içinde yüzlerce farklı şey hissetmişti. Onun böylesi bir konuya girmesine imkân yoktu; ama yine de bir an durduktan sonra konuşma gerekliliği hissederek ve aslında konuyu değiştirmeyi zerre kadar arzu etmeksizin hafifçe başka bir yöne saparak şunları söyleyebildi:

«Lyme'de hayli uzun bir süre kaldınız, sanırım.»

«On beş gün kadar. Louisa'nın durumunun iyi gittiğinden tam anlamıyla emin olana kadar ayrılamazdım. O kazadaki rolüm yüzünden, kısa süre içinde huzura kavuşamayacak kadar derinden sarsılmıştım. Benim suçumdu hepsi. Sadece benim. Eğer ben zayıflık göstermeseydim, inatçılık edemeyecekti. Lyme'nin çevresindeki arazi çok güzel. Bol bol yürüyüşe çıktım, at bindim ve çevrede dolaştıkça hayran olunacak daha fazla şey buldum.»

Anne, «Lyme'yi tekrar görmeyi çok isterdim,» dedi.

«Gerçekten mi! Lyme'de böyle bir duygu uyandırabilecek herhangi bir şey bulabileceğinizi düşünemezdim. Geçirdiğiniz dehşet ve üzüntü, uzun süren yıpratıcı bekleyiş, ruhsal yönden tükenmişlik. Lyme'nin sizin üzerinizde bıraktığı izlenimin güçlü bir nefret duygusu olacağını zannederdim.»

Anne, «Gerçekten de son birkaç saat kesinlikle çok acı vericiydi,» diye yanıt verdi, «fakat acı sona erdiği zaman kalan hatıra çoğu kez bir zevk duygusu oluyor. Orada acı çekmiş olduğu için, bir yeri daha az sevmiyor insan, duyulan hep acı, sadece acı olmadığı sürece. Ve kesinlikle Lyme'de olan bu değildi. Son iki saat sadece sıkıntı ve endişe yaşadık fakat öncesinde çok sayıda zevkli an vardı. Onca yenilik ve onca güzellik! O kadar az seyahat ettim ki görülen her yeni yer, benim için son derece ilgi çekici oluyor. Fakat Lyme, gerçekten çok güzeldi. Kısacası (bazı anıları hatırladığı için hafifçe kızararak) ve bütün olarak ele alındığında, benim oraya yönelik izlenimlerim son derece güzel.»

Genç kız, sözlerini tamamlarken giriş kapısı tekrar açıldı ve beklemekte oldukları grup göründü. «Lady Dalrymple, Lady Dalrymple» neşeli sesleri yükseldi, Sir Walter ile beraberinde bulunan iki hanım, kaygılı zarafetlerine uygun düşecek bir heyecanla onu karşılamaya koştular. Tesadüf eseri, onlarla aynı anda gelmiş olan Mr. Elliot ile Albay Wallis'in eşlik ettiği Lady Dalrymple ve Miss Carteret, odanın içine doğru ilerlediler. Diğerleri de ona katıldı ve Anne'in de kendini zorunlu olarak içinde bulduğu bir grup meydana geldi. Böylece Yüzbaşı Wentworth'tan ayrılmış oldu. İlginç, nerdeyse fazla ilginç konuşmaları bir süre için sona ermişti fakat yarattığı mutluluk ile mukayese edildiğinde ne kadar da önemsiz bir cezaydı bu. Son on dakika içinde onun Louisa'ya karşı olan duygularından

fazlasını, hatta ondan da fazlasını düşünmeye cesaret edebildiğinden daha fazlasını öğrenmişti.

Böylece mensup olduğu grubun taleplerine, içinde bulunduğu anın gerektirdiği nezaket gösterilerine rahatsızlık verici olmasına rağmen olağanüstü güzellikte duygularla teslim etti kendini. Çok mutluydu. Öğrendikleri, herkese karşı nazik ve sevgi dolu olmaya, kendisinden daha az mutlu olanlara karşı ise merhamet duymaya itiyordu onu.

Yüzbaşı Wentworth ile tekrar beraber olabilme umuduyla içinde bulunduğu gruptan geriye doğru bir-iki adım atıp da genç adamın gittiğini görünce bu güzel duyguları biraz gölgelendi. Etrafına göz gezdirince onun konser salonuna girmekte olduğunu gördü. Gitmişti. Gözden kaybolmuştu, bir anlık bir üzüntü duydu. «Fakat tekrar buluşacaklardı. Yüzbaşı onu arayacaktı. Akşam sona ermeden çok önce bulacaktı. Ve şimdilik biraz ayrı kalmaları daha iyiydi belki de. Kendini toparlamak için kısa bir araya ihtiyaç duyuyordu.

Çok geçmeden Lady Russell'in de görünmesi üzerine grup toplandı ve geri kalan herkesi önüne katarak konser salonuna doğru ilerledi. Orada güçlerinden dolayı bütün bakışları üzerlerine çekecek, fısıltılı konuşmaların hedefi olacak ve oldukça çok kişinin rahatını kaçıracaklardı.

Elizabeth de Anne Elliot da içeri girerken çok çok mutluydular. Miss Carteret ile kol kola yürüyen Elizabeth, önünde bulunan Dul Vikontes Dalrymple'nin geniş sırtını seyrediyordu. İsteyip de erişemeyeceği hiçbir şey yok gibiydi sanki. Ve Anne de... Fakat Anne'in duyduğu mutluluğun tabiatını, kız kardeşininkiyle mukayese etmek, Anne'in mutluluğuna hakaret etmek anlamına gelecekti; birininki bencilce bir kibirden ileri geliyordu, diğerinin ise bütün cömertçe bağlılıklarından...

Anne hiçbir şey görmedi, salonun görkemini hiç düşünmedi. Mutluluğu, onun kendi içinden geliyordu. Gözleri parlıyor, yanakları ışıldıyordu. Fakat o, bütün bunların farkında değildi. Sadece son yarım saati düşünüyordu ve koltuklarına geçerlerken olanları zihninde hızlıca evirip çevirdi. Genç adamın konu seçimlerini, ifade tarzını daha da önemlisi görünüşü ve tavırlarını tek bir şeyin ışığı

altında görebiliyordu sadece. Louisa Musgrove'nin önemsizliğine yönelik fikri, açıklamakta bilhassa istekli göründüğü bu fikir, Yüzbaşı Benwick'e karşı duyduğu şaşkınlık, ilk ve güçlü bağlılıklara karşı olan duyguları, başlayıp da bitiremediği bazı cümleler, ara sıra kaçırdığı gözleri ve kimi anlamlı bakışları, bunların hepsi ona geri dönmekte olan bir kalbi; artık öfke, kızgınlık, sakınma olmadığını, bunların yerini sadece dostluk ve saygının değil aynı zamanda geçmişteki sevginin, evet geçmişteki sevginin bir bölümünün aldığını ortaya koyuyordu. Anne, bu değişikliğin bundan daha sıradan bir anlamı olduğunu kabul edemezdi. Yüzbaşı onu seviyor olmalıydı.

Bu düşünceler ve onlara eşlik eden hayaller, aklını o kadar fazla meşgul etti, onu o kadar heyecanlandırdı ki, etrafına bakınmasına bile fırsat vermedi. Öyle ki, yüzbaşıyı bir kez olsun görmeksizin hatta kalabalığın içinde onu ayırt etmeye bile çalışmaksızın salonu boydan boya geçmişti. Yerlerini bulup da hepsi de düzgün bir biçimde yerleştiğinde, onun, salonun kendisiyle aynı bölümünde olup olmadığını görmek için etrafına bakındı fakat değildi, onu göremedi ve konser de başlamak üzere olduğu için bir süreliğine daha mütevazı bir mutlulukla yetinmek zorunda kaldı.

İçinde bulundukları grup ikiye bölünmüş ve iki komşu sıraya yerleştirilmişti. Anne, en öndekilerin arasındaydı ve Mr. Elliot da arkadaşı Albay Wallis'in yardımıyla onun yanındaki yeri kapmayı başardı. Etrafı kuzinleriyle çevrili olarak oturan ve Albay Wallis'in hayranlık dolu bakışlarının hedefi olan Miss Elliot da hayatından hayli memnundu.

Anne akşamın eğlencesinin tadını çıkarabilmek için çok uygun bir ruh hali içindeydi, zihni yeterince meşgul olabiliyordu. Konserin dokunaklı tarafları duygularına, neşeli tarafları coşkusuna hitap ediyor, bilimsel olan dikkatini çekiyor, bıktırıcı olana ise sabırla katlanıyordu. Bir konserden, en azından konserin birinci bölümünden daha önce hiç bu kadar zevk almamıştı. Sonuna doğru, İtalyanca bir şarkıdan sonraki arada, şarkının sözlerini Mr. Elliot'a izah etti. Ellerinde bir konser programı vardı.

«Bunlar, sözlerin anlamını daha doğrusu içeriğini açıklıyor,» dedi, «çünkü bir İtalyan aşk şarkısının anlamı, sözlerine bakılarak

anlaşılamaz. Fakat sözleri ancak bu kadar anlayabiliyorum çünkü bu dili iyi bildiğimi iddia edemem. Çok kötü bir İtalyanca öğrencisiyim.»

«Evet, evet bunu görüyorum. Bu konu hakkında hiçbir bilginiz yok. Dil hakındaki bilginiz, bu tersine çevrilmiş, yeri değiştirilmiş ve kısaltılmış İtalyanca mısraları görür görmez net, anlaşılır ve zarif bir İngilizceye çevirmeye yeterli. Cehaletiniz hakkında başka bir şey eklemeniz gereksiz. Kanıtı işte burada.»

«Bu zarif nezaketinize itiraz edecek değilim fakat dilin gerçek bir ustası tarafından sınanmak istemem.»

Mr. Elliot, «Camden Meydanı'na bunca ziyarette bulunup da Miss Anne Elliot hakkında bir şeyler öğrenme zevkine nail olmadığım söylenemez ve ben, onun hünerlerinin sadece yarısını dünyaya yansıtacak kadar tevazu sahibi ve bir başka kadında olsa doğal durmayacak kadar mütevazı olduğunu düşünüyorum.»

Anne, «Beni utandırıyorsunuz! Bu kadar övgü çok fazla. Bana bundan sonra neyi dinleyeceğimizi bile unutturuyor» diyerek tekrar elindeki programa döndü.

Mr. Elliot, sesini alçaltarak «Belki de,» diye konuştu, «karakterinizi, sizin sandığınızdan çok daha uzun bir zamandır biliyorumdur.»

«Gerçekten mi! Nasıl olabilir bu? Beni sadece Bath'a geldiğim zamandan beri tanıyorsunuz. Ama ailemde daha önce benden bahsedildiğini duyduysanız o başka.»

«Bath'a gelişinizin çok öncesinden beri sizi kulaktan dolma bilgilerle tanıyordum. Sizi yakından tanıyan kişilerin sizi tarif edişlerini duymuştum. Karakterinizle yıllar öncesinden tanışmıştım. Kişiliğiniz, mizacınız, becerileriniz, tavırlarınız... Bunların hepsi bana tarif edilmişti, hepsini biliyordum.»

Mr. Elliot, uyandırmayı ümit ettiği ilgiye yönelik olarak hayal kırıklığına uğramadı. Hiç kimse, böyle bir gizemin çekiciliğine karşı duramazdı. Kısa bir süre önce tanışmış olduğunuz kişiye, adları bilinmeyen insanlar tarafından uzun zaman önce tarif edilmiş olma fikri karşı konulmazdı. Anne de bütün bunları öğrenmek için meraktan çatlıyordu. Merak etti, adamı soru yağmuruna tuttu fakat hepsi boşuna. Mr. Elliot, kendisine bu soruların sorulmasından çok hoşlanıyordu fakat soruları yanıtsız bıraktı.

«Hayır, hayır, belki günün birinde ancak şimdi değil. Şu an için ad veremezdi fakat gerçek buydu, buna dair yemin ediyordu. Yıllar önce birileri Miss Anne Elliot'u ona anlatmış, anlatılanlar, onu genç kızın en üstün erdemlere sahip olduğuna ikna etmiş ve kendisinde genç kızı tanımaya yönelik çok ateşli bir merak uyandırmıştı.»

Anne, yıllar önce ondan böylesi bir hayranlıkla bahsetmiş olabilecek tek bir kişiyi aklına getirebiliyordu ve bu kişi de Yüzbaşı Wentworth'un kardeşi olan Monkford'daki Mr. Wentworth'tu. Bir dönem, Mr. Elliot'un arkadaş çevresi içinde yer almış olabilirdi fakat Anne kendinde bunu soracak cesareti bulamadı.

Mr. Elliot, «Anne Elliot adı,» diye konuştu, «hayli uzun bir zamandır kulağımda çok ilgi çekici bir tını bırakarak yankılanıp durmakta. Çok uzun zamandır hayallerimi süslüyor. Şayet cüret edebilsem bu adın hiçbir zaman değişmemesini dilerdim.»

Genç adamın sözleri bu şekildeydi. Fakat Anne henüz bunları anlamlandıramadan dikkati hemen arkasından gelmekte olan ve geri kalan her şeyi geri planda bırakan başka bazı sözlere çevrildi. Babası ile Lady Dalrymple konuşmaktaydılar.

Sir Walter, «Yakışıklı bir adam,» diyordu, «çok yakışıklı bir adam,»

Lady Dalrymple, «Çok hoş bir adam gerçekten de... İnsanın Bath'ta sık sık gördüklerinden daha farklı bir havası var. İrlandalı belki de.»

«Hayır, adını biliyorum. Kendisiyle selamlaşacak kadar tanıyorum. Wentworth, donanma mensubu Yüzbaşı Wentworth. Kız kardeşi benim Somersetshire'deki kiracımla evli. Kellynch'i kiralayan Croft'la.»

Sir Walter, tam bu sözleri söylemekteydi ki, Anne gözlerini hafifçe sağa doğru çevirmiş ve biraz uzağındaki bir grup erkeğin ortasında duran Yüzbaşı Wentworth'u fark etmişti. Gözleri onun üzerine takılınca genç adam, sanki ondan biraz uzaklaşmış gibi göründü. Böyleydi görüntüsü. Anne bir an gecikmişti sanki ve onu incelemeye cesaret edebildiği müddetçe de genç adam, bir daha ona bakmadı. Verilen ara sona ermiş, konser tekrar başlamak üzereydi. Anne de dikkatini orkestraya çevirmek ve dosdoğru ileri bakmak zorunda kaldı.

Yan tarafa tekrar bakma fırsatını elde ettiği zaman genç adam oradan uzaklaşmıştı. Şimdi istese bile onun yakınına gidemezdi artık. Genç kız, etrafı çevrilmiş, adeta hapsedilmiş durumdaydı fakat yine de onunla tekrar göz göze gelebilmeyi isterdi.

Mr. Elliot'un konuşması da onu hayli rahatsız etmişti. Onunla konuşmak için hiçbir istek duymuyordu artık. Onun, kendisinin bu kadar yakınında olmamasını dilerdi.

Konserin birinci bölümü sona ermişti. Anne, şimdi onu sevindirecek bir değişikliğin meydana gelmesini ümit ediyordu. Gruptakilerin tek bir kelime konuşmaksızın geçirdikleri birkaç dakikanın ardından gruptakilerden bazıları çay içmeye gitmeye karar verdiler. Anne ise yerinden kıpırdamamayı seçen birkaç kişinin arasında yer almıştı. Koltuğunda kaldı, Lady Russell de aynı şeyi yaptı. Anne, bu arada Mr. Elliot'tan kurtulduğu için de memnuniyet duyuyordu ve bir fırsatını elde ettiği takdirde, Lady Russell adına ne hissederse hissetsin Yüzbaşı Wentworth ile konuşmaya karar verdi. Lady Russell'in yüzündeki ifadeden onun genç adamı görmüş olduğunu anlamıştı.

Yüzbaşı Wentworth yine de gelmedi. Anne, kimi zaman onu salonun uzağında bir yerlerde görür gibi oluyordu fakat genç adam kesinlikle gelmedi. Verilen heyecan dolu ara hiçbir olumlu sonuç doğurmaksızın sona ermişti. Diğerleri geri döndüler, salon yeniden doldu, herkes tekrar yerini bulup oturdu ve dinleyen kişiye göre zevk veya ceza anlamına gelecek olan bir saatlik program yeniden başladı. Müzik bir saat süreyle dinleyicilerini büyüleyecek ya da sıkıntıyla esnemelerine yol açacak, salona gerçek ya da sahte bir zevk gösterisi egemen olacaktı. Anne ise büyük ölçüde heyecan dolu geçecek bir saatin beklentisi içindeydi. Yüzbaşı Wentworth'u bir kez daha görmeksizin, aralarında dostça bir bakışma geçmeksizin salonu huzur içinde terk etmesi mümkün olamazdı.

Dinleyiciler, tekrar yerlerini aldıklarında salonda birçok değişiklik meydana gelmiş ve birçoğu da Anne'in yararına olacak sonuçlar doğurmuştu. Albay Wallis, tekrar oturmayı geri çevirmiş, Mr. Elliot ise Elizabeth ve Miss Carteret'den reddedemeyeceği bir davet almış ve onların aralarına oturmuştu. Bazı başka yer değişiklikleri ve kendisinin ustalıkla çevirdiği birkaç dolap ile Anne, sıranın sonuna

daha önce hiç bulunmadığı kadar yakın, gelen geçenlerin rahatlıkla erişebileceği bir yere oturmayı başarmıştı. Bunu yaparken kendini Miss Larolles(*), o eşsiz Miss Larolles ile mukayese etmekten alamamıştı fakat yine de başarılı oldu ve yakın komşularının konser bitmeden önce yerlerinden kalkmaları neticesinde de kendini sıranın en ucunda buluverdi.

İşte Yüzbaşı Wentworth, tekrar göz önüne çıktığı zaman yanında bir de boş yer bulunmakta olan Anne'in konumu bu şekildeydi. Yüzbaşının, kendisinin o kadar da uzağında bulunmadığını gördü. Yüzbaşı da onu görmüştü, yine de bakışları ciddi, kendisi de kararsız görünüyordu. Ancak adım adım ilerlemek sureti ile sonunda Anne ile konuşabilecek kadar yakınına geldi. Anne, bir şeylerin olmuş olduğunu hissediyordu. Yüzbaşıdaki değişim hiçbir şüpheye yer bırakmayacak kadar belirgindi. Şimdiki hali ile sekizgen salondaki hali arasındaki fark bir hayli çarpıcıydı. Neden olmuştu bu? Anne, babasını ya da Lady Russell'i geçirdi aklından. Aralarında herhangi bir tatsız bakışma yaşanmış olabilir miydi? Genç adam, ciddi bir tavırla konser hakkında konuşmaya başladı, bu haliyle daha çok Uppercross'taki Yüzbaşı Wentworth'u andırmaktaydı. Konserin kendisini hayal kırıklığına uğrattığını söyledi, o daha çok şarkı söylenmesinin beklentisi içindeydi hep, kısacası konser sona erdiği için üzgün olduğunu söyleyemeyeceğini itiraf etmeliydi. Anne, onu yanıtladı, konseri o kadar kararlı ve zarif bir biçimde savundu, genç adamın duygularını da o kadar büyük bir hoşgörüyle karşıladı ki, genç adamın morali düzeldi ve bu yüzüne yansıdı hatta bir soruya cevap verirken yüzünde neredeyse bir gülümseme bulunuyordu. Birkaç dakika daha bu şekilde konuştular, aradaki farklılık belirgin bir biçimde göze çarpıyordu hatta genç adam, Anne'in oturduğu sırayı kendisinin de oturabileceği bir yer olup olmadığına bakmak için dikkatle inceledi. Ancak Anne tam o sırada bir elin omzuna dokunmasıyla birlikte dönüp arkasına bakmak zorunda kaldı. Mr. Elliot'tu bu. Anne'den özür diliyordu fakat

---

(*) Jane Austen'in eserlerinde sık sık atıfta bulunmuş olduğu, Fanny Burney d'Arbay'ın Cecilia, Bir Vârisin Anıları başlığını taşıyan kitabından bir karakter. (Ç.n.)

İtalyancayı tercüme etmesi için tekrar ona başvuruda bulunmaya mecbur kalmıştı. Miss Carteret de söylenecek şarkılar üzerine genel olarak bir fikir edinebilmeyi çok arzu etmekteydi. Anne, bu isteği geri çeviremezdi fakat daha önce nezaket uğruna hiç büyük acı çekerek özveride bulunmamıştı.

Çeviri işi, her ne kadar elinden geldiğince çabuk olmaya çalışsa da kaçınılmaz bir biçimde birkaç dakika sürdü. Ve Anne en sonunda tekrar serbest kalıp tıpkı daha önceki gibi başını Yüzbaşı Wentworth'a çevirince genç adam ondan mesafeli bir tavırla özür diledi. «Ona iyi geceler dilemek istiyordu. Gitmek zorundaydı. Mümkün olduğu kadar çabuk eve dönmesi gerekiyordu.»

Birdenbire daha da cesaret bulacak kadar heyecanlanmış olan Anne sordu: «Bu şarkı, kalıp da dinlemesine değmez miydi acaba?»

Genç adam, kesin bir tavırla, «Hayır!» diye yanıtladı, «kalmamı gerektirecek hiçbir sebep yok,» diyerek doğruca çıkıp gitti.

Mr. Elliot'u kıskanmıştı demek! Ortaya atılabilecek tek mantıklı sebep buydu. Yüzbaşı Wentworth, Anne'e gösterilen ilgiyi kıskanmıştı. Bir hafta önce böyle bir şeye inanabilir miydi? Ya üç saat önce? Çok büyük bir mutluluk duydu bir an için. Fakat ne yazık! Bu duyguyu takip eden düşünceler o kadar farklıydı ki. Böylesi bir kıskançlık nasıl sonlandırılabilirdi? Gerçeği öğrenmesi ne şekilde sağlanabilirdi. Karşılıklı konumlarının bütün olumsuzlukları arasında gerçek duygularını ona açıklaması nasıl mümkün olacaktı? Mr. Elliot'un kendisiyle yakınlaşma girişimlerini düşünmek onu fena halde tedirgin ediyordu. Zira bu girişimlerin ölçüsüz zararları olabilirdi.

DOKUZUNCU BÖLÜM

Anne, ertesi sabah, Mrs. Smith'e, kendisini ziyaret edeceğine dair verdiği sözü hatırlayınca sevindi. Bu, Mr. Elliot'un uğramasının muhtemel olduğu saatte kendisini evden uzaklaştırabilecek bir bahanesi olduğu anlamına geliyordu; zira şimdi Mr. Elliot'tan uzak durmak neredeyse kendisinin ana hedefi haline gelmiş durumdaydı.

Aslında ona karşı pek çok olumlu duygu besliyordu. Gösterdiği ilginin yol açtığı zarara karşın ona şükran ve saygı hatta belki de merhamet borçluydu. Tanışmalarına eşlik eden olağanüstü koşulları, Mr. Elliot'un kendisinde Anne'in ilgisini çekme hakkını görmesini, bu duruma yönelik her şeyi, kendi duygularını, genç adamın kendisine dair önceden edindiği fikirleri sıklıkla düşünmekten kendini alamıyordu. Bütün olarak ele alındığında son derece sıradışıydı her şey. Gurur okşayıcı fakat aynı zamanda da acı verici. Kendisine üzüntü verecek pek çok şey mevcuttu. Şayet işin içinde Yüzbaşı Wentworth olmasaydı, neler hissedebileceği konusunu merak etmeye değmezdi, çünkü Yüzbaşı Wentworth vardı ve olayların sonucu iyi ya da kötü, nasıl olursa olsun, Anne'in kalbi daima ona ait kalacaktı. Anne inanıyordu ki, bir araya gelmeleri bile kendisini başka erkeklerden en son ayrılıklarından daha fazla uzaklaştıramazdı.

Anne, Camden Meydanı'ndan Westgate Binaları'na doğru yürürken soylu bir aşk ve sonsuza dek sürecek bir bağlılığa ilişkin mutluluk verici düşünceler de Bath sokaklarında ona eşlik ediyor, neredeyse geçtikleri yerlere saflık ve güzel kokular bırakıyorlardı.

İyi şekilde karşılanacağından şüphe duymuyordu; arkadaşı bilhassa bu sabah onu gördüğü için özellikle sevinmiş gibiydi. Kendisine söz vermiş olmasına rağmen onu beklemediği açıkça belliydi.

Anne gelir gelmez ondan konseri anlatmasını istedi. Genç kızın konsere yönelik anıları, yüz çizgilerine canlılık katmaya ve konuşmasını neşeyle doldurmaya yetecek kadar güzeldi. Anlatabileceği her şeyi, büyük bir mutluluk duyarak anlattı. Fakat bu kadarı, orada bulunmuş biri için az, bir çamaşırcı ile garsondan gecenin genel başarısı ile getirisi hakkında Anne'in anlatacaklarından çok daha fazlasını zaten öğrenmiş olan ve şimdi de o akşamla ilgili birtakım özel ayrıntıları boş yere öğrenmeye çalışan Mrs. Smith gibi meraklı biri için ise tatmin edici olmaktan son derece uzaktı. Mrs. Smith, Bath'ta iyi ya da kötü şöhret sahibi herkesi ismen tanıyordu.

«Anladığım kadarıyla, küçük Durand'lar da oradalarmış; tıpkı beslenmeyi bekleyen küçük serçeler gibi müziği ağızları açık dinlemişlerdir. Hiçbir konseri kaçırmazlar onlar.»

«Evet. Onları kendim görmedim fakat salonda olduklarını Mr. Elliot'tan duydum.»

«Ibbotsonlar? Onlar da orada mıydı? Ya iki yeni güzel ve içlerinden biriyle sözleneceği söylenen uzun boylu İrlandalı subay?»

«Bilmiyorum. Orada olduklarını sanmıyorum.»

«Yaşlı Lady Mary Maclean. Onu sormama gerek yok. Hiçbir konseri kaçırmaz o, biliyorum ve sen de onu görmüş olmalısın. Herhalde senin çevrendeydi çünkü Lady Dalrymple ile birlikte gittiğinize göre şeref koltuklarında oturuyor olmalısınız; orkestranın etrafındaki elbette.»

«Hayır, bunu hiç istemezdim. Benim için her bakımdan son derece sevimsiz bir durum olurdu. Fakat neyse ki Lady Dalrymple daima orkestranın biraz uzağında olmayı tercih ediyor ve bizim oturduğumuz yerler de gayet iyiydi. Yani duymak için demek istiyorum; bir şeyler görebilmek için değil çünkü görünen o ki çok az şey görebilmişim.»

«Oh! Senin hoşça vakit geçirebilmene yetecek kadar şey görmüşsündür. Bunu anlayabiliyorum. Bir kalabalık içinde bile tanınmakta bir tür eğlence mevcuttur ve siz de buna sahiptiniz. Kendi içinizde kalabalık bir gruptunuz ve bunun ötesinde bir şey de arzu etmiyordunuz.»

Konuşurken aslında, hiç de etrafa bakmamazlık etmediğini, sadece dikkatinin hedefinin farklı olduğunu gayet iyi bilen Anne, «Aslında daha fazla etrafıma bakınmalıydım,» diye konuştu.

«Hayır, hayır. Daha da iyisini yapmışsınız. Hoş bir akşam geçirmiş olduğunuzu bana söylemenize gerek yok, gözlerinizden okunuyor bu. Sizin için saatlerin nasıl geçip gittiğini, nasıl da hep tatlı sözler dinlemiş olduğunuzu tamamıyla görebiliyorum. Konser aralarında bol bol sohbet edildi herhalde.»

Anne yarım yamalak gülümsedi ve «Yani bunların hepsini gözlerimden mi okuyabiliyorsunuz?» dedi.

«Evet, okuyorum. Yüzünüz, dün gece dünyanın en yakışıklı erkeği olarak gördüğünüz, şu anda sizi dünyadaki geri kalan her şeyden çok daha fazla ilgilendirmekte olan kişiyle beraber olduğunuzu, bana çok iyi anlatıyor.»

Bir kırmızılık Anne'in yanaklarına hücum etti. Hiçbir şey söyleyemedi.

«Ve durum böyleyken,» Mrs. Smith, kısa bir an duraksadıktan sonra devam etti, «bu sabah beni görmeye gelme nezaketi göstermenize ne kadar büyük değer verdiğimi biliyor olmanızı ümit ediyorum. Zamanınızı doldurabileceğiniz bu kadar çok sayıda zevkli uğraş varken buraya gelip de benimle beraber oturmanız gerçekten çok büyük bir incelik.»

Anne bunların hiçbirini duymadı. Hâlâ arkadaşının sezgilerinin yol açtığı şaşkınlığın ve zihinsel karmaşanın etkisi altındaydı. Yüzbaşı Wentworth'a yönelik herhangi bir söylentinin nasıl olup da arkadaşının kulağına kadar gelebildiğini merak ediyordu. Kısa bir sessizlik daha oldu.

Mrs. Smith, sonunda, «Söyleyin bana,» diye konuştu, «benimle olan tanışıklığınızdan Mr. Elliot'un haberi var mı? Benim Bath'ta olduğumu biliyor mu?»

Anne şaşkın bir halde başını kaldırarak «Mr. Elliot mu?» diye tekrarladı. Biraz önce ne kadar yanıldığını anlıyordu. Hemen toparlandı ve rahatlama duygusuyla cesaretini yeniden kazanarak daha sakin bir biçimde ilave etti. «Mr. Elliot'u tanıyor musunuz?»

Mrs. Smith ciddiyetle, «Bir zamanlar onu çok yakından tanıyordum. Fakat bu artık tarihe karıştı. En son karşılaşmamızın üzerinden çok uzun bir zaman geçti.»

«Bütün bunlardan haberim yoktu. Daha önce hiç bahsetmemiştiniz. Bunu bilseydim, ona sizden büyük bir zevkle bahsederdim.»

Mrs. Smith, her zamanki neşeli tavrını yeniden takınarak «Doğruyu söylemek gerekirse,» diye konuştu, «sizden istediğim şey tam olarak bu. Mr. Elliot'a benden bahsetmenizi istiyorum. Benim için bunu yapmanızı istiyorum. Bana çok önemli yardımlarda bulunabilir. Ve eğer siz bu iyiliği yaparsanız, Miss Elliot, siz bunu ondan isterseniz, kesinlikle yapılacaktır.»

Anne, «Bunu yapmaktan gerçekten çok mutlu olurum,» diye yanıtladı, «size elimden gelen en küçük yardımı bile seve seve yapacağımdan şüphe etmemenizi isterim. Fakat korkarım ki, benim Mr. Elliot üzerinde gerçekte olduğundan daha büyük bir etki sahibi olduğumu ya da buna hakkım olduğunu zannediyorsunuz. Bir yer-

lerden böyle bir fikir edinmişsiniz. Beni sadece Mr. Elliot'un bir akrabası olarak görmelisiniz. Bu bilginin ışığında şayet kuzininin Mr. Elliot'tan isteyebileceği herhangi bir şey olduğunu düşünüyorsanız rica ederim bu konuda benden faydalanmakta tereddüt etmeyiniz.»

Mrs. Smith ona dikkatle baktı, sonra gülümsedi ve konuştu:

«Biraz aceleci davrandığımı anlıyorum. Sizden özür dilerim. Resmi olarak ilan edilmesini beklemeliydim. Fakat şimdi, benim Sevgili Miss Elliot'um, eski bir arkadaş olarak bir ipucu verin bana, ne zaman konuşabileceğim? Gelecek hafta? Eminim gelecek hafta her şeyin çözümlendiğini ve kendi bencilce planlarımı Mr. Elliot'un servetiyle gerçekleştirebileceğimi düşünmeye hakkım olacaktır.»

Anne, «Hayır,» diye karşılık verdi, «düşündüğünüz şey ne gelecek hafta ne ondan sonraki hafta ne de daha sonraki hafta gerçekleşecektir. Mr. Elliot ile evlenmeyeceğim. Nereden böyle bir fikre kapıldığınızı bilmek isterdim.»

Mrs. Smith ona tekrar baktı, ciddileşti, sonra gülümseyerek başını salladı: «Sizi anlayabilmeyi ne kadar çok isterdim,» dedi, «ve de amacınızın ne olduğunu! Doğru zaman geldiğinde zalimce davranmayacağınıza inanıyorum. Biliyorsunuz, biz kadınlar, zamanı gelinceye kadar bir erkeği istediğimizi itiraf etmeyiz. Hatta her erkeği reddediyormuş gibi davranırız. Ta ki onlar teklif edene kadar. Fakat neden bu kadar zalim olasınız ki? Bırakın da dostumu ya da daha doğrusu eskiden dostum olan kişiyi, size karşı savunayım. Bundan daha uygun bir evlilik düşünebilir misiniz? Ondan daha hoş, daha centilmen bir erkeği nerede bulabilirsiniz? Size Mr. Elliot'u hararetle tavsiye ediyorum. Eminim Albay Wallis'ten onun hakkında sadece iyi şeyler duyacaksınız? Ve onu kim, Albay Wallis'ten daha iyi tanıyabilir?»

«Benim Sevgili Mrs. Smith'im, Mr. Elliot'un karısı öleli altı aydan fazla olmadı. Herhangi bir kadına daha şimdiden talip olması hiç de yakışık almayacaktır.»

Mrs. Smith cilveli bir tavırla «Ah! Bütün itirazınız buysa,» diye atıldı. «Mr. Elliot emin ellerdedir. Ben de onu düşünerek kendimi daha fazla sıkıntıya sokmayacağım. Evlendiğiniz zaman beni unutmayın, hepsi bu. Benim, bir dostunuz olduğumu bilsin, o zaman bu mesele onun için sorun yaratmayacaktır. Şimdi yaşadığı çok sayı-

da ilişki ve maceradan elinden geldiğince kurtulmak istemesi, onun için doğal bir şey, son derece doğal belki de... Yüz erkekten doksan dokuzu aynı şeyi yapardı. Elbette benim için ne kadar önem taşıdığından haberdar olamaz. Şimdi Sevgili Miss Elliot'um çok mutlu olmanızı ümit ediyor ve bütün kalbimle diliyorum. Mr. Elliot, sizin gibi bir kadının değerini anlayacak kadar sağduyu sahibi biri. İleride de geminiz benimki gibi karaya oturmayacaktır. Bütün dünyevi meselelerde güven içinde olacaksınız, onun karakteri açısından da öyle. O, yanlış yollara sapmayacaktır, başkaları tarafından kandırılarak kendi mahvına da sürüklenmeyecektir.»

Anne, «Hayır,» dedi, «kuzenim hakkında bunların hepsine inanmaya hazırım. Tehlikeli etkileşimlere açık olmayan, sakin ve kararlı birine benziyor. Ona karşı büyük bir saygı besliyorum. Yaptığım gözlemlere dayanarak bundan farklı bir şey düşünmek için bir sebep göremiyorum. Fakat onu tanıyalı uzun bir zaman olmadı ve sanırım o da kısa süre içinde yakından tanınabilecek biri değil. Ondan bahsetme biçimim, Mrs. Smith, sizi, onun benim için bir önem taşımadığına ikna etmedi mi? Bu yeterince açık olsa gerek. Ve inanın bana o, benim için hiçbir şey ifade etmiyor. Şayet bana evlenme teklif etseydi bile (ki böyle bir şey yapmayı düşündüğüne inanmak için gerçekten çok az sebebim var.) kabul etmezdim. Sizi temin ederim bunu yapmazdım. İnanın bana, sizin tahmin ettiğiniz gibi, dün geceki konserin bana yaşattığı zevkte Mr. Elliot'un hiçbir payı yok. Mr. Elliot değildi. Yani o kişi...»

Durdu. Çok fazla şey söylemiş olabileceğinden korkarak kızardı fakat daha azını söylemesi yeterli olmayacaktı. Mrs. Smith, bir başkasının var olduğunu kavramadıkça Mr. Elliot'un başarısızlığına kolay kolay inanmayacaktı. Durum böyle olduğu halde, yine de hemen kabullendi, göründüğünden daha fazla bir şey yoktu ortada. Anne de bu konunun daha fazla deşilmesine engel olmak için Mrs. Smith'in onun Mr. Elliot ile evleneceği fikrine neden kapıldığını, bu fikri nereden edindiğini veya kimden duyduğunu bilmek istedi.

«Bunun ilk olarak nasıl aklınıza geldiğini bana söylesenize.»

Mrs. Smith, «İlk olarak,» diye yanıtladı, «birlikte ne kadar çok vakit geçirdiğinizi öğrendiğim zaman ve her ikinizden birini seven

herkes tarafından arzu edilecek dünyanın en muhtemel şeyi olduğunu hissettiğim zaman geldi aklıma. Ve bütün tanıdıklarınızın da sizinle aynı fikirde olduğundan emin olabilirsiniz. Fakat daha iki gün öncesine kadar böyle bir şeyin konuşulduğunu kesinlikle duymamıştım.»

«Gerçekten böyle mi konuşuluyor?»

«Dün uğradığınız zaman size kapıyı açan kadına dikkat ettiniz mi?»

«Hayır, her zamanki gibi Mrs. Speed ya da hizmetçi değil miydi? Özellikle dikkat etmedim.»

«Dostum Mrs. Rooke idi. Sizi çok merak etmekte olan ve size kapıyı açan kişinin kendisi olduğuna da bir hayli sevinen Hemşire Rooke. Sadece pazarları Marlborough Binaları'ndan gelir. Ve bana Mr. Elliot ile evleneceğinizi söyleyen de oydu. Bizzat bu konularda hiç de kötü bir otorite sayılmayacak Mrs. Wallis'ten duymuş. Pazartesi akşamı bir saat benimle oturdu ve bütün hikâyeyi anlattı.»

Anne gülerek, «Bütün hikâye mi?» diye tekrar etti. Gerçeği yansıtmayan böyle küçük bir söylentiden o kadar da uzun bir hikâye çıkarmış olamaz bence.»

Mrs. Smith hiçbir şey söylemedi.

Anne, ara vermeksizin, «Fakat,» diye devam etti, «kendimde Mr. Elliot üzerine herhangi bir hak göremesem de size elimden gelen her şekilde yardımcı olabilmekten son derece büyük mutluluk duyarım. Kendisine Bath'ta bulunduğunuzdan bahsedeyim mi? Ona bir mesaj götürmemi ister misiniz?»

«Hayır, teşekkür ederim, kesinlikle olmaz. İçinde bulunduğumuz anın samimiyetine dayanarak ve yanlış bir izlenim altında sizin dikkatinizi birtakım konulara çekmeye çalıştım. Fakat şimdi buna hiç gerek yok. Hayır, teşekkür ederim, sizi sıkıntıya sokmayı istemem.»

«Sanırım Mr. Elliot'u uzun yıllardan beri tanıdığınızı söylediniz.»

«Tanıyordum.»

«Herhalde evlenmesinden önceydi.»

«Evet, onu ilk olarak tanıdığım zaman evli değildi.»

«Ve onu çok iyi mi tanıyordunuz?»

«Çok yakından.»

«Gerçekten mi? O halde hayatının o döneminde nasıl biri olduğunu anlatın bana. Mr. Elliot'un çok gençken nasıl biri olduğunu çok merak ediyorum. Her zaman şimdi göründüğü gibi biri miydi?»

Mrs. Smith'in cevabı, «Mr. Elliot'u son üç senedir hiç görmedim,» biçiminde oldu. Bu cevap o kadar ölçülü ve dikkatli bir havada verilmişti ki, konuyu daha fazla kurcalamak mümkün görünmüyordu ve Anne merakının daha da artması dışında hiçbir şey elde edemediğini düşündü ve bunun üzerine her ikisi bir müddet sessiz kaldı. Mrs. Smith, çok düşünceli görünüyordu. Sonunda, her zamanki samimi ses tonuyla, «Affınızı dilerim, benim Sevgili Miss Elliot'um,» diye konuştu, «size verdiğim o kısa yanıtlar için sizden özür dilerim fakat ne yapmam gerektiği konusunda kararsızım. Size ne söylemem gerektiğini kafamda ölçüp biçiyordum. Göz önüne alınması gereken pek çok şey var. Fazla işgüzar olmayı, yanlış izlenimler uyandırmayı, arabozuculuk yapmayı istemiyor insan. Altında sağlam bir temel bulunmasa bile aile birliğinin o pürüzsüz yüzeyini olsun korumaya değer. Yine de ben kararımı verdim ve bununla da doğrusunu yapmış olacağıma inanıyorum. Sanırım Mr. Elliot'un gerçek karakterini tanımanız gerekiyor. Şu anda onu kabul etmeye en küçük bir niyetiniz olmasa bile gelecekte neler olacağını kimse kestiremez. Olur ya, sizi farklı bir biçimde etkileyeceği bir zaman gelir ileride. Bu yüzden de hiçbir ön yargınızın bulunmadığı şu anda gerçeğin ne olduğunu öğrenin. Mr. Elliot, tam anlamıyla kalpsiz ve vicdansız bir adamdır. Düzenbaz, sadece kendi çıkarını düşünen, açıkgöz, soğukkanlı bir yaratıktır. Kendi çıkarı veya rahatı uğruna şöhretini zedelemeyecek her türlü zulmü, her türlü ihaneti göze alabilecek biridir. Başkalarına karşı en küçük bir acıma duygusu yoktur içinde. Mahvına sürüklediklerini, gözünü kırpmaksızın, en küçük bir vicdan azabı duymaksızın ihmal ve terk edebilir. Her türden hak, adalet veya merhamet ve acıma duyguları yabancısı olduğu şeylerdir. Kalbi tam anlamıyla kömür gibi karadır onun; kara ve sahte!»

Anne'in şaşkın ve hayretten donakalmış hali, Mrs. Smith'in duraksamasına sebep oldu ve biraz daha sakin bir tavırla ilave etti:

«Kullandığım ifadeler size ürkütücü gelecektir. Ama yaralı ve öfkeli bir kadını mazur görmek zorundasınız. Yine de kendime hâkim

olmaya çalışacağım. Onu fazla lekelemeyeceğim. Size yalnızca onun hakkında bildiklerimi anlatacağım. Sadece yaşanan olayları anlatacağım. O, onu sevmiş ve güvenmiş ve onu tıpkı kendisi gibi iyi biri olarak düşünmüş olan sevgili kocamın yakın bir dostuydu. Samimiyetleri, biz evlenmeden önce tesis edilmişti. Çok yakın arkadaş olduklarını görmüştüm ve Mr. Elliot'a karşı büyük bir yakınlık duymaya ve onun hakkında son derece olumlu fikirler beslemeye başladım. Biliyorsunuz, on dokuz yaşındayken fazla derinlemesine düşünemez insan ve Mr. Elliot da bana geri kalan herkes kadar pek çok kişiden daha fazla iyi ve sempatik görünmüştü ve neredeyse her zaman onunla birlikteydik. Genellikle şehirde kalıyor ve son derece iyi bir yaşam sürdürüyorduk. O sıralarda Mr. Elliot, bir hayli sıkıntı içindeydi, yoksul bir insandı. Temple'de bir oda tutmuştu ve bir centilmen gibi yaşıyor görünmek için ancak bu kadarına gücü yetebiliyordu. Her ne zaman isterse gelip bizim yanımızda kalabilirdi. Kapımız ona her zaman açıktı, bizim için bir erkek kardeş gibiydi. Dünyanın en soylu, en cömert ruhuna sahip insan olan benim Sevgili Charles'ım elindeki son kuruşu bile onunla paylaşmaya hazırdı ve ben kocamın sık sık ona para yardımında bulunduğunu, maddi yönden onu desteklediğini biliyordum.»

Anne, «Bu, Mr. Elliot'un hayatının tam benim merakımı en fazla uyandıran bölümü olmalı,» dedi, «babam ve ablamla aşağı yukarı bu sıralarda tanışmış olsa gerek. Ben onu hiç tanımadım, sadece ondan bahsedildiğini duyuyordum fakat babama ve ablama karşı tavırlarındaki bir şeyler ve sonra da yaptığı evliliğin koşullarında şimdiki haliyle bir türlü bağdaştıramadığım bir şeyler vardı. Bambaşka bir adamı ortaya koyuyorlardı sanki.»

Mrs. Smith, «Hepsini biliyorum bunların, hepsini biliyorum,» diye atıldı, «Sir Walter ve ablanız, ben onu tanımadan önce tanıştırılmıştı fakat sürekli olarak onlardan bahsettiğini duyardım. Onun davet edildiğini ve cesaretlendirildiğini biliyorum fakat gitmemeyi tercih ettiğini de biliyorum. Belki de sizi hiç aklınıza gelmeyecek konularda bilgilendirebilirim. Evliliğine gelince, ona dair her şeyi de en başından beri biliyorum. Ben, onun lehindeki ve aleyhindeki her şeyde sır ortağıydım. Bütün ümitlerini ve planlarını açtığı arkadaşıydım. Her ne kadar karısını önceden tanımıyor olsam da (onun

toplumda ait olduğu sınıf, gerçekte bunu imkânsız kılmaktaydı) onun da sonraki hayatına yönelik her şeyi biliyorum veya hiç değilse son iki yılına kadarki bütün hayatı hakkında her şeyi biliyorum ve bana sormak isteyebileceğiniz her türlü soruyu da cevaplandırabilirim.»

Anne, «Hayır,» dedi, «onun hakkında özellikle merak ettiğim bir şey yok. Zaten mutlu bir çift olmadıkları sonucuna varmıştım. Fakat Mr. Elliot'un, hayatının o döneminde babamın dostluğunu neden küçümsediğini bilmek isterim. Babam, ona bir akrabadan göstermesi beklenebilecek her türlü ilgi ve nezaketi göstermeye hep hazır olmuştu. O zaman Mr. Elliot, neden geri çekilmişti?»

Mrs. Smith, «Hayatının o döneminde,» diye yanıt verdi. «Mr. Elliot'un tek bir hedefi vardı, sadece servet yapmak ve bunu kanunun el verdiğinden çok daha hızlı bir biçimde başarmak. Bu amacına da evlilik yoluyla ulaşmakta kararlıydı. En azından hatalı bir evlilikle planlarına zarar vermemeye kararlıydı ve ben, onun inancının (buna inanmakta haklıydı veya haksızdı, orasını bilemem) babanızın ve ablanızın gösterdikleri bütün nezaket ve yaptıkları davetlerle, vâris ile genç hanım arasında bir evliliğin amaçlandığı yönünde olduğunu biliyorum. Oysaki böyle bir evliliğin, onun servet ve bağımsızlığa yönelik fikirlerine cevap vermesi olanaksızdı. Sizi temin ederim ki uzak durmasının altında yatan neden buydu. Bana bütün hikâyeyi anlatmıştı. Hiçbir şeyi benden saklamıyordu. Sizi Bath'ta, ardımda bırakıp evlendikten sonra tanıştığım ilk ve başlıca kişinin kuzeniniz olması ve ondan da sürekli olarak babanızı ve ablanızı dinlemem ne tuhaf değil mi? O, bana, bir Miss Elliot'u tarif ediyordu, ben ise büyük bir sevgiyle diğerini düşünüyordum.»

Anne, birdenbire aklına gelen bir fikirle, «Belki de,» diye atıldı, «belki de bazen Mr. Elliot'a benden bahsediyordunuz.»

«Bunu çok sık yaptığıma emin olabilirsiniz. Gururla kendi Anne Elliot'umdan bahsederdim ve sizin çok farklı bir insan olduğunuza dair ona güvence verirdim hep.»

Anne'in ablasından farklı bir insan olduğunu söyleyecekken tam zamanında kendini toparlamıştı.

Anne, «Bu da Mr. Elliot'un, dün gece söylemiş olduğu bir şeyi açıklıyor,» diye konuştu. «Benden bahsedildiğini duyduğunu öğren-

miştim. Bunun nasıl olduğunu anlayamamıştım. Kendi sevgili benliği söz konusu olduğunda hayal gücü nasıl da çılgınca çalışıyor insanın! Ve nasıl da kolaylıkla ve şaşmaz bir biçimde yanılgıya düşüyor! Fakat sözünüzü kestiğim için özür dilerim. O halde Mr. Elliot, tamamıyla para için evlendi. Belki de onun karakteri konusunda ilk defa olarak sizin gözlerinizi açan şey buydu.»

Mrs. Smith, burada biraz tereddüt etti. «Bu gibi şeyler çok yaygın aslında. İnsan toplum içinde yaşadıkça, bir kadın veya erkeğin para için evlenmesinin gerektiği şekilde dikkati çekmeyecek bir şey olduğunu görüyor. Ben o sıralarda çok gençtim ve sadece gençlerle ilişki içindeydim ve hepimiz de katı davranış kurallarının yönlendirmediği düşüncesiz ve neşeli bir gruptuk. Hayatta zevk almak için yaşıyorduk. Şimdi farklı düşünüyorum elbette; zaman, hastalık ve acı bana başka nosyonlar kazandırdı; fakat o dönemde, Mr. Elliot'un yaptığı şeyde kınanacak hiçbir yan göremediğimi kabul etmeliyim. İnsanın kendisi için en iyi şeyi yapması bir görevdi bize göre.»

«Fakat o kadın çok aşağı bir seviyeden gelmiyor muydu?»

«Evet, benim itiraz ettiğim nokta da bu olmuştu fakat o aldırış etmedi. Para, para, onun istediği tek şeydi. Karısının babası bir çobanmış, dedesi ise kasap fakat bunların hiçbir önemi yoktu. Güzel bir kadındı, iyi bir öğrenim de görmüştü ve bazı kuzenleri tarafından tesadüf eseri, Mr. Elliot'la aynı çevreye sokulmuş ve hemen ona âşık olmuştu. Mr. Elliot açısından onun geldiği çevrenin önemi yoktu, hiçbir güçlük ve sakınca ortaya çıkmamıştı. Bütün maharetini kullanarak evlenmeden önce kadının servetinin hayli önemli bir kısmını ele geçirmişti. Şimdi hayatta fazlasıyla önem verdiği toplum içindeki konumunun gençken onun için en küçük bir değeri yoktu. Kellynch mülküne sahip olma olasılığı bir şey ifade edebilir fakat ailesinin bütün namı ve şerefinin onun için beş paralık değeri bulunmuyordu. Şayet baronetlikler satılabilir olsaydı arması ve simgesi, adı, beratı da dahil olmak üzere elli pound karşılığı herhangi birine satabileceğini söylediğini sık sık duymuşumdur. Fakat onun bu konuya yönelik olarak söylediklerinin yarısını bile burada tekrar etmeyeceğim. Bu, adilane olmaz. Fakat yine de bütün bunlar

birer iddiadan ibaret olduğuna göre bir kanıta sahip olmanız gerekir ve o da size verilecek.»

Anne, «Aslında, benim Sevgili Mrs. Smith'im, hiçbir kanıt istemiyorum,» diye bağırdı, «Mr. Elliot'un birkaç yıl önceki haliyle çelişkiye düşen hiçbir iddiada bulunmuş değilsiniz. Bütün bunlar, duyduklarımız ve inandıklarımızın teyit edilmesi sadece. Benim daha da büyük bir merakla bilmek istediğim onun şimdi neden bu kadar farklı göründüğüdür.»

«Fakat benim hatırıma, Mary'nin gelmesi için zili çalmak lütfunda bulunursanız, kalın. Eğer daha da büyük bir zahmete katlanmayı göze alırsanız benim yatak odama gidip oradaki dolabın üst rafında göreceğiniz sedef kakmalı küçük kutuyu getirmenizi rica ediyorum.»

Arkadaşının, bunu yapmasını ne kadar şiddetle arzu ettiğini gören Anne denileni yaptı. Kutu getirilip Mrs. Smith'in önüne kondu, kadın içini çekerek kilidi açarken şöyle konuştu:

«Bu kutu, kocama ait belgeler ve mektuplarla dolu. Onu kaybettiğim zaman ancak çok sınırlı bir bölümünü gözden geçirebildim. Şimdi aramakta olduğum mektup, biz evlenmeden önce Mr. Elliot tarafından kocama yazılmış. Neden bilmiyorum, yırtılıp atılmaksızın muhafaza edilmiş. Ancak kocam, bu tür şeylerde, tıpkı başka erkekler gibi son derece ihtiyatsız ve düzensizdi. Ondan kalan evrakı kontrol ederken aralarından çok daha büyük önem sahibi kimi mektup ve pusulalar ortadan kaldırıldığı halde farklı kişiler tarafından yazılıp da oraya buraya saçılmış çok daha önemsiz kağıtlar arasında buldum bunu. Yakmadım çünkü daha o zaman bile Mr. Elliot hakkında çok olumlu duygular beslemiyordum, daha önceki yakınlığımızı ortya koyan her belgeyi muhafaza etmeye karar vermiştim. Şimdi onu sakladığıma memnun olmak için bir başka nedenim daha var.»

Tunbridge Wells'teki Charles Smith, Esq.'ye gönderilmiş olan bu mektubun tarihi, Temmuz 1803 idi.

SEVGİLİ SMITH,

Mektubunuzu aldım. İyiliğiniz beni mahcup ediyor. Sizinki gibi kalplere sahip olanların sayısı keşke daha fazla olsaydı fakat yir-

mi üç yıllık hayatım boyunca sizinki gibisini görmüş değilim. Şu günlerde tekrar para sahibi olduğum için yardımlarınıza ihtiyacım olmadığına inanın. Kutlayın beni. Sir Walter ile kızından kurtulmayı başardım. Kellynch'e geri döndüler ve gelecek yaz onları ziyaret etmem için bana nerdeyse yemin ettirdiler fakat bundan sonra Kellynch'e yapacağım ilk ziyaret bana orayı satışa çıkarabilmem için en avantajlı fiyatı söyleyecek olan bir bina eksperinin eşliğinde olacak. Yine de baronetin t ekrar evlenmesi hiç de uzak bir olasılık değil, bunu yapabilecek kadar aptal çünkü. Yine de böyle bir şey yapacak olursa o zaman beni rahat bırakırlar ki bu da veraset hakkının devredilmesi için bana iyi bir bedel ödenmesi anlamına gelebilir. Sir Walter geçen yıl olduğundan daha kötü bir durumda.

Keşke adım Elliot olmasaydı. Bıktım bu addan. Neyseki Walter adından kurtulabilirim ve geri kalan hayatım boyunca beni adımın ikinci W'siyle çağırmak suretiyle bana hakaret etmeyeceğinizi umarım, en derin sevgilerimle.

Wm. Elliot.

Böylesi bir mektup Anne'in öfkeden kıpkırmızı kesilmesine neden olmaksızın okunamazdı. Mrs. Smith, onun yüzünün aldığı renge dikkat ederek konuştu:

«Kullanılan dilin son derece saygısızca olduğunu biliyorum. Tam olarak hangi terimlerin kullanıldığını unuttum ama genel anlamını gayet iyi hatırlıyorum. Fakat bu, size o adamın nasıl biri olduğunu göstermeye yetecektir. Zavallı kocama yaptığı itiraflara bakın. Bundan daha güçlü bir kanıt olabilir mi?»

Anne, babası hakkında böylesi ifadelerin kullanılmış olmasının yarattığı şok ve verdiği derin üzüntüden kısa süre içinde kurtulamazdı. Mektubu görmesinin onur kanunlarının ihlal edilmesi anlamına geldiğini, bir kimse hakkında bu tür kanıtlara dayanarak yargıda bulunmanın doğru olmadığını ve böyle özel yazışmaların yabancı gözler tarafından görülmemeleri gerektiğini düşünüyordu. Ancak daha sonra sükûnetini yeniden kazandı ve üzerinde düşünmekte olduğu mektubu iade ederek, «Teşekkür ederim, bu mektubun tam bir kanıt niteliği taşıdığına, söylemiş olduğunuz her şeyi

kanıtladığına şüphe yok. Fakat neden bunları şimdi öğrenmemizi istediniz?»

Mrs. Smith gülümseyerek, «Bunu da açıklayabilirim,» dedi.

«Bunu gerçekten yapabilir misiniz?»

«Evet. Size on iki yıl önceki Mr. Elliot'u tanıttım, onun şimdi nasıl biri olduğunu da göstereceğim. Bunun için yine yazılı kanıt sunamam fakat onun şu anda ne istediği ve ne yapıyor olduğuna dair geçerli bir sözlü tanık temin edebilirim. O, artık ikiyüzlü değil. Sizinle evlenmeyi içtenlikle arzu ediyor. Şu an ailenize gösterdiği alaka tam anlamıyla içten, tamamıyla kalbinden geliyor. Size kaynak göstereceğim kişinin adını da söyleyeyim: Dostu Albay Wallis.

«Albay Wallis mi? Onu da tanıyor musunuz?»

«Hayır. Ondaki bilgiler elime bu satırlar gibi doğrudan değil, ancak dolaylı yoldan ulaştı. Fakat bunun bir önemi yok. Kaynak ilki kadar sağlam, ağızdan ağıza dolaşırken topladığı gereksiz ayrıntılar ise kolaylıkla ayıklanabilir. Mr. Elliot, size yönelik arzularından Albay Wallis'e sakınmasızca bahsediyor. Söz konusu albayın sağduyu sahibi, ihtiyatlı ve anlayışlı bir insan olduğunu düşünüyorum fakat son derece güzel ve budala bir karısı var ve ona laf söylememesinin çok daha yerinde olacağını bilmiyor. Bütün bilgileri, duyduğu her şeyi tekrarlıyor. Mrs. Wallis ise iyileşmiş olmanın verdiği coşkun ruh hali içinde bunları bakıcısı hemşireye aktarıyor. Ve benim dostum olduğunu bildiğiniz hemşire de çok tabiidir ki, hepsini bana naklediyor. Pazartesi akşamı yakın dostum Mrs. Rooke, Marlborough Binaları'nın bütün sırlarını taşıdı. Görüyorsunuz ki, size bütün bu hikâyeyi anlattığım zaman sizin sandığınız gibi hayal gücümü fazlaca çalıştırmış değilim.»

«Sevgili Mrs. Smith'im, gösterdiğiniz kaynak o kadar büyük bir güvenilirlik taşımıyor. Bu, çok da işe yaramaz. Mr. Elliot'un, bana yönelik fikirleri, babamla yeniden barışmak için göstermiş olduğu bütün çabaları hiçbir şekilde açıklamayacaktır. Bunların hepsi de benim Bath'a gelişimden önce gerçekleşti. Geldiğim zaman onları hayli dostane ve samimi ilişkiler içinde buldum.»

«Böyle olduğunu biliyorum. Bunların hepsini çok iyi biliyorum fakat...»

«Hadi ama Mrs. Smith, böylesi bir kanaldan doğru bilgileri edinmeyi beklememeliyiz. Ağızdan ağıza taşınan bu kadar fazla sayıda gerçekler veya kanıtlar, birinin budalalığı, bir başkasının da cehalet yüzünden hatalı bir biçimde yorumlanır sonuç olarak da içlerindeki gerçeklik payı, yok denecek kadar azalır.»

«Öncelikle beni dinleyin. Kısa süre içinde yalanlayabileceğiniz ya da doğrulayabileceğiniz kimi özel ayrıntıları dinledikten sonra kaynaklarımın genel anlamda güvenilir olup olmadığına karar verebilirsiniz. Hiç kimse, sizin onun ilk önceliği olduğunuzu iddia etmiyor. Gerçekte o, sizi Bath'a gelmeden önce görmüş ve beğenmişti fakat sizin kim olduğunuzu bilmiyordu. En azından hikâyecim öyle diyor. Doğru mu bu? Sizi geçen yazın veya sonbaharda, kim olduğunuzu bilmeksizin, hikâyecimin sözlerini kullanırsak 'batıda bir yerlerde' gördü mü?»

«Kesinlikle gördü. Buraya kadar olan kısım doğru. Lyme'deydi. Tesadüfen ben de Lyme'de bulunuyordum.»

Mrs. Smith, muzafferane bir tavırla, «Öyleyse,» dedi, «dostumun iddialarının ilkinin doğruluğu kanıtlanmış. Sizi o sırada Lyme'de gördü ve o kadar beğendi ki, sizin Miss Anne Elliot olarak Camden Meydanı'nda tekrar karşısına çıkmanız ona sonsuz bir sevinç verdi ve hiç şüphem yok ki, o andan itibaren de Camden Meydanı'na olan bütün ziyaretler iki tane amaç doğrultusunda yapılmaya başlandı. Ancak şimdi size açıklayacağım ve daha eskiye dayanan bir başka neden daha var ortada. Hikâyemde yanlış veya mümkün görünmeyen herhangi bir şey varsa beni durdurun. Bana anlatılanlara göre, ablanızın arkadaşı olan ve sizinle kalan ve sizden bahsini duyduğum hanım, Miss Elliot ve Sir Walter ile daha eylül ayında, kısacası onlarla ilk defa olarak karşılaştığı sıralarda Bath'a gelmiş ve o zamandan beri de onlarla birlikte kalıyormuş. Anlatılanlara göre, zeki, entrikacı, hayli güzel bir kadınmış. Yoksulmuş ve aynı zamanda da güven uyandıran tavırlara sahipmiş ve bütünüyle böylesi bir konumda ve davranışta olması üzerine Sir Walter'in tanıdıkları onun Lady Elliot olmayı amaçladığını anlamışlar. Aynı zamanda Miss Elizabeth Elliot'un tehlikeden tamamıyla habersiz olması da onlar açısından büyük şaşkınlık vericiymiş.»

Mrs. Smith, burada nefes almak için bir süre durdu fakat Anne, tek bir kelime bile etmedi, bunun üzerine o da anlatmayı sürdürdü.

«Durum sizin gelmenizden çok önce aileyi tanıyanlara işte bu şekilde görünmekteymiş. Albay Wallis de babanızı, o sıralarda Camden Meydanı'na ziyarete gelmediği halde bu durumun farkına varacak kadar yakından izlemekteymiş fakat Mr. Elliot ile olan dostluğu onun sizin evinizde olup biten her şeye yakından ilgi duymasına neden oluyormuş. Mr. Elliot, bir veya iki günlüğüne, Bath'a geldiği zaman, ki bu, Noel'den kısa süre öncesine tekabül ediyormuş, Albay Wallis de onu durumdan ve yayılmaya başlayan söylentilerden haberdar etmiş. Şimdi, zamanın, Mr. Elliot'un baronetliğe yönelik görüşlerini bir hayli değiştirdiğini anlamak zorundasınız. Kan ve aile bağları üzerine olan bütün incelikler, onu, bambaşka bir insan haline getirmiş. Uzun zamandır dilediği ölçüde harcayabileceği kadar parası var, zevk ve açgözlülük açısından dileyebileceği hiçbir şey kalmadı ve o da yavaş yavaş mutluluğunu vârisi olduğu değerlere bağlamayı öğreniyor. Dostluğumuzun sona ermesinden önce de bunun farkındaydım ama şimdi tamamıyla eminim. Günün birinde Sir William olamama fikrine tahammül bile edemiyor. Dolayısıyla da arkadaşından aldığı haberlerin hiç hoşuna gitmediğini ve vardıkları sonucu kolaylıkla tahmin edebilirsiniz. Daha önceki aile bağlarını yeniden tesis etmek ve aile içindeki yerini yeniden kazanmak, ona, karşı karşıya bulunduğu tehlikeyi değerlendirme ve gerekli bulduğu takdirde o hanımdan kurtulma imkânı sağlayacağı için Bath'a mümkün olduğu kadar çabuk geri dönmek ve bir süreliğine oraya yerleşmeye karar verdi. İki arkadaş kendi aralarında bunun yapılabilecek tek şey olduğu sonucuna vardılar. Bu esnada, Albay Wallis de onu elinden geldiğince destekleyecekti. O ve Mrs. Elliot, Sir Walter'e takdim edilecek ve bu şekilde aileyle ahbaplık kuracaklardı. Verdikleri bu karar doğrultusunda aileye geri döndü, sizin de bildiğiniz gibi bağışlandı ve tekrar aileye kabul edildi. Bundan sonra da daimi ve (sizin gelişiniz bir yenisini ilave edene kadar) tek amacı Sir Walter ile Mrs. Clay'ı göz hapsinde tutmak oldu. Bunun öncesinde de aileyle birlikte olabilmek için hiçbir fırsatı kaçırmıyordu, her yerde karşılarına çıkar, olur olmaz saatte kapılarını çalmaktan hiç imtina etmiyordu. Kurnaz bir adamın neler yapabile-

ceğini tahmin edersiniz. Ve yaptıklarından hatırınızda kalanları da elinizdeki bu bilgilerin kılavuzluğunda daha iyi tahlil edebilirsiniz.»

Anne, «Evet,» dedi, «benim zaten bildiklerim veya tahmin edebileceklerimle uyuşmayan hiçbir şey söylemiyorsunuz. Kurnazlığın ayrıntılarında daima itici bir yan mevcuttur. Bencillik ve ikiyüzlülüğün çevirttirdiği dolaplar daima tiksinti vericidir fakat aslında duyduğum hiçbir şey beni şaşırtmış değil. Yine de Mr. Elliot'un bu şekilde tasvir edilmesi karşısında şok geçirecek, inanmakta güçlük çekecek insanlar tanıyorum fakat ben, hiçbir zaman ona kanmadım. Davranışlarında daima göründüğünden farklı bir neden aradım. Sadece şimdi bunca korktuğu olayın gerçekleşmesi olasılığı karşısında şimdiki fikrini bilmek isterdim; tehlikenin arttığını mı düşünüyor yoksa azaldığını mı?»

Mrs. Smith, «Benim anladığım kadarıyla azalıyor,» diye yanıt verdi. «Mrs. Clay'in ondan korktuğunu düşünüyor, kendisinin, onun aklından geçenleri okuyabildiğinin ve kadının şimdi onun yokluğunda gidebileceği kadar ileri gitmeye cüret edemeyeceğinin bilincinde. Fakat ben, Mr. Elliot, günün birinde uzaklaşmak zorunda kalacağına göre ve o kadın şimdi sahip olduğu etkiyi muhafaza etmeyi sürdürürken nasıl güven içinde olabilecek anlayamıyorum. Hemşirenin bana söylediğine göre, Mrs. Wallis'in bu konuda komik bir fikri var; siz ve Mr. Elliot evlenirken evlilik sözleşmesinin maddeleri arasına babanızın Mrs. Clay ile evlenemeyeceği maddesinin de konulması gerekiyormuş. Her durumda da tam Mrs. Wallis'in zekâ düzeyine uygun bir plan bu fakat benim mantıklı hemşirem Rooke saçmalığını açıkça görebiliyor. 'İyi ama madam,' dedi bana, 'böyle bir madde, beyefendinin bir başkasıyla evlenmesini engellemeyecektir ki.' Ve aslında, gerçeği itiraf etmek hemşirenin içten içe Sir Walter'in ikinci bir evlilik yapmasının çok da ateşli aleyhtarı olduğunu sanmıyorum. Evlilik bağından yana bir kadın olsa gerek ve (burada insanın bencilliği işin içine girecek) Mrs. Wallis'in tavsiyesi üzerine müstakbel Lady Elliot'a refakat etmeye yönelik belli belirsiz birtakım hayallere sahip olmadığını kim söyleyebilir?»

Anne, biraz düşündükten sonra, «Bütün bunları öğrendiğime çok memnun oldum. Şimdi bazı bakımlardan, Mr. Elliot'a eşlik etmek benim için hayli acı verici olacaksa da nasıl davranmam ge-

rektiğini daha iyi bileceğim. Ben, daha dolaysız bir davranış çizgisi benimseyeceğim. Mr. Elliot ise belli ki, bencillikten başka bir prensibi olmayan ikiyüzlü, yapmacık ve maddeci bir insan.»

Fakat Mr. Elliot bahsi henüz kapanmamıştı. Mrs. Smith, anlatmak istediği konudan sapmış ve Anne de ailesinin çıkarlarına yönelik kaygıları arasında aslında genç adama karşı ne kadar çok suçlamada bulunulduğunu unutmuş, fakat şimdi dikkati tekrar en başta yapılmış olan imalara yönelmiş durumdaydı ve her ne kadar Mrs. Smith'in, genç adama karşı olan mutlak acılığını tam anlamıyla haklı çıkarmasa bile, onun bu zavallı kadına karşı olan davranışlarında fazlasıyla duygusuz, adalet ve merhamet açısından son derece kusurlu davrandığını ortaya koyan bir hikâye dinlemişti.

Mrs. Smith'ten (aralarındaki samimiyet genç adam evlendikten sonra da devam etmişti) önceki gibi sürekli olarak beraber olmuşlar ve Mr. Elliot, kocasını servetinin çok ötesinde harcamalara sürüklemişti. Mrs. Smith kendisini suçlamak istemiyor, kocasına da herhangi bir sorumluluk yüklemiyordu; fakat Anne, en başından beri gelirlerinin sürdürdükleri yaşamla hiçbir zaman denk olmadığını, genel ve müşterek savurganlık yaptıklarını hatırlayabiliyordu. Karısının anlattıklarına dayanarak Mr. Smith'in, sıcakkanlı, dikkatsiz harcamalarda bulunan, fazla zeki olmayan, dostundan daha çok arkadaş canlısı olduğunu, kısacası dostuna hiç benzemediği, onun tarafından yönlendirildiği ve belki de küçümsendiği sonucuna varabiliyordu. Yaptığı evlilikle büyük bir servetin sahibi olan ve başını herhangi bir derde sokmaksızın kibir ve zevkin her türlüsüne kendisini alabildiğine kaptırmaya meyleden (sürdüğü bütün o zevk ü sefa'ya rağmen ihtiyatlı bir adam haline gelmişti) Mr. Elliot, hızla zenginleşirken, tersine arkadaşı da giderek yoksullaşmaya başlamıştı. Buna rağmen arkadaşının içinde bulunduğu finansal problemleri zerre kadar umursamıyor, bilakis onun sadece mahva sürükleyebilecek harcamalara sebep oluyor veya onları teşvik ediyordu.

Mr. Smith, ne kadar umutsuz bir durumun içine düştüğünü göremeden tam zamanında ölmüştü. Daha önce de arkadaşlarının dostluklarını sınamalarına fırsat verecek sıkıntılarla karşılaşmışlar-

dı ve Mr. Elliot'a güvenmenin hiç de iyi bir fikir olmadığı kanıtlanmıştı.

Fakat Mr. Smith'in işlerinin düzelecek gibi olmadığı, onun ölümüne kadar tam anlamıyla ortaya çıkmamıştı. Mr. Elliot'un iyi niyetine duyduğu güvenle sağduyusuna kulak verecek yerde duygularının sözünü dinleyen Mr. Smith, kendi vasiyetinin hükümlerini yerine getirmesi için de onu tayin etmişti. Fakat Mr. Elliot, gerekeni yapmamış ve Mrs. Smith'in içinde bulunduğu durumun kaçınılmaz eziyetlerine eklenen bu ihmalin yol açtığı sıkıntı ve güçlükleri, isyan ve infial duygularına kapılmaksızın dinlemek veya anlatmak mümkün değildi.

Anne'e Mr. Elliot'un bu münasebetle yazdığı mektuplar ile Mrs. Smith'in çaresizlik içinde yaptığı başvurulara verdiği yanıtlar gösterildi. Bunların hepsi de sonuçsuz kalacak bir çabaya dahil olmamak yönündeki aynı buz gibi kararlılık ile genç kadının başına gelebilecek talihsizliklere karşı aynı taş kalpli kayıtsızlığı yansıtmaktaydı. Korkunç bir nankörlük ve acımasızlık tablosuydu ortaya konan ve Anne, kimi zaman açıkça işlenmiş hiçbir suçun bundan daha büyük bir kötülük içeremeyeceği hissine kapıldı. Pek çok şey vardı dinlemesi gereken; acıklı maziye ait kimi sahnelerin ayrıntıları, daha önceki konuşmalarda sadece ima edilmiş, birbiri üstüne gelmiş pek çok felaketin bütün detayları, şimdi çok tabii görünen bir boyun eğiş ile tek tek ele alınmaktaydı. Anne ise bunların anlatılışının verdiği olağanüstü rahatlama duygusunu anlamakla beraber, arkadaşının her zamanki dinginliğini muhafaza edişi karşısında şaşırmaktan da kendini alamıyordu.

Genç kadının çektiği acıların tarihçesinde, dinleyeni bilhassa rahatsız edecek bir durum mevcuttu. Mrs. Smith, kocasına ait, vergi borçlarının ödenememesi nedeniyle yıllardır bir tür haciz altında bulunan Batı Hint Adaları'ndaki bir mülkün gerekli girişimlerde bulunulması halinde kurtarılabileceği inancını taşımaktaydı. Ve bu mülk, çok büyük olmamakla beraber genç kadını görece zengin bir konuma getirmeye kâfi gelecekti. Fakat bu işi ele alacak hiç kimse bulunmuyordu. Mr. Elliot, hiçbir girişimde bulunmuyordu; kendisi de bedensel güçsüzlüğü yüzünden bu işle şahsen meşgul olamıyordu [illegible] iyle de kendisinin yerine yapacak birini de [illegible] dıncağızın vereceği nasihatlerle kendisini

destekleyecek yakın akrabaları bulunmuyor, içinde bulunduğu parasızlık nedeniyle yasaların desteğini almaya ise gücü yetmiyordu. Para sıkıntısının yarattığı zalimce bir açmazdan başka bir şey değildi bu. Daha iyi koşullar altında yaşamasının mümkün olduğunu ve doğru yöne kanalize olacak biraz çabanın meseleyi halledeceğini hissetmek ile daha fazla gecikmenin iddialarını zayıflatabileceğinden korkmak gerçekten dayanılması güç duygulardı.

Mrs. Smith'in, Anne'den Mr. Elliot'u yardım etmeye ikna etmesini istediği konular işte bunlardı. Daha önce bu evliliğin bekleyişi içindeyken arkadaşını bu yüzden kaybedebileceğinden bir hayli korkmuştu fakat Mr. Elliot'un, Anne'in, Bath'ta bulunduğundan bile habersiz oluşu nedeniyle böylesi bir teklifte bulunmuş olamayacağını öğrenince aklına sevdiği kadının hatırına kendisi için bir şeyler yapmaya razı olabileceği gelmiş ve büyük bir aceleyle ve Mr. Elliot'un karakterine yönelik yaptığı gözlemlerin izin verdiği ölçüde Anne'in duygularını bu yönde etkileme çabası içine girmişti. Fakat Anne'in gerçekleşmesi beklenen nişanı yalanlaması her şeyi değiştirmiş ve genç kadına öncelikli emeline kavuşmak yönünde yeni biçimlenmiş umudunu kaybettirmekle beraber, onu en azından bütün hikâyeyi kendi açısından anlatmakta ve böylece biraz olsun rahatlamakta serbest bırakmıştı.

Anne, Mr. Elliot'un bu eksiksiz betimlemesini dinledikten sonra konuşmalarının başında Mrs. Smith'in, ondan o kadar olumlu bir dille bahsetmesi karşısında duyduğu şaşkınlığı ifade etmekten kendini alamamıştı. «Zira arkadaşı, genç adamı över ve koca olarak tavsiye eder gibi görünmüştü.»

Mrs. Smith'in yanıtı, «Yapılabilecek başka bir şey yoktu, hayatım,» biçiminde oldu, «her ne kadar teklifi henüz yapmamış olsa da onunla evlenmenizin gerçekleşmesine kesinleşmiş gözüyle bakıyordum, bu durumda da tıpkı o, çoktan kocanız olmuş olsaydı yapacağım gibi, gerçekleri ağzıma almam mümkün olamazdı. Mutluluktan söz ederken sizin adınıza yüreğim kan ağlamaktaydı. Ancak o, sonuçta sağduyu sahibi ve sempatik bir erkekti ve sizin gibi bir kadın söz konusu oldukça durum o kadar da umutsuz olmayabilirdi. İlk karısına karşı çok kaba ve nezaketten yoksun davranmıştı. Birlikte çok büyük bir mutsuzluk yaşamışlardı. Fakat o kadın

saygı uyandıramayacak kadar cahil ve hoppaydı ve Mr. Elliot da onu hiçbir zaman sevmemişti. Sizinle çok daha iyi olacağını ümit etmek istiyordum.»

Anne, böyle bir adamla evlenmeye ikna edilmesi olasılığı karşısında daha sonra yaşayacağı mutsuzluğu düşündükçe ürpermekten kendini alamıyordu. Lady Russell tarafından ikna edilmesi son derece mümkündü. Zaman içinde gerçek ortaya çıktığında ise artık fazlasıyla geç kalınmış olacaktı.

Şimdi Lady Russell'in daha fazla kandırılmaması son derece büyük önem taşımaktaydı ve sabahın büyük bir bölümünü kapsamış olan bu hayati önemdeki konuşmada varılan başlıca sonuçlardan biri de Anne'in, Mr. Elliot'un, Mrs. Smith'e karşı olan davranışına yönelik her türlü ayrıntıyı dostuna aktarabilme özgürlüğüne tamamıyla sahip olmasıydı.

ONUNCU BÖLÜM

Anne, duymuş olduğu her şeyi enine boyuna düşünmek için evine döndü. Mr. Elliot hakkında öğrendikleri, onu bir açıdan rahatlatmıştı. Artık ona karşı herhangi bir yakınlık duyması mümkün değildi. Bütün o sevimsiz sırnaşıklığıyla Yüzbaşı Wentworth'un taban tabana zıddıydı. Bir gece önceki girişimlerinin içerdiği kötü niyetin ve sebep olabileceği onarılamayacak zararın, kayıtsız şartsız ve kesin olarak kabul edilmesi gerekliydi. Ona artık merhamet duyulamazdı. Fakat bu durumun tek rahatlatıcı yanı da buydu. Genç kız, etrafına baktıkça ve ileriyi düşündükçe geri kalan bütün açılardan güvensizlik ve endişe duyuyordu. Lady Russell'in duyacağı hayalkırıklığı ile acı, babası ve kız kardeşi için büyük bir tehdit oluşturan küçük düşmüşlük, düşündükçe ona kaygı veren şeylerdi. Bütün bunları ön görmenin yaratacağı bütün sıkıntıları duyuyor fakat bir tekini bile nasıl önleyeceğini bilmiyordu. Ancak onun gerçek yüzü hakkında bilgi sahibi olabildiği için şükrediyordu. Mrs. Smith gibi eski bir dostu küçümsememenin karşılığında bir ödüle hak kazandığını hiçbir zaman düşünmemişti, ne var ki söz konusu ödül işte avuçlarının arasında durmaktaydı. Mrs. Smith, ona gerçeği söy-

lemekle başka hiç kimsenin yapamayacağı bir şey yapmıştı. Bu bilginin, kendi ailesine kadar uzanmış olması mümkün müydü? Fakat bu saçma bir fikirdi. Lady Russell ile konuşmalı, ona her şeyi anlatmalı, ona danışmalı ve elinden gelen her şeyi yaptıktan sonra da olayların alacağı gidişatı, mümkün olduğu kadar gönül rahatlığı içinde beklemeliydi. Bu rahatlığa en fazla gereksinim duyacağı yer ise zihninin Lady Russell'e açamayacağı kısmı, sadece kendisine saklaması gereken kaygı ve korkularının bulunduğu yerdi.

Eve vardığı zaman, aynen amaçlamış olduğu gibi, Mr. Elliot ile karşılaşmaktan kurtulduğunu anladı. Genç adam, onlara uğramış ve hayli uzun bir sabah ziyaretinde bulunmuştu fakat onun akşam tekrar geleceğini öğrendiği zaman kendisini yarın sabaha kadar güven içinde düşünüp kutlaması söz konusu olamadı.

Elizabeth, yapmacık bir kayıtsızlıkla «Onu davet etmeye en küçük bir niyetim bile yoktu,» dedi, «fakat o kadar çok imada bulunmuş ki, en azından Mrs. Clay, öyle olduğunu söylüyor.»

«Gerçekten de öyle diyorum. Hayatımda, davet edilmek için bu kadar can atan bir adamı daha önce hiç görmemiştim. Zavallı adam! Katı kalpli kız kardeşiniz, Miss Anne, ona zulmetmeye bu kadar kararlı olduğu için adama gerçekten acıyorum.»

Elizabeth, «Ah!» diye bağırdı, «bu oyunu oynamaya, bir centilmenin imaları tarafından alt edilemeyecek kadar alışığım. Yine de onun bu sabah babamı kaçırdığı için ne kadar üzüldüğünü görünce hemen boyun eğdim, zira onu ve Sir Walter'i bir araya getirme fırsatını kaçırmayı gerçekten istemem. Birlikte o kadar iyi anlaşıyorlar ve birbirlerine o kadar iyi davranıyorlar ve Mr. Elliotda babama büyük saygı gösteriyor!»

Mrs. Clay, pervasızca olmasa bile bakışlarını Anne'e doğru çevirerek, «Çok hoş,» diye atıldı, «tıpkı baba ve oğul gibiler! Sevgili Miss Elliot, onlara baba ve oğul dememde bir sakınca var mı?»

«Hiç kimsenin sözlerine ambargo koyamam. Böyle fikirleriniz varsa eğer! Fakat inanın bana, onun ilgisi, benim için başka erkeklerinkinden daha fazla bir anlam ifade etmiyor.»

Mrs. Clay, ellerini kaldırıp gözlerini açarak «Aman Sevgili Miss Elliot!» diye bağırdı ve sözde şaşkınlığı, yerini, duruma çok uygun düşen bir sessizliğe bıraktı

«Olsun Sevgili Penelope. Onun için bu kadar telaşlanmanıza gerek yok. Biliyorsunuz, onu davet eden benim. Buradan ayrılırken yüzünde güller açıyordu. Yarın, bütün gününü, Thornberry Park'ta arkadaşlarıyla geçirmek zorunda olduğunu öğrenince ona bir hayli acıdım.»

Anne, ablasının arkadaşının, kendisinin ana hedefiyle arasında engel oluşturan bu şahsın ziyaretinin beklentisiyle böylesine sevinmiş görünerek gösterdiği oyunculuk yeteneğine hayran kalmıştı. Mr. Elliot'un ziyaretlerini Mrs. Clay'in öfke ve nefretle karşılamaması olanak dışıydı ancak durum böyle olduğu halde son derece nazik ve sevimli bir tavır takınmayı başarabiliyor ve Sir Walter ile aksi halde yapacağının yarısı kadar ilgilenmekle tatmin olmuş görünebiliyordu.

Anne'e göre ise Mr. Elliot'un odaya girdiğini görmek hayli sıkıntı verici bir durumdu, hele adamın yanına yaklaşıp onunla konuşması ise kendisi açısından daha da zorlayıcı ve acı verici bir durum oldu. Daha önce de onun tamamıyla içten olmadığını hissetmeye alışıktı fakat bu sefer, Anne, onun söylediği ve yaptığı her şeyde bir sahtelik ve samimiyetsizlik seziyordu. Babasına karşı gösterdiği aşırı dikkatli ve özenli hürmet, daha önce kullanmış olduğu dil ile fena halde çelişmesi tiksinti vericiydi ve hele hele Anne, onun Mrs. Smith'e karşı olan zalimce tutumunu düşündükçe adamın şimdiki gülümseyişleri ile yumuşaklığına ve sahte yakınlığına zar zor tahammül edebiliyordu. Tavırlarında, Mr. Elliot'un sitemine yol açabilecek fazla göze batıcı bir değişim sergilemekten kaçınıyordu. Bütün soruşturma ve dedikodulardan kaçmak onun için çok önemliydi; fakat aynı zamanda ilişkileriyle uyumlu, kararlı bir soğukkanlılık sergileyen davranışlarını muhafaza etmek ve aralarında yavaş yavaş gelişen gereksiz yakınlaşmayı elinden geldiğince sessiz bir biçimde geriletebilmek için birkaç adım atmak niyetindeydi. Dolayısıyla bir gece öncekine oranla daha tedbirli ve soğuk davrandı.

Mr. Elliot, genç kızın övüldüğünü, daha önce nerede ve nasıl duymuş olabileceğine yönelik merakını tekrar kamçılamak, daha fazla ilgi göstererek onu ödüllendirmek istedi, fakat büyü bozulmuştu. Mr. Elliot, mütevazı kuzininin gururunun okşanması için kamuya açık bir yerin sıcaklığı ve canlılığının gerekli olduğunu fa-

kat o an için ötekilerin fazla zorlayıcı talepleriyle karşılaşma riski bulunduğundan onların yanında yapılacak fazla bir şey olmadığını anlamıştı. Genç kıza, kendi davranışlarının en affedilmez yanlarını hatırlatmak suretiyle çıkarlarına tamamıyla ters düşecek bir biçimde davranıyor oluşu bilincinde olmadığı bir konuydu.

Anne, gerçekte, genç adamın ertesi sabah erkenden Bath'tan ayrılacağını ve iki günden önce de dönmeyeceğini öğrenince sevindi. Döndüğü günün akşamı, tekrar Camden Meydanı'na davet edildi fakat perşembe gününden cumartesi akşamına kadar orada olmayacağı kesindi. Mrs. Clay'in, daima karşısında oluşu, Anne için zaten yeterince sevimsiz bir durumdu fakat ondan daha büyük bir ikiyüzlülüğe sahip bir başka insanın da aralarına katılması, bir anlamda huzur ve rahat anlamına gelebilecek her şeyin ortadan kaldırılması gibiydi. Babasıyla Elizabeth'in sürekli olarak aldatılıyor oluşunu düşünmek zaten yeterince onur kırıcıyken bir de onlar için bundan daha küçük düşürücü olayların hazırlanmakta olduğunu düşünmek! Mrs. Clay'in bencilliği, Mr. Elliot'unki kadar karmaşık ve itici değildi. Anne de sadece babasıyla Mrs. Clay'ın evliliğini engellemek adına Mr. Elliot'un ortaya koyacağı şeytanlıklarından kurtulmak için, tüm kötülüklerine karşın bu evliliğe hemen razı olurdu.

Cuma sabahı, erkenden Lady Elliot'a gidip ona gerekli bilgileri aktarmak niyetindeydi. Mrs. Clay da aynı saatlerde Elizabeth'i bir sıkıntıdan kurtarmak gibi minnet duyulması gereken bir amacı gerçekleştirmek için dışarı çıkacak olmasaydı kahvaltının hemen ardından gidecekti. Bunun üzerine Anne de onun gibi bir yol arkadaşından kurtulmak için biraz daha beklemeye karar verdi. Dolayısıyla da sabahı Rivers Sokağı'nda geçireceğini duyurmak için, onun, yeterince uzaklaşmasını bekledi.

Elizabeth, «Çok iyi,» dedi, «ona, sevgilerimden başka gönderecek bir şeyim yok. Ha bir de bana okumam için verdiği o sıkıcı kitabı da okuyup bitirmişim gibi ona geri götürebilirsin. Yeni yayımlanmış şiirler ve politik makalelerle kendime eziyet edemem. Lady Russell, o yeni yayınlarla, insanın canını fena halde sıkıyor. Bunu ona söylemene gerek yok fakat geçen gece üzerinde bulunan elbisenin korkunç olduğunu düşünüyorum. Onun giyim konusunda daha zevkli olduğunu zannederdim fakat konserde ondan utanç

duydum. O kadar resmi ve aşırı düzenli bir havası vardı ki! Üstelik baston yutmuş gibi dimdik oturuyor. Sen ona sevgilerimi ilet yeter elbette.»

Sir Walter, «Benimkilerini de,» diye ilave etti. «En derin saygılarımı da ve yakında onu ziyaret etmeyi düşündüğümü de söyleyebilirsin. Bir nezaket ziyareti olacak. Fakat sadece kartımı bırakacağım. O yaştaki hanımlara sabah ziyaretleri yapmak hiçbir zaman adilane olmaz çünkü hazırlıksız yakalanabilirler. Kadıncağız sadece bir ruj sürebilseydi görülmekten o kadar korkmazdı fakat geçen sefer uğradığımda perdelerin hemen indirildiğini hatırlıyorum.»

Babası konuşurken kapı vuruldu. Kim olabilirdi gelen? Mr. Elliot'un, günün bütün saatlerinde yapabildiği önceden kararlaştırılmış ziyaretlerini hatırlayan Anne, genç adamın yedi mil uzakta olduğunu bilmese rahatlıkla onu bekleyebilirdi. Alışılmış bekleme süresinden sonra yaklaşmakta olan ayak sesleri duyuldu ve «Mr. ve Mrs. Charles Musgrove» salona alındı.

Şaşkınlık, bu beklenmedik ziyaretin yarattığı en güçlü duyguydu fakat Anne, onları gördüğü için gerçekten memnun olmuştu ve diğerleri de çok da üzülmüş olmasalar gerek ki nazik bir hoş geldiniz havası takınabildiler. Hele de bu yakın akrabalarının geceyi onların evinde geçirmek üzere gelmediklerini öğrendikleri zaman Sir Walter ile Elizabeth daha da büyük bir içtenlik gösterip gerekli konukseverliği sergileyebildiler. Charles ile Mary, Mrs. Musgrove ile birlikte birkaç günlüğüne Bath'a gelmişler ve White Hart'ta kalmaktaydılar. Bu kadarı çok kısa bir süre içinde anlaşılmıştı fakat Sir Walter ile Elizabeth, Mary'yi diğer oturma odasına alıp onun hayranlığıyla kendilerini şımartana kadar Anne, gelişlerinin gerçek nedeni veya Mary tarafından gülümseyerek ve gösterişli bir biçimde yapılan özel bir işe yönelik imalar hakkında Charles'in ağzını arayamayacaktı. Bunun yanında, buraya gelirken yanlarında kimleri getirdikleri konusu da biraz kafa karıştırıcıydı.

Anne, sonunda, kafilenin kendileri dışında, Mrs. Musgrove, Henrietta ve Yüzbaşı Harville'den oluştuğunu öğrenebildi. Charles, ayrıca gelişlerine dair son derece sade ve akla uygun bir açıklamasını da yaptı. Anne'in dahil olan kişilere özgü insanı hiç şaşırtmayan pek çok hareket tarzı gördüğü bir öyküydü bu. Öyküyü şe-

killendiren ilk ayrıntı, Yüzbaşı Harville'nin, bir iş için Bath'a gelmek istemesi olmuştu. Genç adam, daha bir hafta öncesinden bundan bahsetmeye başlamış ve av mevsimi sona ermiş olduğu için Charles da ona kendisinin de onunla birlikte gelmesini teklif etmişti; Mrs. Harville de, kocasının yararına olacak şekilde bu fikirden bir hayli hoşlanmış görünmüştü. Fakat Mary, arkada bırakılma fikrine tahammül edememiş, bunu da bir veya iki gün boyunca kendisi ve etrafındakiler için o kadar büyük bir sorun haline getirmişti ki, neredeyse gitmekten vazgeçilecekti. Fakat daha sonra Charles'in annesiyle babası devreye girmişlerdi. Charles'in annesinin de Bath'ta görmeyi istediği birkaç eski arkadaşı bulunuyordu; bu gezinin Henrietta için de gelip kendisi ve kız kardeşine göre düğün elbisesi bakması için iyi bir fırsat olduğunu düşünmüştü. En sonunda Yüzbaşı Harville'yi rahatlatıp işini kolaylaştıracak şekilde Mrs. Musgrove, kafilenin başına geçmiş, Mary de yolcuların arasına katılmıştı. Bath'a önceki gece gelmişlerdi. Mrs. Harville, çocukları ve Yüzbaşı Benwick, Mr. Musgrove ve Louisa ile birlikte Uppercross'ta kalmışlardı.

Anne için tek sürpriz, işlerin, Henrietta'nın gelinliğinin konuşulacağı kadar ileriye gitmesi olmuştu. O, mevcut kimi parasal sıkıntıların söz konusu evliliğin yakın bir zamanda gerçekleşmesini engelleyeceğini düşünüyordu; fakat Charles'tan öğrendiğine göre Mary'nin son mektubundan bu yana birtakım değişiklikler meydana gelmiş. Charles Hayter, bir dostu tarafından, daha önce yaşı tutmayan ve daha yıllarca da tutmamaya devam edecek bir gence vaat edilmiş olan bir rahiplik pozisyonuna önerilmişti. Charles Hayter'in halihazırdaki gelirinin dolgunluğu ve daha şimdiki görevinin süresi dolmadan çok önce daha kalıcı bir göreve atanmasının neredeyse kesinleşmiş oluşu yüzünden her iki aile de gençlerin arzusuna boyun eğmiş ve evlilik, muhtemelen Louisa'nınki kadar yakın bir tarihte, birkaç ay içinde gerçekleşecekti. Charles, «Üstelik çok iyi bir yerde yaşayacaklar,» diye ilave etmişti. «Uppercross'a sadece yirmi beş mil uzaklıkta, Dorsetshire'nin en güzel yeri olan bir bölgede çok iyi bir kasabada. Üstelik krallığın en zengin av bölgesinin ortasında, her biri diğer ikisinden daha özenli ve daha kıskanç olan üç büyük toprak sahibine ait arazilerle çevrili ve Charles Hayter'in

en az ikisinden özel bir davet alması mümkün. Gerçi o, buna, gereken değeri vermeyecektir,» diyerek düşüncesini belirtmişti. «Charles spora hiç de sıcak bakmıyor. Onun en kötü yanı da bu.»

Anne, «Gerçekten çok mutlu oldum,» diye konuştu. «Bilhassa da hikâyenin bu şekilde sonuçlanmasına sevindim. İkisi de en iyisini hak eden ve birbirleri için daima iyi bir arkadaş olmuş iki kız kardeşin, refah ve mutluluk açısından da eşit olmaları, birinin durumunun diğerine galebe çalmaması çok güzel bir şey. Annenizle babanızın her ikisi adına da çok mutlu olduklarını umarım.»

«Elbette! Beyefendiler, daha zengin olmuş olsalar, babam daha da mutlu olacaktı. Fakat başka hiçbir kusur bulamıyorlar. Biliyorsun, parasal yönden aynı anda iki kız evlat evlendirmek çok da kolay bir iş olmasa gerek ve onu pek çok bakımdan zorlayacağı kesin. Yine de kız kardeşlerimin onlara verilenleri hak etmediklerini söylemek istemiyorum. Bir kız evladın payına düşenlere sahip olabilmesi, son derece münasip bir durum ve babamın bana karşı da her zaman çok müşfik ve eli açık bir baba olduğuna eminim. Ama Mary, Henrietta'nın evliliğine hiç de sıcak bakmıyor. Biliyorsun, hiçbir zaman da bakmadı. Fakat Charles Hayter'e haksızlık ettiği gibi Winthrop'u da küçümsüyor. Mülkün değerini ona hiçbir zaman kabul ettiremedim. Görünüşe göre bu, çok iyi bir evlilik olacak. Charles Hayter'i hayatım boyunca sevmişimdir, bundan sonra da değişecek değilim.»

Anne, «Mr. ve Mrs. Musgrove gibi mükemmel ebeveynlerin,» dedi, «çocuklarının evliliğine sevinmeleri gerekir. Onları mutlu etmek için ellerinden geleni yaptıklarına eminim. Genç insanlar için böylesi bir anne babanın çocuğu olmak ne büyük şans. Sizin anneniz ve babanız hem gençlerde hem de yaşlılarda son derece fazla mutsuzluk ve yanlış davranışa yol açan hırs duygusundan tamamıyla uzak görünüyorlar. Ümit ederim ki Louisa artık tamamıyla iyileşmiştir.»

Charles Musgrove, hayli tereddütlü bir biçimde yanıtladı, «Evet sanırım öyle; büyük ölçüde iyileşti ama aynı zamanda çok da değişti. Artık eskiden olduğu gibi ortalıkta koşuşup zıplamıyor, ne gülüyor ne de dans ediyor; şimdi çok farklı. Birisi kapıyı biraz fazla hızlıca çarpacak olursa sıçrıyor ve tıpkı suya düşmüş bir civciv gibi

çırpınıyor. Benwick de bütün gün onun dizinin dibinde oturarak şiirler okuyor veya bir şeyler fısıldıyor.»

Anne, gülmekten kendini alamadı. «Bu hallerinin sizin zevkinize pek de uygun düşmediğini biliyorum,» dedi, «fakat onun mükemmel bir genç adam olduğuna kuvvetle inanıyorum.»

«Kesinlikle öyle. Hiç kimse bundan şüphe etmiyor ve umarım siz de benim, herkesin benimle aynı amaçlara ve zevklere sahip olmasını isteyecek kadar bağnaz olduğumu düşünmüyorsunuzdur. Benwick'e çok değer veriyorum; şayet onu konuşturmayı başarırsanız söyleyecek pek çok şeyi var. Okumaya olan düşkünlüğü ona zarar vermiş değil çünkü okuduğu ölçüde dövüşmüş de... O, cesur bir adam. Geçen pazar, onu, daha önce olduğundan çok daha yakından tanıma fırsatına sahip oldum. Bütün sabah, babamın büyük tahıl ambarlarında fare avına çıktık ve o, üzerine düşeni o kadar iyi bir biçimde yerine getirdi ki, onu her zamankinden daha fazla sevmeye başladım.»

Charles'in aynaları ve porselenleri görüp de hayran olması için diğerleri tarafından çağrılması üzerine konuşmaları yarıda kesildi fakat Anne, Uppercross'taki durumu iyice anlayıp değerlendirebilmesine yetecek kadar şey duymuştu ve onların mutluluklarına seviniyordu. İçini çektiyse de bu iç çekiş kıskançlık gibi kötü duyguları barındırmıyordu. Elinde olsaydı onlar kadar mutlu olabilmeyi elbette isterdi fakat onların mutluluğunun azalmasını kesinlikle istemezdi.

Ziyaret, son derece keyifli geçti. Mary'nin morali bir hayli yerine gelmiş, keyifli bir ortam ve değişiklik ona çok iyi gelmişti. Ve kayınvalidesinin dört at tarafından çekilen arabasında yaptığı yolculuk ve Camden Meydanı'ndan tamamıyla bağımsız oluşu onu o kadar mutlu etmişti ki, olması gerektiği gibi, kendisine gösterilen her şeye hayran olacak ve evin bütün üstün yanlarını büyük bir isteklilikle kabul edecek bir ruh haline bürünmüştü. Babası ve ablasından talep ettiği bir şey yoktu, evin son derece zevkli döşenmiş salonları da hoşnutluğunu arttırmaya yetmişti.

Elizabeth, kısa bir süre bir hayli sıkıntı yaşamıştı. Mrs. Musgrove ile kafilesindeki herkesin akşam yemeğine çağrılması gerektiğini hissediyordu fakat üsluplarında meydana gelen farklılığa, bir yemek

sofrasının ele vereceği personel sayısındaki azalmaya Kellynch'li Elliot'lardan dalma aşağı seviyede yer almış insanlar tarafından tanık olunması fikrine tahammül edemiyordu. Nezaket ile kibir arasında bir mücadele yaşandı, fakat kibir baskın çıktı ve böylece de Elizabeth'in içi rahat etti. Kendi kendini ikna edebilmek için pek çok bahane bulmuştu. «Modası geçmiş âdetler bunlar. Taşra konukseverliği. Akşam yemekleri vermiyoruz. Bath'ta çok az insan yapıyor bunu. Lady Alicia ise asla yapmıyor; bir ay burada kaldıkları halde, kendi kız kardeşinin ailesini bile yemeğe davet etmedi hatta bence bir akşam yemeği Mrs. Musgrove'yi de tedirgin ederdi. Onun aklını karıştırırdı. Gelmemeyi tercih edeceğinden hiç şüphem yok. Bizim aramızda kendisini rahat hissedemiyor. Ama bir akşam onları oturmaya davet edeceğim; bu, çok daha yeni olur. Bir yenilik ve sürpriz olur. Bizim iki salonumuz gibilerini daha önce hiç görmemişlerdir. Yarın akşam seve seve geleceklerdir. Mazbut bir parti olacak, küçük fakat son derece zarif.» Verdiği bu karar, Elizabeth'in içini bir hayli rahatlattı; davet o sırada orada bulunan iki kişiye iletilip gelmeyenler adına da kabul edilince, Mary, büyük bir sevinç duydu. Bilhassa da Mr. Elliot ile tanıştırılmak ve şans eseri geleceklerine zaten daha önceden söz vermiş olan Lady Dalrymple ve Miss Carteret'e takdim edilmek üzere çağrılmıştı; daha önce bundan daha sevindirici bir iltifat almamıştı. Bunun yanında Miss Elizabeth Elliot, sabahın ileri saatlerinde Mrs. Musgrove'yi ziyaret etme şerefine de nail olacaktı, Anne de onunla Henrietta'yı hemen gidip görmek üzere Charles ve Mary ile birlikte evden çıktı.

Lady Russell'in yanına gitme planını şimdilik biraz ertelemek zorundaydı. Üçü birkaç dakika için Rivers Sokağı'na uğradılar. Fakat Anne, kararlaştırmış olduğu ziyarette bir günlük bir gecikmenin fazla bir önem taşımayacağına kendi kendini ikna etmeyi başarmıştı ve büyük bir istekle geçen sonbahar ona arkadaşlık etmiş olan kişileri ziyaret etmek üzere White Hart'a doğru yola çıktı.

Mrs. Musgrove ile kızını, otelde tek başlarına buldular ve Anne her ikisi tarafından da en sıcak bir biçimde karşılandı. Henrietta, taze mutluluğunun etkisiyle, daha önce sempati duymuş olduğu herkese karşı büyük bir ilgi ve sevgi gösteriyordu. Mrs. Musgrove ise sıkıntılı günlerinde yardımlarına koştuğu için Anne'e karşı

gerçek bir sevgi besliyordu. Bu sıcaklık ve samimiyet kendi yuvasında üzücü bir biçimde böylesi lütufların yoksunluğunu çektiği için Anne'i çok mutlu ediyordu. Ondan kendilerine elinden geldiği kadar çok vakit ayırmasını istediler, her gün ve bütün bir gün boyunca onlarla beraber olmaya davet ettiler ve Anne tıpkı aileden biriymiş gibi kabul edildi. Bunun karşılığında Anne de doğal olarak onlara bütün mutat ilgi ve desteğini sundu. Charles'in hanımları baş başa bırakıp çıkması üzerine Mrs. Musgrove'nin Louisa, Henrietta'nın da kendisine dair olarak anlattıklarını dinledi, onlara fikir verdi, gidebilecekleri bazı mağazaları tavsiye etti. Geri kalan zamanlarda da Mary'ye elbisesinin fiyongunu çözmekten anlaşmazlıklarını yoluna koymaya, anahtarlarını bulmaktan takılarını düzenlemeye ve hiç kimsenin onu suiistimal etmediğine inandırmaya çalışmaya varıncaya kadar çeşitli yardımlarda bulundu. Bu sırada Mary'nin kendisi ise pencerenin önündeki yerinde hayal kurmaktan kendini alamayarak hoşça vakit geçirmekteydi.

Sabahın tam bir karmaşa içinde geçmesi, son derece normal bir durumdu. Bir otelde kalabalık bir kafilenin bulunması, hızla değişen belirsiz bir ortamın yaratılmasını garanti ediyordu. Beş dakikada bir ya bir mesaj geliyor ya da bir paket getiriliyordu. Ve Anne'in gelişinin üzerinden daha yarım saat geçmemişti ki, hayli geniş olan yemek salonunun nerdeyse yarısından fazlası Mrs. Musgrove'nin yakın dostlarıyla dolmuştu. Daha sonra da Yüzbaşılar Harville ve Wentworth da yanında olduğu halde çıkageldi. Yüzbaşı Wentworth'un gelişi, tam anlamıyla günün sürprizi olmuştu. Anne, müşterek dostlarının bu gelişlerinin onları çok geçmeden tekrar bir araya getireceğini hissetmiş olmasını hiçbir zaman unutmayacaktı. En son karşılaşmaları, genç adamın kendi duygularını açması açısından son derece önem taşımıştı; Anne de bunu görmekten çok büyük bir mutluluk duymuştu fakat yüzüne bakınca onun konser salonunu alelacele terk etmesine yol açan talihsiz kanının hâlâ hüküm sürüyor olmasından korktu. Genç adam, konuşmak için ona yaklaşmayı istemiyormuş gibi görünüyordu.

Anne, sakin olmaya, işleri oluruna bırakmaya ve karşılıklı güvenin erdemini savunan fikirlerin üzerinde durmaya karar verdi. Aramızda karşılıklı bir bağ var ise kalplerimizin birbirini kısa süre

içinde anlaması gerekir; buna hiç şüphe yok. Biz birer çocuk değiliz artık, sık sık asılsız bir biçimde birbirimize kızarak anlık gafların üzerinde durarak mutluluğumuzla sorumsuzcasına oynamamamız gerekir. Ancak yine de Anne, mevcut koşullar altında bir arada bulunmalarının kendilerine zarar verici türden yanlış anlama ve dikkatsizce davranışlara maruz bırakmaktan başka bir işe yaramayacağını kısa bir süre içinde anladı.

Yine penceresinin önünde bulunan Mary, «Anne,» diye bağırdı, «herhalde yanılmıyorumdur, Mrs. Clay, bir beyefendiyle birlikte sütunun altında duruyor. Biraz önce onların Bath Sokağı'nın köşesinden döndüklerini gördüm. Derin bir sohbete dalmış görünüyorlar, kim bu beyefendi. Gelip bakar da bana söyler misin? Tanrım! Şimdi hatırladım. Bu, Mr. Elliot'un ta kendisi.»

Anne, «Hayır,» diye bağırdı, «o, Mr. Elliot olamaz, seni temin ederim. Bu sabah dokuzda Bath'tan ayrılacaktı ve yarına kadar da gelmeyecek.»

Konuşurken Yüzbaşı Wentworth'un ona bakmakta olduğunu hissetti. Bunu fark etmek fena halde canını sıktı ve onu mahcup etti, bu kadar bile konuştuğuna pişman olmuştu.

Kendi kuzenini tanımamakla itham edilmesine fena halde içerleyen Mary, çok hararetli bir biçimde ailevi benzerliklerden bahsetmeye, gördüğü adamın Mr. Elliot olduğunda ısrar etmeye ve Anne'i, gelip de kendisinin bakması için zorlamaya devam etti. Fakat Anne, yerinden kıpırdamak istemiyor, sakin ve ilgisiz görünmeye çalışıyordu. Hanım ziyaretçilerin ikisinin veya üçünün işin iç yüzünü biliyorlarmışçasına gülümsediğini ve manalı manalı baktıklarını görünce sıkıntısı daha da arttı. Belli ki, Anne'e yönelik dedikodular hayli yayılmıştı. Konuşmaları takip eden kısa sessizlik ise bundan sonra daha da fazla yayılacağının işareti gibiydi.

Mary, tekrar, «Gelsene Anne,» diye bağırdı, «gel ve kendin bak. Eğer acele etmezsen geç kalmış olacaksın. Şimdi ayrılıyorlar, birbirlerinin ellerini sıkıyorlar. Adam arkasını dönerek uzaklaşıyor. Mr. Elliot'u nasıl tanımam? Lyme'yi tamamen unutmuş gibisin.»

Anne, Mary'yi biraz sakinleştirmek, belki bir de kendi sıkıntısını gizlemek için sessizce pencereye doğru yürüdü. Şans eseri, adamın gerçekten de (kendisinin hiçbir zaman o olduğuna inanmadığı)

Mr. Elliot olduğunu görebilmek için tam zamanında yetişmişti. O, bir tarafa doğru yürüyüp gözden kaybolmadan önce Mrs. Clay, hızlı hızlı diğer tarafa doğru uzaklaşmaya başlamıştı. Çıkarları birbirine taban tabana zıt görünen iki kişinin arasında geçmiş, dostça görünen böyle bir konuşma karşısında duygularını frenleyen Anne, sakince yanıt verdi. «Gerçekten de Mr. Elliot'muş. Sanırım gidiş saatini değiştirdi, hepsi bu veya ben yanılmış olabilirim.»

Sakinleşmiş bir biçimde ve durumu iyi idare etmiş olduğuna yönelik rahatlatıcı ümitle biraz önce oturmakta olduğu koltuğa geri döndü.

Ziyaretçiler kalkmak için izin istediler. Charles, onları nazik bir tavırla uğurladıktan sonra dudak büküp geldikleri için onları kınayarak Mrs. Musgrove'nin yanına döndü ve söze başladı. «Neyse, Anne, hoşunuza gidecek bir şey yaptım,» dedi. «Tiyatroya uğrayarak yarın gece için bir loca ayırttım. İyi bir çocuğum, değil mi? Piyesleri sevdiğinizi biliyorum ve locada hepimiz için yer var. Dokuz kişi alıyor. Yüzbaşı Wentworth'u da davet ettim. Anne'in de bize katılmaktan mutluluk duyacağına eminim. Hepimiz de piyeslerden hoşlanırız. İyi yapmamış mıyım, Anne?»

Mrs. Musgrove, iyi niyetli bir biçimde şayet Henrietta ve diğerlerinin de hoşuna gidecekse piyese gelmeye tamamıyla hazır olduğunu ifade edecek olmuştu ki, Mary, heyecanla atılarak onun sözünü kesti.

«Tanrım, Charles! Böyle bir şeyi nasıl düşünebilirsin? Yarın gece için tiyatroda bir loca ayırtmak! Yarın akşam Camden Meydanı'na davetli olduğumuzu unuttun mu? Ve bilhassa da Lady Dalrymple ve kızıyla, Mr. Elliot'la ve önde gelen diğer akrabalarla tanıştırılmak üzere davet edildiğimizi? Nasıl bu kadar unutkan olabilirsin?»

Charles, omuzlarını silkti. «Akşam oturması da neymiş? Hatırlanmaya bile değmez. Sanırım, baban bizi görmek isteseydi akşam yemeğine davet edebilirdi değil mi? Sen, istediğin şekilde davranabilirsin fakat ben piyese gideceğim.»

«Oh, Charles, bizimle gelmezsen bu büyük bir saygısızlık olur! Üstelik geleceğine de söz vermişken.»

«Hayır, ben söz filan vermedim. Sadece gülümseyip başımı eğdim ve sevinirim dedim. Bu, hiç de bir söz vermek sayılmaz.»

«Fakat gitmelisin, Charles. Daveti geri çevirmemiz affedilemez bir şey. Bilhassa onlarla tanıştırılmak üzere davet edildik. Dalrymple'ler ile bizim aramızda daima büyük bir yakınlık olmuştur. Her iki ailede de hemen karşı tarafın haberdar edilmediği hiçbir önemli olay yaşanmamıştır. Biliyorsun, onlarla çok yakın akrabayız biz ve bilhassa tanışman gereken Mr. Elliot da öyle. Mr. Elliot, her türlü ilgiyi hak ediyor. Düşün, o, babamın vârisi. Ailenin gelecekteki temsilcisi.»

Charles, «Bana vârisler ve temsilcilerden bahsetme sakın,» diye bağırdı. «Ben, yükselen gücün önünde eğilmek için güneşin doğuşunu ihmal edenlerden değilim. Şayet o davete babanın hatırı için gitmiyorsak, onun vârisinin hatırına gitmeyi rezalet kabul ederim. Mr. Elliot'tan bana ne?»

Bu kayıtsızlık ifadesi, Yüzbaşı Wentworth'un dikkat kesildiğini ve bütün kalbini ve ruhunu yansıtacak bir biçimde dinleyip baktığını görmüş olan Anne için bir cankurtaran simidinden farksızdı. Charles, son sözlerini söylerken Yüzbaşı Wentworth, sorgulayan bakışlarını ondan Anne'e doğru çevirdi.

Charles ile Mary, bu tarzda konuşmayı sürdürdüler; genç adam, yarı şaka, yarı ciddi bir biçimde tiyatroya gidilmesinde ısrar ediyor, Mary ise değişmez bir ciddiyetle ve hararetli bir biçimde buna karşı çıkıyor ve Camden Meydanı'na gitmeye kararlı olmakla birlikte tiyatroya kendisi olmaksızın gittikleri takdirde kendisini haksızlığa uğramış kabul edeceğini ileri sürmekten geri kalmıyordu.

Sonunda Mrs. Musgrove, araya girdi.

«Tiyatroyu ertelesek daha iyi olur,» dedi, «en iyisi gidip locayı salı günü için değiştir. İkiye bölünmemiz yazık olur. Üstelik babasının evinde bir parti olduğu için Miss Anne de aramızda olamaz. Ve hem Henrietta'nın hem de benim şayet Miss Anne aramızda olmazsa piyesten zevk alabileceğimizi sanmıyorum.»

Anne, göstermiş olduğu bu nezaket için Mrs. Musgrove'ye gerçekten minnettardı. Bu arada fikrini belirtme fırsatını da kaçırmadı:

«Bana soracak olursanız, madam, (şayet Mary'nin hatırı olmasaydı) evdeki parti, benim tiyatroya gelmem için en küçük bir engel teşkil etmezdi. Bu tür toplantılardan hiç hoşlanmıyorum ve bu toplantıyı, sizinle beraber olmak için bir piyesle değişmekten fazlasıyla

mutlu olurdum. Fakat belki de böyle bir girişimde bulunmamamız daha iyi olur.»

En sonunda fikrini açık ve net olarak dile getirmişti ama bir yandan da sözlerinin can kulağıyla dinlenmiş olduğunu bildiği için titriyor ve etkisini görmek için başını kaldırmaya bile cesaret edemiyordu.

Çok geçmeden tiyatroya salı günü gidilmesine hep birlikte karar verildi. Fakat Charles, hâlâ karısını kızdırmaktan vazgeçmiyor ve başka hiç kimse gelmese bile ertesi gün piyesi görmeye gideceğinde ısrar ediyordu.

Yüzbaşı Wentworth, koltuğundan kalkıp şömineye doğru yürüdü. Belli ki, bunu biraz sonra oradan da uzaklaşıp dikkat çekmeksizin Anne'in yanına yaklaşmak için yapmıştı.

«Bath'taki akşam partilerinin tadını çıkaracak kadar uzun zamandır burada bulunmuyorsunuz.»

«Ah! Hayır! O partilerin temel unsuru bana göre değil. İskambil oyunlarından hoşlanmam.»

«Daha önceden de hoşlanmazdınız, biliyorum. İskambil oyunlarını sevmezdiniz, fakat zaman çok şeyi değiştirir.»

Anne, «Henüz o kadar da değişmedim aslında,» diyerek atıldıysa da sözlerinin yanlış anlaşılabileceğinden korkarak sustu. Genç adam birkaç dakika duraksadıktan sonra sanki ani bir duygunun etkisi altına girmiş gibi konuştu. «Gerçekten uzun bir süre! Sekiz buçuk yıl, uzun bir süredir.»

Yüzbaşının daha ileri gidip gitmeyeceği daha sakin bir zamanında zorlayacağı hayal gücüne kalmıştı. Çünkü hâlâ genç adamın sözlerini dinliyorken Henrietta'nın araya girmesiyle irkilmişti. Salondaki sükûnetten yararlanarak arkadaşlarına dışarı çıkmakta zaman kaybetmemeleri gerektiği, aksi halde her an başka birilerinin gelebileceği yönünde baskı yapıyordu.

Çıkmak zorunda kaldılar. Anne, tamamıyla hazır olduğunu söyledi ve öyle de görünmeye çalıştı. Fakat Anne, odadan çıkmaya hazırlanırken içten içe o koltuktan kalkmakta ne kadar isteksiz olduğunu, bunun ona nasıl bir üzüntü verdiğini Henrietta bir bilse, kuzinine beslediği sıcak duygulara ve yüzbaşının ilgisinin verdiği güvene rağmen kendisine acıyacağından emindi.

Ancak hazırlıkları yarıda kesildi. Endişe verici sesler duyuldu, başka ziyaretçiler yaklaştılar ve kapı ardına kadar açılarak içeri girmeleriyle salonda buz gibi bir hava estiren Sir Walter ve Miss Elliot içeri girdiler. Anne, ani bir sıkıntının yüreğini ezdiğini hissetti ve diğerlerine baktığında, onların da bu duyguyu paylaştıklarını gördü. Odadaki rahatlık, özgürlük, neşe tamamıyla sona ermiş, babasıyla ablasının soğuk zarafetleri yüzünden yerini duygusuz bir kibarlığa, yavan bir sessizliğe ve anlamsız konuşmalara bırakmıştı. Böyle hissetmek ne kadar da küçük düşürücüydü!

Fakat Anne'in keskin gözünden kaçmayan bir nokta onu mutlu etmişti. Yüzbaşı Wentworth, her ikisi tarafından, bilhassa da öncekinden daha zarif davranan Elizabeth tarafından kabul görmüştü. Ablası, bir keresinde yüzbaşıya hitap etmiş, birçok defa da ona bakmıştı. Aslında Elizabeth, gerçekten büyük bir dönüş yapmıştı. Fakat bir sonraki sahne, bu değişimin sebebini açıklığa kavuşturdu. Usul gereği sığ nezaket cümleleriyle birkaç dakika harcadıktan sonra geri kalan Musgrove'lerin tümüne de davetiyeleri dağıtmaya başladı. «Yarın akşam, birkaç dostla, samimi bir atmosferde buluşmak amacıyla.» Bütün bunları, son derece zarif bir biçimde dile getirdi ve beraberinde getirdiği ve üzerinde, «Miss Elliot evde bulunacak,» yazan davetiyeleri, odadaki herkesi içine alan bir gülümseme ve olanca nezaketiyle masanın üzerine bıraktı. Davetiyelerden ve gülümsemelerden bir tanesi, bilhassa Yüzbaşı Wentworth içindi. Gerçek şuydu ki, Elizabeth'i, böylesi bir havaya ve onunki gibi bir görünüme sahip bir adamın önemini kavrayacak kadar uzun süredir Bath'ta bulunuyordu. Geçmişin hiçbir önemi yoktu. Bundan sonra Yüzbaşı Wentworth da salonunu süsleyecek seçkinlerden biri olabilirdi. Davetiye, imalı bir hareketle verildi, ardından da Sir Walter ile Elizabeth kalkıp çıktılar.

Bu bölünme kısa sürmüş fakat yine de huzur bozucu olmuştu. Kapı arkalarından kapanır kapanmaz odadakilerin çoğu, eski canlılık ve rahatlıklarına yeniden döndüler. Anne dışında. O, sadece büyük bir şaşkınlıkla tanık olduğu daveti ve kabul ediliş biçimini düşünebiliyordu. Şüpheci bir yaklaşım, hoşnutluktan ziyade şaşkınlık ve hevesli olmayan kibarca bir onay. Anne, Yüzbaşı Wentworth'u iyi tanıyordu; gözlerinde küçümseme görmüştü ve böylesi bir tekli-

fi, geçmişte yapılan bütün aşağılamaların bir kefareti olarak kabul etmeye karar verdiğine inanamazdı. Neşesi kaçmıştı. Genç adam, onlar gittikten sonra kartı uzun süre elinde tuttu, sanki kabul edip etmemeyi düşünüyormuş gibi.

Mary, herkes tarafından rahatlıkla duyulabilecek bir fısıltıyla, «Elizabeth'in nasıl da herkesi davet ettiğine bakın!» Yüzbaşı Wentworth'un sevindiğine şaşırmamalı. Görüyorsunuz, davetiyeyi elinden bırakamıyor,» dedi.

Anne, yüzbaşıyla göz göze geldi, onun yanaklarının kızardığını ve ağzının anlık bir küçümseme ifadesiyle kıvrıldığını gördü sonra da kendisini daha sinirlendirebilecek bir şey görmemek ya da duymamak için uzaklaştı.

Grup dağılmıştı. Beylerle hanımlar, birbirlerinden ayrılarak kendi işleriyle meşgul olmaya başlarken Anne, yanlarındayken bir kez daha bir araya gelmediler. Musgrove'ler, genç kıza onlarla dönüp yemek yemesi, sonra da günün geri kalan kısmını kendilerine ayırması için içtenlikle yalvardılar. Fakat Anne'in sinirleri o kadar hırpalanmıştı ki, o an için bunu yapabilecek halinin olmadığını hissediyor, hiç konuşmaksızın dilediği kadar oturabileceği evine dönmekten başka bir şey istemiyordu.

Dolayısıyla, ertesi sabahın tamamını onlarla beraber geçirmeyi vaat ettikten sonra günün bütün sıkıntılarını, akşamı büyük ölçüde Elizabeth ile Mrs. Clay'ın yaptığı hazırlıkları seyretmek, davet edilen kişilerin sık sık dökümünün yapılmasını dinlemek ve onun, Bath'ta verilen bütün davetler arasında en zarifi olması için tasarlanan bütün ayrıntıları izlemekle geçireceği Camden Meydanı'na doğru yorucu bir yürüyüşle geçiştirdi. Bir yandan da Yüzbaşı Wentworth'un gelip gelmeyeceği sorusunu hiç durmaksızın kendi kendine sorarak kendisine eziyet ediyordu. Diğerleri geleceğinden şüphe etmiyorlardı fakat onun, beş dakika bile huzur duymamacasına içi içini yiyordu. Genellikle gelmesi gerektiği için geleceğini düşünüyor fakat daha sonra da bu durumu hiçbir görev, zorunluluk ya da uygun davranış kalıbına sokamadığı için gelmeyeceğine karar veriyordu.

Bu huzursuz heyecanın etkisinden sadece, Mrs. Clay'a, adamın sözde Bath'tan ayrılmasından üç saat sonra Mr. Elliot ile ko-

nuşurken görüldüğünü söyleyip söylememeyi aklından geçirirken sıyrılabildi. Mrs. Clay'ın, kendiliğinden bu buluşmaya yönelik bir açıklama yapmasını boş yere bekledikten sonra konuyu kendisi açmaya karar verdi ve bir ara söylediklerini dikkatle dinliyormuş gibi görünen Mrs. Clay'ın yüzünde bir suçluluk ifadesi yakalar gibi oldu. Fakat bir saniye bile sürmedi bu. Genç kadın hemen toparlanmıştı fakat Anne orada onun kısa bir süreliğine (belki yarım saat boyunca) adamın otoritesine boyun eğmek veya onun tarafından faka bastırılmak suretiyle onun Sir Walter üzerindeki planlarını kısıtlamasını emreden konferansına iştirak etmek zorunda kaldığını okudu. Fakat kadın son derece inandırıcı bir doğallıkla durumdan sıyrılmayı başardı.

«Çok doğru. Bath Caddesi'nde Mr. Elliot ile karşılaşınca ne kadar şaşırdığımı tahmin edebilirsiniz, Miss Elliot. Daha önce hiç bu kadar şaşırmamıştım. Yolunu değiştirip benimle tulumba dairesinin avlusuna kadar yürüdü. Thornberry'ye yapacağı yolculuk için bir engelle karşılaşmış fakat ne olduğunu gerçekten unuttum. Çünkü benim de acelem vardı ve ona çok fazla eşlik edemedim. Sadece dönüşünde herhangi bir engelle karşılaşmamaya kararlı olduğunu söyleyebilirim. Yarın hangi saatte gelmesinin gerektiğini bilmek istiyordu. Aklı fikri yarınki davetteydi. Benim aklımda da aynı şey olduğu için herhalde ve dönüp de tiyatro planınızın ertelendiğini ve bütün olanları duyunca, kendisiyle karşılaşmış olduğum aklımdan tamamen çıkmış.»

ON BİRİNCİ BÖLÜM

Anne'in Mrs. Smith ile yaptığı konuşmanın üzerinden sadece bir gün geçmiş fakat son derece güçlü bir etki uyandırmıştı. Genç kız şimdi bir konu haricinde Mr. Elliot'un davranışlarından o kadar az etkileniyordu ki, ertesi gün, Rivers Sokağı'na, olayları açıklamak amacıyla yapacağı ziyareti ertelemekte bir sakınca görmedi. Kahvaltıdan akşam yemeğine kadar Musgrove'ler ile birlikte olacağına söz vermişti ve Mr. Elliot'un karakterine yönelik açıklamaların, Sultan Şehrazat'ın kellesi gibi, bir gün daha beklemesi gerekiyordu.

Yine de randevusuna zamanında gidemedi; hava bozmuştu ve yürümeye karar vermeden önce hem kendi hem de dostu adına yağmura bir hayli hayıflandı. Sonunda White Hart'a varıp dostlarının dairesine çıktığında ne zamanında gelebildiğini ne de gelenlerin ilk olduğunu görecekti. Mrs. Musgrove, Mrs. Croft ile Yüzbaşı Harville de Yüzbaşı Wentworth ile gevezelik etmekteydi. Hemen ardından da bekleyemeyecek kadar sabırsızlanan Mary ile Henrietta'nın yağmur kesilir kesilmez dışarı çıktıklarını fakat kısa süre sonra döneceklerini ve Anne'i onlar dönene kadar bekletmesi için Mrs. Musgrove'yi sıkı sıkı tembihlemiş olduklarını öğrendi. Anne'in boyun eğip oturmaktan başka yapabileceği bir şey yoktu, görünüşte sakindi fakat sabah daha sona ermeden kendi adına tadına bakmayı biraz ertelediği bütün heyecanlar ve endişeli düşüncelerin içine gömülmüştü. Hiç gecikmemiş, hiç vakit kaybetmemişti. Böylesi bir mutsuzluğun verdiği mutluluğa ya da böylesi bir mutluluğun verdiği mutsuzluğa boğulmuştu. Odaya girmesinden iki dakika sonra Yüzbaşı Wentworth, «Harville, bana gerekli malzemeleri verirsen sözünü etmiş olduğun mektubu şimdi yazabiliriz,» diye konuştu.

Kâğıt ve kalem bir başka masanın üzerinde durmaktaydı. Yüzbaşı Wentworth, o tarafa doğru yürüdü ve odadakilere arkasını dönerek yazmaya koyuldu.

Mrs. Musgrove, Mrs. Croft'a büyük kızının nişanlanışının öyküsünü anlatıyordu ve bunu, sesi herkes tarafından gayet iyi duyulmasına rağmen sanki fısıldıyormuş gibi davranarak yapıyordu. Anne, bu konuşmanın kendisini ilgilendirmediğini düşünüyordu fakat yine de Yüzbaşı Harville, düşünceli göründüğü ve konuşmaya hevesli olmadığı için duymayı arzu etmediği birçok ayrıntıya kulak misafiri olmaktan kaçınamadı. «Mr. Musgrove ile eniştem Hayter, tekrar tekrar buluşarak bu evliliği konuştular, eniştem Hayter bir gün şunu dedi, Mr. Musgrove de ertesi gün bunu önerdi, kız kardeşim Hayter'in aklına ne geldi, gençler neler istediler, önce asla razı olmayacağımı söylediğim fakat daha sonra pekâlâ da olabileceğine ikna olduklarım» gibi açık kalplilikle dile getirilen hatta iyi kalpli Mrs. Musgrove'nin bile veremeyeceği ince anlamlar ve sözlerle yüklü ve sadece konuya ilgi duyanlar için ilginç olabilecek bu tarzdaki pek çok detayı dinlemek zorunda kaldı. Mrs. Croft, büyük bir iyi niyetle

söylenenleri dinliyor ve ara sıra da akıllıca önerilerde bulunuyordu. Anne, beyefendilerin her birinin de bu konuşulanları duyamayacak kadar meşgul olduklarını umdu.

Mrs. Musgrove, güçlü fısıltısıyla, «Ve böylece madam, bütün bu şeyler göz önüne alındığında, her ne kadar belki farklı koşullar arzu etmiş olsak da daha fazla direnmemizin haksızlık olacağını düşündük. Charles Hayter, kızımız için deli oluyordu, Henrietta'nın da ondan aşağı kalır yanı yoktu. Öyle olunca da hemen evlenmelerine ve onlardan önceki pek çok çiftin yaptığı gibi ellerindekilerle hayatlarının tadını çıkarmalarının daha doğru olacağına karar verdik. Ben de her halükârda bu, uzun bir nişanlılık döneminden daha iyi olacaktır,» dedim.

Mrs. Croft, «Ben de tam da aynı şeyi söyleyecektim,» diye atıldı, «gençlerin uzun bir nişanlılık dönemi geçirmelerindense hemen küçük bir gelirle yuvalarını kurmalarının ve yollarına çıkabilecek güçlüklerle birlikte mücadele etmelerinin daha iyi olacağını söylerim. Ben her zaman düşünmüşümdür ki...»

Mrs. Musgrove, onun konuşmasını bitirmesini bekleyemeyerek, «Evet, Sevgili Mrs. Croft,» diye atıldı, «gençlerde uzun bir nişanlılık döneminden daha fazla nefret ettiğim bir şey yoktur. Çocuklarım için de bunun olmasına hep karşı çıkmışımdır. Altı ay veya en fazla on iki ay, sonra evlenecekleri kesinse gençlerin nişanlanmalarında bir sakınca yok, derdim fakat uzun bir nişanlılık...»

Mrs. Croft, «Evet sevgili madam,» dedi, «ben de sonu belirsiz ya da fazla uzayan bir nişandan yana değilim. Belli bir süre sonra evlenme imkânı doğacağını bilmeksizin bir nişanlılık dönemini başlatmayı son derece tehlikeli ve akılsızca buluyorum ve bence ebeveynler de böyle bir şeyin olmasını ellerinden geldiğince engellemeye çalışmalılar.»

Anne, konuşmanın bu bölümüne beklenmedik bir ilgi duymuştu. Söylenenlerin kendisine de uygulanabileceğini hissediyor, bütün vücudu titriyordu. Gözleri tam bu sırada içgüdüsel olarak uzaktaki masaya kaydı. Yüzbaşı Wentworth'un kalemi hareket etmeyi bırakmıştı, yüzbaşı da sanki konuşulanları dinliyormuş gibi durmuş başını kaldırmıştı hemen sonra da başını çevirip Anne'e hızlı ve anlamlı bir bakış yöneltti.

İki hanım konuşmayı sürdürdüler, aynı kabul edilmiş gerçekler üzerinde ısrar ettiler ve aksine uygulamaların tanık oldukları kötü etkisini bazı örneklerle güçlendirdiler. Fakat Anne hiçbir şeyi net olarak duyamıyor, sadece bir uğultu kulaklarında yankılanıyordu, aklı ise karmakarışıktı.

Gerçekte konuşulanların tek kelimesini bile duymamış olan Yüzbaşı Harville, oturduğu yerden kalkıp pencereye doğru yürüdü. Bakışlarıyla onu izleyen Anne, tamamıyla dalgın olmasına karşın genç adamın, onu yanına davet ettiğini anlar gibi oldu. Ona, tıpkı eski bir dostun duygularını yansıtacak rahat ve yapmacıksız bir tavırla, yüzünde bir gülümseme ve başının hafif bir hareketiyle sanki, «Gelin, size söylemek istediğim bir şey var,» dermiş gibi bakıyordu. Anne, yerinden kalkıp onun yanına gitti. Yüzbaşının yanında durduğu pencere, salonun, iki hanımın oturmakta oldukları yerin diğer ucunda, Yüzbaşı Wentworth'un masasına nispeten yakın olmakla birlikte çok da yakın değildi. Anne, onun yanına gidince, Yüzbaşı Harville'nin yüzü onun tabii karakterinin bir parçası olan ciddi ve düşünceli ifadeye büründü.

«Bakın,» diyerek elindeki küçük paketi açtı ve minyatür bir portre ortaya çıkardı, «bunun kim olduğunu biliyor musunuz?»

«Elbette, Yüzbaşı Benwick.»

«Evet ve kimin için olduğunu da tahmin edebilirsiniz. Fakat (genç adamın sesi boğuklaşmıştı) şimdiki nişanlısı için değil. Miss Elliot, sizinle Lyme'de yürüdüğümüzü ve dostum için üzüldüğümüzü hatırlıyor musunuz? O gün böyle bir şeyin olabileceği aklımın ucundan bile geçmezdi, fakat ziyanı yok. Bu resim, Kap'ta yapıldı. Orada genç ve zeki bir Alman ressamla tanışmış, zavallı kız kardeşime verdiği söze uygun olarak ona poz vermiş ve resmi alıp getirmişti. Şimdi benim bunu bir başkası için çerçeveletmem gerekti. Bir görevdi bu, benim için. Yapacak benden başka kim vardı? Neyse ki o, (Yüzbaşı Wentworth'u işaret ederek) bu görevi üstlendi. Şimdi bu konuyla ilgili olarak yazıyor.» Dudağının hafif bir titremesiyle içini çekerek ilave etti, «Zavallı Fanny! O, nişanlısını bu kadar çabuk unutmazdı!»

Anne, alçak ve duygulu bir ses tonuyla, «Hayır,» diye yanıt verdi, «unutmazdı, buna kolaylıkla inanabilirim.»

«Onun tabiatına uygun değildi bu. Nişanlısına tapıyordu.»

«Gerçekten seven hiçbir kadının tabiatında yoktur bu.»

Yüzbaşı Harville, gülümseyerek «Bütün hemcinsleriniz adına mı konuşuyorsunuz?» diye sordu. Anne de aynı şekilde gülümseyerek yanıt verdi. «Evet, biz hiçbir zaman sizi, sizin bizi unuttuğunuz kadar çabuk unutmayız. Belki de bizim için bir erdem olmaktan ziyade bir kaderdir bu. Elimizde değil bunu yapmamak. Evde sakin ve kapalı bir yerde oturuyor ve duygularımıza yenik düşüyoruz. Sizin ise hayata hemen geri dönmenizi sağlayacak bir mesleğiniz, uğraşlarınız, değişik işleriniz var. Daimi bir meşgale ve değişiklik insanın üzerindeki etkileri kısa zamanda zayıflatır.»

Dünyevi işlerin, erkekler üzerinde böyle bir etkisi olduğu varsayımınızı kabul etsek bile (şu var ki, ben, bunu kabul edemeyeceğim) bu, Benwick için geçerli olmadı. Onun, böyle bir çaba harcaması gerekmedi. Barış, tam o anda onun karaya geri dönmesine yol açmıştı ve o zamandan beri de bizim küçük aile çevremizde yaşıyor.»

Anne, «Doğru,» dedi, «çok doğru, bunu unutmuşum. Fakat şimdi Yüzbaşı Benwick için ne diyebiliriz ki, Yüzbaşı Harville? Değişiklik dışsal koşullardan kaynaklanmıyorsa eğer, insanın içinden geliyor olsa gerek; bu, onun tabiatı olmalı, erkek tabiatı, Yüzbaşı Benwick'i yönlendiren de bu.»

«Hayır, hayır, erkek tabiatı değil bu. Vefasız olmanın ve sevdiklerini veya sevmiş olduğu kişileri kısa süre içinde unutmanın kadından çok erkeğin tabiatında olduğunu kabul edemeyeceğim. Ben, tam tersi olduğuna inanıyorum. Ben, bedensel yapımızla zihinsel yapımız arasında gerçek bir benzerliğin var olduğuna, bedenlerimizin daha güçlü olduğu gibi duygularımızın da daha güçlü olduğuna, her türlü hırpalanmaya ve en ağır fırtınalara tahammül etmeye muktedir olduğuna inanıyorum.»

Anne, «Sizin duygularınız daha kuvetli olabilir,» diye yanıt verdi, «fakat ben de aynı benzerlik savına dayanarak biz kadınların da iki cins arasında şefkat duyguları en güçlü olanlar olduğunu iddia ediyorum. Erkekler bedenen kadınlardan daha güçlü olabilirler fakat onlardan daha uzun yaşayamıyorlar ki, bu da benim, bağlılıklarının tabiatıyla ilgili görüşümü çok açıkça izah ediyordu.

Şayet aksi yaşansaydı, bu sizin için fazlasıyla yıpratıcı olurdu. Sizin mücadele etmeniz gereken yeterince güçlük, mahrumiyet ve tehlike var. Daima çalışıyor ve mücadele veriyor ve her türlü tehlike ve zorluğa açık oluyorsunuz. Evinizden, ülkenizden, dostlarınızdan ayrı kalıyorsunuz. Ne zamanınız, ne sağlığınızı, ne de hayatınızı gerçek anlamda size ait olarak adlandıramazsınız. Sizin için çok güç olurdu, (sesi titreyerek) buna bir de bir kadının duyguları eklenecek olsaydı eğer.»

Yüzbaşı Harville, «Bu konuda, sizinle hiçbir zaman anlaşamayacağız,» demeye hazırlanıyordu ki hafif bir gürültü, dikkatlerini, odanın Yüzbaşı Wentworth'un yer aldığı ve şimdiye kadar tam bir sessizlik halinde bulunan bölümüne çekti. Sadece genç adamın elindeki kalem düşmüştü fakat Anne, onun, kendisinin sandığından daha yakınında olduğunu anlayarak irkildi ve kalemin sadece genç adamın dikkatle dinlemeye çalıştığı için düştüğünden şüphelenir gibi oldu fakat yine de konuştuklarını yakalayabildiğini sanmıyordu.

Yüzbaşı Harville, «Mektubunuzu bitirdiniz mi?» diye sordu.

«Hayır, yazmam gereken birkaç satır daha var. Beş dakika içinde tamamlarım.»

«Benim açımdan acele etmene gerek yok. Sen hazır olduğun zaman ben de olacağım. Burada rahatım gayet yerinde. (Anne'e gülümseyerek) Hiçbir eksiğim ve ihtiyacım yok. Acele etmen için bir işaret olarak algılama. (sesini alçaltarak) Evet Miss Elliot, dediğim gibi, bu konuda, sanırım sizinle hiçbir zaman anlaşamayacağız. Hiçbir erkekle hiçbir kadın da anlaşamazdı belki de. Fakat tarihin tamamının, şiir veya düzyazı, bütün öykülerin sizin aleyhinizde olduğunu da belirteyim. Şayet Benwick'inki gibi bir hafızaya sahip olsaydım, size, kısa süre içinde benim görüşümü savunan elli tane atasözü sayabilirdim. Dahası hayatım boyunca kadınların vefasızlığı üzerine bir şeyler söylemeyen hiçbir kitabın kapağını açtığımı sanmıyorum. Şarkılar ve atasözleri, hepsi de kadınların dönekliğinden söz ederler. Fakat belki de diyeceksiniz ki, bunların tümü de erkekler tarafından yazılmıştır.»

«Belki diyebilirim. Evet, evet, mümkünse, kitaplardan örnekler vermeyin bana. Erkekler, bize, kendi hikâyelerini anlatırken her türlü üstünlüğe sahiptirler. Eğitim büyük ölçüde onların tekelinde oldu,

kalem onların elindeydi hep. Kitapların bir şeyi kanıtlıyor olduklarını kabul edemem.»

«O halde herhangi bir şeyi nasıl kanıtlayacağız?»

«Hiçbir zaman kanıtlayamayacağız. Böylesi bir konuda herhangi bir şeyin kanıtlanmasını hiçbir zaman bekleyemeyiz. Kanıt kabul etmeyen bir görüş ayrılığıdır bu. Herbirimiz de işe kendi cinsimizden yana küçük bir önyargıyla başlarız ve bu önyargının üzerine de kendi çevremizde gördüğümüz ve onu kanıtlar görünen her türlü olayı oturturuz. Bu olayların pek çoğu (belki de tam da bize en çarpıcı gelenler) ise birinin mahremiyetine veya sırrına ihanet etmeksizin açıklanamayacak olanlar veya söylenmemesi gerekeni söylemeyi gerektirenlerdir.»

Yüzbaşı Harville, güçlü bir duygunun pençesindeymiş gibi bir ses tonuyla «Ah!» diye bağırdı, «karısıyla çocuklarına son bir kez bakıp onları bir gemiye bindiren, sonra da gemi gözden kaybolana kadar onu seyrettikten sonra dönüp 'Birbirimizi bir kez daha görüp göremeyeceğimizi Tanrı bilir ancak!' diyen bir erkeğin çektiği acıyı size anlatabilseydim keşke. Sonra da belki de on iki aylık bir ayrılıktan sonra dönüp bir başka limanda demirlemek zorunda kaldığında ve onları en çabuk ne kadar zamanda yanına getirtebileceğini hesaplayan bir erkeğin ailesini tekrar gördüğü zaman ruhunun nasıl da aydınlandığını size açıklayabilseydim! 'Şu güne kadar burada olamazlar,' diye kendini aldatıyormuş gibi davranıp da bütün bu süre boyunca onların on iki saat erken gelmesini umduklarını, en sonunda saatler uçup giderek geldiklerinde de sanki Tanrı onlara bir çift kanat bağışlamış gibi havalara uçtuklarını anlatabilseydim. Bütün bunları size açıklayabilseydim keşke, bir erkeğin hayatındaki bütün bu hazineler uğruna neler yapabileceğini, nelere katlanabileceğini bir izah edebilseydim!» Sonra kendi heyecanını bastırarak, «Tabii ki, kalbinde duygulara yer olan erkeklerden söz ediyorum,» diye konuştu.

Anne de istekli bir biçimde «Ah!» diye karşılık verdi, «sizin ve size benzeyenlerin duygularına hak ettiğiniz değeri verdiğimi umarım. İnsanların sıcak ve vefakâr duygularının değerini küçümsemekten Tanrı beni korusun. Gerçek bağlılık ve sadakatin sadece kadınlara özgü olduğunu varsaymaya cüret edecek olursam şayet asıl ben küçümsenmeyi hak ederim. Hayır, ben, sizin evlilik ya-

şamlarınızda yüce ve iyi olan her türlü şeye muktedir olduğunuza inanıyorum. Doğru ifadeyi kullanıyorsam eğer, bir hedefiniz olduğu sürece her türlü çabayı ve aileniz için her türlü özveriyi gösterebileceğinize inancım var. Yani sevdiğiniz kadın yaşadığı ve sizin için yaşadığı sürece. Kendi cinsimin hakkı olduğunu iddia ettiğim tek ayrıcalık (ki sizin için kıskanılmaya o kadar da değer olmasa gerek) uzun süreler boyunca hatta hayat veya umutlar söndüğü zaman bile sevmeye devam etmektir.»

Daha fazla konuşamadı, sanki soluğu kesilmiş, tıkanır gibi olmuştu.

Yüzbaşı Harville, sevgiyle elini onun koluna dayayarak, «Çok iyi bir kalbiniz var,» dedi, «sizinle tartışmaya girmek içimden gelmiyor. Ve Benwick'i düşündüğüm zaman da söyleyebilecek başka bir şeyim yok.»

O sırada dikkatleri diğerlerinin üzerine çevrildi. Mrs. Croft gidiyordu.

«Sanırım burada ayrılıyoruz, Frederick,» dedi, «ben eve gidiyorum, senin de arkadaşına sözün var anlaşılan. (Anne'e dönerek) Bu gece, davetinizde, tekrar karşılaşma şerefine nail olacağımızı umarım. Biz, dün ablanızın davetiyesini aldık, her ne kadar görmedimse de duyduğum kadarıyla Frederick de almış. Tıpkı bizler gibi senin de başkalarına sözün yok, değil mi Frederick?»

Yüzbaşı Wentworth, ya o sırada bir mektubu aceleyle katlamakta olduğundan ses çıkarmadı ya da tam bir yanıt veremeyeceği ya da vermek istemediği için soruyu kaçamak bir biçimde geçiştirdi.

«Evet,» dedi, «çok doğru, burada ayrılıyoruz fakat Harville ve ben de senin hemen arkandan çıkacağız yani eğer sen hazırsan Harville. Sadece bir dakika müsaade et bana. Buna aldırış etmeyeceğini biliyorum. Bir dakika sonra hizmetindeyim.»

Mrs. Croft yanlarından ayrıldı. Mektubunu hızla mühürleyen Yüzbaşı Benwick de gerçekten hazırdı hatta telaşlı ve heyecanlı hali gitmek için sabırsızlandığını ortaya koyuyordu. Anne, buna ne anlam vereceğini bilemedi. Yüzbaşı Harville, en sıcak bir biçimde «İyi günler ve Tanrı sizi korusun!» dediyse de Yüzbaşı Benwick ne Anne'in yüzüne baktı ne de tek bir kelime etti. Anne'in yüzüne bile bakmaksızın salonu terk etti.

Anne, yine de genç adamın biraz önce yazı yazmakta olduğu masaya yaklaşmaya ancak vakit bulmuştu ki, geri dönen ayak sesleri duyuldu. Kapı açıldı, gelen Yüzbaşı Wentworth'tu. Odadakilerden özür diledi fakat eldivenlerini unutmuştu. Hemen yazı masasına yönelerek Mrs. Musgrove'ye sırtını döndü, dağılmış kağıtların arasından bir mektup çıkararak gözlerinde bir anlığına parlayan yalvaran bir bakışla Anne'in önüne doğru itti. Aceleyle eldivenlerini alarak neredeyse Mrs. Musgrove, geri döndüğünü fark bile etmeden odadan çıktı. Bunların hepsi bir an içinde olup bitmişti.

Anne'in duygularında meydana gelen ani değişiklik anlatılacak gibi değildi neredeyse. Üzerinde güçlükle okunan harflerle «Miss A. E.» yazan mektup, belli ki genç adamın çıkmadan önce alelacele katladığı mektuptan başkası değildi. Sözde sadece Yüzbaşı Benwick için yazar gibi görünürken bir mektup da kendisi için yazmıştı demek. Anne'in hayattan bekleyebileceği her şey, bu mektupta yazılı olanlara bağlıydı. Her şey mümkündü, o da belirsizlik dışında her şeyle başa çıkabilirdi. Mrs. Musgrove, kendi masasında bir şeylerle meşgul olduğundan Anne de bunların sağlayacağı korumaya güvendi, genç adamın biraz önce oturmakta olduğu sandalyeye çöktü ve onun mektubu yazarken yaslanmış olduğu yere dayanarak gözleriyle aşağıdaki satırları içti:

«Daha fazla ses çıkarmaksızın dinleyemem. Sizinle elimin altındaki imkândan faydalanarak konuşmak zorundayım. Ruhumu delip geçiyorsunuz. Yarı can çekişiyor, yarı ümitle havalara uçuyorum. Çok geç kalmadığımı, böylesi değerli duyguların sonsuza dek kayıplara karışmadığını söyleyin bana. Sekiz buçuk yıl önce neredeyse paramparça ettiğiniz zamankinden de daha çok size ait olan bir kalple kendimi size sunuyorum. Erkeğin kadından daha çabuk unuttuğunu, erkeğin aşkının daha çabuk söndüğünü sakın söylemeyin bana. Sizden başka kimseyi sevmedim. Haksız olabilirim, zayıf ve kırgın olabilirim fakat asla vefasız değilim. Beni Bath'a getiren sadece sizsiniz. Sadece sizi düşünüyor, sizinle ilgili planlar yapıyorum. Bunu göremediniz mi? Arzularımı anlayamıyor musunuz? Sizin benimkilere nüfuz ettiğinizi sandığım gibi ben de sizin

duygularınızı okuyabilmiş olsaydım şu on günü bile beklemezdim. Bu satırları güçlükle yazabiliyorum. Her an beni mahveden bir şey duyuyorum. Sesinizi alçaltıyorsunuz fakat ben o sesin başkalarının dikkatinden kaçacak tonlarını bile ayırt edebiliyorum. Fazla iyi, fazla mükemmel yaratık. Bize gerçekten adaletle davranıyorsunuz. Erkeklerde de güçlü bağlılıklar ve sadakat olabildiğine inanıyorsunuz. F. W.'de de bu duyguların en ateşlilerinin, en şaşmaz olanlarının var olduğuna inanın.

Artık kaderimde beni neyin beklediğine emin olmaksızın gitmek zorundayım fakat mümkün olduğu kadar çabuk buraya dönecek veya grubunuza katılacağım. Bir tek söz, bir tek bakış bu akşam babanızın evine gelmeye veya sonsuza dek oradan uzak durmaya karar vermeme yetecek.»

Böylesi bir mektubun okunmasından sonra kısa süre içinde toparlanılamazdı. Yarım saat yalnız kalmak ve düşünmek Anne'i sakinleştirmeye yetebilirdi belki fakat aradan daha on dakika geçmeden rahatsız edildi ki, onun içinde bulunduğu durumun tüm kısıtlamalarıyla sükûnete kavuşabilmek için bir şey yapmak elinden gelmezdi. Her geçen an yeni bir heyecan getiriyordu. Zaptedilemeyen bir mutluluktu bu. Yaşadığı duygu fırtınası henüz başlamıştı ki, Charles, Mary ve Henrietta içeri girdiler.

Kendindeymiş gibi görünmenin mutlak zorunluluğu genç kızın hayli mücadele vermesini gerektirdi fakat kısa bir süre sonra daha fazla dayanamadı. Konuşulanların tek bir kelimesini bile anlamamaya başladı ve rahatsızlandığını bahane ederek izin istemek zorunda kaldı. Ötekiler de onun çok hasta olduğunu gördüler, şaşırdılar ve endişelendiler. O yanlarında olmaksızın yerlerinden bile kıpırdamamakta direndiler. İşte bu korkunç bir şeydi! Hep birlikte odadan çıkıp da onu bu odada kendisiyle baş başa bıraksalardı, kendini toparlayacaktı. Fakat en sonunda hepsini etrafında toplanmış görmekten rahatsız olan Anne, umutsuzluğa kapılıp eve döneceğini söyledi.

Mrs. Musgrove, «Hay hay, şekerim,» dedi, «dosdoğru eve gidip dinlenirseniz akşama bir şeyciğiniz kalmaz. Keşke Sarah burada

olup size doktorluk edebilseydi, ne çare ki ben, doktor değilim. Charles hemen gidip bir araba çağırt. Miss Anne'in yürümemesi gerekir.»

Ancak araba Anne'in hiç işine gelmezdi! Bu hepsinden beterdi. Şehrin içinde sakince tek başına yürürken Yüzbaşı Wentworth ile bir iki kelime konuşma fırsatını kaçırmaya (onunla karşılaşacağından emindi çünkü) tahammül edilemezdi. Araba getirtilmesine kararlılıkla itiraz etti. Tek bir tanıda ısrar eden endişeli Mrs. Musgrove de Anne'in son günlerde ayağının kayması sonucu başını bir yere çarpmadığına, bir düşmenin kesinlikle söz konusu olmadığına kanaat getirince akşama kendini daha iyi hissedeceğine inanarak gitmesine razı oldu.

Her olasılığı göz önünde tutmak zorunda olan Anne endişelenerek atıldı:

«Bir yanlışlık olmasın, madam. Öbür beyefendilere de bu akşam bütün grubunuzu bizim evde görmeyi ümit ettiğimizi söyleyin lütfen. Korkarım bir yanlış anlama oldu. Yüzbaşı Harville ile Yüzbaşı Wentworth'a her ikisini de akşama görmeyi ümit ettiğimizi söylemenizi bilhassa rica ederim.»

«Anladım, hayatım. Söyleyeceğime söz veriyorum. Yüzbaşı Harville, bu akşamdan başka bir şey düşünmüyor zaten.»

«Öyle mi diyorsunuz? Ama hastalandığımı duyarlarsa çok üzülürüm. Onları tekrar gördüğünüz zaman bundan bahsetmeyeceğinize söz verir misiniz? Her ikisini de bu sabah tekrar göreceğinize eminim. Lütfen bana söz verin.»

«Siz istiyorsanız, tabii ki söz veririm. Charles şayet bir yerlerde Yüzbaşı Harville'yi görecek olursan ona Miss Anne'in mesajını iletmeyi unutma. Fakat hayatım, aslında tedirgin olmanıza hiç lüzum yok. Yüzbaşı Harville'nin size gelmek üzere hazırlandığına dair garanti verebilirim. Aynı şey Yüzbaşı Wentworth için de geçerli.»

Anne'in elinden bundan fazlası gelmezdi. Fakat mutluluğunu gölgeleyecek bir talihsizliğin meydana gelebileceğinden korkuyordu. Yine de çok uzun süremezdi bu. Camden Meydanı'na kendisi gelmese bile Yüzbaşı Harville aracılığıyla ona anlamlı bir mesaj gönderebilirdi.

Yine de bir başka sinir bozucu durum ortaya çıkmıştı. Gerçekten endişeli ve iyi kalpli Charles, onunla birlikte eve kadar gelecekti;

buna engel olmanın yolu yoktu. Bu, zalimce bir şeydi neredeyse! Fakat Anne'in ona minnettar olması gerekiyordu; çünkü eniştesi ona yardımcı olmak için tüfekçi ustasıyla olan randevusunu iptal edecekti. Böylece Anne, minnettarlık dışındaki duygularını belli etmeksizin, yanında o olduğu halde yola çıktı.

Union Sokağı'ndaydılar ki, arkalarından kendilerine hiç de yabancı gelmeyen daha hızlı ayak sesleri duydular ki bu da, Anne'e, Yüzbaşı Wentworth'u görmeye hazırlanmak için iki saniye verebildi. Genç adam da onlara katıldı fakat sanki onlara katılmakla yanlarından geçip gitmek arasında kararsız kalmış gibi hiçbir şey söylemeksizin sadece bakmakla yetindi. Anne de kendini bu bakışa karşılık verecek kadar toplamayı başardı. Soluk olan yanakları şimdi alev alev yanıyordu, hareketleri de şimdi kararlı bir görünüm almıştı. Genç adam, Anne'in yanında yürüyordu. Charles, aniden aklına bir şey gelmiş gibi, «Yüzbaşı Wentworth, ne tarafa doğru gidiyordunuz? Sadece Gay Sokağı'na mı gideceksiniz? Yoksa kente kadar devam edecek misiniz?» dedi.

Yüzbaşı Wentworth şaşkınlıkla «Doğrusu bilemiyorum?» diye yanıt verdi.

«Belmont'a kadar devam edecek misiniz? Camden Meydanı'nın yakınından da geçecek misiniz? Çünkü eğer geçecekseniz sizden benim yerimi almanızı ve Anne'i evine kadar götürmenizi rica edecektim. Bu sabah bir hayli halsiz ve yalnız başına o kadar uzağa kadar gitmemeli, oysaki benim Market Meydanı'nda bir randevum var. Usta bana bir müşteriye yollayacağı birinci sınıf bir silahı göstermeyi vaat etmişti, silahı benim görebilmem için son dakikaya kadar paketlemeyecekti. Ve şimdi hemen geri dönmediğim takdirde bu şansı kaçırmış olacağım. Tarif ettiğine göre bir gün Winthrop'ta sizin de kullandığınız çift namlulu tüfeğime benziyormuş.»

Buna bir itiraz olamazdı tabii. Sadece en hevesli bir itaatkârlık söz konusu olabilirdi. Her ikisi de için için gülümsediklerini, mutluluktan havalara uçtuklarını belli etmemeye çalışıyorlardı. Charles yarım dakikaya kalmaksızın Union Sokağı'ndan uzaklaştı, iki genç ise yan yana yürümeye devam ettiler. Aralarında geçen birkaç kelime, yollarını değiştirip içinde bulundukları anın bir mucize gerçekleştireceği, gelecekte birlikte geçirecekleri hayatlarının en mutlu

anılarının ölümsüzlüğünü hazırlayacağı nispeten sessiz ve tenha olan çakıllı bir yola sapmalarına kâfi geldi. Orada tekrar birleşmelerinin ilk seferdekinden daha emin, daha müşfik, sınanmış ve kararlı mutluluğu içinde bir kez daha geçmişe döndüler. Etraflarındaki insanları, ağır ağır dolaşmakta olanları, telaşlı kâhya kadınları, flört eden kızları, dadılarla çocukları görmezlikten gelerek ağır ağır yokuşu tırmanıyorlar. Bir yandan yürürken bir yandan da anılarını tazeliyorlar, bilhassa da bu anı önceleyen anılar ve olaylarla ilgili dokunaklı ve bir o kadar da ilginç açıklamalar yapıyorlardı. Bir hafta öncesinin bütün küçük değişikliklerini gözden geçirdiler, bilhassa da dünün ve o günün olayları üzerine uzun uzun konuştular.

Anne, genç adam hakkında yanılmamıştı. Onu içini dökmekte geciktiren şey, Mr. Elliot'a karşı duyduğu kıskançlık, şüphe ve çektiği azap olmuştu. Bu duygular, Anne ile Bath'taki ilk karşılaşmalarında kendini göstermeye başlamış, kısa bir aradan sonra tekrar patlak vererek konseri berbat etmiş, son yirmi dört saat içinde yaptığı ve söylediği ya da yapmaktan ve söylemekten kaçındığı her şeyi etkilemişti. Daha sonra bu duygular, yavaş yavaş yerlerini, genç kızın bakışları veya sözleri ya da hareketlerinin teşvik ettiği daha olumlu duygulara bırakmışlar, en sonunda da o Yüzbaşı Harville ile konuşurken kulağına ulaşan duygular ve ses tonlarıyla birlikte tamamen ortadan kaybolmuşlardı. Sonunda bunların karşı konulmaz hâkimiyeti yüzünden kalemi kâğıdı eline alıp duygularını yazıya dökmüştü.

Yazdıklarının içinde geri alınacak ya da değiştirilecek tek bir kelime bile yoktu. Ondan başka hiç kimseyi sevmemiş olduğunda ısrar ediyordu. Anne'in yerine hiç kimse konmamıştı. Hiçbir kızı onun eşiti olarak görmediğinde kararlıydı. Sadece şunları itiraf etmek zorundaydı. Bilinçsizce ya da isteği dışında sürekli olarak onu unutmaya çalışmış ve bunu da başardığını zannetmişti. Sadece öfkeliyken kendini Anne'e karşı kayıtsız sanmış, kendisine acı verdikleri için onun erdemlerini haksız yere küçümsemişti. Şimdi ise genç kızın karakteri zihninde metanet ve şefkat açısından kusursuzluğun bir simgesine dönüşmüştü. Öte yandan ancak Uppercross'ta ona gerçek değerini vermeyi öğrendiğini, Lyme'de ise kendi kendisini anlamaya başladığını itiraf ediyordu.

Lyme, ona büyük bir ders olmuştu. Mr. Elliot'un hayranlığı, en sonunda aklını başına getirmiş, Cobb'daki ve Yüzbaşı Harville'in evindeki olaylar ise genç kızın hemcinslerine karşı olan üstünlüğünü perçinlemişti.

(Öfkeden kaynaklanan gururun etkili olduğu) Louisa Musgrove'ye bağlanma çabalarına gelince, bunun imkânsız olduğunu hissettiğini, Louisa'yı sevmediğini, sevemeyeceğini itiraf ediyordu. Ancak o güne kadar ve o günü izleyen zaman içinde düşünme fırsatı buluncaya kadar Louisa'nın hiçbir biçimde yarışamayacağı ve ruhunda yeri dolmayacak bir yer işgal etmekte olan Anne'in üstün karakterini anlayamamıştı. Orada inatçılıkla şaşmaz prensipleri, pervasızlığın ürettiği cüretkârlıkla aklı başında bir insanın kararlılığını ayırt etmeyi öğrenmişti. Orada kaybetmiş olduğu kadını kafasında yücelten her şeyi görmüş, kendisini yeniden yoluna çıktığı zaman onu geri kazanmaktan alıkoyan gururu, budalalığı ve çılgın öfkesi için çok üzülmüştü.

O andan itibaren pişmanlığı hayli acı olmuştu. Louisa'nın kazasını izleyen ilk günlerdeki dehşet ve nedamet duygularından sıyrılıp da kendini tekrar hayata dönmüş hissetmeye başlar başlamaz da kapana kısılmış olduğunu duyumsamıştı.

«Anladım ki,» diye konuştu, «Harville, bana nişanlı bir adam gözüyle bakmaktaydı. Ne Harville ne de karısı, aramızdaki duygusal bağdan zerre kadar şüphe duyuyorlardı. Hem şaşırmış hem de dehşete düşmüştüm. Bir tek kelime ile bu hatayı anında tamir edebilirdim aslında; fakat başkalarının da Louisa'nın ailesinin hatta belki de kendisinin bile aynı şeyi düşünebileceklerini anlamaya başladığım zaman artık kendi kendime sahip olmadığımı gördüm. Onundum artık, beni arzu ettiği takdirde emrindeydim. Boş bulunmuştum. Bu konuyu ciddi olarak düşünmek daha önce hiç aklıma gelmemişti. Kızlardan birine ya da diğerine fazla yakınlık göstermemin pek çok bakımdan kötü sonuçlara yol açabilme tehlikesini içinde barındırdığını düşünmemiştim ve daha başka kötü sonuçları olmasa bile en azından sevimsiz dedikodulara neden olma pahasına kendimi kızlardan birine bağlı hissetmeye çalışma hakkına sahip değildim. Çok büyük bir yanlış yapmıştım ve sonuçlarına da katlanmalıydım.

Kısacası, kapana kısılmış olduğunu, Louisa'ya karşı hiçbir şey hissetmmediğini tam olarak anladığı sırada şayet onun kendisine karşı olan duyguları Harville'lerin sandığı gibiyse, kendisini ona bağlı olarak görmek zorunda olduğunu kavramıştı. Bunun üzerine Lyme'den ayrılıp onun tamamen iyileşmesini başka bir yerde beklemeye karar vermişti. Böylece kendisine yönelik olarak düşünülenleri değiştirmesi, iddiaları zayıflatması mümkün olabilirdi. İşte verdiği bu karar doğrultusunda erkek kardeşinin yanına gitmişti. Duruma göre bir süre sonra Kellynch'e dönmeyi planlamaktaydı.

«Edward'ın yanında altı hafta kaldım,» dedi, «ve onun mutlu olduğunu gördüm. Ben de onun hesabına mutlu olmuştum. Daha fazlasına sahip olmayı beklemiyordum. Bunu hak etmemiştim de... Edward, sizi bilhassa merak etti; değişip değişmediğinizi öğrenmek istedi. Benim gözümde hiçbir zaman değişemeyeceğinizden haberi yoktu.»

Anne gülümsedi ve bunun fazla üzerinde durmadı. Sitemi hak etmeyecek kadar hoş bir gaftı bu. Gençliğinin, çekiciliğinin birazını bile kaybetmemiş olduğunu duymak yirmi sekizinci yaşını yaşayan bir kadın için hayli önemli bir şeydi; fakat genç adamın daha önce sarf ettiği başka sözlerle mukayese edince ve bunun genç adamın ona karşı olan duygularının yeniden canlanmasının sebebi değil de sonucu olduğunu hissedince, bu sözlerin değeri onun için ölçülemeyecek derecede artmıştı.

Yüzbaşı Shropshire'de kaldığı müddetçe gururunun onu sürüklemiş olduğu bu çıkmaz ve yapmış olduğu hesapların fiyaskoyla sonuçlanmasını lanetlerken, Louisa'nın Benwick'le nişanlanmış olduğuna yönelik mutlu ve şaşırtıcı bir haberle kendini bir kez daha özgürlüğüne kavuşmuş hissetmişti.

«Bu haberle,» dedi, «en sonunda kâbustan kurtulmuş oluyordum, zira artık ben de kendi mutluluğumu aramak için bir şeyler yapabilecektim en azından. Fakat çaresizlik içindeki bu kadar uzun süren ve sadece en kötüsünü düşündürten bu bekleyiş benim için korkunç olmuştu. Daha ilk beş dakikanın içinde 'Çarşamba günü Bath'ta olacağım,' dedim ve gerçekten de orada oldum. Gelmeme değeceğini düşünmek ve biraz umut beslemekle affedilemez bir suç mu işlemiştim? Bekârdınız. Geçmişteki duygulardan, tıpkı

bende olduğu gibi sizde de bir şeylerin kalmış olması mümkündü ve ufacık bir cesaretlendirilme, benim için kâfi gelecekti. Başkaları tarafından da sevilecek ve isteneceğinizden şüphe duyamazdım. Benden daha uygun şartlardaki en azından bir erkeği geri çevirdiğinizi biliyordum ve sık sık şu soruyu sormaktan kendimi alamıyordum: Acaba benim yüzümden mi?»

Milsom Sokağı'ndaki ilk karşılaşmaları hayli umut verici olmuştu; konser ise bundan da fazlasını yapmış ve sanki o akşam birbirinden güzel anılarla örülmüştü. Anne'in sekizgen salonda onunla konuşmak için öne çıktığı an, sonra Mr. Elliot'un ortaya çıkıp onu çekip götürmesi ve bundan sonraki birkaç olay daha umudun dirilişi ile artan umutsuzluğu harmanlamıştı.

«Sizi,» diye bağırdı, «iyiliğinizi istemeyenlerin ortasında görmek, kuzeninizi yanıbaşınızda sizinle konuşurken, size gülümserken görmek ve bu birleşmenin korkunç münasipliğini ve doğruluğunu hissetmek! Bunun, sizi etkilemeyi ümit edebilecek kişilerin kesin arzusu olduğunu bilmek! Siz kararsız veya kayıtsız olsanız bile Mr. Elliot'un ne kadar güçlü destekçilere sahip bulunduğunun farkında olmak! Bu kadarı bile ortaya çıktığım için beni aptal durumuna düşürmeye kâfi gelmez miydi? Bütün bu sahneleri acıdan kıvranmaksızın nasıl seyredebilirdim? Arkanda oturmakta olan dostunu görmek, geçmişte neler olup bittiğini hatırlamak, onun etkisinin, sarsılmaz ikna yeteneğinin gücünü ve geçmişte bir kez neler yapmış olduklarını bilmek, bütün bunlar da benim aleyhime olan şeyler değiller miydi?»

Anne, ona, «Aradaki farkı görmen gerekiyordu,» diye yanıt verdi. «Artık benden şüphe etmemeliydin; şimdi durum çok farklı, benim yaşım da o zamankinden farklı. Geçmişte bir kez bir başkasının ikna gücüne yenik düşme hatasını yaptıysam, unutma ki, bu, güveni seçmeye ikna olmaktı, riske girmeye değil. Boyun eğerken görevim olan şeyi yaptığımı düşünüyordum fakat bu kez böyle bir şey söz konusu olamaz. Kayıtsız olduğum bir erkekle evlenmekle görevimi çiğneyip her türlü tehlikeyi göze alıyor olacaktım.»

Genç adam, «Belki de bütün bunları hesaba katmalıydım,» diye cevapladı onu, «fakat yapamadım. Karakterine yönelik olarak çok geç edinmiş olduğum bilgilerden yararlanmayı beceremedim. Bo-

ğulmuştum, bunalmıştım, yıllar yılı etkisi altında acı çektiğim geçmişteki o duygular tarafından çiğnenmiştim. Seni sadece boyun eğmiş, benden vazgeçmiş, benim dışımda başka herkesin etkisi altında kalmış biri olarak düşünebiliyordum. Seni şimdi de o acı dolu yıllarda senin rehberin olmuş kişinin yanında görüyordum. Şimdi etkisinin azalmış olduğuna inanmak için bir nedenim yoktu. Buna bir de alışkanlıkların gücü ilave edilecek olursa...»

Anne, «Benim sana karşı olan tutumumun seni bütün bunlardan kurtarabileceğini düşünmüştüm,» dedi.

«Hayır, hayır! Tavrın sadece bir başka erkekle nişanlanmanın verdiği rahatlıktan ileri geliyor olabilirdi. Buna inanarak ayrıldım senden ama yine de seni bir kez daha görmeye kararlıydım. Sabah olunca moralim yerine geldi ve burada kalmak için hâlâ bir nedenimin olduğunu hissettim.»

Anne, sonunda eve döndü. O evde bulunan hiç kimsenin tahmin edemeyeceği kadar mutluydu. Biraz önceki konuşma sayesinde bütün şaşkınlığı, şüpheleri giderilmiş, o sabahın acı veren bütün bölümleri unutulmuştu, bu kadar mutlu bir halde eve girerken bu mutluluğun devam edemeyecek kadar olağanüstü olduğunu düşünerek endişeye kapıldı bir anlığına. Böylesine büyük bir mutlulukta, ciddi ve minnettarlıkla dolu bir düşünme arası, tehlikeli olan her şey için en iyi onarıcı olabilirdi. Böylece bu olumlu duygulara müteşekkir bir halde daha metanetli ve korkusuz olarak odasına çıktı.

Akşam oldu. Salonlar ışık içindeydi. Davetliler toplanmışlardı. Sadece iskambil oynamak amacıyla düzenlenmiş bir toplantıydı bu, daha önce hiç karşılaşmamış kişilerle fazlasıyla sık buluşanların bir karışımıydı, sıradan bir olaydı; samimiyet için fazla kalabalık, çeşitlilik için ise fazla küçüktü. Fakat Anne, daha önce hiçbir akşamı bu kadar kısa bulmamıştı. Mutluluk ve duygusallıktan ışıl ışıl parlıyor, her zamankinden daha güzel görünüyor ve genel olarak da düşündüğü veya aldırış ettiğinden daha fazla hayranlık topluyordu. Etrafında bulunan her varlık için iyimser veya hoşgörülü duygular besliyordu. Mr. Elliot da oradaydı; ondan uzak duruyordu fakat ona merhamet de duyabiliyordu. Wallis'ler; onlara anlayış duyabilmek, Anne'i keyiflendiriyordu. Lady Dalrymple ve Miss Carteret; çok geçmeden onun için zararsız kuzinler olacaklardı

sadece. Mrs. Clay'a aldırış etmiyordu, babasıyla ablasının toplum içindeki davranışlarında da yüzünü kızartacak bir şey bulamıyordu. Musgrove'ler ile son derece rahat ve mutlu bir biçimde gevezelik edebiliyordu; Yüzbaşı Harville ile bir kız kardeşin müşfikliğiyle sohbet ediyordu; Lady Russell ile yaptığı konuşmaları yeni ve tatlı bir ruh halinin etkisiyle kısa kesiyordu. Amiral ve Mrs. Croft ile de aralarında aynı ruh halinin gizlemeye çalıştığı çok özel bir sıcaklık ve yakınlık vardı ve Yüzbaşı Wentworth'a gelince, onunla da sık sık tekrarlanan buluşma anlarına hep daha fazla umut ve onun orada olduğunu bilmenin huzuru eşlik ediyordu.

İkisinin de görünüşte serada yetişen bitkilere hayran kalmakla meşgul oldukları bu kısa buluşmalardan birinde Anne, şöyle demişti:

«Geçmişi düşünüyor ve kendimle ilgili olarak doğru ve yanlışları tarafsız bir gözle değerlendirmeye çalışıyordum. Her ne kadar bu yüzden acı çekmiş olsam da şimdi tanıdıkça daha çok seveceğine inandığım dostumun rehberliğine izin vermekte tamamıyla haklı olduğumu düşünüyorum. O, benim için bir anne gibiydi. Yine de beni yanlış anlama. Onun, bana verdiği öğütte yanılmadığını söylemek istemiyorum. Büyük bir olasılıkla bu, bir öğüdün iyi veya kötü oluşunu o olayın kendisinin tayin ettiği durumlardan biriydi. Bana gelince, ben, benzeri bir durumda böyle bir öğüdü kesinlikle vermezdim. Fakat demek istediğim şu ki, ben, ona boyun eğmekle doğru olanı yapmıştım ve şayet aksi şekilde davransaydım, nişanımızı devam ettirmek, bana onu sona erdirmekten bile daha büyük bir acı verecekti çünkü bu takdirde vicdan azabı duyacaktım. Şimdi ise insan tabiatında böylesi bir duygunun mazur kabul edilebilir olduğu ölçüde kendimde kınayacak hiçbir şey bulamıyorum ve eğer yanılmıyorsam, güçlü bir görev bilinci, bir kadının kaderinin hiç de kötümsenemeyecek bir parçası.»

Yüzbaşı Wentworth, önce Anne'e sonra Lady Russell'e, sonra tekrar Anne'e bakarak sanki serinkanlı bir düşünme sürecinin içindeymiş gibi yanıt verdi:

«Henüz değil. Fakat zaman içinde Lady Russell'in bağışlanma ümidi var. Onun iyi niyetli olduğuna kısa süre içinde inanabilirim. Fakat ben de geçmişi düşünüyordum ve bir soru sordum kendi

kendime. Bana karşı o hanımdan da büyük bir düşmanlık besleyen biri var mıydı? Bendim o kişi. Söyleyin bana, şayet geçtiğimiz sekiz yılın içinde, cebimde birkaç bin pound ile İngiltere'ye dönüp Laconia'ya atansaydım ve o zaman size mektup yazsaydım, mektubuma cevap verir miydiniz? Yani kısacası o zaman nişanımızı yeniler miydiniz?»

Anne'in verdiği bütün cevap, «Yeniler miydim?» biçiminde oldu fakat sesindeki vurgu yeterince belirleyiciydi.

Genç adam, «Yüce Tanrım!» diye bağırdı, «yenilerdiniz. Sadece elde ettiğim bütün başarıları taçlandıracak olan bu durumu aklımdan geçirmedim ya da arzu etmedim değil. Fakat gururluydum, bu soruyu tekrar sorabilmek için fazla gururluydum. Sizi anlamamıştım. Gözlerimi kapatmıştım ve sizi anlayamayacak veya hakkınızı veremeyecektim. Kendimden önce geri kalan herkesi bağışlamamı gerekli kılan bir anı bu. Sekiz yıllık ayrılık ve acı bu şekilde önlenebilirdi. Aynı zamanda benim için yeni olan bir acı türü bu. Kendimi yararlandığım bütün lütufları hak ettiğime inandırmanın verdiği sevinci duymaya alışmıştım. Şerefli görevler ve haklı ödüllerle değerli kıldım kendimi. Tıpkı işleri ters giden diğer bütün büyük adamlar gibi» ve gülümseyerek ilave etti «aklımı kaderime boyun eğdirmeye çalışmalıyım. Hak ettiğimden daha mutlu olmaya tahammül etmeyi öğrenmem gerekiyor.»

ON İKİNCİ BÖLÜM

Bundan sonra olayların nasıl gelişeceğinden kimin şüphesi olabilir? İki genç insan, evlenmeyi kafalarına koyarlarsa, öyle ya da böyle amaçlarına ulaşmayı başarırlar. Ne kadar yoksul veya ne kadar ihtiyatsız olurlarsa olsunlar, ya da yekdiğerinin nihai rahatı için gereklilikleri ne kadar kuşku götürürse götürsün önemi yoktur. Bunun ahlâka uygunluğu tartışılabilir olsa da gerçek olduğuna inanıyorum ve şayet böyleleri başarıya ulaşacaklarsa eğer zihinsel olgunluğun, neyin doğru olduğunun bilincine varmış olmanın avantajına ve kendi aralarında bağımsız bir servete sahip bulunan Yüzbaşı Wentworth ile Anne Elliot nasıl olur da ulaşmaz? Aslında

karşılarına çıkandan çok daha fazla güçlüğü alt edebilirlerdi zira nezaket ve sıcaklık yoksunluğunun ötesinde onları rahatsız edecek çok az şey oldu. Sir Walter hiçbir itirazda bulunmadı. Elizabeth'in ise soğuk ve ilgisiz davranmaktan daha fazla kötülüğü dokunmadı. Yirmi beş bin pound'luk bir servetin sahibi olan ve mesleğinde değeri ve erdemlerinin kendisini yükseltebileceği kadar yükselmiş bulunan Yüzbaşı Wentworth artık bir hiç değildi. Şimdi kaderin kendisi için layık gördüğü konumu elinde tutabilmek için gerekli olan sağduyu ve prensiplerden yoksun olan ve kızına sadece kendisinin ölümünden sonra ona ait olabilecek on bir pound tutarındaki bir servetin küçük bir bölümünü verebilecek durumda bulunan budala ve savurgan bir baronetin kızına talip olmaya layık görülebilirdi.

Gerçekte Anne'e karşı fazla bir sevgi beslemeyen ve bu evlilik dolayısıyla gururu da onu mutlu edecek düzeyde okşanmayan Sir Walter, yine de bunun Anne için kötü bir evlilik olduğunu düşünmekten çok uzaktı. Bilakis Yüzbaşı Wentworth'u daha sık ve gün ışığında görüp daha dikkatli baktıkça onun kişisel özelliklerinden fazlasıyla etkilenerek onun fiziksel görünümündeki üstünlükle kızının soyca üstünlüğünün gayet haklı bir denge oluşturduğuna karar verdi. Bütün bunlara ilave olarak Yüzbaşı Wentworth'un, telaffuz edildikçe kulağa son derece hoş gelen ismi Sir Walter'in, en sonunda kalemi eline alarak evliliği şeref defterine kaydetmesini sağladı.

Aralarında muhalefet etmesi ciddi bir kaygı uyandırabilecek tek kişi, Lady Russell'di. Anne, Lady Russell'in Mr. Elliot'u anlamakta ve ondan feragat etmekte hayli isteksiz davrandığını, Yüzbaşı Wentworth'u ise gerçek anlamda tanımakta ve hakkını vermekte güçlük çektiğini biliyordu. Yine de Lady Russell'in, şu anda yapmak zorunda olduğu şey tam da buydu. Her ikisine karşı da yanıldığını ve her ikisini değerlendirirken de dış görünümün fazlasıyla etkisi altında kaldığını kabul etmesi gerekiyordu. Zira Yüzbaşı Wentworth'un tavırları onun kendi görüşlerine uymadığı için, onların tehlikeli bir tez canlılığa işaret ettiğinden şüphelenmekte, aynı şekilde Mr. Elliot'unkiler de nezaket ve uygunluk, genel anlamda kibarlık ve tatlılık açısından çok hoşuna gittiği için de bunların doğru düşünceler ve ölçülü bir karakterin göstergeleri olduğunu zannetmekte fazla aceleci davranmıştı. Şimdi Lady Russell'in tama-

mıyla yanıldığını kabul etmek ve yeni fikirler ile umutlar edinmekten başka çaresi bulunmuyordu.

Bazı insanlarda, başka insanların tecrübelerinin erişemediği bir algılama hızı, karakterleri ayırt edebilmede bir hassasiyet, tabii bir anlayış gücü bulunur ve Lady Russell de zekânın bu yönlerinde genç arkadaşına oranla daha yeteneksizdi. Fakat çok iyi bir kadındı ve şayet ikinci amacı doğru ve sağduyu sahibi yargılarda bulunabilmekse, birinci amacı da Anne'i mutlu görmekti. Anne'i kendi kabiliyetlerini sevdiğinden daha fazla seviyordu ve başlangıçtaki tereddüdü sona erdiği zaman diğer çocuğunun mutluluğunu temin eden adama bir anne gibi bağlanmakta güçlük çekmedi.

Bütün aile içinde bu durumdan en fazla hoşnut olan muhtemelen Mary idi. Evli bir kız kardeşe sahip olması bir onurdu. Ayrıca Anne'i geçen sonbaharda misafir ettiği için bu evliliğin gerçekleşmesinde önemli bir rol oynamakla kendine bir övünme payı da çıkarabilirdi ve kendi kız kardeşi ona görümcelerinden daha yakın olduğu için Yüzbaşı Wentworth'un, Yüzbaşı Benwick veya Charles Hayter'den daha zengin bir adam olması da onun için ayrı bir memnuniyet nedeniydi. Tabii tekrar buluştukları zaman aile içinde kendisinden daha üstün haklara kavuşmasının ve ayrıca dört tekerlekli ve üstü kapalı çok şık bir arabanın sahibesi olmasının ona az da olsa acı vermediği söylenemezdi fakat kendisi için kuvvetli birer teselli kaynağı olabilecek pek çok şey mevcuttu. Anne'in Uppercross Hall gibi bir malikanesi ve taşınmaz malları yoktu ve bir ailenin başına geçmesi söz konusu değildi ve şayet Yüzbaşı Wentworth'un baronetliğe yükselmesinin de önüne geçilebilecek olursa kendi konumunu Anne'inkiyle değiştirmeyi aklının ucundan bile geçirmezdi.

En büyük abla da kendi durumundan aynı derecede hoşnut olabilseydi çok iyi olurdu, zira onun için ufukta muhtemel herhangi bir değişiklik görünmüyordu. Çok geçmeden Mr. Elliot'un kendini geri çekmesi ve onunla birlikte sönen umutlarını diriltecek uygun mevki sahibi bir başkasının ortaya çıkmaması Elizabeth için hayli onur kırıcı bir durum olmuştu.

Kuzini Anne'in nişanlandığı haberi Mr. Elliot üzerinde tam bir şok etkisi yaptı. Bu şekilde sadece aile saadetini elde etmek için yaptığı en önemli plan altüst olmakla kalmamış, bir damat sıfatıyla sahip olacağı haklarla tetikte durup Sir Walter'in bekâr kalmasını

sağlamak umudu da suya düşmüş oluyordu. Fakat her ne kadar mağlup olmuş ve hayal kırıklığına uğramış olsa da kendi çıkarlarını korumak ve zevkine hizmet etmek için yine de yapabileceği bir şeyler mevcuttu. Kısa süre sonra Bath'tan ayrıldı; üzerinden çok uzun bir zaman geçmeden Mrs. Clay da aynı şeyi yaptı ve daha sonra kadının Mr. Elliot'un himayesi altında Londra'ya yerleştiğinin duyulması üzerine adamın nasıl da ikili bir oyun oynadığı ve en azından düzenbaz bir kadın tarafından mağlup edilmemekte ne kadar kararlı olduğu açıkça ortaya çıkmış oldu.

Mrs. Clay'ın duyguları, çıkarlarına ağır basmış ve Sir Walter'i elde etme planından genç adama karşı olan duyguları uğruna vazgeçmişti. Yine de duygulu olduğu kadar maharetli bir kadındı ve sonunda Mr. Elliot'un kurnazlığı mı yoksa onunkinin mi galebe çalacağı konusu şimdi hayli şüphe götürür bir noktaydı. Genç kadının Sir Walter'in karısı olmasını engellemiş olan Mr. Elliot'un onun tarafından yeteri kadar sevilip pohpohlanınca onu kendi karısı yapıp yapmayacağı da...

Sir Walter ile Elizabeth'in, can yoldaşlarını kaybetmiş ve onun tarafından aldatıldıklarını keşfetmiş oldukları için büyük bir şaşkınlık ve keder duyduklarından şüphe edilemezdi. Yanlarında teselli bulacakları mevki sahibi başka akrabaları elbette vardı ancak karşılığında kendileri de pohpohlanıp kollanmaksızın birini pohpohlayıp kollamanın alınacak zevki yarı yarıya azalttığını çok geçmeden keşfetmeleri gerekecekti.

Lady Russell'in, Sir Walter'i yapması gerektiği şekilde kısa süre içinde sevip benimsemesi karşısında fazlasıyla memnun olan Anne'in geleceğe yönelik mutluluk beklentilerine zarar verecek tek üzüntüsü, genç adama hak ettiği değeri verip onu sevgiyle kucaklayacak akrabalardan mahrum olduğunu bilmekten ileri gelmekteydi. Kendisinin bu noktadaki yoksunluğunu şiddetli bir biçimde hissediyordu. Servetleri arasındaki eşitsizliğin hiçbir önemi yoktu. Bu ona bir an için olsun üzüntü vermemişti fakat onu gerektiği şekilde karşılayıp değerini bilecek bir aileden, kendisinin kocasının erkek ve kız kardeşlerinden gördüğü sevgi, saygı ve iyi niyete karşılık olarak ona sunacak bir aileden yoksun oluşu, onun için büyük ve sürekli bir üzüntü kaynağıydı. Onun genç adama sunabileceği sadece iki isim mevcuttu: Lady Russell ile Mrs. Smith. Yüzbaşı Wentworth da

kısa süre içinde bu iki hanımı takdir etmiş ve onlara bağlanmakta gecikmemişti. Daha önceki bütün günahlarına karşın Lady Russell, şimdi ona içtenlikle değer vermekteydi. Yüzbaşı da geçmişte onları ayırmakta haklı olduğunu söyleyecek kadar ileri gitmese bile şimdi onun lehine olacak başka her türlü şeyi söylemeye hazırdı. Mrs. Smith'e gelince, onun da sonsuza kadar ve sürekli bir dost olarak kabul edilmesini haklı çıkaracak özellikleri hayli fazlaydı.

Sadece Anne'e yaptığı en son yardım bile onun bir dost olarak kabul edilmesini sağlamak için kâfiydi. Anne'in evliliği de onu bir dosttan mahrum etmek yerine iki dost birden kazandırmıştı. Yeni yaşamlarında, onları ziyaret eden kişi de yine Mrs. Smith oldu. Yüzbaşı Wentworth da onun için dilekçeler yazmak, girişimlerde bulunmak ve tıpkı korkusuz ve kararlı bir dostun göstermesi gereken bütün çaba ve etkinlik ile genç kadının yoluna çıkan ufak tefek bütün güçlükleri çözümleyerek kocasının Batı Hint Adaları'ndaki mülklerini elde etmesi yolunda önemli adımlar attı ki, bu şekilde Mrs. Smith'in, Anne'e yaptığı ve yapacağı bütün iyiliklerin karşılığını da peşinen ödemiş oluyordu.

Gelirindeki artış, Mrs. Smith'in yaşam anlayışı ile yaşamdan aldığı zevkte bir değişiklik ve bozulmaya yol açmadı fakat sağlığı bir ölçüde düzeldi, neşesi ve zekâsı da her zaman yerinde olduğu için sık sık beraber bulunacağı yeni dostların sahibi oldu. Zaten hayattan böylesine kazanımları varken daha da büyük bir dünyevi refaha kavuşmuş olmaya aldırış etmiyordu bile. Tamamıyla zengin ve sağlıklı, aynı zamanda da mutlu olabilecek bir karaktere sahipti. Mutluluğunun kaynağı da ruhunun ışıltısında olduğu kadar dostu Anne'in kalbindeki sıcak duygulardı. Zaten şefkat ve sevginin simgesi olan Anne, Yüzbaşı Wentworth'un ona karşı olan duyguları ve bağlılığını da sonuna kadar hak ediyordu. Genç adamın mesleği, arkadaşlarının onu daha az sevmesini dileyeceği yegâne şey, gelecekteki bir savaşın korkusu da genç kadının mutluluğuna düşen tek gölgeydi. Bir denizcinin karısı olmaktan gurur duyuyordu fakat ulusal öneminden çok yerel erdemleriyle değer kazanan bu mesleğin bir parçası olmanın bedeli [illegible]ğı korkularla ödemek zorundaydı.

– SON –

JANE AUSTEN

İKNA

oda YAYINLARI
DÜNYA KLASİKLERİ

İkna, Jane Austen'in son tamamladığı yapıtıdır. Yazarın en unutulmaz kahramanı ile bu kitapta tanışırız. Anne Elliot, kesinlikle sıradan bir kişilik değildir; son derece iyi yetişmiş, duygusal derinliğe ve sağlam bir ahlak anlayışına sahip genç bir kadındır. Anne ile ilk kez komik bir baba ve buyurgan bir kız kardeş ile birlikte, Külkedisi benzeri bir yaşam sürmekteyken tanışırız.

Öykü ilerledikçe, diğer güçlü kadınlarla kurduğu ilişkiler sayesinde Anne kendini ailesel baskılardan kurtarır. Bu süreçte geleneksel kadın ve erkek rolleri ters yüz edilmiştir. Kadın ve erkeğin ahlaken eşit olarak sunulduğu bu eşsiz romanda Anne'nin kişiliğinin adım adım nasıl geliştiğine tanık oluruz.

ISBN 978-975-385-397-2
9 789753 853972